

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

РЕКТОР СумДПУ імені А. С. МАКАРЕНКА

_____ проф. Юрій ЛЯННОЙ

« ____ » _____ 20 ____ р.

**ІНФОРМАЦІЯ
ПРО НАУКОВУ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

ЗА 2022 РІК

СУМИ – 2023

ЗМІСТ

ДОДАТОК 1	3
I. Узагальнена інформація щодо наукової та науково-технічної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка	3
II. Результати наукової та науково-технічної діяльності	4
III. Розробки, які впроваджено у 2021 році за межами СумДПУ імені А. С. Макаренка	8
IV. Список наукових статей, опублікованих та прийнятих до друку у 2021 році у зарубіжних виданнях, що мають імпакт-фактор	56
V. Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених	78
VI. Наукові підрозділи, їх напрями діяльності, робота з замовниками	83
VII. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями	122
VIII. Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу, про патентно-ліцензійну діяльність	135
IX. Інформація про науково-дослідні роботи, що виконуються на кафедрах у межах робочого часу викладачів	147
X. Розвиток матеріально-технічної бази наукових досліджень та розробок	192
XI. Заключна частина	194

Інформація про наукову та науково-технічну діяльність СумДПУ імені А. С. Макаренка за 2022 рік

I. Узагальнена інформація щодо наукової та науково-технічної діяльності

а) Коротка довідка про заклад вищої освіти:

СумДПУ імені А. С. Макаренка є закладом вищої освіти, який здійснює підготовку бакалаврів за 13 галузями знань, 43 спеціальностями, 54 освітньо-професійними програмами, магістрів – за 11 галузями знань і 34 спеціальностями, 37 освітньо-професійними програмами, докторів філософії – за 7 галузями знань, 14 спеціальностями та освітньо-науковими програмами, докторів наук – за 3 галузями знань, 5 спеціальностями. Станом на 01.02.2023 р. в університеті навчається 3281 здобувач вищої освіти, у тому числі 132 – іноземних громадян, (2508 – денної форми навчання та 773 – заочної форми навчання). До складу університету входить 4 навчально-наукових інститути та 3 факультети. Наукову діяльність здійснюють: 11 ресурсних центрів і центрів трансферу технологій, 3 навчально-наукові центри, 2 міжвідомчі, 1 міжуніверситетська, 1 студентська та 23 університетські науково-дослідні лабораторії, а також 1 ботанічний сад, 1 біостанціонер та 4 музеї.

б) Науково-педагогічні кадри:

Станом на 01.01.2023 р. в СумДПУ імені А. С. Макаренка працювало 289 науково-педагогічних працівників (штатних та зовнішніх сумісників), із них 42 доктори наук і 183 кандидатів наук (2017 р. – 44 і 230, 2018 р. – 47 і 231, 2019 р. – 46 і 245, 2020 р. – 43 і 217, 2021 р. – 45 і 217 відповідно).

В аспірантурі ведеться підготовка докторів філософії за 11 спеціальностями: 011 Освітні, педагогічні науки, 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), 015 Професійна освіта, 016 Спеціальна освіта, 017 Фізична культура і спорт, 025 Музичне мистецтво, 032 Історія та археологія, 035 Філологія, 051 Економіка, 075 Маркетинг, 091 Біологія, 281 Публічне управління та адміністрування.

У 2022 році відкрито нову спеціальність - 111 Математика. Підготовка аспірантів ведеться за державним замовленням – 18 аспірантів у 2022 році (2018 р. – 9, 2019 р. – 24, 2020 р. – 13, 2021 р. – 25) та на комерційній основі – 84 аспіранти у 2022 році (2018 р. – 1, 2019 р. – 11, 2020 р. – 16, 2021 р. – 8).

В аспірантурі університету навчається 54 іноземних громадян. У 2022 році до аспірантури вступило 31 іноземець (2018 р. – 6, 2019 р. – 6, 2020 рік – 10, 2021 р. – 1).

З 2018 року відкрито докторантуру. Сьогодні існує можливість навчання в докторантурі за спеціальностями 011 Освітні, педагогічні науки, 015 Професійна освіта, 025 Музичне мистецтво, 051 Економіка. Станом на сьогодні навчається 5 докторантів (за спеціальностями 011, 015 та 051) (2019 рік – 2 докторанти, з яких 1 – 011 Освітні, педагогічні науки, 1 – 015 Професійна освіта, 2020 рік – 3 докторанти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки; 2021 рік – 1 докторант за спеціальністю 015 Професійна освіта, 2022 рік – 4 аспіранти, з яких 2 – 011 Освітні, педагогічні науки, 1 – 015 Професійна освіта, 1 – 051 Економіка).

За останні 5 років співробітниками університету захищено 13 докторських дисертацій та 53 кандидатських дисертацій та на здобуття ступеня доктора філософії (2018 р. – 15 кандидатських, 2019 р. – 3 докторських та 15 кандидатських, 2020 р. – 4 докторських та 11 кандидатських, 2021 р. – 6 докторських та 12 кандидатських, 2022 р. – захистів не було).

в) Кількість виконаних робіт та обсяги їх фінансування:

У 2022 році науковцями СумДПУ імені А. С. Макаренка успішно реалізовано річні завдання однієї держбюджетної науково-дослідної теми, що виконувались на замовлення МОН України. Це проект наукових робіт та науково-технічних (експериментальних) розробок молодих учених:

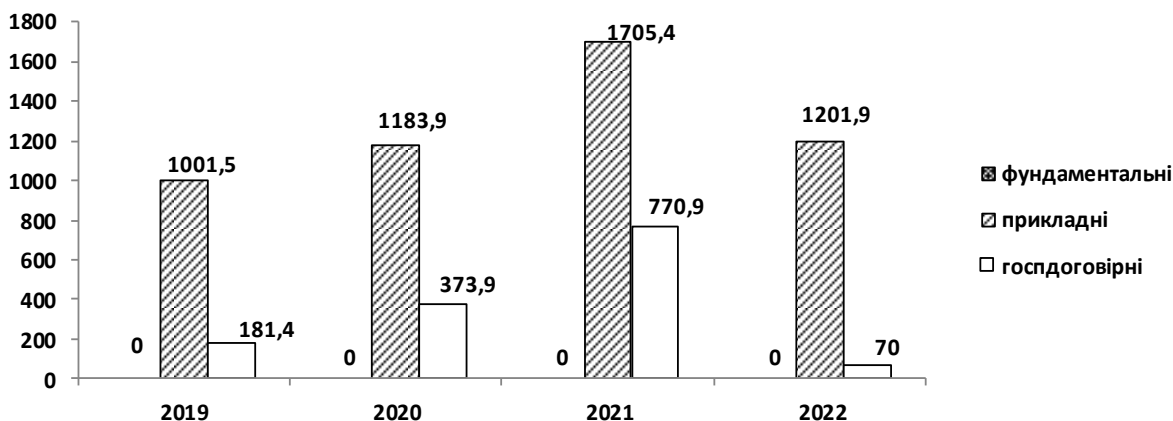
– «Інноваційна складова безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів України: стратегічні напрями інституційного забезпечення і трансферу технологій в

інноваційних ландшафтах». Керівник – д.е.н., доц. Омеляненко В. А. Фактичний обсяг фінансування у 2022 р. становив 1201,862 тис. грн.

Виконано госпдоговірних НДР та надано наукових послуг на суму 697,8 тис. грн.

Категорії робіт	2019		2020		2021		2022	
	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.
Фундаментальні	0	0	0	0	0	0	0	0
Прикладні	2	1001,5	2	1183,9	2	1705,4	1	1201,9
Госпдоговірні	24	181,4	26	373,9	69	770,9	2	70,0

Кількість виконаних НДР та обсяги їх фінансування

г) *Кількість відкритих у 2021 році спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій, кількість захищених дисертацій:*

У 2022 році в Сумському державному педагогічному університеті діяла 1 спеціалізована вчена рада з присудження наукового ступеня доктора наук Д 55.053.01 по захисту дисертацій за спеціальностями 13.00.01 загальна педагогіка та історія педагогіки та 13.00.04 теорія і методика професійної освіти (наказ МОН України № 530 від 06.06.2022 р.).

У 2022 році було утворено 3 спеціалізованих вчених ради на здобуття ступеня доктора філософії для здобувачів Чжан Гуй (спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), Дун Хао (спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), Соловійов А. М. (спеціальність 025 Музичне мистецтво).

II. Результати наукової та науково-технічної діяльності за науковими напрямками

а) *Важливі результати за усіма закінченими у 2022 році науковими дослідженнями і розробками.*

У 2022 році СумДПУ імені А. С. Макаренка не мав завершених науково-дослідних робіт, що виконувалась коштом державного бюджету.

б) *Важливі результати, отримані під час виконання перехідних науково-дослідних робіт*

У 2022 р. СумДПУ імені А. С. Макаренка мав 1 перехідну науково-дослідну роботу, яка виконувалась за кошти державного бюджету, – проєкт наукових робіт, науково-технічних (експериментальних) розробок молодих учених.

Назва роботи: «Інноваційна складова безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів України: стратегічні напрями інституційного забезпечення і трансферу технологій в інноваційних ландшафтах».

Науковий керівник: д.економ.н., доц. Омеляненко В. А.

Номер державної реєстрації: 0121U100657.

Обсяг фінансування на 202 р. – 1201,862 тис. грн.

Другий етап дослідження був орієнтований на вирішення таких взаємопов'язаних завдань: 1) визначення теоретико-методичних засад сутності технології в рамках концепції сталого розвитку; 2) розробка науково-методичних підходів до оцінки потенціалу технології в рамках концепції сталого розвитку; 3) розробка науково-методичного інструментарію оцінки потенціалу трансферу технологій; 4) огляд каналів трансферу технологій в контексті сучасних тенденцій розробки регіональної інноваційної політики; 5) розробка практичних рекомендацій з макропроекування трансферу технологій для цілей сталого розвитку в інноваційних ландшафтах; 6) формування системи індикаторів, що характеризують потенціал регіональної інноваційної системи в контексті трансферу технологій, та визначення нормалізованих показників за індикаторами на базі інформаційно-аналітичних даних європейських рейтингів і платформ; 7) обґрунтування структури інтегрального показника та кількісний вимір потенціалу регіональних інноваційних систем в контексті трансферу технологій для регіонів з різним рівнем інноваційної активності; 8) розрахунок рівнів потенціалу регіональних інноваційних систем старопромислових регіонів України (Слобожанський, Придніпровський, Донецький економічні райони) з урахуванням особливостей регіональної статистики України та формування пропозицій щодо її адаптації до стандартів Європейського Союзу відповідно до завдань Дорожньої карти з інтеграції науково-інноваційної системи України до Європейського дослідницького простору; 9) обґрунтування науково-практичних рекомендацій щодо підвищення потенціалу регіональних інноваційних систем старопромислових регіонів України у справі сприяння трансферу технологій; 10) розробка науково-методичних основ формування портфелів каналів трансферу ряду технологій, зокрема технологій енергозбереження та екоінновацій, технологій Індустрії 4.0, соціокультурних технологій, з точки зору цілей сталого розвитку старопромислових регіонів України на основі публічно-приватного партнерства.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в удосконаленні аналітичної бази інноваційної політики на рівні регіонів і територій. За результатами другого етапу дослідження визначено та класифіковано основні детермінанти сталого розвитку старопромислового регіону за такими класифікаційними ознаками, як фінанси, екологія, продовольча безпека, соціально-культурний стан, інфраструктура, маркетинг регіону, промислово-виробничий потенціал, на основі чого ідентифіковано особливості сталого розвитку старопромислового регіону: концентрацію міст (районів у містах, селищ) навколо великих промислових підприємств і агломерацій; критично небезпечний стан забруднення навколишнього середовища; використання в промисловому виробництві технологій Індустрії 3.0 (рідше Індустрії 2.0).

Доведено, що проблема модернізації українських старопромислових регіонів, яка гостро стоїть у більшості країн світу, передбачає перехід на технології Індустрії 4.0, які забезпечують конкурентоспроможність промислового виробництва. Ця проблема є комплексною і її вирішення вимагає необхідних зважених рішень на рівні органів державної влади, місцевого самоврядування та власників промисловості. Водночас необхідно розробити адекватну державну політику щодо переходу промисловості України до Індустрії 4.0, включаючи пільгове оподаткування, розвиток кластерів, комплексне залучення як вітчизняних, так і іноземних інвесторів.

З метою проактивного управління інноваційним розвитком систематизовано тенденції розвитку економіки, що обумовлюють інтенсифікацію процесів трансферу технологій, на відміну від існуючих враховує особливості технологій та механізми формування інфраіндустрії, що дозволило поєднати дослідження впливу окремих учасників інноваційної системи та її аналіз як цілісного утворення, а також визначити науково-методичні основи мережевого підходу до трансферу технологій в рамках концепції сталого розвитку. Методичний підхід до оцінювання впливу трансферу високих технологій на різні рівні інноваційних систем (регіон, територія) та взаємозв'язку між ними, на відміну від існуючих враховує особливості процесів генерації інновацій та адсорбційної здатності економіки та дозволив сформулювати науково-методичні основи формування портфелів каналів трансферу технологій з точки зору цілей

сталого розвитку старопромислових регіонів України на основі публічно-приватного партнерства. Науково-методичні підходи до оцінки ефектів трансферу технологій в контексті сталого розвитку регіонів розроблено шляхом виділення нових класифікаційних ознак та ефектів, що враховує як загальні ефекти трансферу технологій, так і специфічні фактори високих технологій (визначені особливості каналів трансферу високих технологій та технологій Індустрії 4.0), і дозволяє комплексно оцінити ефективність трансферу технологій.

Обґрунтовано застосування проєктного підходу як ефективного інструментарію щодо підсилення реалізації процесів формування стратегічних сценаріїв виходу старопромислових регіонів на траєкторію сталого розвитку з акцентом на інноваційний характер. Визначено, що управління проєктами та програмами на засадах публічно-приватного партнерства може використовуватись для переходу до сталого розвитку старопромислових регіонів із орієнтацією на забезпечення умов, які дозволять регіону мати необхідні ресурси для забезпечення інноваційного розвитку економіки. Розкрито питання системного стратегічного просторового розвитку в умовах смарт-спеціалізації старопромислових регіонів.

Перевага отриманих результатів полягає в тому, що інноваційну політику, організаційно-економічне й інституційне забезпечення трансферу технологій як одну з найбільш важливих її складових розглянуто в контексті практичного втілення smart-спеціалізації. Обґрунтовано доцільність виокремлення економічної, соціальної та екологічної складових безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів та запропоновано оціночні індикатори за кожною зі складових, а також визначено алгоритм вибору відповідних інновацій. У ході комплексного оцінювання безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів удосконалено методичне забезпечення оцінювання ефективності політики регіонального розвитку шляхом упровадження інтегрального показника на основі щорічних значень індикаторів за 10 років за офіційними даними державної статистики.

Дослідження засновано на програмних документах із Цілей сталого розвитку та інтегрованої їх реалізації через інноваційну складову, що дає змогу визначити стратегічні орієнтири оцінювання ефективності інноваційної політики, зокрема ініціатив з трансферу технологій. В прикладному контексті проаналізовано особливості побудови інституційно-інноваційних проєктів в рамках нової концепції ресурсів розвитку територій та розроблено практичні рекомендації з їх реалізації на прикладі Сумського регіону.

Практична цінність результатів дослідження полягає в удосконаленні аналітичної бази інноваційної політики на рівні регіонів і територій, зокрема через розробку науково-методичних підходів до оцінки ефектів трансферу технологій в контексті сталого розвитку регіонів та науково-методичних підходів до оцінки потенціалу технології в рамках концепції сталого розвитку. На їх основі розроблено практичні рекомендації з макропроєктування трансферу певних груп технологій, зокрема технологій енергозбереження, біоінновацій, соціогуманітарних технологій, для цілей сталого розвитку в інноваційних ландшафтах.

Практична цінність результатів підтверджена апробацією та обговоренням результатів дослідження на конкурсах наукових праць різних рівнях. Аспірант Носаченко О. посів II місце у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт «Інновації для відновлення України: погляд молоді» (наук. кер. д.е.н. Омеляненко В.). Науковий співробітник, доктор філософії Омеляненко О. посіла I місце у XV Всеукраїнському конкурсі емпіричних досліджень молодих вчених. За підсумками X Міжнародного франко-українського конкурсу досліджень молодих науковців в сфері публічного управління пам'яті Ольги Балакіревої, що відбувся під патронатом Університету Сорбонни, наукове дослідження Омеляненка В. та Омеляненко О. посіло I місце.

Результати проєкту використано при підготовці заявки Модуль Жан Моне (наразі проєкт отримав підтримку ЄС, його виконання розпочнеться у січні 2023 р.), а також в рамках діючого з 2022 р. проєкту Модуль Жан Моне «Антикорупційна політика ЄС: ключові елементи, орієнтація на сталий розвиток, уроки для України», в рамках якого керівник проєкту досліджує інноваційні процеси.

У 2022 р. розпочато реалізацію міжнародного науково-освітнього проекту «Territory of innovations: best practices for sustainable development at the local level» за участю науковців з України, Італії, Німеччини, Польщі та Естонії. Проект є інноваційним та передбачає створення міжнародної мережі науковців, що працюватимуть над об'єднанням зусиль вчених різних країн для вирішення актуальних проблем країн-учасниць. Координатором проекту в Україні є керівник наукової розробки, д.е.н., доц., Омеляненко В., що дає можливість забезпечити апробацію результатів дослідження та їх обговорення з іноземними вченими.

За результатами виконання дослідження у 2022 р. опубліковано 11 статей у журналах, що входять до наукометричних баз даних Web of Science та/або Scopus, 29 статей у журналах, що входять до переліку фахових видань України та статті у закордонних журналах, 5 монографій та/або розділів монографій, що опубліковано українськими видавництвами за темою проекту державною мовою, 3 монографії та/або розділи монографій, що опубліковано за темою проекту у закордонних виданнях офіційними мовами ЄС.

Результати роботи корисні для широкої аудиторії дослідників, науково-експертного співтовариства й органів управління при формуванні стратегічних програм інноваційного розвитку на основі міжгалузевої мережевої взаємодії та оцінки їх ефективності.

За результатами дослідження внесено пропозиції до проекту моделі регіональної (територіальної) програми науково-технічного розвитку МОН України. Підготовлено та надіслано науково-аналітичні записки до Українського союзу промисловців і підприємців, Директорату регіональної політики Міністерства розвитку громад та територій України, Департаменту міжнародного співробітництва та інвестиційної політики Міністерства інфраструктури України, Департаменту інвестицій Міністерства економіки України, Українського союзу промисловців і підприємців.

III. Розробки, які впроваджено у 2022 році за межами СумДПУ імені А. С. Макаренка

№ з/п	Назва та автори розробки (ШБ, науковий ступінь, вчене звання)	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату; переваги над аналогами, економічний, соціальний ефект	Місце впровадження (назва організації, відомча належність, адреса)	Дата акту впровадження	Практичні результати, які отримано ЗВО від впровадження (обладнання, обсяг отриманих коштів, налагоджено співпрацю для подальшої роботи тощо)
Науковий напрям «Суспільні науки»					
<i>Навчально-науковий інститут педагогіки і психології</i>					
1.	<p>Theory and methodology of innovative education development in the national, European, and global contexts (англійською мовою) (укр. Теорія та методика інноваційного розвитку освіти в національному, європейському та глобальному контекстах)</p> <p>д.пед.н., проф. Бойченко М.А. , Остенди А.</p>	<p>Розкрито основні підходи до розвитку професійної творчості педагога. Здійснено теоретичне обґрунтування моделі формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього вчителя в контексті реалізації концепції «Нова українська школа» у процесі підготовки бакалаврів. Подано результати порівняльного аналізу структурно-змістових характеристик професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в країнах ЄС. Висвітлено генезу, нормативну базу та змістово-процесуальні основи міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти</p>	<p>Запорізький державний медичний університет, МОЗ України, м. Запоріжжя, проспект Маяковського, 26</p> <p>Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, МОН України, м. Вінниця, вул. Островського, 32</p> <p>Сумський національний аграрний університет, МОН України, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 160</p> <p>Національний університет імені «Запорізька політехніка», МОН України,</p>	<p>Акт впровадження від 27.10.2022 р.</p> <p>Довідка № 06/24 від 06.12.2022 р.</p> <p>Довідка № 2021 від 12.12.2022 р.</p> <p>Довідка № 37/02/3184 від 05.12.2022 р.</p>	<p>Опубліковано колективну монографію. Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в авторських курсах викладачів кафедри. Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів. Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики, підготовки педагогічних кадрів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>

		в країнах ЄС. Окреслено стан розвитку дуальної освіти в Україні в системі професійно-технічної та вищої освіти.	м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 64		
2.	Самостійна робота студентів з курсу «Педагогіка» к.пед.н., доц. Чернякова Ж. Ю., к.пед.н., доц. Чистякова І. А.	Розкрито зміст самостійної роботи, який є логічно структурованим: мета заняття, план вивчення теми, ключові поняття теми, основні положення, тематична інформація. Розроблено авторами тему групових та індивідуальних проєктів для самостійної роботи студентів.	Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, МОН України, м. Глухів, вул. Києво-Московська, 24 ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет, МОН України, м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19 Хмельницький національний університет, МОН України, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11	Довідка № 1553 від 02.12.2022 р. Довідка від 16.11.2022 р. Довідка від 10.11.2022 р.	Опубліковано методичні рекомендації «Самостійна робота студентів з курсу «Педагогіка». Матеріали методичних рекомендацій суттєво доповнюють зміст навчального курсу «Педагогіка» та використовуються викладачами під час проведення семінарських занять, під час написання курсових робіт студентами. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
3.	Програма виробничої педагогічної практики д.пед.н., проф. Бойченко М. А., к.п.н., доц. Осьмук Н. Г.	Розроблено форми й методи підготовки майбутніх магістрів до самостійної освітньої роботи в закладах ПЗО. Розкрито загальні питання теорії і практики освітньої й виховної діяльності педагога в умовах закладу ПЗО.	Центр науково-технічної творчості молоді Сумської міської ради, м. Суми, вул. Інтернаціоналістів, 18,	Довідка від 17.11.2022 р.	Співпраця зі стейкхолдерами. Педагоги й методисти закладу беруть активну участь у наукових заходах кафедри. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
4.	Психологічний супровід сімей, які опинилися у складних життєвих	Розроблений матеріал для ознайомлення фахівців із соціальної роботи з	Сумська міська рада Сумський міський центр соціальних служб,	Довідка № 540 від 21.11.2022 р.	Авторська лекція для фахівців Центру соціальних служб. Сприяє покращенню

	<p>обставинах</p> <p>к.філос.н., доц. Вертель А. В.</p>	<p>психологічними особливостями сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Окреслено можливості застосування діагностики, консультування та корекції в роботі з даною категорією сімей.</p>	<p>м. Суми, вул. Харківська, буд. 42</p>		<p>взаємодії фахівців з отримувачами соціальних послуг в процесі соціального супроводу. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
5.	<p>Як допомогти дітям впоратись з тривожністю під час війни</p> <p>к.філос.н., доц. Вертель А. В.</p>	<p>Семинар проводився з метою допомогти дітям-сиротам та дітям, які залишилися без піклування батьків пережити війну та її психологічні наслідки, а педагогам дитячого будинку – навчитися правильно реагувати на стресові ситуації та залишатися стресостійкими.</p>	<p>КЗ Сумської обласної ради Сумський дитячий будинок імені С. П. Супруна, м. Суми, вул. Ковпака, буд. 37</p>	<p>Довідка № 310 від 21.11.2022 р.</p>	<p>Авторський науково-практичний семінар. Сприяє підвищенню рівня стресостійкості у дітей в умовах війни. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
6.	<p>Арт-терапевтичні техніки в роботі з базовими потребами особистості Методика «Ресурсна Мандала»</p> <p>к.філос.н., доц. Пасько К. М.</p>	<p>Розкрито загальні питання теорії і практики використання арт-терапевтичних технологій у індивідуальній та груповій роботі психолога з клієнтами. Запропонована арт-терапевтична техніка дає можливість вивільнити емоції та почуття, що подавляються, налаштовує на виникнення відчуття рівноваги та цілісності, сприяє гармонізації стану особистості.</p>	<p>КУ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 5,</p>	<p>Довідка від 10.12.2022 р.</p>	<p>Авторські курси «Естетотерапія» та «Арт-терапія». Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх психологів. Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку психологічної науки і практики підготовки висококваліфікованих кадрів. Налагоджено співпрацю для подальшої</p>

					роботи.
<i>Навчально-науковий інститут фізичної культури</i>					
7.	<p>Методика корекції передтренувальних та передзмагальних психічних станів у формі рекомендацій для тренерів ДЮСШ</p> <p>д.фіз.вих., проф. Томенко О. А., доц. Чередніченко С. В.</p>	<p>Розроблено і експериментально обґрунтовано методику корекції передтренувальних та передзмагальних психічних станів.</p> <p>Рекомендується для використання тренерами в процесі роботи з учнями ДЮСШ для покращення ефективності навчально-тренувального процесу.</p>	<p>Дитячо-юнацька спортивна школа «Спартаківець» м. Суми, вул. Зеленко, 4</p> <p>«Комплексна дитячо-юнацька школа єдиноборств» Сумської міської Ради м. Суми, вул. Металургів, 17</p>	<p>Довідка № 60-І від 10.10.2022 р.</p> <p>Довідка № 100/1 Від 22.11.2022 р.</p>	<p>Методика спрямована на покращення ефективності навчально-тренувального процесу учнів спортивних шкіл Використання методики корекції передтренувальних та передзмагальних психічних станів сприяло удосконаленню навчально-тренувального процесу у групах з панкратіону, покращенню психологічної готовності учнів спортивної школи до тренувань та виступу на змаганнях.</p> <p>Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
8.	<p>Квест-екскурсія «Код міста Суми»</p> <p>к.пед. наук, доц. Зігунова І. С.</p>	<p>Інноваційність квест-екскурсії «Код міста Суми» полягає у новітній формі проведення екскурсій для дітей та молоді, яка сприяє розвитку туризму на території Сумської територіальної громади.</p> <p>Соціально-економічний ефект від упровадження квест-екскурсії «Код міста Суми» полягає у формуванні атрактивності туристських об'єктів Сумської територіальної громади.</p>	<p>Сумська міська громада м. Суми, Площа Незалежності, 1</p>	<p>Довідка № 1459/03.02.02.-08 від 12.12.2022 р.</p>	<p>Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>

		Також інноваційна форма проведення екскурсії буде привабливою для туристів із сусідніх регіонів, що сприятиме збільшенню туристських потоків до обласного центру Сумщини, залучаючи фінансові надходження до місцевого бюджету.			
9.	Медичний стоматологічний тур в Сумській області к. е. н., доц. Троян М. Ю.	Розроблено стоматологічний тур, що полягає у поєднанні лікувальної та пізнавальної програми для туриста, що зробить лікувальний процес більш комфортним та атрактивним для гостей Сумщини. До програми медичного туру включена екскурсійна програма, що може стати «туристським магнітом» розвитку території громади, яка значно підвищить її атрактивність та стане інструментом брендування регіону.	Сумська обласна федерація спортивного туризму м. Суми, вул. Горького 10б	Довідка № 1459/03.02.02.-08 від 12.12.2022 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
10.	Екскурсійна програма у діяльність готелю «Reikartz» м. Суми к.пед. наук, доц. Зігунова І. С.	Інноваційність екскурсії «Суми в темряві» полягає в її проведенні у вечірній час, що є не стандартним для здійснення класичних екскурсій та оригінальним у реальному виконанні. Запропонована нічна екскурсія «Суми в темряві»	Сумська міська громада м. Суми, Площа Незалежності, 1	Довідка № 1459/03.02.02.-08 від 12.12.2022 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

		може стати «туристським магнітом» на території Сумської міської громади, що значно підвищить її атрактивність та стане інструментом брендування регіону.			
11.	Велосипедний маршрут екологічного туру «Поклик природи» к.пед. наук, доц. Зігунова І. С.	Інноваційність даного розробленого маршруту в рамках екологічного туру сприяє розвитку туризму на Сумщині.	Федерація спортивного туризму України. м. Суми, вул. Горького 10б		Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
12.	Велосипедний маршрут в рамках проведення фестивалю «Яблуко-Fest» на території Кролевецької міської територіальної громади Сумської області к.е. н, ст. викл. Мозгова Д. Р.	Інноваційність проведення фестивалю «Яблуко-Fest» полягає у сприянні розвитку активного туризму на території Кролевецької ОТГ під час проведення масових заходів. Запропонований велосипедний маршрут допоможе популяризувати унікальний природний туристський об'єкт – яблуню-колонію, що входить до списку об'єктів «Сім чудес Сумщини» та може стати «туристським магнітом».	Федерація спортивного туризму України Відокремлений підрозділ Сумська обласна федерація спортивного туризму м. Суми, вул. Горького 10б	2022 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
13.	Історичний тур-квест «Стежками величної історії» к.пед. наук, доц. Зігунова І. С.	Інноваційність даного тур продукту полягає у новітній формі проведення екскурсій для дітей та молоді, яка сприяє розвитку туризму на території Сумської територіальної громади. Запропонований історичний	Сумська міська громада м. Суми, Площа Незалежності, 1	Довідка № 1459/03.02.02.-08 від 12.12.2022 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

		тур-квест може стати «туристським магнітом» обласного центру Сумщини, що значно підвищить її атрактивність та стане інструментом брендування регіону.			
<i>Факультет іноземної та слов'янської філології</i>					
14.	Трансдисциплінарний кластер «МЕДІАКАПСУЛИ» д.пед. н., проф. Семеног О.М., к. філол. н., доц. Надутенко М., д.філ. н., проф. Широков В., к. пед. н., доц. Громова Н. В.	В основу концепції платформи покладено принципи інтерактивності, візуалізації, міждисциплінарної інтеграції, текстоцентризму, м'якої інтеграції інфомедійної грамотності. розміщується на окремому веб-сервері та містить модулі для взаємодії з користувачем і відображення інформації у вигляді «медіакапсул», наповнені медіаосвітнім матеріалом з урахуванням методів медіамоніторингу, медіаспостереження, критичного аналізу медійного продукту.	Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, МОН України, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53	Довідка № 25 від 30.11.2022 р.	Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень фахової підготовки майбутніх учителів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
<i>Фізико-математичний факультет</i>					
15.	Пропозиції до проєкту моделі регіональної (територіальної) програми науково-технічного розвитку д.е.н., доц. Омеляненко В. А.	Пропозиції до проєкту моделі регіональної (територіальної) програми науково-технічного розвитку ґрунтуються на мережевих принципах та спрямовані на досягнення Цілей сталого розвитку.	МОН України	Лист № 597 від 22.02.2022 р.	Опубліковано монографію. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

16.	<p>«Теоретико-методичні основи формування і розвитку творчого мислення учнів в умовах диференційованого навчання математики»</p> <p>д.пед.н., проф. Чашечникова О.С.</p> <p>«Формування творчої особистості учнів. Розвиток математичних здібностей»</p> <p>д.пед.н., проф. Чашечникова О.С.</p>	<p>Розроблено концепцію дослідження розвитку творчого мислення школярів в умовах диференційованого навчання. На даному етапі виокремлено особливості впровадження концепції в умовах дистанційного та змішаного навчання. Визначені напрямки підготовки вчителя математики, формуванню готовності до впровадження концепції в умовах дистанційного та змішаного навчання.</p>	<p>ТОВ «Заклад загальної середньої освіти «Святопетрівська Гімназія «Нова ера», Київська обл., Бучанський р-н, с. Святопетрівське, вул. Б. Хмельницького, 34</p>	<p>Довідка № 75 від 01.11.2022 р.</p>	<p>Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки практикуючих та майбутніх педагогів. Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки, практики роботи у закладах середньої та передвищої освіти, практики підготовки майбутніх вчителів математики та інформатики. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
-----	--	---	--	---------------------------------------	--

Природничо-географічний факультет

17.	<p>Мікологія : робочий зошит для лабораторних занять і самостійної роботи студентів для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) та 091 Біологія</p> <p>к. біол. н., доц. Литвиненко Ю.І.</p>	<p>Розроблені методичні рекомендації є доречними для використання в урочній та позаурочній роботі з біології. Методичні рекомендації сприяють покращенню організації науково-дослідної роботи учнів з біології, підвищенню рівня засвоєння учнями знань з біології грибів; використовуються при підготовці учнів до участі у природничих конкурсах та біологічних олімпіадах.</p>	<p>Червонослобідський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів №1 Червонослобідської сільської ради Черкаської області вул. Небесної Сотні, 52, с.Червона Слобода, Черкаський район, Черкаська область</p>	<p>Акт впровадження № 5/21 від 14.12.2022 р.</p>	<p>Результати впровадження використовуються під час проведення лабораторних і практичних занять з дисциплін: ОР Бакалавр – «Методика навчання біології та природознавства»; ОР Магістр – «Теорія та методика навчання біології в профільних класах», «Методика позакласної та позашкільної роботи з біології та природознавства». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
-----	--	---	--	--	---

<i>Інститут історії, права та міжнародних відносин</i>					
18.	Проблеми формування правової держави в Україні в умовах глобалізації проф. Кучук А.М., проф. Апаров А.М., доц. Іваній О.М., доц. Мирославський С.В., ст. викладач Шестопапов Р.М.	Визначено пріоритети та форми реалізації політики регіону з огляду на глобалізаційні процеси. Запропоновані правила та процедури міжінституційної координації та співробітництва ключових виконавців та стейкхолдерів у сфері європейської інтеграції України з метою вирішення поставлених завдань, а саме: підтримка верховенства права, боротьба з корупцією, досягнення безпекової стабільності тощо.	Сумська обласна рада м.Суми, пл. Незалежності, буд. 2 Сумський районний суд м. Суми, вул. Академічна, 13	Довідка про впровадження від 14.12.2022 р. Довідка про впровадження від 09.12.2022 р.	Результати дослідження сприяють стабілізації і розвитку регіону, дають можливість визначити перспективні напрями реалізації концепту правової держави в окремих соціальних сферах. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
19.	«Господарське право» проф. Апаров А.М.	Теоретична та практична основа для побудови певних видів господарських відносин у поточній господарській діяльності, зокрема, корпоративних, договірних, дозвільних, майнових та ресурсних.	Державне спеціалізоване підприємство «ЕКОЦЕНТР» 07270, Київська обл., Іванківський район, м. Чорнобиль, вул. Шкільна, 6	Довідка про впровадження від 08.12.2022 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
<i>Науковий напрям «Гуманітарні науки та мистецтво»</i>					
<i>Факультет іноземної та слов'янської філології</i>					
1.	Текст у дослідницьких парадигмах: теорія і практика д.пед. н., проф. Семеног О.М., к. філол. н., доц., Герман В. В.,	Окреслено текстові категорії у дослідницьких парадигмах філології та освітній парадигмі на основі міждисциплінарного підходу. Схарактеризовано деякі текстові категорії на	Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, МОН України, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53 Інститут педагогічної освіти	Довідка № 25 від 30.11.2022 р. Довідка № 01-08/216 від 28.11.2022 р.	Опубліковано монографію. Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в мовно-методичних курсах. Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень фахової

	<p>д.філ. н., проф. Кравець Л.М.; к. пед. н., доц. Громова Н. В.; к. філол. н., доц. Кумеда О. П., к. філол. н., доц. Рудь О. М., д.пед. н., проф. Статівка В. І., к. пед. н., доц. Попова О., д.пед. н., проф. Грона Н.</p>	<p>прикладі творчості П.Куліша, І.Франка, Л.Костенко. Здійснено огляд художнього, наукового тексту в об'єктиві мовознавчих досліджень, питань фольклоризму літератури в контексті структурно-семіотичної концепції культури. Висвітлено наукові засади роботи над текстом у курсі методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти, особливості підготовки майбутніх учителів до формування у здобувачів текстотвірних умінь.</p>	<p>і освіти дорослих імені Івана Зязюна</p> <p>м. Київ, вул. Максима Берлинського, 9</p> <p>КЗ «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради, циклова комісія викладачів філологічних дисциплін</p> <p>КЗВО Луцький педагогічний коледж Волинської обласної ради Таврійський національний університет імені В.В.Вернадського</p>	<p>Довідка</p> <p>Довідка №430 від 29.11.2022 р.</p> <p>Довідка від 1.12.2022 р.</p>	<p>підготовки майбутніх учителів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
2	<p>Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності</p> <p>д.пед. н., проф. Семеног О.М., к. філол. н., доц.; Надутенко М., д.філ.н., проф. Широков В.; к. пед. н., доц. Громова Н. В.</p>	<p>У словнику подано терміни (240 одиниць), їхні дефініції, переклад і тлумачення англійською мовою, мультимедіа (аудіо-, відеоконтент) для забезпечення мультимедійної візуалізації інформації з інфомедійним компонентом.</p>	<p>Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, МОН України, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53</p> <p>Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна м. Київ, вул. Максима Берлинського, 9</p> <p>КЗВО Луцький педагогічний коледж Волинської обласної ради</p>	<p>Довідка № 25 від 30.11.2022 р.</p> <p>Довідка № 01-08/217 від 28.11.2022р.</p> <p>Довідка №431 від 29.11.2022 р.</p>	<p>Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень фахової підготовки майбутніх учителів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>

3	<p>Методика формування англомовної компетентності в аудіюванні засобами проєктної технології в учнів профільної школи</p> <p>к.пед.н., доц. Подосиннікова Г. І., Дрёмов О. С.</p>	<p>Упроваджений у навчально-виховний процес комплекс вправ з теми «Робота і професії. Вимоги до якостей і кваліфікації» та «Міс Великобританія», які практично втілюють розроблену підсистему вправ, характеризуються науково обґрунтованою послідовністю етапів формування англомовного аудіювання у кореляції з етапами проєктної роботи. Використані у комплексі вправ прийоми розвитку критичного мислення, проблемність завдань і груповий характер діяльності забезпечують інтерактивність, залучення учнів до спілкування та активної пізнавальної діяльності, умотивованість та динамізм навчального процесу.</p>	<p>Андріяшівський ліцей – заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Андріяшівської сільської ради Роменського району Сумської області, с. Андріяшівка, Роменський район, Сумська область вул. Шкільна, буд.56 А.</p>	<p>4 листопада 2022 р. (упровадження жовтень-листопад 2022-2023 н.р.)</p>	<p>Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики підготовки педагогічних кадрів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
4.	<p>Технологія інтерактивного формування англомовної</p>	<p>Упроваджений у навчальний процес</p>	<p>КУ Класична гімназія Сумської міської ради</p>	<p>протягом 2021-2022 навчального року</p>	<p>Здійснено виконання науково-методичних</p>

	<p>лексичної компетентності на засадах гейміфікації (старший ступінь навчання) з використанням ігрової навчальної платформи «КАНООТ»</p> <p>к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І., Ю.Баркова, В.Топіліна, А.Лубенська</p>	<p>практичний репрезентант теоретичної підсистеми вправ, розроблений на засадах гейміфікації з використанням ігрової навчальної платформи «КАНООТ», характеризується науково обґрунтованою послідовністю етапів формування лексичних навичок. Методика сприяє формуванню навчально-стратегічної, лексичної, граматичної компетентності та компетентності у читанні, а також загальній ефективності навчального процесу, чим підтверджено її ефективність.</p>	<p>Сумської області Україна, Сумська область, м.Суми, вул. Троїцька, 5</p>		<p>досліджень за узгодженою зі школою тематикою з метою упровадження отриманих результатів (комплексів вправ, навчальних матеріалів і методичних рекомендацій) в освітній процес для підвищення ефективності навчання у профільній школі з предмету «Англійська мова».</p> <p>Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
Науковий напрям «Біологія та охорона здоров'я»					
<i>Навчально-науковий інститут фізичної культури</i>					
5.	<p>Результати дослідження фауни безхребетних природного заповідника «Михайлівська цілина»</p> <p>к. біол. н., доц., Говорун О. В.</p>	<p>Досліджені різні групи комах, доповнено перелік видів зареєстрованих у заповіднику, зроблено аналіз по дослідженості окремих груп комах. Дані включені до Літопису природи (Том 2, розділ 3.1.1), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.</p>	<p>Природний заповідник «Михайлівська цілина», вул. Першотравнева, 29, м. Суми, 40009</p>	<p>Акт від 09.12.2022 р.</p>	<p>Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Фауни комах України».</p> <p>Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
6.	<p>Результати дослідження</p>	<p>Виявлено рідкісні види</p>	<p>Природний заповідник</p>	<p>Акт</p>	<p>Дані використовуються під</p>

	<p>фауни вогнівок (Lepidoptera, Pyralidae) природного заповідника «Михайлівська цілина» у 2020 році</p> <p>к. біол. н., доц., Говорун О. В.</p>	<p>комах, що мають природоохоронний статус, а також види – потенційні шкідники. Дані включені до Літопису природи (Том 2, розділ 3.1.3), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.</p>	<p>«Михайлівська цілина», м. Суми, вул. Першотравнева, 29</p>	<p>від 09.12.2022 р.</p>	<p>час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
7.	<p>До вивчення булавовусих лускокрилих (Lepidoptera, Rhopalocera) природного заповідника «Михайлівська цілина» у 2021 р.</p> <p>к. біол. н., доц., Говорун О. В.</p>	<p>Виявлено рідкісні види комах, що мають природоохоронний статус, а також види – потенційні шкідники. Дані включені до Літопису природи (Том 2, розділ 3.1.2), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.</p>	<p>Природний заповідник «Михайлівська цілина», м. Суми, вул. Першотравнева, 29</p>	<p>Акт від 09.12.2022 р.</p>	<p>Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
8.	<p>Фауністичний аналіз волохокрильців (Insecta, Trichoptera) природного заповідника «Михайлівська цілина»</p> <p>к. біол. н., доц., Говорун О. В.</p>	<p>Виявлено рідкісні види комах, що мають природоохоронний статус, а також види – потенційні шкідники. Дані включені до Літопису природи (Том 2, розділ 3.1.4), та бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду.</p>	<p>Природний заповідник «Михайлівська цілина», м. Суми, вул. Першотравнева, 29</p>	<p>Акт від 09.12.2022 р.</p>	<p>Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Фауни комах України». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
9.	<p>Копрофільні сумчасті гриби природного</p>	<p>Досліджено видовий склад копрофільних сумчастих</p>	<p>Природний заповідник «Михайлівська цілина»,</p>	<p>Акт № 44 від 02.02.2022 р.</p>	<p>Дані використовуються під час роботи науково-</p>

	<p>заповідника «Михайлівська цілина»</p> <p>к. біол. н., доц. Литвиненко Ю.І.</p>	<p>грибів, доповнено перелік видів зареєстрованих у заповіднику, зроблено аналіз щодо ступеня вивченості аскоміцетів заповідника. Виявлено рідкісні та нові для України види грибів. Дані будуть включені до Літопису природи (2022), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.</p>	<p>м. Суми, вул. Першотравнева, 29</p>		<p>дослідної Лабораторії мікології та мікробіології. Одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Флори грибів України». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
10.	<p>Мікроміцети природного заповідника «Михайлівська цілина»</p> <p>к. біол. н., доц. Литвиненко Ю.І.</p>	<p>Досліджені різні групи мікроміцетів, доповнено перелік видів зареєстрованих у заповіднику, зроблено аналіз по дослідженості окремих груп грибів. Виявлено рідкісні та нові для України види грибів. Дані включені до Літопису природи (Том 2, розділ 2.1.1), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.</p>	<p>Природний заповідник «Михайлівська цілина», м. Суми вул. Першотравнева, 29</p>	<p>Акт від 2022 р.</p>	<p>Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії мікології та мікробіології. Одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Флори грибів України». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
11.	<p>Гідрологія природного заповідника «Михайлівська цілина»</p> <p>к. біол. н., доц. Мерзлікін І.Р.</p>	<p>Проведені дослідження дозволили встановити стан гідрологічної системи заповідника, скласти уявлення про історію створення ставків на території природного заповідника «Михайлівська</p>	<p>Природний заповідник «Михайлівська цілина», м. Суми вул. Першотравнева, 29</p>	<p>Акт від 09.12.2022 р.</p>	<p>Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Результати дослідження використано при написанні наукових</p>

		цілина» та їх сучасний стан. Дані включені до Літопису природи (Том 2, розділ 2).			статей, підготовки методичних вказівок і рекомендацій. Проведені дослідження являють собою частину моніторингових робіт за станом батрохофауни території природного заповідника «Михайлівська цілина» та можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Фауни амфібій України».
12.	Зустрічі земноводних у заповіднику «Михайлівська цілина» у 2021 р. к. біол. н., доц. Мерзлікін І.Р.	Проведені дослідження дозволили скласти попередній список видів земноводних нових ділянок заповідника. Дані включені до Літопису природи (Том 2, розділ 3.1.5.1), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.	Природний заповідник «Михайлівська цілина», м. Суми вул. Першотравнева, 29	Акт від 09.12.2022 р.	Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Проведені дослідження являють собою частину моніторингових робіт за станом батрохофауни території природного заповідника «Михайлівська цілина» та можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Батрохофауни України».
13.	Зустрічі плазунів у заповіднику «Михайлівська цілина» у 2021 р.	Проведені дослідження дозволили скласти попередній список видів плазунів нових ділянок заповідника. Дані включені до Літопису природи (Том 2,	Природний заповідник «Михайлівська цілина», м. Суми вул. Першотравнева, 29	Акт від 09.12.2022 р.	Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області.

	к. біол. н., доц. Мерзлікін І.Р.	розділ 3.1.5.1), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.			Результати дослідження використано при написанні наукових статей, підготовки методичних вказівок і рекомендацій. Проведені дослідження являють собою частину моніторингових робіт за станом герпетофауни території природного заповідника «Михайлівська цілина» та можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Герпетофауни України».
14.	Ссавці природного заповідника «Михайлівська цілина» (Сумська область) (обліки 1995, 2003 і 2008 рр.) к. біол. н., доц. Мерзлікін І.Р.	Проведені дослідження дозволили скласти попередній список видів дрібних ссавців нових ділянок заповідника. Виявлено рідкісні види ссавців, що мають природоохоронний статус. Дані включені до Літопису природи (Том 2, розділ 3.1.6), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.	Природний заповідник «Михайлівська цілина», м. Суми вул. Першотравнева, 29	Акт від 09.12.2022 р.	Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Також одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Теріофауни України». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
15.	Обліки дрібних ссавців на нових ділянках заповідника «Михайлівська цілина» липні-серпні 2020 року	Проведені дослідження дозволили уточнити та доповнити попередній список видів дрібних ссавців нових ділянок заповідника. Виявлено рідкісні види	Природний заповідник «Михайлівська цілина», м. Суми вул. Першотравнева, 29	Акт від 09.12.2022 р.	Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Також одержані

	к. біол. н., доц. Мерзлікін І.Р.	ссавців, що мають природоохоронний статус. Дані включені до Літопису природи (Том 2, розділ 3.1.7), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.			дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Теріофауни України». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
16.	Обліки дрібних ссавців ловчими циліндрами у заповіднику «Михайлівська цілина» 11-19.08.2021 р. к. біол. н., доц. Мерзлікін І.Р.	Проведені дослідження дозволили уточнити та доповнити попередній список видів дрібних ссавців нових ділянок заповідника. Виявлено рідкісні види ссавців, що мають природоохоронний статус. Дані включені до Літопису природи (Том 2, розділ 3.1.8), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.	Природний заповідник «Михайлівська цілина», м. Суми вул. Першотравнева, 29	Акт від 09.12.2022 р.	Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Також одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Теріофауни України». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
17.	Обліки дрібних ссавців в самосійних ясеневих насадженнях 4.09.2021 р. к. біол. н., доц. Мерзлікін І.Р.	Проведені дослідження дозволили уточнити та доповнити попередній список видів дрібних ссавців нових ділянок заповідника. Виявлено рідкісні види ссавців, що мають природоохоронний статус. Дані включені до Літопису природи (Том 2, розділ 3.1.9), можуть бути	Природний заповідник «Михайлівська цілина», м. Суми вул. Першотравнева, 29	Акт від 09.12.2022 р.	Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Також одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків

		використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.			«Теріофауни України». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
18.	Копрофільні дискміцети Гетьманського національного природного парку к. біол. н., доц. Литвиненко Ю.І.	Досліджені різні групи дискміцетів, доповнено перелік видів зареєстрованих у національному парку, зроблено аналіз по дослідженості окремих груп дискміцетів. Виявлено рідкісні та нові для України види грибів. Дані включені до Літопису природи (Том 11), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.	Гетьманський національний природний парк, вул. Вознесенська, 53-В, м. Тростянець Сумської області, 42600	Акт 2022 р.	Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії мікології та мікробіології. Одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Флори грибів України». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
19.	Фауна Гетьманського національного природного парку к. біол. н., доц. Говорун О. В.	Виявлено рідкісні види комах, що мають природоохоронний статус, а також види – потенційні шкідники. Дані включені до Літопису природи (Том, розділ), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України.	Гетьманський національний природний парк, м. Тростянець Сумської області, вул. Вознесенська, 53-В	Акт 2022 р.	Дані використовуються під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Також одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Фауни комах України». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

Науковий напрям «математичні та природничі науки»					
<i>Фізико-математичний факультет</i>					
1.	<p>Дослідження математичних моделей з відношеннями алгебраїчного та типологічного типів</p> <p>д.фіз-мат н., доц. Лукашова Т.Д.</p>	<p>Апробація передбачала використання і впровадження елементів вказаних спецкурсів у навчальний процес на механіко-математичному факультеті Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара при вивченні споріднених дисциплін, а також включення відповідних питань у тематику студентських наукових проєктів.</p>	<p>Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара, м. Дніпро, пр. Гагаріна 72</p>	<p>Довідка № 86-904-5 від 06.12.2022 р.</p>	<p>Результати апробації підтверджують ефективність запропонованих методів вивчення фундаментальних математичних курсів, а відповідне навчально-методичне забезпечення прийняте до уваги та подальшого використання на механіко-математичному факультеті у процесі підготовки майбутніх математиків та вчителів математики. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
<i>Природничо-географічний факультет</i>					
2.	<p>Оцінка екологічного стану річки Ворскли на ділянці «Климентово-Буймеровка»</p> <p>к. геогр. н., доц. Данильченко О.С.,</p>	<p>Оцінено згідно адаптованої тест-методики екологічний стан річки Ворскли на ділянці «Климентово-Буймеровка» Встановлено, що екологічний стан самої річки Ворскли на оцінюється як «добрий» та «ще добрий», особливе занепокоєння викликають малі річки – притоки Ворскли, екологічний стан гирлових ділянок яких оцінено як «задовільний» та «незадовільний». Розроблено рекомендаційні природоохоронні заходи для</p>	<p>Гетьманський національний природний парк, м. Тростянець Сумської області, вул. Вознесенська, 53-В</p>	<p>Довідка № 289/02-05 від 11.08.2022 р.</p>	<p>Опубліковано розділ у Літописі природи Гетьманського національного природного парку (том 11 2022 р.) Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>

		покращення екологічного стану річки.			
3.	<p>Особливості гідрологічного режиму річки Ворскли у 2021 році (у межах сумської області)</p> <p>к. геогр. н., доц. Данильченко О. С.,</p>	<p>Встановлено, що у 2021 році меженні показники витрат води мають вищі значення ніж у минулому році та вищі за багаторічні мінімальні (у 12,8 разів зимової межені та у 10 разів літньо-осінньої межені). Показники витрат води водопілля у контрольному створі (с. Куземин поблизу кордону з Полтавською областю) становлять 74,6 м³/с та у 3,4 рази нижчі ніж показники класичного водопілля регіону, що були зафіксовані у 2018 році та у 1,8 разів вище за минулорічні. Уцілому водність річки Ворскли вища ніж у 2020 році, а внутрішньорічний перерозподіл стоку триває.</p>	<p>Гетьманський національний природний парк, м. Тростянець Сумської області, вул. Вознесенська, 53-В</p>	<p>Довідка № 288/02-05 від 11.08.2022 р.</p>	<p>Опубліковано розділ у Літописі природи Гетьманського національного природного парку (том 11 2022 р.) Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>

**IV. Список наукових статей,
опублікованих та прийнятих до друку у 2022 році
у зарубіжних виданнях, що мають імпакт-фактор**

№ з/п	Автори розробки (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	Назва роботи	Назва видання, де опубліковано роботу	Том, номер (випуск, перша-остання сторінки роботи)
1	2	3	4	5
<i>Статті у Scopus</i>				
1.	Shykhnenko K., Sbruieva A.	The Code of Conduct for Research Integrity, Governance, and Ethics in Education in the USA, Europe, and Ukraine: Comparative Analysis	European Journal of Educational Research.	2022. Vol. 11, Issue 4. P. 2195-2207.
2.	Chystiakova I., Ivanii O., Mekhed O., Nosko Y., Khrapatyi S.	PhD Training Under Martial Law in Ukraine	Journal of Higher Education Theory and Practice	Vol. 22 (15)
3.	Chobanian A., Boriak O., Kolyshkina A., Dehtiarenko T., Chebotariova O.	Results of competence formation in parents of children with moderate intellectual disabilities	Wiadomości Lekarskie	2022. Vol. LXXV. Issue 8. Part 1., P. 1861–1867
4.	Volina T., Pylypaka S., Kremets Ya., Kozlova O., Rebrii A.	Organization of Transportation of a Particle by an Inclined Cylinder Rotating Around the Axis	Lecture Notes in Mechanical Engineering. Springer, Cham	pp. 55–65, DSMIE 2022
5.	Pylypaka S., Dieniezhnikov S., Volina T.,	Mathematical Model of Lifting Particles of Technological Material by Vertical Auger	In Ivanov, V., Pavlenko, I., Liaposhchenko, O., Machado, J., Edl, M. (eds)	pp. 112–122, . DSMIE 2022

	Hryshchenko I., Rybenko I.		Advances in Design, Simulation and Manufacturing	
6.	Danylova T., Shmarhun V., Vertel A., Matyushko B., Bondarenko A., Kuchkyruk T., Petersen J.	Effects of the Eastern mind-body practices on mental health during the COVID-19 pandemic: When East meets West.	Wiadomosci Lekarskie	Volume LXXIV. Issue 74 (11). Part 1. Pp. 2850–2855.
7.	Kuzikova S., Vertel A., Zlyvko V., Lukomska S.	Verbal Indicators of Personal Identity in The Road Past Altamont by Gabrielle Roy.	East European Journal of Psycholinguistic	№ 8 (2). Pp.152–159.
8.	Kohut A., Chaban O., Dolynskyi R., Sandal O., Bobryk A., Vertel A.	The features of posttraumatic stress disorder development in patients with diabetes mellitus 2 type	Wiadomosci Lekarskie	Volume LXXV. Issue 75 (8). Part 1, August.
9.	Ryzhanova A., Maksymovska N., Bilyk O., Potomkina N., Honcharenko O., Ionova I.	Development of Social Creativity of Future Culture Managers.	Journal of Educational and Social Research.	2022. Vol. 12, No. 6. P. 63–80.
10.	Kalynychnenko I., Latina H., Kopytina Y., Protsenko I., Ivanii I.	Formation of professional-pedagogical culture of future specialists of physical culture and sports specialties	Linguistics and Culture Review	2021. 5(S3), 396 – 410.
11.	Drogovoz S., Ysuvunin V., Lazorenko S., Kalynychnenko I., Latina H., Kalko K.	Carboxytherapy as doping in athletes	Pharmacologyonline	2021. 3, 1824 – 1830.

12.	Skyba O., Lianoi Yu., Tonkopei Yu., Lianna O.	The Establishment of the Public Health System in the Light of the COVID-19 Pandemic as a Condition of National Security (Experience Acquired Before the War)	Studia Regionalne i Lokalne	Nr 3(89)/2022
13.	Ivanii I., Kalynychenko I., Latina H., Kopytina Y., Protsenko I.	Formation of Professional-Pedagogical Culture of Future Specialists of Physical Culture and Sports Specialties	Journal of Higher Education Theory and Practice	2022, 22(5), pp. 20–29
14.	Zviriaka O., Rudenko A., Svierchkova O.	Evaluation of the dynamics of electrotensio-dynamometry indicators during the implementation of the physical therapy program for children aged 5-6 years with the consequences of hip dysplasia	Fizicna Reabilitacia ta Rekreacijno-Ozdorovci Tehnologii	2022, 7(3), pp. 120–127
15.	Tikhonova M., Bermudes D., Kyselov V., Maksymenko L., Fetko Yu.	The problem of the obligation of a child athlete to comply with the provisions of the anti-doping legislation of Ukraine. (Проблема зобов'язання дитини-спортсмена дотримуватись положень антидопінгового законодавства України).	SPORT TK-Revista EuroAmericana de Ciencias del Deporte.	T. 11,19
16.	Mishenin Y., Marekha I., Yarova I., Kovalova O., Pizniak,	Optimizing a portfolio of agri-environmental investments.	Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2022.	T. No. 8(1), PP. 115-132.
17.	Asauliuk I., Bui I., Tomenko O., Rybalko P., Burla A., Mishchenko O., Kalko K., Nesterenko N.	Substantiation of the peculiarities of the use of the complex supplement levobol by athletes in order to increase physical endurance	Pharmacologyonline	Vol. 3. P. 1843-1854 December 2021
18.	Voskoboinikova V., Kalko K., Kulesha-Liubinets M., Nikolaievska Yu., Samoiliuk O., Rybalko P., Drogovoz S. M.	The effectiveness of music therapy as a non-drug approach to the correction of various pathological processes in the body	Pharmacologyonline	Vol. 3. P. 2026-2031 December 2021

19.	Griban, G., Okhrimenko I., Myroshnychenko M., Tomenko O., Matrosov S., Rohovenko M.	Ecological education and its relationship with students' health	Wiadomości Lekarskie	75(2), 524-531.
20.	Sobko G., Topchii V., Ivanii O., Bugera O., Yavorska T.	Bullying: criminological and criminal law aspects	Journal of Forensic Psychology Research and Practice	17 Feb 2022
21.	Aparov A., Ivanii O., Kolyshkin O., Hvozdetska S., Shapovalova O.	Legal regulation of investment and innovation in the tourism sphere	International Journal of Agricultural Extension Issues of Legal Regulation in Agrarian and Tourism Space	Special Issue 01. P. 63-70
22.	Kolyukh V., Smaznova I., Yermakova H., Ivanii O., Karaulna N.	Religious Basis of the Historical and Contemporary Law	Diacovensia : teološki prilozi	Vol. 30 No. 3, 2022. P. 433-450
23.	Kuchuk A., Alforova T., Koba M., Lehka O.	Right to freedom of expression v. reputation protection (based on ECtHR 1 practice materials.	The Age of Human Rights Journal	18 (July 2022) pp. 1-20
24.	Oliinyk O., Shestopalov R., Zarosylo V., Stankovic M., Golubitsky S.	Economic security through criminal policies: A comparative study of Western and European approaches.	Revista Científica General José María Córdova (Colombian Journal of Military and Strategic Studies) Bogotá D.C.,	Colombia Volume 20, 2022
25.	Horobets I, Martyinov A., Braychevskaya E., Krupenya I., Sliusarenko I.	Political culture and identity politics in the Ukrainian ISSN 15828344	Journal of Community Positive Practices.	society Volume 22, Issue Special Issue, Pages 65 - 81. 2022.
26.	Hrebenuk L., Motsak S.,	Students' preparation for international cooperation in distance learning with role-playing, Education and Upbringing of Youth in	Perspectives and Challenges, Youth Voice	Vol. IV pp. 17-30. 2022

	Ruzhytskyi V., Kalabska V, Tepla O.	New Realities Режим доступу : ISBN (ONLINE): 978-1-911634-60.	Journal, London	
27.	Lytvynov, A., Topolnyk, Y., Chumak, L., Prykhodkina, N., Antoniuk, L., & Kramska	E-Learning Technologies for Future Teachers: Introduction of Educational Innovations in Higher School Practice	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience	2022, 13(1Sup1) 403-421
28.	Pechenyuk M., Priadko O., Vozniuk O., Martyniuk L., Rudenko O., Havrylenko Y.	(2022). Peculiarities of Vocal art in the Context of Postmodernism as a Factor of Cultural Value.	Postmodern Openings	13(4), 56-68
29.	Tkachenko T., Yeremenko O., Kozyr A., Mishchanchuk V., Liming W.	Integration Aspect of Training Teachers of Art Disciplines in Pedagogical Universities	Journal of Higher Education Theory and Practice	Vol. 22(6) P.138-147
30.	Lotsman R., Tkachenko I., Omelchenko A., Lastovetska L., Zelenina N.	Theoretical aspects of the formation of spiritual culture among music teachers.	JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH	2022. P. 63 – 68.
31.	Babko R., Pliashechnyk V., Zaburko J., Danko Y., Kuzmina T., Czarnota J., Szulżyk-Cieplak J., Lagód G.	Ratio of abundances of ciliates behavioral groups as an indicator of the treated wastewater impact on rivers.	PloS one (Quartile 1)	2022. 17(10). P. e0275629.
32.	Babko R., Kuzmina T., Danko Y., Pliashechnyk V., Szulżyk-Cieplak J.,	Spatial Distribution of Ciliate Assemblages in a Shallow Floodplain Lake with an Anaerobic Zone.	Water (Switzerland). (Quartile 1)	2022. 14(6). P. 898.

	Łazuka E., Zaburko J., Lagód G.			
33.	Hryhoriv Y., Butenko S., Hotvianska A., Nozdrina N., Rozhko V., Karpenko O., Sykalo O., Kustovska A., Toryanik V., Salatenko I.	Influence of Cultivation Technology on the Growth and Development of Sweet Corn Plants of Hybrid Moreland F.	Ecological Engineering & Environmental Technology.	2022. 23(6). P. 104–110
34.	Lytvynenko Yu., Hayova V., Akulov O., Dzhagan V., Romanova D.	An update on the occurrence of the Sporormiaceae (Pleosporales) in Ukraine.	Czech Mycology. (Quartile 3)	2022. Volume 74, Issue 2. P. 195-226.
35.	Materienko A.	Development of a method for the detection of amixin and amizon by HPLC on SunFire C18 column	Chemija	33(3), cc. 79–86
36.	Materienko A.	Development of a method for determining the morpholinium thiazotate using more economic and green GC/MS assay with an fid detector	ScienceRise: Pharmaceutical Science	(3), cc. 4-11
37.	Materiienko A.	Estimation of the influence of the environmental factors on the accumulation of phytochemicals and antioxidant capacity in the ivy leaves (<i>Hedera Helix L.</i>)	Natural Product Research	36(4), cc. 1014-1019
38.	Sklyar A.	Magnetic Modification of Insect Chitin Material for Various Applications	2022 IEEE 12th International Conference Nanomaterials: Applications & Properties (NAP)	NMM08-1-NMM08-4.
39.	Kiv Arik, Semerikov, Serhiy Semenikhina, Olena	9th Workshop on Cloud Technologies in Education: Report	CTE Workshop PT i-lxxviioedings	2022, vol.9 pp. i-lxxvii
40.	Drushlyak M., Semenog O., Budianskyi D.,	The use of digital technologies for the development of pre-service teachers' rhetorical skills: the experience of Ukraine	45th Jubilee International Convention on Information,	May 23-27, 2022 Opatija, Croatia. P. 668-672

	Sotska H., Trynus O., Semenikhina O.V.		Communication and Electronic Technology (MIPRO 2022).	
41.	Semenikhina O., Yurchenko K., Shamonia V., Khvorostina Y., Yurchenko A.	STEM-Education and Features of its Implementation in Ukraine and the World. Paper presented at the 2022	45th Jubilee International Convention on Information, Communication and Electronic Technology, MIPRO 2022 – Proceedings,	MIPRO 2022 – Proceedings, 690-695
42.	Shyshenko I., Martynenko O., Chkana Y., Spas T., Udovychenko O., Semenikhina O.	A mathematics teacher's training to create a maker space in mathematics lessons by means of GeoGebra	45nd jubilee international convention on information, communication and electronic technology (MIPRO)	May 23–27, 2022), Opatija, Croatia. 2022. Pp. 909–914
43.	Rudenko Y., Naboka O., Petrenko S., Ostroha M., Pronikova M., Semenikhina O.	Using Web Quests in Professional Training Student-Managers	2022 45th International Convention on Information, Communication and Electronic Technology, MIPRO 2022 – Proceedings	MIPRO 2022 – Proceedings,? P. 770- 775.
44.	Jacob Owusu Sarfo, Drushlyak ., Semenikhina O.	Psychometric Properties of Anxiety Towards Mathematics Scale using Samples from Four Continents	European Journal of Contemporary Education	2022. 11(2), 504-514
45.	Fast O., Semenog O., Vovk M., Buhaichuk N., Golya G.	Examining the practices and challenges of distance education of PhD candidates in the context of COVID-19.	Journal of Learning for Development,	(2022). 9(1), 73-88.
46.	Drushlyak M., Semenog O., Budianskyi D., Sotska H.,	The Use of Digital Technologies for the Development of Pre-service Teachers' Rhetorical Skills: The Experience of Ukraine.	45th Jubilee International ICT Convention – MIPRO 2022.	May 23 - 27, 2022. Opatija, Croatia. P. 668-672.

	Trynus O., Semenikhina O.			
<i>Статті у Scopus, прийняті редакцією до друку</i>				
1.	Volina T., Pylypaka S., Kozlova O., Rebrii A., Rybenko I.	Designing of Curvilinear Axis of the Silo Pipeline	lecture notes in mechanical engineering	
2.	Кресан Т., Ахмед Алі, Пилипка С., Воліна Т., Семірненко С., Троханяк В., Захарова І.	Конструювання сферичних некруглих колес, утворених симетричними дугами локсодроми	Східно-Європейський журнал передових технологій	№1 (121) 2023.
3.	Троян М.	International maritime tourism: trends and prospects for sustainable development	Pomorstvo - Scientific Journal of Maritime Research.	2 (December).
4.	Osiejwicz J., Shapovalova O., Ivanii O., Kolyshkin O., Hvozdetzka S.	Poland – National regulation on processing data for scientific reserch purposes and biobanking activities	Res Militaris	
5.	Shestopalov R.	Experience of legal formation of interfaith relations in the context of European integration and globalization processes.	Revista Científica General José María Córdova (Colombian Journal of Military and Strategic Studies) Bogotá D.C., Colombia Volume 20, 2022 P. 265-285 https://dx.doi.org/10.21830/19006586.655	21 с. 4,2 др.ар.,
6.	Karbiwska U., Butenko Y.,	Ecological and economic efficiency of growing on dark gray soils of bean-cereal grasses.	Agraarteadus (Quartile 3)	2022. 33(2): In Press

	Nechyporenko V., Shumkova O., Shumkova V., Тумчук D., Тумчук N., Litvinov D., Hotvianska A., Торьяник, V.			
7.	Лукашова Т., Друшляк М.,	Generalized norms of groups: retrospective review and current status	Algebra and Discrete Mathematics.	V. 34, № 3
8.	Лукашова Т., Друшляк М.	Torsion Locally Nilpotent Groups with the non-Dedekind Norm of Decomposable Subgroups.	Advances in Group Theory and Applications	14, 2022, P.247-259
<i>Cmammi y Web of Science</i>				
1.	Bazuma N., Mamicheva O., Korhun L, Krykunenko Y., Rozina I., Dehtiarenko T.	Creating the Correctional Environment for Personality Development of Children with Autistic Disorders. BRAIN	Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience	13(1), 259-275.
2.	Mykyteichuk K., Perepeliuk I., Perkhun L., Bondarenko Y., Yakovleva S., Sydoruk I.	Future Teacher Training for Work in the Inclusive Education Framework	Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala	14(2), 2022. 244-256.
3.	Sosnich Y., Torop K., Dehtiarenko T., Kolyshkin O., Kosenko Y., Omelchenko, I.	Psychological and pedagogical principles of the organization of distance learning of primary school-aged children with cognitive development disorder	Revista Eduweb	16(2), 208–222.
4.	Rudenko Y., Drushlyak M., Osmuk N., Shvets O.,	Problems of Teaching Pupils of Non-Specialized Classes to Program and Ways to Overcome Them: Local Study	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	VOL. 22, No.1, January 2022, C. 105-112

	Kolyshkin O., Semenikhina O.			
5.	Bortniuk T., Smyrnova T., Tkachenko T., Yakymenko S., Pushkar L., Desiatnyk K.	Methodological Principles of Didactics Development in Educational Activity of Higher Education Institutions	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2022. February Vol. 22. № 2. P. 394–398
6.	Kovalenko Y., Kovalchuk O., Hotsalyuk A., Karikov S., Havrylo O., Kotlyar S.	PR technology as a modern function of educational management	International journal of computer science and network security	2022. Vol. 22. № 2. P. 399–405
7.	Mykolaiko V., Honcharuk V., Gudmanian A., Kharkova Y., Kovalenko S., Byedakova S.	Modern Problems And Prospects Of Distance Educational Technologies	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2022. September. Vol. 22. № 9. P. 300–306
8.	Platnytska-Pozdnyakova I., Yablonska O., Danyiuk-Tereshchuk T., Kolenko A., Rebenok V., Parfilova S.	Methodology and forms of problematic education in the foundations of higher education.	AD ALTA Journal of Interdisciplinary Search	2022. P. 163–166
9.	Prokopenko A., Havrylo O., Kharlamov M., Shapovalova O., Bilyk N., Zaskalieta S.	Theoretical foundations of management of the education system: optimization of the complex of organizational and pedagogical conditions for effective management	AD ALTA-Journal of interdisciplinary research	2022. T. 12. V. 1. P. 146–150
10.	Pushkar L., Lobova O., Pavlushchenko N., Parfilova S.,	Theatrical Activity as a Way of Developing Musical-Choreographic Competence in Future Preschool and Primary School Teachers	Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala	2022. 14 (3).

	Vasko O., Butenko V.			P. 18–31
11.	Kornus O., Kornus A., Skyba O., Shyshchuk V., Pshtnuchna L., Danilchenko O.	Nosogeographic assessment of the adult population morbidity of the Sumy region (Ukraine)	Geology, Geography and Journal of Geocology	31(1). С. 89-98
12.	Yuryk O., Sitsinskiy N., Zaika L., Pshenuchna L., Boiko S., Filipovich M.	Теоретичні засади управління системою освіти: оптимізація комплексу організаційно-педагогічних умов ефективного управління	INTERNATIONAL JOVRNAL OF COMPUTER AND NETWORK SECURITU	Том 22. Випуск 5. С.168-174.
13.	Kovalenko O., Yepyk L., Korzh-Usenko L., Skorobahatska O., Oliinyk O.	Formation of Multicultural Competence of Future Tourist Support Specialists (Guides) as a Pedagogical Problem. ISSN 2158-3595	Journal of Higher Education Theory and Practice. Boynton Beach, Florida : North American Business Press	Vol. 21(14), pp. 191-199
14.	Shvydun, L., Krapivnyk G., Dvornichenko L., Korzh H.	Axiological constants of educational mobility	Amazonia Investiga	10(48), 264-273.
15.	Matveev V., Khrypko S., Tytarenko V., Stoliarchuk O., Ishchuk A., Tereshchenko M., Pasko K.,	Value Semantics of Multivector Behavior of Virtual Communities as a Psycho-Potential Hazard to Spiritual Foundation, Information Culture, and National Security	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	VOL.22 No.1, January 2022. Pp. 625-633.
16.	Sovhira S., Khryk V., Zamrozevych-Shadrina S.,	The Impact of Globalization On Educational Activities In The Modern World	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network	VOL.22. №.3, March 2022. Pp. 461-466.

	Pukhno S., Badyeyeva L., Smakovskiy Yu.		Security	
17.	Shum O., Fadyeyeva K., Pustovalov S., Skliar O., Khymych O., Pukhno S.	Distance Learning As A Means Of Stimulating Self-Education Of Higher Education Students	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	VOL.22. №.4, April 2022. Pp. 705-709.
18.	Martyniuk L., Pukhno S., Lukianykhin V., Goretska N., Hutchenko O., Lypka S.	Development of the theory of educational motivation in different age periods	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	VOL.22 №9, September 2022. Pp. 427-432.
19.	Bazyma N., Usyk D., Omelchenko I., Kobylchenko V., Babych N., Tsymbal-Slatvinska S.	Results of Verification of the Methods of Speech Activity Formation in Children with Autistic Disorders	Brain-broad research in artificial intelligence and neuroscience	13(1), 88-111
20.	Afuzova H., Ogorodnychuk Z., Usyk D., Omelchenko I., Kobylchenko V., Fedorenko M.	Corrective Support in the Context of Psychological Assistance to Children with Psychophysical Disorders	Brain-broad research in artificial intelligence and neuroscience	13(1), 246-258.
21.	Ponomarenko L., Poliakova O., Cherevko A., Kondratenko V., Korotun O., Khoma K.	The Period Of Russia's Military Aggression Against Ukraine: Problems And Prospects For Development.	International Journal of Computer Science and Network Security.	2022. Vol. 22, No. 6, June. P. 431–434.
22.	Klochko O., Pohoda O., Rybalko P.,	Features of the Implementation of inclusive education: the role of the teacher.	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network	VOL.22 No.11, November 2022. P. 109- 114.

	Kravchenko A., Tytovych A, Kondratenko V.		Security	
23.	Bilivaska T., Lianna O. , Shuliakov I. , Babichev H. , Vashchuk L. , Savchenko N.	Peculiarities of Pedagogical Technologies in Distance Education	JCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	VOL.22 No.5, May 2022.
24.	Golod N., Buhaienko T., Imber V., Kara S, Zastavna O., Prysiashniuk O., Kravchuk M.	The Results of the Examination of Patients After Laparoscopic Cholecystectomy in the Acute Period of Rehabilitation Using the International Classification of Functioning	Acta Balneologica	T. LXIV N. 3 (169). 2022. P. 224-229
25.	Mikheienko O., Liannoi Yu., Tkachenko A., Zhamardiy V., Denysovets T., Donchenko V.	Preventive Model of Formation of Health-save Competence of Student Youth with the Use of Natural Physiotherapy	Acta Balneologica	tom LXIV, number 5(171)2022, pp. 433-438
26.	Golod N, Churpiy I., Yaniv O., Buhaienko T., Bespalova O., Rohalya Yu., Sabadosh M.	The Influence of the Application of Mineral Water on the Functional State of the Liver of Patients after Laparoscopic Cholecystectomy in the Long Period of Rehabilitation	Acta Balneologica	2022; 1 (167): 29-33.
27.	Kolmakova V., Tymoshenko R., Filiak R., Churychkanych I., Salamakha I., Kravchenko I.	The Role Of Information Technology Training In The Development Of Creative Abilities Of Higher Education.	International Journal of Computer Science and Network Security,	VOL.22 No.6, June 2022, 675-679
28.	Tikhonova M., Bermudes D.,	The problem of the obligation of a child athlete to comply with the provisions of the anti-doping legislation of Ukraine. (Проблема	SPORT TK-Revista EuroAmericana de	T. 11,19

	Kyselov V., Maksymenko L., Fetko Yu.	зобов'язання дитини-спортсмена дотримуватись положень антидопінгового законодавства України).	Ciencias del Deporte.	
29.	Mishenin Y., Marekha I., Yarova I., Kovalova O., Pizniak	Optimizing a portfolio of agri-environmental investments.	Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2022.	T. No. 8(1), PP. 115-132.
30.	Stepanchenko N., Partyko N., Rybalko P., Bobrovytska S., Serdiuk N., Mudryk, O.	Neuropsychological Support for Teaching Young School-Age Children Annotation	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience	12(4), 250-262 December 2021
31.	Kononenko A., Smyrnova I. , Rybalko P., Obraz V., Balakhovska Yu., Prepotenska M.	Formation Of Digital Culture Of Scientific And Pedagogical Workers In The Conditions Of General Digitalization Of Education	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	VOL.21 No.12, December 2021
32.	Voichyshyn L., Golod N., Marchuk O., Zastavna O., Chepurna L., Rybalko P., Khomenko S., Kuzmik V., Kolisnyk S., Babii, I.	Physical Rehabilitation of Adolescents with Postural Disorders in the Sagittal Plane and its Relation to Neurophysiology	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience	2022 13(1), 61-87.
33.	Shapran Y., Shapran O., Raytarovska I., Rybalko P., Romanenko V., Halaidiuk, M.	Forms and Methods of Future Physical Education Teachers' Training: An Analysis of Foreign Experience.	Revista Românească pentru Educație Multidimensională,	2022 14(1Sup1), 127- 144.
34.	Yashchuk S.,	Interaction with the Information Environment and Contemporary	Postmodern Openings	2022

	Steshenko V., Lehin, V., Bieliaiev S., Shapran, Y., Rybalko, P.	Educational Approaches in Higher Education Educational Level “Master”		13(2), 213-238
35.	Semenikhina O., Yurchenko A. O., Rybalko P., Shukatka O., Kozlov D., Drushlyak M.	Preparation of future specialists in physical culture and sports for the use of digital health means in professional activity	Information Technologies and Learning Tools	2022 89(3), 33–47
36.	Kuznetsov A., Doroshenko V., Chernovsky S., Kramarenko A., Malona S., Rybalko, P.	Distance education in physical education during COVID-19 quarantine in Ukraine	SPORT TK-Revista EuroAmericana de Ciencias del Deporte	2022 11(2), 29.
37.	Radziejowski P., Tomenko O., Bosko V., Korol S., Serhiienko V., Dotsyuk L., Kushnir I., Galan Y., Lohush L.	Efficiency of the pedagogical model of teaching the basic competitive swimming strokes to children with cerebral palsy	Retos	43, 728-734
38.	Рідей Н., Цимбал С., Снегірьов І., Фендьо О., Ходунова В.	Актуальні проблеми у сфері цивільного захисту: дотримання стратегій інноваційного розвитку економіки України.	Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики.	Т. 4 (45). С. 416 – 424.
39.	Olitskyi V., Podriez Yu.	A figure of the Orthodox bishop on the pages of «The Journal of the Moscow Patriarchy» during the period of late Stalinism.	Skhidnoievropeiskyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin].	2022. Issue 24P. 150–162.
40.	Кудінов Д., Пархоменко В.	Сумське відділення Союзу 17 жовтня: формування та діяльність (1905–1914 pp.)	Український історичний журнал	2022. № 5. С. 114–129.

41.	Petrenko M., Zabolotnyi I., Martyniuk T., Martyniuk A., Tkachenko O., Yefimov D.	Virtual Reality as an Artistic Space in the Context of Musical Art	BRAIN. BroadResearch in Artificial Intelligence and Neuroscience journal	2022, Volume 13, Issue 2, pages: 371-381
42.	Zavialova, O., Stakhevych, O., Kalashnyk, M., Savchenko, H., Stakhevych, H.	Formation of romantic instrumental performance and violin art of Niccolo Paganini.	Amazonia Investiga	11(50), 2022. 180-187.
43.	Havrylenko Yu., Hrytsun Yu., Kondratenko I., Sukhova L.	Development of Ukrainian Choral Art in Conditions of Postmodernism	Postmodern Openings, published by Lumen Publishing House	2022, Volume 13, Issue 2, p. 345-357. (WoS)
44.	Pavlenko O., Shcherbak I., HuraV., LihusV., Maidaniuk I., SkorykT.	Development of Music Education in Virtual and Extended Reality	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience.	Volume 13, Issue 3, pages: 00-00
45.	Kovalenko O., Yepyk L., Yeromenko A., Kashynska O., Bezruchenkov Y.	Training of the future tourist guides for intercultural communicative interaction within professional activity. Linguistics and Culture Review, 5(S4), 729-746. within professional activity. Linguistics and Culture Review	Linguistics and Culture Review,	5(S4), 729-746.
46.	Babko R., Pliashechnyk V., Zaburko J., Danko Y., Kuzmina T., Czarnota J., Szulżyk-Cieplak J., Lagód G.	Ratio of abundances of ciliates behavioral groups as an indicator of the treated wastewater impact on rivers.	PloS one (Quartile 1)	2022. 17(10). P. e0275629.
47.	Babko R., Kuzmina T., Danko Y.,	Spatial Distribution of Ciliate Assemblages in a Shallow Floodplain Lake with an Anaerobic Zone.	Water (Switzerland). (Quartile 1)	2022. 14(6). P. 898.

	Pliashechnyk V., Szulżyk-Cieplak J., Łazuka E., Zaburko J., Lagód G.			
48.	Chepurna L., Frolov D., Stepanchenko N., Zaplatynska A., Genkal, S., Tovstohan, V.	Forming of School Manual as a Scientific Problem in General and Special Psychopedagogy.	Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala. (Quartile 2)	2022. 14(2). P. 513-538.
49.	Denha N., Genkal S., Shandra N., Lystopad O., Mardarova I., Maksymenko, A.	Structural and Functional Model of Professional Reflection Development in Teachers in the System of Methodical Work.	Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala. (Quartile 2)	2022. 14(1). P. 504-520.
50.	Gurevych R., Koval M., Gordiichuk G., Shakhina I., Genkal S., Romanenko, V.	Improving the Training of Skilled Workers for Professional Activities in Educational Institutions of Ukraine.	Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala. (Quartile 2)	2022. 14(1). P. 440-464.
51.	Gvozdi S., Romaniuk R., Genkal S., Shorobura I., Stakhiv V., Pienov, V.	Features of Training Future Teachers of Natural Sciences in Modern Higher Education in the Context of Modern Neurosciences.	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience(Quartile 4)	2022. 13(2). P. 245-258.
52.	Kliuchenko A., Cheroi L., Mostepanyuk V., Romanenko V., Moskalenko M., Hryhorieva L.	Reproduction, Use and Circulation of Natural Recreational Resources in the Context of Globalization.	Postmodern Openings. (Quartile 2)	2022. Vol. 13(1). P. 148-169.
53.	Kubitskyi S., Domina V.,	Modern Paradigm of Organization of the Management Mechanism by Innovative Development in Higher Education Institutions.	International Journal of Computer Science and	2022. Vol. 22, №11. P. 141-148.

	Mykhalchenko N., Terenko O., Mironets L., Kanishevska L., Marszałek L.		Network Security.	
54.	Prykhodkina N., Tymoshko H., Sholokh O., Makhynia T., Koroliuk S., Genkal S.	Peculiarities of Professional Training of Educational Managers in Conditions of Transformation Processes.	Postmodern Openings. (Quartile 2)	2022. 13(2), 254-272.
55.	Prysiazhniuk L., Genkal S., Nadon V., Tomchenko M., Fomina I., Lytvyn A.	Psychological and Pedagogical Features of the Organization of Collective Forms of Work in Different Age-Related Groups.	Revista Românească pentru Educație Multidimensională. (Quartile 2)	2022. 14(1 Sup1). P. 172-190.
56.	Rozhi I., Humenyuk H., Fomin M., Moskalenko M., Pologovska I., Shchabelska V.	An Integral Model of Training of Future Teacher of Geography for the Local History and Tourism Work on the Basis of Competence Approach. A Proposal for Transitional Forms of Education.	Revista Românească pentru Educație Multidimensională. (Quartile 2)	2022. Vol. 14(3). P. 363- 391.
57.	Prokopenko O., Sadivnychy V., Batyrbekova Zh., Omelyanenko V., Kostynets Yu., Iankovets T.	The role of digital (social) media in the management of innovation projects at the company and self-employment levels.	Financial and credit activity: problems of theory and practice	2022. Vol. 4 (45). pp. 165-174.
58.	Omelyanenko V., Pidorycheva I., Voronenko V., Andrusiak N., Omelianenko O., Fyliuk H., Matkovskiy P., Kosmidailo I.	Information & Analytical Support of Innovation Processes Management Efficiency Estimations at the Regional Level	International Journal of Computer Science and Network Security	2022. Vol. 22, No. 6. pp. 400-407.

59.	Petruk V., Rudenko Yu., Yurchenko A., Kharchenko I., Kharchenko S., Semenikhina O.	Analysis of the Results of the Pedagogical Experiment on the Integrated Analysis of the Average and Dispersions	International. Journal of Modern Education and Computer Science (IJMECS)	Vol.14, No.6, pp. 25-34
60.	Semenikhina O., Drushlyak, M., Shishenko I.	STEM project as a means of learning modeling for pre-service mathematics and computer science teachers	Information Technologies and Learning Tools	90(4), 46–56
61.	Lukashova T., Drushlyak M. G.	Torsion Locally Nilpotent Groups with non-Dedekind Norm of Abelian non-cyclic Subgroups.	Carpathian Mathematical Publications.	14, 247-259.
62.	Jacob Owusu Sarfo, Arturo García-Santillán, Edward Wilson Ansah, Henry Adusei, Josephine Cudjoe Sarfo, Rafael Valdece Sousa Bastos, Philip Soyiri Donyeh, Molchanova V., Drushlyak M., Semenikhina O., Somayeh Zand, Reza Najafi, Violeta Enea, Sadia Malik, Farzana Ashraf, Najma Iqbal Malik, Hattaphan Wongcharee, Felix O. Egara, Arun Tipandjan, Uzma Azam, Mohammed Salah Hassan, Mai Helmy, Zahir Vally	Psychometric Properties of Anxiety Towards Mathematics Scale using Samples from Four Continents.	European Journal of Contemporary Education.	2022. 11(2), 504-514.
63.	Drushlyak M.,	The use of digital technologies for the development of pre-service	45th Jubilee International	P. 668-672

	Semenog O., Budianskyi D., Sotska H., Trynus O., Semenikhina O.	teachers' rhetorical skills: the experience of Ukraine.	Convention on Information, Communication and Electronic Technology (MIPRO 2022). May 23-27, 2022 Opatija, Croatia.	
64.	Drushlyak M., Lukashova T.	Non-periodic groups with the restrictions on the norm of cyclic subgroups of non-prime order.	Matematychni Studii. 2022.	Vol. 58(1). P. 36-44.
65.	Bazurin V., Chashechnikova O., Karpenko Ye., Pursky O., Palchuk P.	Interdisciplinary problems of mathematical content as a means of teaching programming to secondary school pupils	Published under licence by IOP Publishing Ltd Journal of Physics: Conference Series, Volume 2288, XIV International Conference on Mathematics, Science and Technology Education 18/05/2022 - 20/05/2022 Kryvyi Rih, Ukraine.	Vol. 2288
66.	Puzyrov V., Losyeva N., Savchenko N., Nikolaieva O., Chashechnikova O.	Function-Based Approach to Estimate Attractors for a Dynamical System with the Polynomial Right Side	Conference paper First Online: 09 September 2022 Grabchenko's International Conference on Advanced Manufacturing Processes InterPartner 2022: Advanced Manufacturing Processes IV	Pp. 482–494
67.	Shvets V., Shyshenko I., Sbruieva A., Chkana Y., Martynenko O.	Providing quality mathematical training for students with different types of thinking and with different interests in conditions COVID-19.	International Journal of Health Sciences. 2022. № 6 (S1).	Pp. 3803–3819
68.	Shyshenko I., Martynenko O., Chkana Y., Spas T., Udovychenko O., Semenikhina O.	A mathematics teacher's training to create a maker space in mathematics lessons by means of GeoGebra	45nd jubilee international convention on information, communication and electronic technology (MIPRO), (May 23–27, 2022), Opatija, Croatia.	Pp. 909–914.

			2022.	
69.	Lukashova T., Drushlyak M.	Torsion Locally Nilpotent Groups with non-Dedekind Norm of Abelian non-cyclic Subgroups.	Matematychni Studii. 2022	Vol. 58(1). P. 36-44.
70.	Друшляк М., Семенов О., Грона Н., Пономаренко Н., Семеніхіна О.	Типологія інтернет-ресурсів для розвитку інфомедійної грамотності молоді	Інформаційні технології і засоби навчання	88(2), 1-22
71.	Rudenko Y., Drushlyak M., Osmuk N., Shvets O., Kolyshkin O., Semenikhina, O.	Problems of Teaching Pupils of Non-Specialized Classes to Program and Ways to Overcome Them: Local Study.	International journal of computer science and network security	22, 1, 105-112.
72.	Семеніхіна О., Юрченко А., Рибалко П., Шукатка О., Козлов Д., Друшляк М.	Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання засобів digital health у професійній діяльності	Інформаційні технології і засоби навчання.	89(3), 33-47.
73.	Fomenko T., Bilotserkovets M., Sbruieva A., Kovalenko A., Bagatska O.	Social media projects for boosting intercultural communication by means of learning English / Реалізація соціальних медіа проєктів для підвищення ефективності міжкультурної комунікації у процесі вивчення англійської мови.	Amazonia Investiga	10(48), P. 89-96
74.	Lisnychenko A., Glazunova T., Dovhaliuk T., Kuzmina S., Podosynnikova H.	Facebook Movie-Based Discussions: Bringing Down Intercultural Barriers	Arab World English Journal (AWEJ)	Volume 13. Number 3. Pp. 429-444.
75.	Mykolaiko V., Honcharuk V., Gudmanian A., Kharkova Y., Kovalenko S., Byedakova S.	Modern Problems And Prospects Of Distance Educational Technologies	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	VOL.22 No.9, September 2022. P. 300-306.
76.	Klochko L.,	Theoretical Analysis Of The Problem Of Leadership In Professional	IJCSNS International	VOL.22 No.11,

	Desiatnyk K., Novakivska L., Pryma V., Vdovina O.	And Management Activities	Journal of Computer Science and Network Security	November 2022.- P. 192- 198.
77.	Kolmakova V., Tymoshenko R., Filiak R., Churychkanych I., Salamakha I., Kravchenko I.	The role of information technology training in the development of creative abilities of higher education	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	VOL.22 N 6, June
78.	Babaian Y., Polina, Y., Breslavska H., Cherednyk L., Kostrytsia N., Semenog, O. .	The Development of Motivation to Achieve Students in the Context of Modernization of Educational Content.	Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensiona	(2022).14(1Sup1), 49-66
<i>Статті у Web of Science, прийняті редакцією до друку</i>				
1.	Chobanian A, Boriak O., Kolyshkina A., Chebotariova O., Bodarieva M.	Preschoolers with intellectual disabilities: research in communicative competenceю.	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. ISSN: 2067 -	
2.	Білер О., Васько О.	Дитиноцентричний підхід до організації освітнього процесу в новій українській початковій школі	Journal of Educational Psychology. Special number: Educational Psychology Practices in Europe and the Middle East	
3.	Kozlova O., Korzh-Usenko L., Kukin I., Bezuhla Z., Kovalska K.,	Innovative technologies in the management system personnel	Інформаційні технології, США	
4.	Zabolotnyuk V.,	Use of Visual Digital Media to Develop Creativity: The Example of	IJCSNS International	December 2022

	Khrypko S., Ostashchuk I., Chornomordenko D., Timchenko A., Motruk T., Pasko K., Lobanchuk.	Video Games	Journal of Computer Science and Network Security	
5.	Hriza V., Krasnenko O., Petrenko S., Tur O., Shpyg N., Ponomarenko L.	Use of Interactive Internet Services in Education.	International Journal of Computer Science and Network Security	2022. T. 22, JAN 30, P. 218–224.
6.	Ivchenko I., Podol's'ka G., Demchenko I., Dzhyhun L., Lytvynenko V., Kacherova O.	Art Therapy for Adults and Children During the War	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience journal	2022
7.	Троян М.	International maritime tourism: trends and prospects for sustainable development	Pomorstvo - Scientific Journal of Maritime Research.	2 (December)
8.	Tarasenkov N., Akulenko I., Hnezdilova K., Chashechnikova O., Kirman V., Serdiuk Z., Kolomiets O., Zaporozhets A.	Efficient Questioning in Teaching Mathematics: Teachers' Attitudes and Practices	Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala	
<i>Статті у інших зарубіжних виданнях, що мають імпакт-фактор</i>				
1.	Тонкопей Ю., Скиба О.	Методические основы оздоровительно-профилактической работы с часто болеющими детьми 6 - 7 лет в условиях Пандемии Covid-19.	Central Asian journal of medical and natural sciences.	202. Vol. 3 (2). P. 125-130.
2.	Skripka I.,	Удосконалення фізичної підготовки юних спортсменів у кінному	Theoretical and scientific	244-266 p.

	Danilchenko A. Chkhaylo N.	спорті.	foundations of pedagogy and education: collective monograph International Science Group Boston. 2022.	
3.	Скрипка І. М.	Використання методів саморегуляції психічних станів у підготовці футболістів збірної України з футзалу серед спортсменів із порушеннями зору.	The 1st International scientific and practical conference “Science and innovation of modern world” (September 28-30, 2022) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2022.	249-254 p
4.	Kushch Yu.	The impact of the COVID-19 pandemic, online-learning on the state of visual system and psychological state of students. (Index Copernicus)	EUREKA: Health Sciences.	1: сс. 49-55.
5.	Харченко Ю. В	Порівняльна оцінка деяких показників якості вершкового масла	Grail of science	22, сс. 136-139
6.	Харченко Ю. В	Визначення вмісту біофлавоноїдів у екстрактах чаю різних торговельних марок	ΛΟΓΟΣ	20223

V. Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність здобувачів вищої освіти, молодих учених

Протягом 2022 року до науково-дослідної роботи було залучено 1806 здобувачів вищої освіти СумДПУ імені А. С. Макаренка, що становить 67% від загальної чисельності студентів університету.

Здобувачі вищої освіти проводять свої дослідження у науково-дослідних лабораторіях, наукових гуртках та проблемних групах, працюють над науковими проектами. За результатами наукових досліджень здобувачами опубліковано 1165 статей та тез доповідей на наукових конференціях, з них 468 – самостійно.

Одними з основних показників студентської наукової роботи є перемоги в олімпіадах і конкурсах. У звітний період, у зв'язку з епідеміологічною ситуацією в Україні, спричиною розповсюдженням коронавірусної інфекції, II тур Всеукраїнської студентської олімпіади не відбувся. На I тур Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук подано 54 наукові роботи, але у зв'язку з повномасштабним вторгненням росії на територію України, в базових закладах вищої освіти не було можливості провести II тур Конкурсу. Маємо лише одного призера зі спеціальності «Музичне мистецтво» - Сорокіна П., який відзначений дипломом III ступеня (науковий керівник – к.мист., доц. Єрмоменко А. Ю.).

Крім того, здобувачі вищої освіти університету підготували наукові роботи до участі у Всеукраїнському конкурсі «Здорова дитина – здорова нація» (Лоза А., керівник – к.пед.н., доц. Стахова Л. Л., Зайцева В., керівник – к.пед.н., Максименко Л. М.).

Студенткою природничо-географічного факультету Романовою Д. підготовлено науковий проєкт «Біологічні особливості сумчастого гриба *Iodophanus carneus* у культурі та перспективи його використання у біотехнології», який у грудні 2021 року поданий до участі у стипендіальній програмі «Завтра.UA» Фонду Віктора Пінчука. У 2022 році проєкт був названий у числі переможців Конкурсу та отримав стипендію від Фонду. Науковий керівник Литвиненко Ю. І., к.б.н., доцент.

Здобувачі Настейчик А., Крючкова Є (науковий керівник – к.пед.н., доц. Косенко Ю.М.), Паращенко Д. (науковий керівник – д. пед.н., Боряк О.В.) взяли участь у міжнародному інклюзивному конкурсі школярів та студентів «Точка дотику» - 2022 (м. Тернопіль).

Ветошка К., Мамалига В., Сігалова Ю., студенти навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин посіли I місце в VIII Міжнародному студентському саміті в номінації «Права людини і глобальна безпека» (3-4 листопада 2022 р.). Спів організатори заходу: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ та Всеукраїнська громадська організація «Асоціація українських правників». Тема проєкту: «Право на справедливий суд в умовах правовладдя».

У конкурсі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ на кращу наукову роботу здобувачів вищої освіти, присвяченому видатному правознавцю Кістяківському Б. О. «Теоретико-історична юридична наука: стан і перспективи розвитку» здобувачі Сігалова Ю. та Мамалига В. вибороли I та II місце відповідно.

Здобувач вищої освіти Бурим І. відзначений дипломом переможця у номінації «Сила духу» міського конкурсу «Молодіжна еліта».

Студентка факультету іноземної і слов'янської філології Деркач К. посіла I місце у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт «Інновації для відновлення України: погляд майбутнього» (науковий керівник – д. пед. н., професор Семенов О. М.)

Дипломом III ступеня нагороджена Сердюк К., студентка факультету іноземної і слов'янської філології, у XII Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

В обласному етапі XXII Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика серед студентів закладів передвищої та вищої освіти Коцаревська Д. посіла II місце.

У Конкурсі есе учнівської та студентської молоді «Мій Шевченко» Сердюк К., отримала диплом I ступеня (науковий керівник – к.філол.н., доцент Кириленко Н. І.).

Призером Поетичного марафону «Моя Україна», який відбувався за підтримки громадської організації «Інноваційні обрії України», названо Драновську Є., студентку факультету іноземної і слов'янської філології.

Шкурат А., студентка природничого-географічного факультету, взяла участь у конкурсі для кмітливої студентської молоді щодо створення мобільного додатку з екологічної тематики, який проходив 12-30 вересня 2022 р. в рамках Днів Сталої енергії в м. Суми. Вона стала переможцем конкурсу за розробку еко-додатку «Ґрунти та корисні копалини». Додаток створений з метою покращення якості оцінювання учителем і закріплення знань учнями за темами: «Ґрунти» та «Корисні копалини», розвитку пам'яті та мислення, виховання естетичного сприймання об'єктів природи. Додаток розрахований на учнів 4 класу.

Наукові розробки здобувачів вищої освіти природничого-географічного факультету Дорошенко А., Куценко В., Старинської Н., Козачук Е. впроваджено в звітному періоді році за межами ЗВО у практичну діяльність установ/підприємств державної та комунальної форми власності, що підтверджено відповідними актами впровадження.

Під керівництвом к.фіз.вих., доцента Копитіної Я. М. здобувач вищої освіти навально-наукового інституту фізичної культури Вялков Є., взяв участь у V Міжнародній науковій конференції «Information and Innovation Technologies In The XXI Century» (м. Катовіце, Польща) з доповіддю на тему «Assessment of the functional state of the lumbar-sacral spine of athletes freestyle skiing (aerials) of Ukrainian national team during the competition period».

Здобувачі вищої освіти стали учасниками низки програм академічної мобільності як міжнародної так і в межах України.

Магістрантки природничого-географічного факультету спеціальності Біологія Вірченко А. та Ждамірова Б., навчаються за програмою Erasmus+ KA1 у Тренчинському університеті Олександра Дубчека у Тренчині (Словаччина).

У рамках угоди про співпрацю між СумДПУ імені А. С. Макаренка та ТОВ «Каліпсо ТУР ЮА», м. Київ від 20.12.2017 р. студентка 3 курсу ОР Бакалавр спеціальності 242 Туризм Вераніка Сібель Севгіджан здійснювала стажування на підприємствах готельно-ресторанного господарства «Club Serena Beach 4*» м. Аланья, «Dream World Hill 5*» м. Анталія та «Dream Family Club 4*» м. Сіде у Туреччині. Професійна діяльність Вераніки Сібель Севгіджан підтверджена сертифікатом.

Здобувачка вищої освіти спеціальності Туризм ОР Бакалавр Овсієнко Д. упродовж декількох років поспіль бере участь у стажуванні в Болгарії у сфері готельно-ресторанного господарства (згідно з договором про співпрацю між СумДПУ імені А. С. Макаренка та ПП «Туристична компанія «Золота імперія»» від 20.12.2017 р.).

Магістрант природничого-географічного факультету Касека А. за програмою внутрішньої академічної мобільності навчався у Житомирському державному університеті імені Івана Франка у період 28 березня – 30 червня 2022 р.

Органом самоврядування наукової молоді університету є Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених та його керуючий орган – Рада Наукового товариства, до складу якої входять представники студентів, аспіранти, докторанти та молоді учені університету, які активно займаються пошуковою та науково-дослідною роботою.

Головною метою діяльності Наукового товариства є всебічне сприяння науковій та винахідницькій діяльності студентів, аспірантів та молодих учених Університету, а також представництво, захист і реалізація професійних, творчих, інтелектуальних, юридичних і соціально-економічних прав та інтересів наукової молоді Університету.

Очолює Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка д.е.н., доц. Омеляненко В. А.

Основні результати роботи у 2022 р.:

Протягом 2022 року молодими вченими було опубліковано: 12 монографій та розділів монографій, 1 підручник, 114 статей у фахових виданнях України категорії «Б», 17 статей у закордонних виданнях (з них 5 статей у виданнях країн Організації економічного

співробітництва та розвитку), 6 статей у наукометричній базі Scopus та 11 статей у Web of science.

Під керівництвом молодого ученого д.е.н., доц. Омеляненко В. А. виконується проєкт наукових робіт та науково-технічних (експериментальних) розробок на замовлення МОН України «Інноваційна складова безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів України: стратегічні напрями інституційного забезпечення і трансферу технологій в інноваційних ландшафтах».

Отримав фінансування Міністерства освіти і науки України проєкт молодих учених «Організаційно-економічне забезпечення повоєнного сталого розвитку територій на основі інфраструктурно-сервісної методології розвитку інноваційних спільнот» під керівництвом доктора філософії Омеляненко О. М.

Голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених СумДПУ, д.е.н., доц., Омеляненко В. А. є національним координатором Міжнародного науково-освітнього проєкту «Territory of innovations: best practices for sustainable development at the local level» (Італія) за участю науковців з України, Італії, Німеччини, Польщі та Естонії.

За підсумками X Міжнародного франко-українського конкурсу досліджень молодих науковців у сфері публічного управління пам'яті Ольги Балакіревої, що відбувся під патронатом Університету Сорбонни, наукове дослідження Омеляненка В. А., д. е. н., доцента та Омеляненко О.М., доктора філософії, старшого викладача, посіло I місце та отримано публікаційний грант.

Під керівництвом молодої вченої, начальника центру забезпечення якості вищої освіти, старшого викладача кафедри української мови і літератури, к.пед.н. Ячменик М. М. продовжується реалізація грантового проєкту «Медіаграмотність там, де не чути сирен» за сприяння Академії Української Преси. У межах проєкту створено Інклюзивно-просвітницький онлайн-простір із медіаграмотності для людей із вадами слуху.

До реалізації проєктів також залучаються інші молоді вчені, аспіранти та здобувачі вищої освіти університету.

Так, здобутки представників наукового товариства університету відзначено на державному рівні шляхом надання стипендій Кабінету Міністрів України (постанова президії Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки від 04 листопада 2022 р. № 6):

- Ілляшенко Н. С., д. е. н., доценту, доценту кафедри бізнес-економіки та адміністрування;
- Омеляненку В. А., д. е. н., доценту, доценту кафедри бізнес-економіки та адміністрування;
- Омеляненко О. М., доктору філософії, старшому викладачу кафедри бізнес-економіки та адміністрування;
- Скибі О. О., к. біол. н., доценту, ученому секретарю вченої ради;
- Юрченку А. О., к. пед. н., доценту, доценту кафедри інформатики.

Докторант Никифоров А. М. отримував стипендію Кабінету Міністрів України для молодих науковців та Президента України для молодих діячів культури і мистецтва в галузі образотворчого мистецтва.

Відповідно до результатів конкурсу МОН України «Молодий вчений року 2021 року», підсумки якого були підведені у вересні 2022 року, у номінаціях «Докторант року в галузі суспільних і гуманітарних наук», «Молодий методист року в галузі суспільних і гуманітарних наук», «Автор найкращої серії наукових робіт в галузі суспільних і гуманітарних наук» перемогу одержав Омеляненко В. А., д.е.н., доцент.

Омеляненко О. М., доктор філософії, старший викладач, посіла I місце у XV Всеукраїнському конкурсі емпіричних досліджень молодих вчених (наук. керівники: Кудріна О. Ю., Божкова В. В.).

Докторантка Клочкова Т. І. здобула гранти на виконання проєктів Еразмус+ Жан Моне модуль: 1) EU strategies extrapolation for boosting students' media literacy in Ukrainian HE. EUSELENA 101094334; 2) Linguistic dimension of the notion "security" as the key component of the concept of a safe educational space: the European experience. EUSPACED 101094386).

Білер О. С., к. пед. н., старший викладач, продовжила участь в проєкті «Фінська підтримка реформи української школи» («Навчаємось разом») за «Програмою наставництва в педагогічній практиці для ЗВО» та в міжнародному проєкті LEGO «Сприяння освіти» в Україні, організованого фондом The LEGO Foundation (королівство Данія).

Копитіна Я. М., к. фіз. вих., доцент, є членом Громадської спілки «Всеукраїнська ліга організацій осіб з інвалідністю по зору «Сучасний погляд», і разом з Центром реабілітації та реадaptaції ветеранів «Ярміз» (м. Київ) працює над проєктом «Інклюзивний розвиток – інклюзивне суспільство». Проєкт було подано на Конкурс «Європейська програма» та отримав від Міжнародного Фонду Відродження 300 000 грн для реалізації упродовж листопада-грудня 2022 р.

Ячменик М. М., к. пед. н., старший викладач, є проєктним менеджером трьох грантових проєктів з медіаграмотності: «Школа відповідального батьківства «Медіапазли», Всеукраїнський турнір із медіаграмотності шкільних команд прикордонних регіонів Ради міжнародних наукових обмінів та досліджень (IREX), Інклюзивно-просвітницький онлайн-простір «Медіаграмотність там, де не чути сирен» (Академія української преси), а також є стипендіанткою Інституту імені Гете та лауреаткою конкурсу «Молодий вчений року» 2022 р.

За результатами конкурсу на заміщення вакансій членів Наукової ради Національного фонду досліджень України шляхом таємного рейтингового голосування членом секції соціальних та гуманітарних наук обрано д.е.н., доц. Омеляненко В. А.

Молоді вчені Руденко А. М., к. фіз. вих., старший викладач та Омеляненко В.А., д.е.н., доц. з серпня 2021 р. і до теперішнього часу є експертами секцій МОН № 9 «Охорона здоров'я: нові речовини та матеріали для профілактики та лікування, розвиток біотехнологій та обладнання для якісного медичного обслуговування» та № 6 «Економічні перетворення, демографічні зміни та добробут» відповідно, та здійснюють рецензування проєктів наукових розробок для молодих вчених, а Омеляненко В. А, д.е.н., доц., Ячменик М. М., к. пед. н. – експертами Національного агентства забезпечення якості вищої освіти та Державної служби якості освіти.

Науковцем Юрченком А. О., к.пед.н., доцентом, отримано перемогу у Міському конкурсі «Молодіжна еліта» у номінації «Наукова діяльність», що проводився відділом молодіжної політики Сумської міської ради (листопад-грудень 2022 р.).

Аспірант кафедри бізнес-економіки та адміністрування Носаченко О. посів II місце у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт «Інновації для відновлення України: погляд молоді» (наук. кер. Омеляненко В. А.)

Протягом 2022 року здобувачі вищої освіти університету взяли участь у програмах академічної мобільності:

– Гриценко Вікторія, студентка Навчально-наукового інституту педагогіки і психології, взяла участь у міжнародному проєкті «Медійні Акулята: вдосконалюємо медіаграмотність» (Португалія, 15.11. 2022 р. – 02.12.2022 р.);

– Галайда Станіслав, студент II курсу та Курашвілі Анастасія, студентка I курсу Навчально-наукового інституту фізичної культури, проходили академічну мобільність на базі Міжнародного тренувального табору для фахівців (Master Treining Camp International) (Франція (м. Екс-ле-Бен) з 01.03.2022 р. – 07.03.2022 р.);

– Савченко Анастасія, Осадча Анастасія, Ігнатенко Тетяна, Єленевська Анастасія, здобувачі вищої освіти Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин спеціальності 291 «Міжнародні відносини, регіональні студії та суспільні комунікації», проходять навчання за програмою міжнародної студентської академічної мобільності в Батумському Державному Університеті Шота Руставелі (01.11. 2022 р. – 15 березня 2023 р.);

– студент I курсу ОР «Магістр» спеціальності 091 Біологія Вірченко Анна та Ждамірова Б., навчаються за програмою Erasmus+ KA1 у Тренчинському університеті Олександра Дубчека у Тренчині (Словаччина);

– Посна Альона, студентка факультету іноземної та слов'янської філології, брала участь у проєкті Youth Media Sharks: Media Literacy Upskilling, який впроваджується організаціями Center for Euroinitiatives та Associação My Madeira Island за підтримки програми «Еразмус+» Європейського Союзу.

У листопаді 2022 р. підписано Міжуніверситетський договір щодо мобільності здобувачів вищої освіти у рамках Швейцарсько-Європейської мобільності Programme SEMP, у рамках якого планується стажування студентів спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) факультету іноземної та слов'янської філології в Університеті педагогічної освіти (Швейцарія) в II семестрі 2022-2023 н.р.

Дюбченко Євгенія, Землякова Катерина, студентки III курсу освітнього рівня «Бакалавр» денної форми навчання спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії (освітня програма Міжнародні відносини), у межах реалізації програми внутрішньої академічної мобільності на підставі Угоди про співробітництво між Сумським державним педагогічним університетом імені А. С. Макаренка та Національним педагогічним університетом імені М. П. Драгоманова проходили навчання у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за програмою внутрішньої академічної мобільності для вивчення навчальних дисциплін «Національна і міжнародна безпека», «Україна в світовій політиці» на кафедрі міжнародних відносин та гуманітарних студій.

Лоза Анастасія, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти першого року навчання денної форми Навчально-наукового інституту педагогіки і психології, здійснювала академічну мобільність на базі Бердянського державного педагогічного університету.

Присакара Катерина, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти першого року навчання (денна форма), здійснювала академічну мобільність на базі Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Укладено договір з Bridgewater State University, USA з академічної мобільності здобувачів кафедри інформатики Рибалко Анни, Чхайла Богдана.

Більше 20 заходів різних видів і форматів, з яких 4 міжнародних, 8 всеукраїнських, об'єднали молодих дослідників, зацікавлених актуальними проблемами освіти і науки.

В університеті існує практика морального заохочення молодих учених і студентів та система грошових винагород, передбачена колективним договором за наявності коштів. У 2022 р., у зв'язку з повномасштабним вторгненням росії на територію України, здобувачам вищої освіти університету не виплачувалися премії та матеріальні допомоги.

Представники Наукового товариства беруть участь у колегіальних радах молодих учених при державних органах влади:

– доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування, д.е.н., доц. Омеляненко В. А. – член Ради молодих учених при Сумській обласній державній адміністрації (протягом року брав активну участь у її засіданнях);

– начальник центру забезпечення якості вищої освіти, за сумісництвом старший викладач кафедри української мови і літератури, к.пед.н. Ячменик М. М. член Ради молодих учених при Сумській районній державній адміністрації.

Статистичні відомості щодо науково-дослідної роботи та інноваційної діяльності студентів та молодих учених представлено в таблиці:

Роки	Кількість студентів, які беруть участь у наукових дослідженнях та відсоток від загальної кількості студентів	Кількість молодих учених, які працюють у ЗВО	Відсоток молодих учених, які залишаються у ЗВО після закінчення аспірантури
2019	2188 (61%)	42	28,4
2020	2763 (83%)	44	29,6
2021	2146 (74%)	40	23,1
2022	1806 (67%)	29	26,9

VI. Наукові підрозділи, напрями їх діяльності, робота з замовниками

Стратегія інноваційного розвитку СумДПУ імені А. С. Макаренка передбачає створення сучасної інфраструктури міждисциплінарних досліджень на основі системи науково-дослідних лабораторій, ресурсних центрів і центрів трансферу технологій, навчально-наукових центрів та центрів колективного користування. Діяльність цих структур спрямовано на підвищення конкурентоспроможності наукових розробок університету.

У 2022 р. в університеті функціонували:

11 ресурсних центрів та центрів трансферу технологій:

- Науково-дослідницький центр гендерної освіти (керівник – к.філос.н., доц. Луценко О. А.; 1998 р.),
- Консультативно-методичний центр «Довіра» (керівник – к.пед.н., доц. Колишкін О. В.; 2010 р.),
- Ресурсний центр «Науково-методичне забезпечення якісної математичної освіти в умовах впровадження нових освітніх стандартів» (керівник – д.пед.н., проф. Чашечникова О. С.; 2011 р.),
- Ресурсний центр кафедри медико-біологічних основ фізичної культури «Школа педагогіки здоров'я» (керівник – д.мед.н., проф. Калиниченко І. О.; 2011 р.),
- Ресурсний центр – центр трансферу технологій кафедри спеціальної та інклюзивної освіти (керівник – к.пед.н., доц. Косенко Ю. М.; 2017 р.),
- Ресурсний центр професійного розвитку учителя української мови і літератури (керівник – д.пед.н., проф. Семенов О. М.; 2018 р.),
- Ресурсний центр з макаренкознавства (керівник – к.пед.н., доц. Осьмук Н. Г.; 2019 р.),
- Ресурсний центр вивчення французької мови (керівник – к.філол.н., ст.викладач Божко І. С.; 2019 р.),
- Ресурсний центр професійного розвитку вчителя історії та громадянської освіти (керівник – к.пед.н., доц. Моцак С. І., 2021 р.),
- Ресурсний центр розвитку природничої освіти (керівник – к.пед.н., доц. Міронєць Л. П., 2021 р.),
- Ресурсний центр освіти дорослих (керівник – д.пед.н., доц. Теренко О. О., 2021 р.);

3 навчально-наукові центри:

- Навчально-науковий центр кафедри логопедії (керівник – к.пед.н., доц. Стахова Л. Л., 2014 р.),
- Навчально-науковий консультаційний центр надання психологічної допомоги населенню (керівник – к.філос.н., доц. Дворніченко Л. Л., 2015 р.),
- Навчально-науковий центр проєктних технологій (керівник – к.е.н., доц. Омеляненко В. А., 2021 р.);

2 міжвідомчі лабораторії:

- Міжвідомча наукова лабораторія гігієни навчальної діяльності та вікової фізіології (співзасновник – Інститут гігієни та медичної екології імені О. М. Марзаєва НАМН України; керівник – д.мед.н., проф. Калиниченко І. О.; 2008 р.),
- Міжвідомча проблемна наукова лабораторія корекційної-реабілітаційних технологій (співзасновник – Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; керівник – д.пед.н., доц. Боряк О. В.; 2011 р.);

1 міжуніверситетська лабораторія:

- Міжуніверситетська науково-дослідна лабораторія сучасних технологій навчання іноземних мов і культур (співзасновник – Київський національний лінгвістичний університет; керівник – к.пед.н., доц. Подосіннікова Г. І.; 2015 р.);

1 студентська лабораторія:

- Студентська наукова лабораторія методики навчання іноземних мов (керівник – к.пед.н., доц. Подосіннікова Г. І.; 2014 р.);

23 університетські лабораторії:

- Науково-дослідна лабораторія з актуальних проблем порівняльної педагогіки (керівник – д.пед.н., проф. Сбруєва А. А., 1990 р.),
- Науково-дослідна лабораторія «Синхронічних та діахронічних досліджень різнорівневих одиниць німецької мови: лінгвокультурологічний і соціолінгвістичний аспекти» (керівник – д.філол.н., проф. Школяренко В. І., 2005 р.),
- Наукова лабораторія психології розвитку особистості (керівник – д.психол.н., проф. Кузікова С. Б., 2006 р.),
- Науково-дослідна лабораторія змісту та методів навчання математики, фізики та інформатики (керівник – д.пед.н., проф. Чашечникова О. С., 2009 р.),
- Науково-дослідна лабораторія інформаційних технологій в освіті (керівник – д.пед.н., проф. Семеніхіна О. В., 2010 р.),
- Науково-дослідна лабораторія з еколого-валеологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку (керівник – к.пед.н., проф. Кондратюк С. М., 2011 р.),
- Лабораторія трансферу естетичних технологій у дошкільній та початковій освіті (керівник – к.пед.н., доц. Пушкар Л. В., 2012 р.),
- Науково-дослідна лабораторія фізико-хімічних досліджень (керівник – к.х.н., доц. Касьяненко Г. Я., 2012 р.),
- Науково-дослідна лабораторія «Лабораторія методології практичної психології» (керівник – к.філос.н., доц. Щербакова І. М., 2014 р.),
- Науково-дослідна лабораторія «Нова Макаренкіана: антикризове управління навчальним закладом» (керівник – к.пед.н., проф. Козлова О. Г., 2016 р.),
- Науково-дослідна лабораторія «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» (керівник – д.пед.н., проф. Семеног О. М., 2016 р.),
- Навчально-наукова лабораторія інноваційних корекційно-розвивальних арт-технологій та ерготерапії (керівник – к.пед.н., доц. Литвиненко В. А., 2016 р.),
- Науково-дослідна лабораторія інноваційних технологій викладання фізики та основ нанотехнологій (керівник – к.пед.н., доц. Каленик М. В., 2016 р.),
- Науково-дослідна лабораторія регіональних природничо- та суспільно-географічних досліджень (керівник – к.географ.н., доц. Корнус О. Г., 2017 р.),
- Науково-дослідна лабораторія моніторингу популяцій тварин та рослин Сумської області (керівник – к.б.н., доц. Говорун О. В., 2017 р.),
- Науково-дослідна лабораторія хіміко-екологічного моніторингу довкілля (керівник – к.х.н., доц. Касьяненко Г. Я., 2017 р.),
- Науково-дослідна лабораторія проблем інклюзивної освіти (керівник – д.пед.н., проф. Бондаренко Ю. А., 2017 р.),
- Науково-дослідна лабораторія кафедри бізнес-економіки та адміністрування (керівник – к.е.н., доц. Омеляненко В. А., 2018 р.),

- Науково-дослідна лабораторія краєзнавчих та етнографічних досліджень (керівник – к.і.н., доц. Вовк О. В., 2020 р.),
- Науково-дослідна лабораторія літературного краєзнавства (керівник – к.філол.н., доц. Кириленко Н. І., 2020 р.),
- Науково-дослідна лабораторія археології (керівник – к.і.н., доц. Кедун І. С., 2020 р.),
- Науково-дослідна лабораторія інфомедійної грамотності (керівник – к.пед.н. Ячменик М. М., 2021 р.),
- Науково-дослідна лабораторія мікології та мікробіології (керівник – к.б.н., доц. Литвиненко Ю. І., 2021 р.).

На окрему увагу в ракурсі виконання науково-дослідних робіт заслуговують:

- Науково-навчальний центр «Ботанічний сад Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка», який згідно з рішенням Сумського облвиконкому від 27 вересня 1973 р. – об'єкт природно-заповідного фонду області, що має статус ботанічного саду місцевого значення;
- Біостаціонар «Вакалівщина», постійна база з 1965 р.;
- Зоологічний музей Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, створений на громадських засадах у 1930 р.;
- Музей історії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, створений на громадських засадах у 1962 р.;
- Геологічний музей Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, створений на громадських засадах у 2021 р.;
- Історичний музей навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, створений на громадських засадах у 2021 р.

Результати роботи наукових підрозділів у 2022 році
у розрізі наукових напрямів та навчально-наукових підрозділів

Науковий напрям «Суспільні науки»

Підрозділи Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

Науково-дослідницький центр гендерної освіти

Керівник – к.філос.н., доцент Луценко О. А.

Центр реорганізовано з лабораторії гендерної освіти в 2016 р. Діє при кафедрі соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності.

Метою діяльності є системна робота по впровадженню гендерних підходів в освітній процес та наукову діяльність університету, освітньо-консультативний та інформаційно-координаційний супровід навчальної і науково-дослідної діяльності закладів-партнерів, а також трансфер результатів науково-дослідної роботи в соціально-політичну та освітню сферу регіону та країни.

Пріоритетні завдання:

- ✓ формування баз інноваційних наукових та науково-методичних ресурсів з гендерної проблематики;
- ✓ забезпечення відкритості й доступності наявних науково-освітніх ресурсів для всіх суб'єктів освітньої діяльності;
- ✓ урізноманітнення освітніх траєкторій здобувачів освіти;

✓ проведення спільної з іншими закладами освіти регіону академічної та наукової гендерної політики, спрямованої на інноваційний розвиток, соціально-політичну та освітню сфери регіону;

✓ трансфер інноваційного наукового та науково-методичного продукту, створеного та впровадженого членами центру в соціально-політичну та освітню сферу регіону та країни;

✓ сприяння незалежному жіночому руху, в тому числі шляхом допомоги в розвитку інформаційної інфраструктури жіночого руху;

✓ виховання нової інтелектуальної еліти – інноваційних професіоналів для науки, освіти, соціально-політичної сфери регіону та країни на засадах гендерної рівності.

Основні напрями та результати діяльності у 2022 році:

1. Удосконалено гендерну компоненту освітньо-професійних програм, упроваджених на кафедрі соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності.

2. Упроваджено гендерну проблематику у навчальні дисципліни.

3. Здійснено керівництво написанням кваліфікаційних робіт.

4. Проведено: онлайн-семінар «Надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення: можливості і перспективи» у межах проєкту «Жінки України: залучені, спроможні, незламні»; онлайн-вебінар щодо впровадження Концепції комунікації у сфері гендерної рівності; онлайн-семінар «Розроблення організаційної внутрішньої політики рівності та політики захисту дітей»; семінар-тренінг з питань надання гендерно чутливих послуг у контексті COVID-19 на регіональному та місцевому рівнях.

5. Проєкти, реалізовані спільно з ГО «Ліга сучасних жінок»: «Нічого для нас без нас: залучення жінок до створення безпечних просторів у громадах» за підтримки РАСТ Ukraine; «Безпека жінок і дівчат: голоси сум'янок»; «Скажи «Ні!» домашньому насильству в місті Суми»; «Простір дитячих мрій»; «Надання всебічної допомоги постраждалим від гендерно зумовленого насильства (психологічна допомога, правове консультування, допомога у одужанні) та запобігання поширенню гендерно зумовленого насильства шляхом проведення просвітницької роботи серед жінок і дівчат».

6. Участь у Міжнародному тренінговому курсі «Що таке гендерна чутливість?» за фінансової підтримки Національної Агенції Німеччини в рамках програми Європейського Союзу Erasmus+ .

Наукова лабораторія психології розвитку особистості

Керівник наукової лабораторії – д. психол. н., професор, академік НАН ВО України Кузікова С. Б.

Лабораторію створено у 1 лютого 2006 р. Діє при кафедрі психології.

Тема: «Психологічні чинники і технології самоздійснення особистості в різних умовах життєдіяльності» (№ 0121U109161).

Мета та завдання:

✓ визначити психологічні чинники і технології самоздійснення особистості в різних умовах життєдіяльності;

✓ вивчити особливостей розвитку самоідентичності;

✓ дослідити психологічні аспекти траєкторій розвитку та психологічних проблем саморозвитку особистості у різних умовах життєдіяльності (навчальна та професійна діяльність);

✓ встановити особливості корекційної підтримки в контексті психологічної допомоги особистості в складних життєвих обставинах.

Основні наукові результати діяльності лабораторії

1. Проаналізовано вербальні маркери особистісної ідентичності в романі Габріель Роу «La Route D Aaltamont».
2. Емпірично досліджено прояви резильєнтності та стресостійкості особистості в педагогічній діяльності.
3. Уточнено аксіологічні константи освітньої мобільності.
4. Здійснено аналіз ціннісної семантики багатовекторної діяльності віртуальних спільнот як психопотенційної загрози духовній основі особистості.
5. Визначено особливості впливу східних практик на психічне здоров'я під час пандемії COVID-19.
6. Встановлено особливості корекційної підтримки в контексті психологічної допомоги дітям з психофізичними розладами.
7. Розроблено методологічну модель дослідження проблеми формування ранньої професійної ідентичності майбутніх учителів у системі професійно-педагогічної підготовки в закладах вищої освіти.
8. Визначено особливості дистанційного навчання як засобу стимулювання самоосвіти здобувачів вищої освіти.
9. Досліджено особливості використання візуальних цифрових медіа для розвитку творчості.
10. Видано 3 статті у виданнях, що входять до міжнародної наукової бази даних Scopus; 8 статей у виданнях, що індексуються у міжнародній наукометричній базі даних Web of Science; 13 публікацій у фахових виданнях категорії Б в Україні; 11 публікацій виданих за кордоном; 1 розділ у монографіях, опублікований за кордоном. За результатами діяльності лабораторії за межами ЗВО було впроваджено 3 розробки.
11. Здійснено міжнародну академічну мобільність в рамках діяльності лабораторії: Коваленко Н. В. взяла участь у Міжнародній Erasmus+ програмі: "DigUpSkill" тренінговий курс, пройшла наукове стажування за Програмою Австрійської академії наук: JESH-Ukraine на кафедрі педагогічної психології Факультету психології Віденського університету (очно); Вертель А. В. – міжнародне підвищення кваліфікації (вебінар) на тему: «Неформальна освіта у підготовці фахівців гуманітарних спеціальностей: досвід країн Європейського Союзу та України». Організатором міжнародного підвищення кваліфікації Інститут Науково-дослідний Люблінського науково-технологічного парку та IESF Міжнародна фундація науковців та освітян: м. Люблін (Республіка Польща). Кузікова С. Б. – міжнародне підвищення кваліфікації (вебінар) на тему: «Неформальна освіта у підготовці фахівців гуманітарних спеціальностей: досвід країн Європейського Союзу та України». Організатором міжнародного підвищення кваліфікації Інститут Науково-дослідний Люблінського науково-технологічного парку та IESF Міжнародна фундація науковців та освітян: м. Люблін (Республіка Польща). Щербак Т. І. – міжнародне підвищення кваліфікації (вебінар) на тему: «Неформальна освіта у підготовці фахівців гуманітарних спеціальностей: досвід країн Європейського Союзу та України». Організатором міжнародного підвищення кваліфікації Інститут Науково-дослідний Люблінського науково-технологічного парку та IESF Міжнародна фундація науковців та освітян: м. Люблін (Республіка Польща).

Науково-дослідна лабораторія «Лабораторія методології практичної психології»

Керівник лабораторії – к.філос.н., доцент Щербакова І. М.

Лабораторію створено у 2014 році. Діє при кафедрі психології.

Тема: «Психологічні умови та технології збереження здоров'я та підвищення життєдіяльності особистості в умовах кризового сьогодення».

Мета науково-дослідної роботи – проведення досліджень щодо формування і підтримки здоров'я, просоціальних форм поведінки та життєстійкості особистості в кризових умовах сьогодення.

Основні результати роботи у 2022 р.:

1. Продовжено дослідження теоретико-методологічні засад збереження здоров'я та підвищення життєстійкості особистості в кризових умовах сьогодення. Проаналізовано психологічні особливості формування життєстійкості учнів і студентів з різним рівнем розвитку. Визначено психологічні умови позитивної мотивації до навчання в складних умовах сьогодення. Уточнено науково категоріальні поняття, зокрема «здоров'я», «мотивація», «конфліктне спілкування».

2. Взято участь у роботі 1 міжнародної, 1 всеукраїнської наукових конференцій.

3. Взято участь у III Міжнародній програмі стажування й підвищення кваліфікації керівників закладів освіти і науки, педагогічних та науково-педагогічних працівників «Нобелівський Курс: Нові Знання, Ідеї, Досвід, Цінності, Компетентності».

4. Оновлено курс лекцій та практичних занять з дисциплін: «Психологія». Результати впроваджено у відповідний дистанційний курс для студентів ДФН спеціальності: Спец. освіта: Логопедія; Фізична культура і спорт.

Навчально-науковий консультаційний центр надання психологічної допомоги населенню

Керівник – к.філос.н., доцент Дворніченко Л. Л.

Навчально-науковий консультаційний центр було створено у 2014 р. Діє при кафедрі психології.

Мета діяльності – розробка теоретичних аспектів і технологій надання психологічної допомоги; підготовка студентів до професійної діяльності; надання психологічної допомоги клієнтам, які опинились у критичних умовах життя.

Пріоритетні завдання діяльності:

- ✓ розробка тренінгових методів і методик;
- ✓ трансфер розроблених тренінгових програм в різні сфери людської активності.

Основні напрями та результати роботи в 2022 р.:

1. Консультавання усіх верств населення з питань міжгрупової взаємодії, психологічний супровід внутрішньо переміщених осіб, вимушених переселенців (безкоштовні послуги). Проведення профілактичної, просвітницької та консультативної роботи викладачами кафедри, здійснення підвищення психологічної грамотності населення, допомога у розв'язанні проблеми особистісного характеру, надання можливих рекомендацій, щодо виходу з складних та кризових життєвих ситуацій. За звітній були надані платні консультативні послуги, проведені безкоштовні консультації, розроблені і проведені навчальні тренінги з арт-терапевтичних технологій. Загальна сума коштів зароблених за звітній період (2021-2022 н. р.) – 13400 грн.

2. Психологічний супровід професійної діяльності та психологічна просвіта населення на замовлення Відділу працевлаштування, професійно-технічної освіти та додаткових платних послуг було проведено цикл лекцій та практичних занять з теми: «Основи спілкування в критичні ситуації життя (для осіб що надають паліативну допомогу)» для лікарів КМП «Білопільська міська лікарня».

3. На замовлення Відділу працевлаштування, професійно-технічної освіти та додаткових платних послуг була розроблена програма підвищення кваліфікації: «Основи спілкування в критичні ситуації життя (для осіб що надають паліативну допомогу)» для лікарів КМП «Білопільська міська лікарня». Результатами навчально-методичної та практичної діяльності членів ННЦ є створення майстер-класів, воркшопів та авторських лекцій за тематикою та опробування їх на науково-методичних семінарах та на VIII Міжнародній конференції: «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя»; майстер-клас: «Як додати життя в життя...»; авторська лекція: Триступенева модель емоційного вигорання на прикладі «стадії дзеркала» Ж. Лакана; Воркшоп: Самопідтримка і відновлення в критичній ситуації життя; майстер-клас: Арт-терапія в роботі з емоційними станами особистості; майстер-клас «Цінності або те, як ми хочемо бути, а не те, що ми хочемо мати».

Міжвідомча проблемна наукова лабораторія корекційно-реабілітаційних технологій

Керівник – д.пед.н, доцент Боряк О. В.

Лабораторію засновано у 2011 р. та реорганізовано у 2015 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти. Співорганізатор – Інститут спеціальної педагогіки НАПН України.

Тема: «Корекційно-реабілітаційна діяльність в сучасному освітньому просторі» (№ 0121U109190, термін виконання 2021–2026 рр.). Головною метою створення Лабораторії є концентрація ресурсів, наукового потенціалу та практичних працівників для вирішення пріоритетних наукових проблем, а саме: «Зміст, організація та управління корекційно-реабілітаційною діяльністю» (термін виконання теми – 2011-2015 рр.); «Методологія та управління корекційно-реабілітаційною діяльністю» (термін виконання теми – 2016-2021 рр.).

Пріоритетними завданнями лабораторії є:

- ✓ проведення наукових досліджень з модифікації корекційно-освітньої, реабілітаційної діяльності;
- ✓ розробка та удосконалення корекційно-розвивальної роботи з особами з ООП;
- ✓ проведення досліджень щодо організаційних засад управління корекційно-освітньою, реабілітаційною діяльністю в закладах освіти різного підпорядкування, установах;
- ✓ удосконалення процесу корекційно-освітньої діяльності під час супроводу осіб з порушеннями психофізичного розвитку.

Основні напрями та результати роботи в 2022 р.:

1. Вивчення та узагальнення вітчизняного, європейського та світового досвіду корекційно-освітньої, реабілітаційної діяльності; розроблення та апробація новітніх освітніх, оздоровчих, реабілітаційних, корекційно-розвивальних технологій та інноваційного навчально-методичного забезпечення.

2. Опубліковано 2 розділи монографій (за кордоном), 2 навчально-методичних підручників, 2 статті категорії Б, 5 статей, опублікованих закордоном, 6 публікацій (статей) у міжнародних репозитарійних базах даних.

3. За напрямом діяльності лабораторії захищено 20 магістерських робіт.

4. Впроваджено результати дослідження викладача кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Т. Докученої на тему «Теоретичні та методичні засади формування професійної мобільності фахівців спеціальної освіти». Укладено угоду про співробітництво з

науково-практичною консультативно-діагностичною лабораторією «Діагностика, корекція, психолого-педагогічна і соціальна реабілітація» кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Короленка.

5. Започатковано робота над грантовими проектами: Європеїзація терапії мовлення в Україні: реалії та перспективи / Europeanization of speech therapy in Ukraine: realities and prospects. Керівник проєкту: Боряк О.В.; Зміцнення психічного здоров'я в Європі: впровадження досвіду в Україні в невизначених умовах (Covid-19 / воєнний стан) / Boosting Mental Health in Europe: Implementation of Experience to Ukraine in Uncertain Conditions (Covid-19 / Martial Law). Керівник проєкту: Чобанян А. В.

Перспективу подальшого розвитку в межах діяльності міжвідомчої науково-дослідної лабораторії вбачаємо в розширенні партнерських зв'язків як на державному так і міжнародному рівнях; впровадження міжнародної академічної мобільності науково-педагогічних працівників; інтернаціоналізацію пріоритетних напрямів діяльності лабораторії.

Науково-дослідна лабораторія проблем інклюзивної освіти

Керівник – д.пед.н., професор Бондаренко Ю. А.

Лабораторію засновано у 2017 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти.

Основні результати роботи у 2022 р.:

1. Опубліковано – 27 науково-методичних праць, з яких: розділ у колективній монографії – 2; статей – 12, (у вітчизняних фахових періодичних виданнях категорії Б – 6; в інших наукових виданнях України – 3; в періодичних виданнях, яке індексується в міжнародній наукометричній базі даних Web of Science – 3); матеріали конференцій – 8; навчально-методичних матеріалів – 5.

2. Здійснюється 4 дослідження аспірантів та 1 випускника аспірантури.

3. Здійснюється моніторинг проблем інклюзивного навчання у закладах освіти м. Суми та Сумської області, організовуються і проводяться освітні семінари, тренінгові заняття, вебінари для педагогічних працівників закладів освіти, батьків дітей з ООП, студентів (3 заходи).

4. Здійснюються курси підвищення кваліфікації для асистентів вчителів закладів загальної середньої освіти, асистентів вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів-дефектологів (за нозологіями), керівників інклюзивно-ресурсних центрів, педагогічних працівників закладів позашкільної освіти (9 осіб).

5. Пройдено підвищення кваліфікації/стажування, взято участь в академічній мобільності – 9, взято участь у проєктах з підготовки тренерів у сфері інклюзивної освіти – 2.

6. Укладено угоду про співробітництво з інститутом педагогіки Вроцлавського університету.

7. Проведено гостьову лекцію для студентів Вроцлавського університету (Боряк О. В.). Організовано участь закордонних представників – членів лабораторії – у наукових заходах кафедри (Коваленко О, Джексон Т., Тереза С. Agnieszka Jędrzejowska) з представленням доповідей на пленарних засіданнях конференцій, публікації матеріалів.

Ресурсний центр – центр трансферу технологій кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Керівник – к.пед.н., доцент Косенко Ю. М.

Ресурсний центр – центр трансферу технологій засновано у 2017 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти.

Основні результати роботи у 2022 р.:

1. Створено базу інноваційних наукових та навчально-методичних ресурсів кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, до якої ввійшли навчально-методичні посібники, методичні рекомендації, підручники, одноосібні та колективні монографії, навчальні програми розроблені професорсько-викладацьким складом кафедри. Було розроблено підручники: Косенко Ю. М. Історія України : підручник для осіб з особливими освітніми потребами (F70) 9 клас.; Косенко Ю. М. Вступ до історії України та громадянської освіти. Підручник для осіб з особливими освітніми потребами (F70) 5 клас. Чернівці; Одинченко Л. К., Скиба Т. Ю. Географія України: підручник для осіб з особливими освітніми потребами (F70) 9 клас.

2. Ресурсний центр у межах міжвідомчої наукової лабораторії корекційно-реабілітаційних технологій долучений до організації та проведення науково-практичних конференцій «Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців» та «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі». Проведено науково-практичний семінар зі спеціальної педагогіки, психології та реабілітації «Новітні технології спеціальної педагогіки проблеми, перспективи та шляхи запровадження».

3. Оновлено договори про співпрацю з: Реабілітаційною установою змішаного типу (комплексної реабілітації) для осіб з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень – Центр «Сприяння» громадської організації «Феліцитас»; КУ Сумський навчально-виховний комплекс №16 імені Олексія Братушки «загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-дошкільний навчальний заклад» Сумської міської ради; Сумським закладом загальної середньої освіти спеціальна школа Сумської міської ради; КУ «Інклюзивно-ресурсний центр Степанівської селищної ради Сумського району Сумської області».

4. Передано навчальну літературу для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку у Штепівський навчально-реабілітаційний центр Сумської обласної ради (підручники з історії України (9 клас) та «Основи правознавства» (10 клас) та Шалигінська спеціальна школа Сумської обласної ради (підручники з історії (7, 8 класи), Прилуцька спеціальна школа-інтернат (підручники з природознавства (8 клас).

5. Надано консультації з удосконалення організації та підвищення ефективності корекційно-освітнього процесу практичним працівникам спеціальних установ та закладів середньої і дошкільної освіти з інклюзивним навчанням. Використовуються різні формати співпраці: онлайн і офлайн режими, телефонний зв'язок та електронне листування.

6. Продовжено співпрацю з відділом наукового та навчально-методичного забезпечення змісту корекційної та інклюзивної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Косенком Ю. М. розроблено модельну навчальну програму до курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти» для 5-6 класів для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку (за НУШ) подано на розгляд предметної (галузевої) експертної комісії зі спеціальної педагогіки МОН України. Модельна програма 26.04.2022 р. отримала гриф МОН.

7. Отримано 4 свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір (Боряк О.В. – 1; Косенко Ю. М. – 2; Скиба Т.Ю. – 1).

Перспективою діяльності Ресурсного центру є подальше розроблення інноваційних наукових та навчально-методичних ресурсів, залучення до цього виду діяльності представників інших кафедр нашого університету, фахівців споріднених кафедр інших ЗВО, практичних працівників спеціальних закладів середньої та дошкільної освіти та закладів з інклюзивним навчанням.

Консультативно-методичний центр «Довіра»

Керівник – к.пед.н., доц. Колишкін О. В.

Центр створено у 2010 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти.

Метою діяльності Центру є надання консультативної психологопедагогічної підтримки сім'ям з питань корекційно-реабілітаційної допомоги особам з обмеженими можливостями здоров'я від народження до набуття дорослого віку та педагогам і фахівцям у здійсненні психолого-педагогічного супроводу зазначених осіб.

Пріоритетні завдання:

✓ надання всебічної допомоги сім'ям у розвитку, вихованні та навчанні дітей з порушеннями психічного розвитку та (або) фізичного розвитку (далі ППФР) відповідно до їх задатків, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, соціально-культурних потреб;

✓ здійснення співпраці із закладами освіти, охорони здоров'я (зокрема з офтальмологічною, педіатричною і психоневрологічною службами), закладами, підпорядкованими Департаменту соціального захисту населення, обласними і міськими інклюзивно-ресурсними центрами та громадськими організаціями;

✓ сприяння соціалізації дітей з ППФР. Раннє психолого-педагогічне та логопедичне обстеження дітей з ППФР;

✓ забезпечення взаємодії між батьками (особами, які їх замінюють), які виховують дітей та доглядають за дорослими з ППФР, з організаціями соціальної і медичної підтримки осіб зазначеної категорії, налагодження стосунків «рівного партнерства» з батьками;

✓ психолого-педагогічне консультування науково-педагогічних працівників і студентів Університету, педагогів та інших фахівців закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення та громадських організацій, проведення просвітницької роботи;

✓ надання методичної допомоги науково-педагогічним працівникам і студентам з питань, що не включені у навчальні програми дисциплін;

✓ надання допомоги у: сприянні впровадженню інноваційних проектів, спрямованих на застосування прогресивних методів соціальної адаптації та реабілітації осіб з ППФР; організації навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з дітьми раннього, дошкільного і шкільного віку та дорослими особами з ППФР; розв'язанні проблем абілітації, реабілітації, інтеграції у соціум та формування життєвої компетенції у осіб з обмеженими можливостями; складанні індивідуальних корекційних програм; організації навчання і виховання дітей з ППФР в умовах інклюзивної освіти;

✓ проведення роз'яснювальної роботи серед населення, працівників закладів освіти, охорони здоров'я, установ та закладів соціального захисту населення тощо про необхідність раннього виявлення та організації своєчасної фахової допомоги дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку;

✓ надання волонтерської допомоги особам з обмеженими можливостями здоров'я;

✓ проведення тренінгів, семінарів, лекцій, майстер-класів з питань корекційно-розвивальної роботи, курсів жестової мови для бажаючих, проведення курсів підвищення кваліфікації.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 році:

1. Підготовлено необхідний дидактичний матеріал для здійснення діагностування та проведення корекційних занять з клієнтами.

2. Оновлено рекламну продукцію про діяльність консультативно-методичного центру «Довіра»: підготовлено буклети і проспекти про діяльність консультативно-методичного центру «Довіра».

3. Проведено рекламну компанію щодо діяльності консультативно-методичного центру «Довіра».

4. Організовано процес надання консультативної психолого-педагогічної підтримки сім'ям з питань корекційно-реабілітаційної допомоги особам з обмеженими можливостями здоров'я від народження до набуття дорослого віку та педагогам і фахівцям у здійсненні психолого-педагогічного супроводу зазначених осіб за наступними напрямками: соціалізація дітей, вікові, психофізіологічні особливості дітей; психологічна готовність дітей до навчання в масових, інклюзивних і спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах; профілактики відхилень у фізичному, психічному і соціальному розвитку дітей дошкільного віку, які виховуються в умовах сім'ї.

5. Проведено 5 майстер-класів для дітей та дорослих, з них: для осіб з порушеннями психофізичного розвитку: «Сегментарний, аурикальний, лінійний масаж для дітей з розладами аутистичного спектру»; «Психолого-педагогічні стратегії підтримки дитини з порушеннями зору в загальноосвітньому просторі», «Організація освітнього процесу дітей з порушеннями слуху»; 2 – для студентів спеціальності «Спеціальна освіта»: «Розвиток орального праксису у дітей з порушенням мовлення з використанням логопедичного обладнання»; «Педагогічний інструментарій для сурдопедагогів».

6. Обстежено та проведено 37 занять з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку.

7. Здійснювалась робота студентського науково-методичного центру з волонтерської діяльності «Крок на зустріч» (щотижня) за 14 напрямками: проєкт «Особливі майстри»; 8 благодійних акцій; заходи до Міжнародного дня людей з інвалідністю, до свят Дня Святого Миколая, до Різдва Христового, Великодня; діяльність у трьох театральних студіях; проєкт «Школа для батьків дітей з особливими освітніми потребами «Запрошуємо до розмови»; проєкт «Благодій»; проєкт «Майстерня розвиваючих іграшок»; школа волонтера волонтерського руху «Крок назустріч».

8. Проведено заняття та виховні заходи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку: благодійна акція «Добрі справи»; XV благодійна акція «Разом зробимо більше!»; «Благодійний онлайн - ярмарок»; благодійна акція «В дім прийде казка» до Дня Святого Миколая; благодійна акція з ГО «Під крилом добра» до Дня Святого Миколая; благодійна акція «Дитячі посмішки»; залучення до діяльності у трьох театральних студіях для молоді з особливими освітніми потребами та людей похилого віку: проєкт «Школа для батьків дітей з особливими освітніми потребами «Запрошуємо до розмови» (спільно з Сумським міським територіальним центром соціального обслуговування (надання соціальних послуг) «Берегиня»); проєкт «Благодій»; проєкт «Майстерня розвиваючих іграшок»; проведення флешмобів «Цікаві факти про дітей/дорослих з синдромом Дауна», «Ми різні, ми рівні», «Діти в синьому».

9. Залучено батьків до проведення освітнього, корекційно-розвивального процесу в умовах індивідуального та інклюзивного навчання за наступними напрямками:

розумінню батьками (особами, які їх замінюють,) особливостей розвитку їх дітей; формуванню у батьків адекватного ставлення до захворювання або порушення розвитку дитини, її лікування, навчання, виховання та соціальної реабілітації; активізації діяльності сімей в питаннях освітньої та реабілітаційно-корекційної роботи в умовах індивідуального та інклюзивного навчання; здійснення індивідуального та диференційованого підходу до дітей дошкільного і шкільного віку в умовах інклюзивного навчання.

10. Надано допомогу у сприянні впровадженню інноваційних проєктів, спрямованих на застосування прогресивних методів соціальної адаптації та реабілітації осіб з порушеннями психофізичного розвитку: організовано навчально-виховну, корекційно-розвивальну роботу з дітьми раннього, дошкільного і шкільного віку та дорослими особами; організовано конструктивну взаємодію членів сім'ї і спеціалістів з дітьми та дорослими; організовано лекторії, теоретичні і практичні семінари, індивідуальні і групові консультації для батьків (осіб, які їх замінюють), які виховують дітей та доглядають за дорослими з порушеннями психофізичного розвитку.

11. Проведено роз'яснювальну роботу серед населення, працівників закладів освіти, охорони здоров'я, установ та закладів соціального захисту населення тощо про необхідність раннього виявлення та організації своєчасної фахової допомоги дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку: надано якісну консультативну психолого-педагогічну підтримку з питань корекційно-реабілітаційної допомоги особам з обмеженими можливостями здоров'я від народження до дорослого віку.

12. Розроблено методичні та інформаційні матеріали на допомогу педагогам інклюзивних класів закладів освіти, працівникам установ охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення, громадських організацій.

Науково-дослідна лабораторія з актуальних проблем порівняльної педагогіки

Керівник – д.пед.н., професор Сбруєва А. А.

Лабораторію засновано в 1990 р. при кафедрі педагогіки.

Мета діяльності – дослідження теоретико-методологічних та організаційно-педагогічних засад реформування, модернізації та інноваційного розвитку освіти розвинених країн, науково-методичне забезпечення підготовки PhD в умовах функціонування докторських програм у Європейському просторі вищої освіти.

Пріоритетні завдання:

- ✓ проведення наукових досліджень у галузі порівняльної педагогіки з метою забезпечення якості підготовки PhD в сучасному інформаційному суспільстві.
- ✓ підготовка науково-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх PhD педагогів вищої школи в інноваційному полі досліджених технологій.
- ✓ ефективне використання наукового потенціалу кафедри педагогіки та інших кафедр університету для підвищення якості підготовки аспірантів.
- ✓ грантрайтингова діяльність з досліджуваних проблем.
- ✓ розповсюдження результатів наукових досліджень шляхом виступів на науково-практичних конференціях, друку наукових статей, тез, розділів монографій.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 році:

1. Проведення наукових досліджень у галузі порівняльної педагогіки з метою забезпечення якості підготовки PhD в сучасному інформаційному суспільстві.

2. Розробка нових наукових тем (1 докторська дисертація, 4- PhD дисертацій).

3. Підготовка науково-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх PhD педагогів вищої школи в інноваційному полі досліджених технологій: опубліковано монографії та розділи монографій; використання наукового потенціалу для підвищення якості підготовки аспірантів: проведення членами лабораторії Бойченко М. А., Чистяковою І. А., Черняковою Ж. Ю. наукових шкіл для аспірантів усіх спеціальностей (Зимова наукова школа для аспірантів 1 курсу (10-11 лютого 2022 року); Осіння наукова школа для аспірантів 1 курсу «Путівник аспіранта».

4. Грантрайтингова діяльність з досліджуваних проблем: отримання індивідуального гранту на реалізацію проєкту, спрямованого на розвиток української освіти й наукових досліджень від Української асоціації дослідників освіти «Формування трансверсальних компетентностей здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня в умовах розвитку інноваційного освітнього середовища засобами дистанційного навчання» членами лабораторії М.А. Бойченко та І.А.Чистяковою; подання заявки ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH «Розвиток трансверсальних компетентностей здобувачів PhD у процесі вивчення європейських студій (Development of PhD students' transversal competences through European studies)» членами лабораторії М.А. Бойченко, А.А. Сбруєвою та І.А. Чистяковою; подання заявки ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH «Європеїзація корекційно-розвивального середовища для дітей із особливими освітніми потребами» членом лабораторії М.А. Бойченко спільно з колективом кафедри логопедії; членом лабораторії Клочковою Т.І. розпочато виконання двох проєктів за програмою Еразмус+ Жан Моне Модуль.

Ресурсний центр з макаренкознавства

Керівник – к.пед.н., доцент Осьмук Н.Г.

Центр засновано в жовтні 2019 р. при кафедрі педагогіки.

Мета діяльності: проведення наукових досліджень у галузі макаренкознавства; поширення серед наукової й освітянської спільноти результатів наукових досліджень із макаренкознавства; здійснення науково-методичного обґрунтування професійно-орієнтаційної роботи в процесі підготовки майбутніх учителів; створення методичних і освітніх ресурсів у галузі макаренкознавства, їх популяризація серед широкого кола фахівців і громадськості. Галузі використання розробок та сфери їх можливого впровадження: вища педагогічна освіта, середня освіта, позашкільна освіта.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 році:

1. Вивчення теоретичних основ дитячо-юнацького самоврядування та творче використання його виховного й формуючого досвіду в активізації громадянської позиції сучасної студентської молоді.

2. Підготовка й виступи здобувачів вищої освіти різних напрямів підготовки на VI Міжнародній науковій конференції для студентів та молодих учених «Європейський університет: імідж, мобільність та соціальні перспективи».

Науково-дослідна лабораторія «Нова макаренкіана: антикризове управління навчальним закладом»

Керівник - д. пед. н., доцент Корж-Усенко Л. В.

Лабораторію засновано в 2016 р. Діє при кафедрі менеджменту освіти та педагогіки вищої школи.

Мета діяльності: виокремлення концептуальних засад управлінської діяльності А.С.Макаренка в Трудовій колонії імені М. Горького та здійснення порівняльного аналізу досягнених результатів з сучасними підходами до керівництва закладом освіти.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 році: здобувачі вищої освіти Бедзвін М. В., Солдатова М. І., Андрійченко В. І. робили доповіді в контексті тематики роботи лабораторії (присвячені здійсненню порівняльного аналізу мистецтва слова у А. Макаренка і В. Сухомлинського, окресленню підходів до педагогічної майстерності вчителя А. Макаренка і В. Сухомлинського, розкриттю ролі кімнати-музею А. С.Макаренка у формуванні макаренкознавчих знань майбутніх педагогів) на Всеукраїнському науковому семінарі з міжнародною участю «Педагогіка В. О. Сухомлинського: діалог із сучасністю», VI Міжнародній науково-практичній конференції «Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи».

Науково-дослідна лабораторія з еколого-валеологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку

Керівник – к.пед.н., професор Кондратюк С. М.

Лабораторію створено у 2011 р. Діє при кафедрі дошкільної і початкової освіти.

Мета і завдання діяльності - дослідження, методичне забезпечення та впровадження у навчально-виховний процес закладів дошкільної і початкової освіти дієвих підходів до формування здорового способу життя дітей молодшого шкільного і дошкільного віку, екологічного виховання та реалізації оздоровчих та екологічно значущих підходів у системі виховної роботи дитячих навчальних закладів та початкової школи в умовах наукової української школи.

Напрями діяльності лабораторії полягають у дослідженні екологічного та здоров'язбережувального (валеологічного) виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в теоретичному і прикладному аспектах.

Результати роботи лабораторії за 2022 рік:

1. Методичне забезпечення деяких аспектів екологічного-валеологічного виховання дітей молодшого шкільного і дошкільного віку та їх реалізацію у системі виховної роботи представлено: публікацією навчально-методичного посібника (іноземною мовою), у роботі круглого столу: Майданчик з обміну досвідом для вихователів ЗДО «Якісний освітній процес у закладах дошкільної освіти в умовах сьогодення: практичні аспекти організації», Центр професійного розвитку педагогічних працівників Степанівської селищної ради). (Угода про співпрацю з КУ «Центром професійного розвитку педагогічних працівників» Степанівської селищної ради Сумського району Сумської області).

2. Методологічні засади впровадження у навчально-виховний процес закладів дошкільної і початкової освіти дієвих підходів до формування здорового способу життя дітей молодшого шкільного і дошкільного віку висвітлено у закордонних монографіях та статтях категорії Б.

3. Співпраця з Вищою технічною школою у м. Катовіце (Польща): опубліковано розділи у колективній монографії видавництва Вищої технічної школи «Science and Education for sustainable development», взято участь у круглому столі з кафедрою дошкільної освіти Мартою Кондрацькою-Шалою Вроцлавського університету.

4. Заходи, здійснені спільно із Сумською обласною державною адміністрацією: членство в журі обласного етапу з еколого-натуралістичного напрямку Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників закладів позашкільної освіти «Джерело творчості».

5. Участь у міжнародних проєктах: Участь у Проєкті «Сприяння освіті» у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. (Королівство Данія).

6. Пройдено підвищення кваліфікації: Бутенко В. Г. - часть у VI Міжнародній програмі підвищення кваліфікації керівників закладів освіти і науки, а також педагогічних та науково-педагогічних працівників «Разом з визначними лідерами Сучасності: «Цінності, Досвід, Знання, Компетентності і Технології для Формування Успішної Особистості та Трансформації Оточуючого Світу» в рамках Міжнародного освітнього проєкту «Схід-Захід» та отримано Міжнародний освітній грант № ES/B/22/05/08 від International Historical Biographical Institute (Dubai-New-York-Rome-Burgas-Jerusalem-Beijing, 20 серпня 2022 р.); Кондратюк С. М., Бутенко В. Г. – поглиблений рівень підвищення кваліфікації «Цифрові інструменти Google для освіти»; Колишкіна А. П. - міжнародне стажування за програмою підвищення кваліфікації «Фандрейзинг та організація проєктної діяльності в закладах освіти: європейський досвід» (індивідуальний проєкт в межах стажування: «Удосконалення системи дистанційного навчання в закладах вищої освіти») для педагогічних та науково-педагогічних працівників (12.02.2022 р. - 20.03.2022 р.), м. Краків.

Найбільш значимі наукові та науково-методичні публікації: опубліковано 4 розділи у закордонних монографіях; надруковано 8 публікацій, з них: 2 статті у виданнях, що індексуються базою Web of Science, 6 статей у виданнях наукової бази Scopus, 1 навчально-методичний посібник (іноземною мовою).

Лабораторія трансферу естетичних технологій у дошкільній та початковій освіті

Керівник – к.пед.н., доцент Пушкар Л. В.

Лабораторію створено у 2012 р. Діє при кафедрі дошкільної і початкової освіти.

Основні напрями та результати діяльності за 2022 рік:

1. Укладено угоди про співробітництво в освітній та науковій сфері з Інститутом педагогіки і психології Вроцлавського університету, м. Вроцлав, Польща; підготовлено проєкт Угоди про співпрацю в галузі освіти і науки з Черкаським національним університетом імені Богдана Хмельницького та Договору про співпрацю щодо реалізації внутрішньої академічної мобільності науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти; на постійній основі ведеться співпраця з Вищою технічною школою у м. Катовіце (Польща).

2. Визначено форми, методи, технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів з урахуванням сучасних запитів практики; ефективні способи активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вчителів початкових класів в умовах дистанційного навчання.

3. Виявлено суперечності готовності та можливостей включення майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів до інноваційної освітньої діяльності; основні напрями інноваційної діяльності здобувачів педагогічної освіти; передумови застосування дистанційного і змішаного навчання в підготовці майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів.

4. Визначено методологічні основи формування музично-естетичної культури майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти; уточнено сутнісні характеристики музичної культури майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти; визначено педагогічні підходи до формування в учнів початкової школи прийомів розумової

діяльності, а саме: стаття у Web of Science, статті у виданнях, що індексуються базою Scopus – 2 (з них одна - закордонна).

5. У навчальній роботі підготовлено Програму Комплексного кваліфікаційного іспиту з методик дошкільної освіти: для здобувачів освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта скороченого терміну навчання.

6. Установлено антиінноваційні бар'єри та стереотипи у формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів та шляхи їх подолання, виокремлено умови управління якістю освіти, визначено педагогічні умови застосування елементів мобільного навчання в освітньому процесі, охарактеризовано тенденції реалізації професійно-педагогічної підготовки вчителя в частині управління якістю освітніх послуг (к.пед.н., доцент Шаповалова О.В.), а саме: Статті Web of Science (2), статті Scopus (3), закордонна монографія. За результатами отримано сертифікат № 8076 від 20.08.22, що засвідчує отримання Міжнародного освітнього гранту № EG/W/22/05/08 від International Historical Biographical Institute (Дубаї, Рим, Бургас, Нью-Йорк, Єрусалим, Пекін) в рамках міжнародного освітнього проєкту «Схід – Захід» та присвоєно кваліфікацію «Міжнародний Керівник Категорії В у галузі Освіти та Науки, відповідно до класифікації ЮНЕСКО» та «Міжнародний Вчитель/Викладач». Видано навчальний посібник Sharovalova O.V., Kondratiuk S.M., Butenko V.H., Kharkova Y.D., Parfilova S.V., Ionova I.M. Preschool education in foreign countries: theory and practice. Handbook for students of higher education institutions.

Кількісні результати: опубліковано 4 статті у виданнях, що входять до міжнародних наукових баз даних Web of Science; 11 публікацій у виданнях, що входять до наукової бази даних Scopus; 9 публікацій у фахових виданнях категорії Б в Україні; 2 публікації у закордонних виданнях; 5 розділів закордонної монографії.

Підрозділи Факультету іноземної та слов'янської філології

Міжуніверситетська науково-дослідна лабораторія сучасних технологій навчання іноземних мов і культур

Керівник – к.пед.н., доцент Подосіннікова Г. І.

Міжуніверситетську лабораторію створено у 2015 р. Діє при кафедрі англійської філології та лінгводидактики. Співзасновник – Київський національний лінгвістичний університет.

Тема: «Інноваційні технології навчання іноземних мов і культур».

Мета діяльності – здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками розвитку методичної науки, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців.

Пріоритетні завдання:

✓ проведення фундаментальних досліджень згідно з пріоритетними напрямками розвитку методики навчання іноземних мов і культур та виконання прикладних розробок за відповідними напрямками науково-методичної і навчально-методичної діяльності;

✓ ефективне використання наукового науково-технічного потенціалу університету для вирішення пріоритетних завдань, визначених МОН України;

✓ участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу;

✓ підтримка наукових досліджень молодих вчених, спеціалістів і обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності.

Основні напрями та результати діяльності за 2022 рік:

1. Участь у міжнародних грантових програмах і конкурсах (Грантова програма Міжнародної благодійної організації «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні» за підтримки посольства США в Україні, «Підтримка дистанційного викладання англійської мови для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів України» за підтримки посольства США в Україні, Міжнародний проєкт при посольстві США в Україні INSTITUTE OF CREATIVE WRITING for ESL instructors), співпраця в організації наукових і науково-практичних заходів, проведення та публікація результатів наукових досліджень, наукове стажування, проведення лекцій у якості гостьових викладачів, наукова робота зі студентами на «майданчиках» НДІ та наукових видань партнерів (конференції СумДПУ, КНЛУ, науково-методичний журнал «Іноземні мови» КНЛУ).

2. Опубліковано навчально-методичний посібник «Основи освітніх досліджень у навчанні іноземних мов (Basics Of Educational Research In Foreign Language Teaching)» авторів Г.І.Подосиннікової, А.В.Лубенської, статті у науковому журналі, що входить до Web Of Science, фахове видання категорії Б, яке входить до наукометричної бази Index Copernicus.

3. Проведено Всеукраїнські інтерактивні семінари.

4. Впроваджено результати досліджень НТП у навчальний процес за межами ЗВО.

5. Взято участь у роботі науково-професійних об'єднань за спеціальністю: TESOL Ukraine, UERA (Українська асоціація дослідників освіти), Українське відділення Міжнародної асоціації викладачів англійської мови як іноземної (IATEFL)

6. Участь в міжнародних конкурсах та проєктах - Міжнародний проєкт «Методики для професійної майстерності майбутніх вчителів англійської мови» за підтримки посольства США в Україні.

7. Підписано Меморандум про наміри з Міжнародною благодійною організацією «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні».

8. Участь у Проєкті «Підтримка дистанційного викладання англійської мови для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів України» за підтримки Посольства США в Україні.

Студентська наукова лабораторія методики навчання іноземних мов

Керівник – к.пед.н., доцент Подосиннікова Г. І.

Студентську лабораторію створено у 2014 р. Діє при кафедрі англійської філології та лінгводидактики. 28 листопада 2016 р. (студентська лабораторія підпорядкована Міжуніверситетській лабораторії навчання іноземних мов і культур)

Мета діяльності - формування дослідницької компетентності майбутніх викладачів іноземних мов, залучення студентів до науково-дослідної роботи, підготовка до здійснення самостійних наукових досліджень за пріоритетними напрямками розвитку методичної науки, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців.

Пріоритетні завдання:

✓ підтримка наукових досліджень обдарованих студентів і молодих вчених, залучення їх до науково-дослідної діяльності на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу;

- ✓ ознайомлення дослідників-початківців із провідними науковими школами в галузі методики навчання іноземних мов і культур та залучення до їх діяльності;
- ✓ забезпечення наступництва у науковій діяльності молодих та зрілих дослідників Університету;
- ✓ створення умов для співпраці та зворотного зв'язку між викладачами та студентами Університету у процесі підготовці кваліфікованих фахівців; організація науково-методичної діяльності, спрямованої на вдосконалення професійно-методичних знань, навичок та вмінь студентів;
- ✓ організація просвітницької діяльності з проблематики методики навчання іноземних мов і культур та суміжних наук; залучення студентів до участі та організації професійно-наукового спілкування у межах науково-практичних семінарів, конференцій, форумів тощо;
- ✓ підготовка студентів до самостійного планування та проведення науково-дослідної діяльності.

Основні напрями та результати діяльності за 2022 рік.

1. Керівництво студентами в публікуванні тез доповідей на міжнародних, всеукраїнських і університетських конференціях, керівництво студентами в публікуванні наукових статей, керівництво в проведенні занять-тренінги методичної майстерні «English Movie Club», керування практично-дослідницькими проектами студентів в межах курсу DLL4, участь студентів у наукових заходах лабораторії.

2. Опубліковано тези доповідей на всеукраїнських і університетських конференціях та праці студентів у співавторстві з викладачами, проведено заняття-тренінги методичної майстерні «English Movie Club», здійснено керування практично-дослідницькими проектами 13 студентів в межах курсу DLL4 «Вправи, завдання, інтеракція» протягом січня-квітня 2022 р. на виконання Угоди про кооперацію між Goethe-Institut в Україні та СДПУ ім. А.С. Макаренка, 13 підтверджень участі (Teilnahmebestätigungen), 29.05.2022 р., Goethe-Institut Kiew, проведено заходи Студентської наукової лабораторії методики навчання іноземних мов і культур.

Ресурсний центр професійного розвитку учителя української мови і літератури

Керівник – д.пед.н., професор Семенов О. М.

Ресурсний центр створено у 2018 р. Діє при кафедрі української мови і літератури.

Основні напрями та результати діяльності за 2022 рік:

1. Виконано грантовий проєкт «МЕДІА&КАПСУЛИ», який фінансується Радою міжнародних досліджень та обмінів (IREX), проєкт «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси за підтримки посольств Великої Британії та США. Фінансування: у розмірі 80 000 тис. грн.

2. Усеукраїнський медіатурнір шкільних команд прикордонних регіонів (2021-2022). У проєкті взяли участь шкільні команди на чолі з учителями: ЗОШ м. Суми, м. Нетішин (Хмельницька обл), м. Харків, м. Городище (Черкаська обл.), м. Запоріжжя. Фінансування: у розмірі 80 000 тис. грн.

3. Онлайн-школа «Я обираю українську. 10 кроків до перемоги!». Керівник – ШароваТ. І., доктор філологічних наук, професор Конкурс «Незламні! Активні!» Співвиконавець Семенов О. М. Подано заявку. Отримано фінансування.

4. Подано грантові заявки IREX та АУП: Проєкт «Слово – стилет і стилос», Літня школа «Media-освітній Хаб» в умовах війни та післявоєнного стану.

5. Спільні проєкти з Управлінням Державної служби якості освіти в Сумській області, з КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради «Університет – школа – педагогічний коледж: комунікативна взаємодія»; із Сумським територіальним відділенням Малої академії наук України: «Формування основ академічної культури юного дослідника»; з ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» Соціолінгвістична ситуація: українсько-європейський контекст, з науково-дослідною лабораторією Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Проблеми підготовки студентів-філологів до українознавчої роботи в школі»; з ГО «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури»: майстер-клас «Культура робота з/над науковим текстом»; гостьове заняття «Навчання української літератури в умовах воєнних реалій: психолого-педагогічні аспекти», з кафедрою слов'янської філології та журналістики Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського «Трансверсальні компетентності фахівця».

6. Проведено 15 майстер-класів. Навчання української мови і літератури в 6 класі Нової української школи.

7. Організовано і проведено Усеукраїнську науково-практичну конференцію «Інновації в освіті та педагогічна майстерність учителя-словесника».

8. У межах ресурсного центру функціонує «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус».

9. Здобуто перше місце на Всеукраїнському конкурсі наукових робіт «Інновації для відновлення України: погляд майбутнього» Деркач Катерина (науковий керівник – Семенов О.М.).

10. Переможці обласного етапу Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика: Коцаревська Дарія – 2 місце (науковий керівник – Герман В.В.); Назаренко Юлія – 3 місце (науковий керівник – Семенов О.М.).

Науково-дослідна лабораторія «Академічна культура дослідника в освітньому просторі»

Керівник – д.пед.н., професор Семенов О. М.

Лабораторію створено у 2016 р. Діє при кафедрі української мови і літератури.

Напрямок діяльності: здійснення наукових досліджень та прикладних розробок з питань формування академічної культури дослідника у системі: загальноосвітній навчальний заклад – бакалаврат – магістратура - аспірантура педагогічних ЗВО.

Основні напрями та результати діяльності за 2022 рік:

1. Проведення консультацій з теми «Управління якістю науково-дослідницької діяльності у закладах фахової передвищої освіти: теорія і практика (20 тис. грн).

2. Співпраця з міжнародними партнерами: кафедра філології, літератури та лінгвістики Пізанського університету (Італія), Лодзький університет (Польща).

3. Виконуються: проєкт «Гостьовий лектор», грантові проєкти: «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси за підтримки посольств Великої Британії та США: «МЕДІА&КАПСУЛИ». International Research and Exchanges Board (IREX) /Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX). Керівник гранту – Семенов О.М. Фінансування: 4777,98 USD.

4. Подано заявки конкурс Академії Української Преси, Грантова заявка Проєкт «Слово стилет і стилос».

5. Проведено міжнародні конференції.

6. Спільні проєкти з: кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття», відділу змісту і технологій педагогічної освіти та відділу теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Вебінар «Рідномовна та багатомовна освіта».

7. У лабораторії виконано 4 магістерські роботи. Надруковано: колективних монографій - 1, розділів монографій - 6, збірників наукових конференцій - 3.

Науково-дослідна лабораторія інфомедійної грамотності

Керівник – к.пед.н., Ячменик М. М.

Лабораторію створено у 2021 р. при кафедрі української мови і літератури.

Мета діяльності – здійснення наукових досліджень та виконання прикладних розробок з актуальних проблем формування інфомедійної грамотності здобувачів освіти у системі: заклад загальної середньої освіти – бакалаврат – магістратура – аспірантура – неперервна освіта.

Основні напрями та результати діяльності за 2022 рік:

1. Проведення наукових досліджень з актуальних проблем дослідження медіатексту та медіатекстових категорій інфомедійної грамотності; теоретичних та експериментальних досліджень із проблем формування інфомедійної грамотності здобувачів освіти.

2. Розробка та реалізація освітньо-дослідницьких проєктів у межах грантової програми «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність» IREX, що виконується за підтримки посольств Великої Британії та США у партнерстві з Міністерством освіти та науки України та Академії Української Преси, у співпраці з науково-дослідними установами НАПН України, НАН України та науково-дослідними організаціями закладів освіти: реалізація грантового проєкту: «Всеукраїнський турнір із медіаграмотності шкільних команд прикордонних регіонів». International Research and Exchanges Board (IREX); реалізація грантового проєкту: «Інклюзивно-просвітницький онлайн-простір «Медіаграмотність там, де не чути сирен» Академії Української Преси.

3. Розробка навчальних програм із інфомедійної грамотності, створення посібників, науково-освітніх проєктів із інфомедійним компонентом для здобувачів освіти: розроблена робоча програма навчальної дисципліни «Медіаосвіта» для бакалаврів із проблем формування інфомедійної грамотності здобувачів вищої освіти, медіакультури майбутніх учителів; модулі з медіаграмотності включені до робочих програм навчальних дисциплін «Методика навчання української літератури», «Риторика», «Методика навчання української мови», видано інтерактивний посібник «Безпечний медіасерфінг підлітків» за заг. ред. М. М. Ячменик, О. М. Семеног, Н. І. Кириленко, С. І. Моцак.

4. Проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, майстер-класів, тренінгів, вебінарів. Організація та проведення культурно-освітніх/просвітницьких заходів (конкурси, олімпіади, фестивалі та ін.): залучення обдарованих учнів до науково-дослідницької діяльності; стимулювання студентів до позааудиторної роботи, вдосконалення вмінь та навичок, розвиток soft skill загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей (відповідно до освітньо-професійних програм Середня освіта): проведення тренінгів, майстер-класів.

Ресурсний центр вивчення французької мови

Керівник – к.філол.н., старший викладач Божко І. С.

Центр засновано у 2019 р. при кафедрі теорії та практики романо-германських мов.

Пріоритетні завдання:

- ✓ утворення баз інноваційних наукових та науково-методичних ресурсів;
- ✓ забезпечення відкритості й доступності наявних науково-освітніх ресурсів для всіх суб'єктів освітньої діяльності;
- ✓ проведення спільної з іншими навчальними закладами регіону академічної та наукової політики, спрямованої на інноваційний розвиток соціально-економічної сфери регіону;
- ✓ трансфер інноваційного наукового та науково-методичного продукту, створеного співробітниками Центру в соціально-економічну сферу регіону та країни;
- ✓ інтелектуальної еліти - інноваційних професіоналів для науки, освіти, соціально-економічної сфери регіону та країни.

Основні напрями та результати діяльності за 2022 рік:

1. Продовжено співпрацю з *Institution Saint Jude, Armentières, France*. Реалізували й продовжуємо здійснювати спільні проекти, пов'язані з мовною освітою та міжкультурною співпрацею: брали участь у проведенні Erasmus Days та Європейських днів інституту шляхом підготовки тематичних відео, у яких дали відповіді на питання «Що для мене Європа?», «Якою є культура України крізь призму війни?».

2. Реалізуються два епістолярних проекти з Lycée Cours Notre Dame, Douvres-la-Délivrande, Calvados, Normandie, France та з Collège Franco-Arabe de Diourbel, Sénégal. Проекти передбачають розвиток навичок письма студентів, навчання міжкультурної взаємодії.

3. Налагоджено співпрацю з Alliance française м. Харкова. Протягом лютого-березня 2022 року було організовано серію онлайн-занять зокрема на такі теми, як: «Захист довкілля», «Колоніалізм» з волонтером Alliance française de Kharkiv Maxime Lehoux, на які запрошували Д.Л. Лисман, учительку французької мови ОЗ «Кролевецький лицей № 3», та її учнів.

4. Проведення щотижневих занять з французької мови у Сумській обласній універсальній науковій бібліотеці, використовуючи її як хаб профорієнтаційної роботи, поширюючи рекламну продукцію університету та спільних заходів з бібліотекою, лекції, зустрічі.

5. Спільно з учителями закладів загальної середньої освіти працюємо над удосконаленням освітніх програм Середня освіта (Французька та англійська мови), Середня освіта (Англійська та французька мови). Проведено засідання експертної ради стейкхолдерів за ОПП Середня освіта, на якому окреслили напрямки розвитку програми та необхідні зміни.

6. Прослухано лекції професора, провідного дослідника Національного центру наукових досліджень Франції Патрика Шародо, присвячені темам «De la langue au discours. Sens et signification», «Discours manipulatoire : de la manipulation volontaire à la manipulation involontaire». Приналежність до Асоціації також має перевагу швидкого інформування про заходи, які проводять французькі організації, відповідальні за: французькі інститути, альянси, університети (пере)підготовки викладачів французької мови як іноземної. Так, Божко І.С. взяла участь у першому з серії заходів для підвищення фахового рівня вчителів Petit Zoom #1 «Parlez-moi d'amour !», організованому CAVILAM – Alliance Française de Vichy.

7. Підготовлено пакет документів для конкурсу на стипендію для українських дослідників, якою опікується CEFRES – Французький центр досліджень гуманітарних та соціальних наук у співпраці з Міністерством закордонних справ і міжнародного розвитку Франції, Посольством Франції в Україні, Французьким інститутом в Україні та чеськими партнерськими інституціями.

Ресурсний центр освіти дорослих

Керівник – д.пед.н., доц. Теренко О. О.

Центр засновано у вересні 2021 р. при кафедрі практики англійської мови.

Мета діяльності – підготовка пропозицій щодо можливих шляхів удосконалення освіти дорослих в Україні, розробка програм та визначення методик аналітичних порівнянь.

Пріоритетні завдання:

✓ налагодження зв'язків на національному рівні з освітніми установами та організаціями з питань розвитку педагогічної науки та технологій підготовки і перепідготовки кадрів;

✓ створення умов для підготовки нової генерації педагогів-дослідників, які володіють методологією порівняльного дослідження, оволодівають сучасними педагогічними технологіями.

Основні напрями та результати діяльності у 2022 році:

1. Проведено вебінар «Освіта дорослих в контексті цивілізаційних змін ХХІ століття», «Диверсифікованість структури освіти дорослих у США», «Диверсифікованість структури освіти дорослих у Канаді, «Функції освіти дорослих у США».

Підрозділи Фізико-математичного факультету

Ресурсний центр «Науково-методичне забезпечення якісної математичної освіти в умовах впровадження нових освітніх стандартів»

Керівник – д.пед.н., професор Чашечникова О. С.

Ресурсний центр створено у 2011 р. Діє при кафедрі математики, фізики та методики їх навчання.

Мета науково-дослідної роботи – удосконалення науково-методичного забезпечення якісної математичної освіти в умовах впровадження нових освітніх стандартів та модернізації засобів навчання.

Пріоритетні завдання:

✓ визначити напрямки вдосконалення науково-методичного забезпечення навчання математики учнів закладів середньої освіти у сучасних умовах;

✓ визначити специфіку розробки дидактичних матеріалів для навчання математики у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та коледжах в умовах дистанційного навчання;

✓ визначити умови ефективності проведення онлайн майстер-класів для вчителів математики.

Основні напрями та результати діяльності у 2022 році:

1. Опубліковано 5 навчальних посібників та навчально-методичних посібників; 12 наукових доповідей; отримано 1 авторське свідоцтво, 3 довідки про впровадження.

2. Проаналізовано результати діагностичного експерименту щодо проходження педагогічної практики в умовах дистанційного навчання.

3. Проаналізовано специфіку дистанційного навчання математики у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та коледжах в сучасних умовах, творча група вчителів та викладачів математики (Сумський будівельний коледж; ВСП «Дубенський фаховий коледж культури і мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету», викладач математики, інформатики; ВСП «Березнівський лісотехнічний фаховий коледж НУВГП», викладач математики; ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП», учитель математики, викладач вищої математики; КЗВО «Рівненська медична академія» ВП «Рокитнівський фаховий медичний коледж» РОР, викладач математики).

4. Здійснено аналіз модульних програм з математики (НУШ). Участь у науково-методичному семінарі «П'ятничні зустрічі з Ніною Тарасенковою».

5. Здійснено аналіз проведення онлайн майстер-класів для вчителів математики.

6. Впроваджено у практику роботи закладів професійної (професійно-технічної) освіти м.Суми та Сумської області навчальний посібник «Професійне спрямування вивчення математики в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Дидактичні матеріали».

7. Удосконалено матеріали для дистанційного навчання математики та предметів фахової підготовки.

8. Створено та апробовано матеріали для дистанційного навчання математики в основній школі (8-9 класи).

9. Організовано стажування вчителів та викладачів математики з метою впровадження розробок у навчальний процес.

10. Отримано авторські свідоцтва: Свідоцтво про реєстрацію авторського права № 115006 на твір (Базурін В.М., Чашечникова О.С. Об'єктно-орієнтоване програмування на мові C#. Поглиблений рівень. Лабораторний практикум).

Науково-дослідна лабораторія змісту та методів навчання математики, фізики та інформатики

Керівник – д.пед.н., професор Чашечникова О.С.

Лабораторію створено у 2009 р. Діє при кафедрі математики, фізики та методики їх навчання.

Тема: «Розвиток інтелектуальних вмінь та творчого мислення учнів та студентів при вивченні математики».

Пріоритетні завдання діяльності:

✓ аналіз узгодженості вимог до підготовки випускників середньої та вищої шкіл з предметів фізико-математичного циклу в умовах впровадження нових освітніх стандартів; порівняльний аналіз вітчизняних та зарубіжних стандартів математичної освіти.

✓ моніторинг якості навчальних досягнень учнів (студентів) з математики та фізики, рівня їхньої мотивації до навчання предмету; інтелектуального та творчого розвитку (створення інструментарію моніторингу; аналіз відповідності світовим стандартам; діагностика проблем, пошук шляхів їх подолання та попередження).

✓ визначення вимог до створення дидактичних комплексів, зокрема електронних, дистанційних курсів з предметів математичного циклу, що сприяють досягненню школярами (студентами) нових освітніх стандартів, розвитку їхнього інтелектуального та творчого потенціалу, формуванню у майбутніх вчителів математики та інформатики, фізики та математики готовності до розвитку творчого мислення учнів (вдосконалення фахових курсів методики навчання математики /фізики на основі уточнення вимог до

підготовки майбутнього вчителя математики та інформатики, фізики та математики в умовах впровадження нових освітніх стандартів).

✓ побудова концепцій навчання математики та фізики, спрямованого на розвиток інтелектуального та творчого потенціалу учнів (студентів) в умовах впровадження нових освітніх стандартів; створення відповідних моделей навчання математики /фізики (навчання учнів загальноосвітніх середніх шкіл; студентів навчальних закладів вищої освіти).

✓ апробація та впровадження результатів дослідження через організацію та проведення науково-методичних конференцій, семінарів та майстер-класів для вчителів математики /фізики, організацію інформаційної підтримки діяльності на сайті лабораторії, у періодичних виданнях на місцевому та всеукраїнському рівнях.

Основні напрями діяльності у 2022 році:

1. Розвиток інтелектуальних вмінь та творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання математики/фізики.

2. Інтенсифікація навчання математики/фізики.

3. Моніторинг якості навчальних досягнень з математики/фізики учнів /студентів.

4. Оптимізація навчання математики / фізики засобами ІКТ.

5. Методика використання цифрових технологій у процесі навчання математики та фізики.

Основні результати у 2022 році:

1. Проаналізовано специфіку застосування методів математичної статистики у процесі перевірки ефективності авторської методичної системи навчання математики.

2. Проаналізовано особливості завдань PISA з математики у контексті визначення напрямків вдосконалення систем компетентнісних завдань.

3. Проаналізовано сучасні тенденції у формуванні математичної культури майбутніх вчителів математики та учнів в умовах дистанційного навчання математики.

4. Визначено шляхи інтенсифікації навчання математики із врахуванням специфіки змішаного навчання у закладах середньої освіти.

5. Визначено шляхи інтенсифікації навчання математики із врахуванням специфіки змішаного навчання у закладах передвищої та вищої освіти.

6. Визначено шляхи вдосконалення навчання математики із врахуванням специфіки змішаного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

7. Визначено основні напрями удосконалення підготовки майбутніх вчителів математики до роботи у коледжах та ЗПТО, педагогічний експеримент у Сумському будівельному коледжі, КЗВО «Рівненська медична академія» ВП «Рокитнівський фаховий медичний коледж» РОР; ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП», ВСП «Березнівський лісотехнічний фаховий коледж НУВГП»).

8. Визначено напрями вдосконалення підготовки студентів до проходження педагогічної практики в умовах дистанційного навчання.

9. Проведено порівняльний аналіз першого досвіду впровадження модульних програм з математики для основної школи різних авторських колективів (вебінар для вчителів математики Нової української школи «Вимоги державного стандарту та як їх реалізувати в курсі математики 5 класу»).

10. Проаналізовано специфіку підготовки учнів до олімпіад та конкурсів з математики та фізики у сучасних умовах.

11. Вдосконалено критерії до онлайн майстер-класів для вчителів математики.

12. Вдосконалено методичну систему змішаного навчання предметів фізико-математичного циклу, зокрема - студентів-іноземців.

13. Розглянуто особливості використання математичного контенту у навчанні програмування учнів середньої школи

14. Опубліковано 15 статей у фахових виданнях, 3 – за кордоном, у міжнародних репозитарійних базах даних – 3.

Науково-дослідна лабораторія інноваційних технологій викладання фізики та основ нанотехнологій

Керівник – к.пед.н., доцент Каленик М. В.

Лабораторію засновано у 2016 р. Діє при кафедрі математики, фізики та методики їх навчання.

Тема: «Науково-методичне забезпечення якості навчання фізики в закладах освіти» (0121U107495, термін виконання 2021-2023 рр.).

Мета діяльності: підвищення якості фізичної освіти, підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, що вільно володіє своєю професією й орієнтується в суміжних областях діяльності, вільно використовує у своїй діяльності сучасні досягнення фізики та астрономії, здатного до ефективної роботи за фахом, готового до постійного професійного зростання. Викладання фізики, астрономії та методик їх навчання повинно перейти в особливий інноваційний режим розвитку, в якому потрібно зберегти все краще, що є в галузі освіти і одночасно зробити її такою, що відповідає світовим нормам і стандартам. Пріоритетним кроком на цьому шляху є інноваційні технології, тобто новітні способи, методи взаємодії викладачів і студентів, що забезпечують ефективне досягнення результатів діяльності, формування та розвиток базових компетентностей.

Пріоритетні завдання:

✓ вивчення досвіду використання, розробка та впровадження сучасних освітніх, інноваційних та інформаційних технологій у навчанні фізики та астрономії.

✓ організація впровадження результатів досліджень і розробок у навчальний процес, сприяння підвищенню якості підготовки кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів.

✓ підтримка наукових досліджень молодих вчених та обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності.

✓ проведення науково-практичних конференцій, семінарів, фестивалів, круглих столів, педагогічних читань, дискусій тощо з актуальних питань методики навчання фізики, астрономії та основ нанотехнологій для вчителів закладів загальної середньої освіти, викладачів закладів передвищої освіти та педагогічних ЗВО.

✓ проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів фізики ЗЗСО та ЗПО, рецензування випускних робіт, посібників.

✓ апробація отриманих наукових висновків, науково-методичних та навчально-методичних розробок.

✓ проведення інформаційно-просвітницьких заходів (лекцій, турнірів, конкурсів, тренінгів тощо) для учнів загальноосвітніх навчальних закладів, з метою поліпшення якості шкільної фізико-математичної освіти, а також, виявлення та підтримки обдарованої молоді.

Основні напрями та результати роботи у 2022 р.:

1. Узагальнено підхід до проведення лабораторних робіт з фізики в школі. З'ясовано основні причини, що зумовлюють недостатню ефективність традиційного підходу до їх організації, проведення й виконання учнями. Фронтальні лабораторні роботи

пропонується поділити на п'ять основних груп. Наводяться приклади оформлення робіт кожної групи. Показано, що запропонований комплексний підхід сприяє формуванню в учнів експериментальних умінь та дослідницьких навичок, дає змогу використовувати набуті теоретичні знання та вміння на практиці, формує та розвиває предметну компетенцію учнів.

2. Запропоновано методику використання сучасних інформаційних технологій для організації онлайн-занять з фізики в школі. В його основі лежить інтегративна модель навчально-виховного процесу. Мультимедійні технології розглядаються при роботі з навчальними текстами, проведенні фізичного експерименту, розв'язуванні задач, управлінні навчальною діяльністю учнів, повторенні вивченого матеріалу, перевірці, фіксації знань, організації самостійної діяльності учнів. Запропоновано способи організації дистанційного навчання в синхронному режимі з використанням відеоконференцій, інтерактивної анімації процесів і явищ, навчальних вправ, технології web 2.0, хмарних сервісів.

3. Проведено теоретико-методичний аналіз технологічного підходу до освітнього процесу та узагальнено власний досвід використання інноваційних технологій у процесі навчання студентів. Показано, що використання технологічного підходу до освітнього процесу стимулює інтерес студентів до навчання та дає можливість набуті необхідні майбутньому фахівцю компетентності. Подальші дослідження вбачаємо у розширеному аналізі арсеналу технологій та виокремленні тих, які забезпечать підвищення якості освітнього процесу.

4. Показано, що формування дослідницької компетентності студентів відбувається безпосередньо в процесі здійснення дослідницької діяльності, яка у більшості пов'язана з виконанням проектів, курсових та кваліфікаційних робіт. Висвітлено вирішення цієї проблеми на лабораторному практикумі з фізики з ІКТ підтримкою. Показано, що в процесі виконання лабораторного практикуму майбутні фахівці вже на молодших курсах вчать планувати й організовувати дослідження за певною тематикою, інтерпретувати отримані результати, оформлювати і презентувати власні наукові здобутки за допомогою ІКТ. Як приклад розглядається лабораторна робота з визначення швидкості польоту кулі, на якій поєднується традиційний з ІКТ підтримкою та модельний експеримент. Під час її виконання прослідковуються етапи формування дослідницької компетентності. Для реалізації комп'ютерного моделювання була розроблена спеціальна програма на мові програмування Python версії 3.8, яка дозволяє проводити розрахунки і будувати графіки за результатами цих розрахунків. Отже, дослідницьку компетентність студентів доцільно і можливо формувати при виконанні навчального експерименту з фізики, що модернізований впровадженням досягнень ІКТ.

5. Розглянуто питання методики організації дистанційного навчання учнів з фізики в школі. Запропоновано шляхи ліквідації розмежування між сучасним рівнем викладання фізики й дидактичними можливостями сучасних технологій інформаційного суспільства через використання можливостей дистанційного навчання не окремо (розподілено), а інтегровано.

6. Опубліковано серію статей, що індексуються у БД Scopus, щодо виявлення загальних закономірностей впливу температури і розмірних та концентраційних ефектів на електро- та магніторезистивні властивості багаточарових плівкових структур на основі феромагнітних металів, матеріали яких можуть бути використані при навчання студентів ОР «Магістр» курсів «Вибрані питання сучасної фізики і нанотехнологій» та «Спеціального фізичного практикуму з методів дослідження структури речовини».

7. За тематикою роботи проведено VIII Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих учених «Сучасні проблеми експериментальної, теоретичної фізики та методики навчання фізики».

8. Проведено VIII науково-методичну сесію фізико-математичного фестивалю «Актуальні питання фізико-математичної освіти» в рамках концепції «Нова українська школа».

9. Результати досліджень використовуються у навчальній, науковій роботі, науково-методичній та інноваційній діяльності студентів та викладачів. Апробація отриманих наукових висновків, науково-методичних та навчально-методичних розробок членів лабораторії: розділ закордонної колективної монографії, 5 Статті у фахових виданнях.

Науково-дослідна лабораторія кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Керівник – к.е.н., доцент Омельяненко В. А.

Лабораторію засновано у 2017 р. Діє при кафедрі бізнес-економіки та адміністрування.

Метою діяльності лабораторії є здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців.

Основними завданнями є: проведення фундаментальних досліджень згідно з пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки та виконання прикладних розробок за напрямками науково-технічної діяльності; ефективне використання наукового і науково-технічного потенціалу університету для вирішення пріоритетних завдань, визначених МОН України; участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу; підтримка існуючих та формування нових наукових шкіл; підтримка наукових досліджень молодих вчених, спеціалістів і обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності.

В межах лабораторії виконуються НДР:

1. «Стратегічні аспекти трансформації публічного управління та адміністрування в Україні» (№ 0121U113610, термін виконання: 09.2021-12.2025).

Керівник роботи: Божкова В.В., д.е.н., проф., завідувач кафедри бізнес-економіки та адміністрування.

Мета науково-дослідної роботи – наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад і методичних підходів до визначення стратегічних аспектів трансформацій публічного управління та адміністрування та формалізація рекомендацій з їх практичного впровадження на регіональному рівні.

Результативність виконання науково-дослідної роботи: монографій – 1, розділів у монографіях – 1, кількість захищених дипломних робіт – 10 (кваліфікаційні роботи магістрів спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування), опублікованих статей – 2, зроблених наукових доповідей – 6.

Основні наукові результати за 2022 рік:

1) трендвотчинг процесів, які відбуваються в світі та в українському суспільстві, дозволив визначити головні вектори трансформаційних змін. Конкретизація таких маркерів є основою для визначення напрямків стратегічних перетворень у сфері публічного управління та адміністрування, а саме: децентралізація влади, розширення повноважень територіальних громад, активізація інноваційної діяльності, підтримка розвитку науки, освіти, техніки і технологій, залучення різних типів інвесторів та нових

форм інвестування проєктів, скорочення адміністративного апарату в органах публічної влади, впровадження цифрових технологій у діяльність публічної служби, розширення електронного управління та адміністрування, розширення євроінтеграційних процесів, підвищення кваліфікації, навчання, перенавчання державних службовців за новими програмами, які відповідають вимогам сьогодення.

2) досліджено передовий досвід провідних країн світу щодо: особливостей надання адміністративних послуг, підвищення ефективності публічного управління, впровадження цифровізації у публічне управління та адміністрування.

3) визначено напрямки підвищення ефективності публічного управління, зокрема в частині підвищення рівня якості надання публічних послуг, цифровізації діяльності.

4) проведено аналіз та систематизацію основних елементів механізму забезпечення інноваційних трансформацій публічного управління та адміністрування.

5) приділено увагу комунікаційній діяльності органів публічної влади, яку необхідно активізувати з огляду на нові виклики, пов'язані з війною росії проти України. Відзначено, що особливого значення набувають всі заходи Public relations (зв'язки з громадськістю), комплексна реалізація яких забезпечує отримання інтегрального ефекту.

6) відзначено можливість отримання синергетичного ефекту від реалізації запропонованих пропозицій.

7) результати дослідження можуть бути впроваджені в діяльність органів публічної влади та місцевого самоврядування з метою забезпечення ефективних реформаційних трансформацій.

Використання результатів у навчальному процесі: оновлено навчальний план ОПП 281 Публічне управління та адміністрування, оновлено робочі програми з дисциплін «Управління інноваційно-інвестиційними процесами», «Електронне урядування та цифрові трансформації», «Публічна служба», «Аналітика публічної політики», «Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та національна безпека», «Стратегічне управління розвитком громад та територій», «Право у публічному управлінні», розроблено навчально-методичний комплекс з дисциплін «Комунікації у публічному управлінні», «Публічне управління».

2. «Інноваційні стратегії управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва» (№ 0121U109191, термін виконання: 01.2021-12.2025).

Керівник роботи: Божкова В.В., д.е.н., проф., завідувач кафедри бізнес-економіки та адміністрування.

Мета науково-дослідної роботи – наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад і методичних підходів до розроблення інноваційних стратегій розвитку та формалізація рекомендацій з їх практичного впровадження.

Результативність виконання науково-дослідної роботи: монографій – 2, розділів у монографіях – 2, кількість захищених дипломних робіт – 8 (кваліфікаційні роботи магістрів спеціальності 051 Економіка), опублікованих статей – 8, зроблених наукових доповідей – 8

Основні наукові результати за звітний період:

1) проведений аналіз світового ринку інновацій засвідчив, що Україна значно відстає від країн-лідерів за переважною більшістю показників (кількість інноваційно-активних підприємств, кількість впроваджених інноваційних проєктів, частка високо- і середньо-технологічних секторів у структурі доданої вартості тощо). В Україні частка витрат на НДР у ВВП складає значно нижчий показник, ніж у країнах ЄС у середньому.

Відтак, Україні необхідно активізувати інноваційну діяльність як на державному, так і регіональних рівнях.

2) набуло подальшого розвитку визначення структурно-логічної сутності поняття механізму забезпечення інноваційного потенціалу суб'єктів підприємництва, як основи трансформаційних змін. Уточнено складові елементи механізму забезпечення інноваційного потенціалу суб'єктів підприємництва.

3) визначено, що для реалізації інноваційної стратегії необхідні різні види ресурсів: фінансові, матеріально-технічні, трудові, інформаційні, інвестиційні, інтелектуальні, консалтингові, кадрові та інші. Проаналізовано наявність/можливість залучення кожного з видів ресурсів на рівні Сумського регіону.

4) відзначено, що від рівня фінансового забезпечення залежать можливості, які можна реалізувати. Досліджено основні джерела фінансування інноваційної стратегії, до яких віднесено: кошти з державного бюджету, кошти місцевих територіальних громад, кошти приватних підприємців, кошти місцевих бюджетів, грантові кошти, кошти, зібрані за допомогою новітніх фінансово-цифрових інструментів (краудфандинг, краудсорсинг), кошти різних фондів (венчурних, інноваційних, інвестиційних), кредитні кошти, кошти інвесторів (у т.ч. іноземних), кошти від зарубіжних партнерів.

5) проведено аналіз «Стратегії відновлення та розвитку економіки Сумської області на 2022-2024 роки» показав, що в ній необхідно більше уваги приділити інноваціям. Каталог проєктних ідей регіону містить 47 пропозицій, які можна розширити (на «Економічні інновації» у Сумській області виділено 13 мільярдів гривень) за рахунок включення ідей від провідних підприємств регіону. Це дозволить зменшити рівень падіння економіки Сумського регіону, створити нові робочі місця, відновити обсяги валового регіонального продукту на рівень довоєнного періоду; збільшити надходження до бюджетів усіх рівнів з кожного новоствореного робочого місця.

Результати дослідження можуть бути використані в бізнес-структурах при визначенні напрямків інноваційного розвитку, а також, при розробленні та втіленні заходів з підвищення ефективності управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва.

Використання результатів у навчальному процесі: оновлено навчально-методичні комплекси з дисциплін «Стратегії підприємства», «Стратегічний аналіз», «Інноваційно-інвестиційна політика», які викладаються для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка та спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

Робота з молодими вченими та здобувачами

Аспірант кафедри бізнес-економіки та адміністрування Носаченко О. посів II місце у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт «Інновації для відновлення України: погляд молоді» (наук кер. Омеляненко В.А.)

Старший викладач кафедри бізнес-економіки та адміністрування Олена Омеляненко посіла I місце у XV Всеукраїнському конкурсі емпіричних досліджень молодих вчених (наукові керівники: Кудріна О. Ю., Божкова В. В.).

За підсумками X Міжнародного франко-українського конкурсу досліджень молодих науковців в сфері публічного управління пам'яті Ольги Балакіревої, що відбувся під патронатом Університету Сорбонни, наукове дослідження доцента кафедри бізнес-економіки та адміністрування д.е.н., доцента Віталія Омеляненка та старшого викладача кафедри бізнес-економіки та адміністрування, доктора філософії Олени Омеляненко посіло I місце.

Науково-дослідна лабораторія інформаційних технологій в освіті

Керівник – д.пед.н., професор Семеніхіна О. В.

Лабораторію засновано в 2010 р. при кафедрі інформатики.

Напрям роботи – використання ІТ в освіті.

Мета науково-дослідної роботи – уточнити теоретико-методичні засади використання засобів комп'ютерної візуалізації в освітньому процесі ЗЗСО та ЗВО.

Завдання лабораторії: дослідження шляхів використання ІТ в освіті; аналіз ПЗ професійного і навчального призначення, ВОР; проведення науково-практичних заходів; розробка дидактичних матеріалів; кураторство наукової роботи студентів.

Основні напрями та результати роботи у 2022 р.:

1. Охарактеризовано типологію інтернет-ресурсів для розвитку інфомедійної грамотності молоді; типологія цифрових технологій інклюзивного освітнього простору; досліджено практичні аспекти формування критичного мислення здобувачів; особливості навчання комп'ютерному моделюванню на уроках інформатики, формування навичок організації циклічних обчислень на уроках інформатики старшої школи.

2. Проаналізовано соціальні мережі та сервіси для підтримки освітнього процесу, цифрові освітні платформи для реалізації неформальної освіти, використання комп'ютерних ігор в навчанні інформатики учнів основної школи.

3. Проведено науково-методичний семінар з виступами магістрантів.

4. Розроблено вибірккові курси «3D-моделювання» та «Нетипові діаграми в EXCEL» та супровідні навчально-методичні матеріали.

5. Здійснено керівництво дослідженнями здобувачів вищої освіти, які готувалися до участі у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт.

Підрозділи Навчально-наукового інституту фізичної культури

Навчально-науковий центр кафедри логопедії

Керівник – к.пед.н., доцент Стахова Л. Л.

Лабораторію засновано в 2014 р. при кафедрі логопедії.

Основними завданнями є:

1. Забезпечення умов для проведення практичних занять та лабораторних робіт за курсами та спецкурсами навчального процесу напряму «логопедія».

2. Забезпечення умов для оволодіння студентами вміннями та навичками дослідницької роботи та застосування набутих знань на практиці в процесі вивчення базових дисциплін та написанні кваліфікаційних робіт.

3. Забезпечення проведення психолого-педагогічних досліджень викладачами та студентами.

4. Розробка, вивчення, проведення та адаптація різноманітних методик діагностування, корекції та попередження мовленнєвих порушень.

5. Участь у підготовці кваліфікованих фахівців у галузі корекційної педагогіки.

6. Розробка науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Спеціальна освіта. Логопедія».

7. Підготовка навчальних посібників, методичної, наукової та іншої літератури з корекційної педагогіки.

Основні напрями та результати роботи у 2022 р.:

1. Підготовлено до захисту 1 кваліфікаційну роботу за ОКР «Магістр».

2. Пройдено здобувачами вищої освіти виробничу практику за профілем майбутньої професії в соціально-реабілітаційних закладах та інклюзивно-ресурсних центрах під час якої здійснювали корекційно-розвиткову роботу з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.

3. Представлено результати роботи в наукових статтях та навчальних та методичних посібниках для дітей з порушеннями мовлення.

4. Надано логопедичну та психологічну допомогу особам із різними категоріями мовленнєвих і психофізичних порушень: послуги психолого-педагогічного напрямку дітям з порушеннями мовленнєвого розвитку та інших складових психічного розвитку надають 4 спеціалісти (логопед, дефектолог, психолог); отримали консультацію близько 30 сімей, які мають дітей з порушеннями мовлення; відвідували заняття 20 дітей, які мають мовленнєві порушення різного характеру та різного ступеня тяжкості; за цей період проведено 135 занять; проведено 26 занять, заняття відвідувало 4 дитини. На сьогодні кількість дітей, які отримують допомогу, складає 7 осіб. Прибуток становить 38 230 грн.

Підрозділи Навчально-наукового інституту історії,
права та міжнародних відносин

Ресурсний центр професійного розвитку вчителя історії та громадянської освіти

Керівник – к.пед.н., доц. Моцак С. І.

Центр засновано у 2021 р. при кафедрі всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін.

Мета діяльності – здійснювати освітню, освітньо-консультативну, інформаційно-дидактичну, дослідницьку підтримку підвищення ключових компетентностей учителя історії до рівня педагогічної майстерності в умовах міждисциплінарного освітнього середовища на освітніх рівнях: бакалаврат – магістратура закладів вищої педагогічної освіти - освіта упродовж життя на засадах цінностей педагогіки партнерства і наставництва.

Пріоритетні завдання:

✓ інтеграція інтелектуальних, фінансових та матеріально-технічних ресурсів для проведення науково-прикладних досліджень в галузі історичної, правової, суспільствознавчої освіти, теорії та методики навчання відповідних дисциплін;

✓ теоретичне обґрунтування шляхів розв'язання актуальних проблем у цій галузі та впровадження результатів досліджень у навчально-виховний процес середньої на вищій школи;

✓ підготовка і підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, розвиток кадрового потенціалу регіону та країни загалом;

✓ проведення спільної разом з іншими навчальними закладами регіону академічної та наукової політики, спрямованої на інноваційний розвиток соціальної сфери регіону;

✓ виховання інтелектуальної еліти – професіоналів для науки, освіти, соціально-економічної сфери регіону та країни;

✓ розробка дидактичного інструментарію/інноваційного навчально-методичного забезпечення формування і розвитку ключових компетентностей учителя історії;

✓ апробація дидактичного інструментарію/інноваційного навчально-методичного забезпечення формування і розвитку ключових (загальних і фахових) компетентностей учителя історії;

✓ створення онлайн-платформи для проведення освітньої, освітньо-консультативної, фахово-методичної, дослідницької, культурно-просвітницької діяльності з метою формування і розвитку ключових компетентностей учителя історії, узагальнення педагогічного досвіду та його презентація педагогічній спільноті;

✓ організація та проведення конференцій, семінарів, вебінарів, тренінгів, майстер-класів, засідань у формі круглих столів та інших заходів наукового, науково-методичного, дослідницького, культурно-освітнього спрямування у співпраці і взаємодії із закладами вищої освіти, післядипломної освіти, загальноосвітніми закладами, установами Національної академії наук України, Національної академії педагогічних наук України;

✓ здійснення підготовки проектних пропозицій, запитів з метою отримання індивідуальних (колективних) грантів співробітниками Центру, в тому числі на наукові дослідження, стажування;

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Публікаційна активність: статті у Scopus – 2, Web of Science – 1, розділи у колективних монографіях, фахові статті - 3, підручники, посібники, методичні рекомендації – 2.

2. Проведено Всеукраїнський круглий стіл «Підготовка вчителя історії, правознавства та громадянської освіти у вітчизняних ЗВО: досвід, виклики, перспективи» ініційований лабораторією суспільствознавчої освіти факультету історії та права Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені В. Винниченка. Співорганізатори - Міністерство освіти і науки України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, Інститут педагогіки НАПН України, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова.

3. Взято участь у Міжнародному проєкті «Розбудова інституційної спроможності закладів вищої освіти та розвиток кар'єри науковців та дослідників», який реалізується Central European Academy Studies and Certification (CEASC) у співпраці з Університетом Суспільних Наук (Лодзь, Польща) та Католицьким Університетом в Ружомберку (Спішска Капітула, Словаччина), Академією Ignatianum (Краків, Польща).

4. Продовжено співпрацю з громадськими організаціями: ГО «Вікімедія Україна»(Київ), Всеукраїнська спілка викладачів суспільних дисциплін та ГО (Київ), ГО «Духовні сходинки Сумщини»(Суми).

Підрозділи Природничо-географічного факультету

Ресурсний центр розвитку природничої освіти

Керівник – к.пед.н., доц. Міронець Л. П.

Центр засновано у 2021 р. при природничо-географічному факультеті.

Мета діяльності – комплексне поширення інноваційних методик викладання природничих дисциплін та об'єднання зусиль учасників освітнього процесу у формуванні професійних компетентностей здобувачів освіти.

Пріоритетні завдання:

- ✓ підвищення професійної компетентності вчителів біології, хімії, географії, основ здоров'я та інших педагогічних працівників закладів загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти та надання їм консультативно-методичної допомоги з питань інноваційних методик викладання та формування ключових компетентностей здобувачів освіти з природничих дисциплін;
- ✓ формування професійної компетентності майбутніх вчителів біології, хімії, географії, природознавства, основ здоров'я;
- ✓ надання наукових та навчальних консультацій з біології, хімії, географії, основ здоров'я здобувачам загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти, популяризація природничих наук;
- ✓ еколого-просвітницька робота з популяризації природничих наук для широких верств населення;
- ✓ впровадження передових міжнародних практик природничої освіти у вітчизняні методики навчання з біології, хімії, географії, основ здоров'я;
- ✓ участь в апробаційних та моніторингових дослідженнях з питань інноваційних методик викладання та формування ключових компетентностей здобувачів освіти з природничих дисциплін.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Підвищення професійної компетентності вчителів біології, хімії, географії, основ здоров'я та надання їм консультативно-методичної допомоги.
2. Розроблено графік проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів біології, екології, природознавства, географії, хімії, основ здоров'я.
3. Проведено курси підвищення кваліфікації вчителів з видачею відповідних свідоцтв. Від даного виду діяльності залучено 16200 грн.
4. Проведено 9 семінарських занять із учителями біології, хімії, географії та природознавства з питань організації освітнього процесу в закладах освіти: обговорення актуальних питань та методичних рекомендацій щодо організації освітнього процесу у 2022-2023 н. р., підготовки учасників освітнього процесу до НМТ.
5. Підписано угоду про співпрацю щодо функціонування Відкритого міжуніверситетського лекторію «Професійно-методична підготовка педагога з проблем природничої освіти» між Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка, Рівненським державним гуманітарним університетом та Сумським державним педагогічним університетом імені А.С. Макаренка. У рамках цієї угоди відбулося проведення ряду гостьових лекцій для здобувачів вищої освіти 14 ЗВО України.
6. Надано наукові та навчальні консультації, здійснено керівництво науковими дослідженнями з біології, хімії, географії, основ здоров'я здобувачами загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти.
7. Організовано і проведено 35 заходів із учнями закладів загальної та професійно-технічної освіти м. Суми, Сумської області та України.
8. Підписано угоду про співпрацю між природничо-географічним факультетом СумДПУ імені А.С. Макаренка та комунальним закладом «Центр позашкільної освіти» Миколаївської сільської ради Сумського району Сумської області.
9. Проведено наукову конференцію «Молодь. Наука. Природа», Всеукраїнську олімпіаду з біології, географії та хімії, відкритий природничий турнір, хіміко-біологічний експериментаріум, конкурси та інші.

10. Проведено тренувальні збори для слухачів Малої академії наук України, виконання науково-дослідницьких робіт учнів - членів МАН України на базі навчальних приміщень та з використанням спеціального лабораторного обладнання природничо-географічного факультету. Члени центру були керівниками та консультантами робіт – членів МАН України. Зокрема, Москаленко М. П. консультував переможця II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів членів Національного центру «Мала академія наук», учня 9 класу Ворожбянського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів Остатнього Владислава Володимировича з темою «Алелопатична активність ґрунту та опаді захисних лісосмуг».

11. Організовано та проведено інноваційний проєкт «Екоспокій» – екотерапевтичний захід, який відбувся на базі ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А. С. Макаренка». Проєкт було орієнтовано на вихованців Сумського міського територіального центру соціального обслуговування "Берегиня", відбувся культурно-просвітницький та благодійний захід «Бузковий день».

12. Корнус О. Г. пройшла стажування за програмою Erasmus+ "Staff mobility for teaching" в Інституті географії та наук про довкілля університету Яна Кохановського в Кельце (Польща).

13. Міронєць Л. П. з 2 травня по 30 червня 2022 року проходила стажування в Університеті Святих Кирила і Мефодія у Трнаві (Словаччина) на факультеті природничих наук.

14. Основні публікації за результатами роботи: статті, опубліковані у виданнях, що індексуються у міжнародних репозитарних базах даних (Scopus, WoS) – 8; статті, опубліковані у фахових виданнях категорії Б в Україні - 6.

Навчально-науковий центр проєктних технологій

Керівник – к.е.н., доц. Омеляненко В. А.

Центр засновано у 2021 р.

Навчально-науковий центр проєктних технологій є освітньо-науковим і координаційно-консультаційним підрозділом Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Центр функціонує на принципах проєктного офісу, що забезпечує методологічне та організаційне забезпечення інноваційного розвитку Університету та управління проєктами з метою розвитку науково-дослідної та інноваційної діяльності науково-педагогічних, наукових працівників, докторантів, аспірантів та здобувачів вищої освіти.

Науково-педагогічним працівникам та здобувачам університету ННЦ проєктних технологій надається інформація та індивідуальне консультування щодо участі у різноманітних грантових програмах.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Проведено цикл семінарів та тренінгів щодо проєктної діяльності для науково-педагогічних працівників та здобувачів університету: семінар «Огляд інструментів підтримки українських науковців міжнародним співтовариством»; семінар «Особливості міжнародної комунікації науковців»; семінар «Огляд грантових можливостей для викладачів та студентів»; семінари щодо участі у конкурсі проєктів ЄК ЄС за напрямом Модуль Жан Моне; майстер-клас «Базові кейси грантрайтингу».

2. Взято участь у проєкті за напрямом Жан Моне «Антикорупційна політика ЄС: ключові елементи, орієнтація на сталий розвиток, уроки для України» (EU AntiCor). До

заходів проєкту (літня школа та інтенсивний курс) були долучені здобувачі та науково-педагогічні працівники університету.

3. Отримано можливість створення кейс-клубу у закладі вищої освіти від Проєкту USAID «Економічна підтримка Східної України» та програми «Мріємо і діємо», та розпочато безкоштовне навчання для науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти у межах проєкту.

4. Розпочато реалізацію міжнародного науково-освітнього проєкту «Territory of innovations: best practices for sustainable development at the local level» за участю науковців з України, Італії, Німеччини, Польщі та Естонії.

5. Надано методичну підтримку при підготовці заявок на конкурс проєктів фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок молодих учених та конкурс проєктів фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок (дорослий конкурс).

6. Отримано фінансування від МОН України для виконання проєкту «Організаційно-економічне забезпечення повоєнного сталого розвитку територій на основі інфраструктурно-сервісної методології розвитку інноваційних спільнот» (керівник Омеляненко О.М.).

7. Подано заявку на участь у програмі European Fund for Scientists to support Ukrainian scholars and institutions, Funding Line 2, отримання підтримки від Shevchenko Emergency Fund та Petro Jacyk Non-Resident Scholars Program, а також заявку на участь у міжнародній програмі «Інноваційний університет та лідерство».

Науковий напрям «Гуманітарні науки та мистецтво»

Підрозділи Факультету іноземної та слов'янської філології

Науково-дослідна лабораторія «Синхронічних та діахронічних досліджень різнорівневих одиниць німецької мови: лінгвокультурологічний і соціолінгвістичний аспекти»

Керівник – д.філол.н., професор Школяренко В. І.

Лабораторію засновано у 2005 р. та реорганізовано у 2016 р. Діє при кафедрі теорії та практики романо-германських мов.

Напрямок роботи: вивчення лінгвокультурологічного і соціолінгвістичного аспектів синхронічного та діахронічного дослідження різнорівневих одиниць німецької мови.

Мета діяльності: проведення комплексних наукових досліджень у галузі німецької філології та методики викладання німецької мови, виконання науково-дослідних робіт з даної тематики, реалізація грантів, проєктів, популяризація та впровадження результатів досліджень.

Пріоритетні завдання:

- ✓ виконання та координація науково-дослідних робіт та проведення досліджень за кошти державного бюджету у галузі німецької філології та методики викладання німецької мови;
- ✓ ініціювання та виконання грантових проєктів;
- ✓ проведення наукових форумів, конференцій, круглих столів, семінарів, тренінгів, висвітлення наукових досягнень в засобах масової інформації та фахових наукових виданнях;

- ✓ проведення наукових досліджень за науковим напрямом кафедри з метою розв'язання актуальних наукових проблем;
- ✓ залучення здобувачів вищої освіти та молодих вчених до наукової роботи у галузі німецької філології та методики викладання німецької мови;
- ✓ залучення викладачів та здобувачів вищої освіти до міжнародної співпраці в рамках спільних проєктів «Вчимося навчати німецької» з Goethe-Institut (Німеччина) та кафедрою германського мовознавства Ерфуртського університету.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Викладачі входять до складу таких міжнародних наукових організацій: Спілка фразеологів Європи (м. Базель, Швейцарія): проф. Школяренко В.І.; Гете-спілка (м. Ваймар, Німеччина): проф. Школяренко В.І.; Міжнародна спілка викладачів німецької мови (Німеччина): проф. Школяренко В.І.; Міжнародна спілка германістів (Німеччина): (доц. Христенко О.С.).

2. Продовжено співпрацю з Гете-Інститутом у рамках проєкту «Вчимося навчати німецької». Участь в заході з підвищенні кваліфікації Гете-Інституту «Vergamer» взяли проф. Школяренко В.І. та викл. Шевцова Н.О.

3. Укладено міжнародний договір про наукову співпрацю, співробітництво у підготовці та підвищенні кваліфікації викладачів німецької мови між кафедрою теорії та практики романо-германських мов Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (Україна) та кафедрою германського мовознавства Ерфуртського університету (Німеччина).

4. Школяренко В. І. проходить міжнародне наукове стажування на кафедрі германського мовознавства Ерфуртського університету (Німеччина) з 01.02.2022 р. по 31.07.2023 р.

5. Христенко О. С. проходить наукове стажування в Гейдельберзькому університеті (Німеччина) за стипендією програмою «Філіппа Швартца» з 01.09.2022 р.

6. Підготовлено до друку та опубліковано: підручник та навчальний посібник, статі в Україні, статі у міжнародних репозитарійних базах даних.

7. У межах діяльності лабораторії на кафедрі діють 5 студентських наукових гуртків та проблемних груп.

8. Здійснено керівництво науково-дослідною роботою студентів. Студентами було опубліковано 9 статей, 7 студентів виступили з доповідями на всеукраїнських і загально-університетських наукових конференціях. Було захищено одну магістерську роботу.

Науково-дослідна лабораторія літературного краєзнавства

Керівник – к.філол.н., доцент Кириленко Н. І.

Лабораторію створено у 2020 р. Діє при кафедрі української мови і літератури.

Мета діяльності – здійснення наукових досліджень та розробок із літературного краєзнавства, вивчення та узагальнення інноваційних процесів при вивченні філологічних дисциплін у сучасній школі, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців-філологів, сприяння формуванню наукового потенціалу молоді Сумщини, залучення студентів та учнів до вивчення творчості письменників рідного краю.

Пріоритетні завдання:

- ✓ проведення теоретичних та експериментальних досліджень із літературного краєзнавства;

- ✓ участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу;
- ✓ розробка та реалізація наукових програм дослідження літературного краєзнавства Сумщини в співпраці з науковими установами України та спеціалізованим науково-дослідними організаціями;
- ✓ розробка авторських дослідницьких програм із вивчення літератури рідного краю, створення навчальних посібників, інноваційних технологій, проведення науково-дослідних та навчальних проектів літературно-краєзнавчого та фольклорного характеру, заснованих на експериментальному та науковому підході;
- ✓ проведення польових фольклорних експедицій і польових практик та використання результатів досліджень у процесі підготовки здобувачів вищої освіти та слухачів Малої академії наук;
- ✓ проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, майстер-класів у співпраці з закладами вищої та загальної освіти;
- ✓ визначення наукового потенціалу серед учнівської молоді та студентського загалу та залучення обдарованих учнів до наукової діяльності в галузі вивчення філології під програмованим керівництвом науковців та вчителів-практиків.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Вивчення особливостей становлення та розвитку літературного краєзнавства в контексті національного і культурного відродження України.

2. Створення теоретико-методологічних засад, що передбачають удосконалення наукового апарату краєзнавства, та інтеграційних, які полягають у збагаченні зв'язків краєзнавства з іншими науками. Посилення наукової роботи з краєзнавства.

3. Участь у Міжнародному грантовому проєкті від IREX «Медіатурнір» у рамках міжнародного проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність-національне розгортання» (за підтримки міжнародної ради наукових досліджень та обмінів IREX, посольств США та Великобританії, Академії Української преси, МОН України; проведення тренінгу «Літературний медіасад» для учнів прикордонних регіонів України як ментора Всеукраїнського шкільного турніру із медіаграмотності, підготовка команди учнів 6 класів Сумської ЗОШ 15, яка посіла 3 місце у Всеукраїнському турнірі із медіаграмотності у контексті проєкту IREX; упровадження навчальних курсів з основами інфомедійної грамотності, сертифікованих IREX («Літературні напрями, течії», «Академічна риторика», «Типологія помилок», «Сучасна українська літературна мова») у навчальний процес факультету іноземної та слов'янської філології; участь у Міжнародному науковому товаристві імені Тараса Шевченка, (участь і проведення секційних наукових засідань XXXI Сесії Міжнародного товариства імені Т. Шевченка; членство в журі обласного етапу XII Міжнародного мовно-літературного конкурсу імені Шевченка; проведення щорічних регіональних Шевченківських читань).

4. Організація пошуково-дослідницької роботи, фольклорних експедицій. Систематична робота по збиранню фольклору рідного краю. Робота в архівах (організація польових досліджень фольклору Сумщини (Сумська та Чернігівська області) та діалектів регіону; проведення регіональної науково-практичної конференції молодих учених за матеріалами польових досліджень «Актуальні питання фольклору та фольклористики»).

5. Формування фондів краєзнавчої літератури. Організація фонду літературно-краєзнавчих документів. Популяризація краєзнавчих документів. Виставкова робота. Поширення краєзнавчої літератури.

6. Координування краєзнавчої роботи із загальноосвітніми закладами, із краєзнавчими музеями, будинками культури, істориками-краєзнавцями, із комітетами у справах молоді, спорту та туризму, громадськими організаціями. Створення літературно-краєзнавчих осередків (співпраця з Сумським територіальним відділенням МАН, Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти в Сумській області, Сумською ЗОШ №15, Лебединською ЗОШ № 5, Великописарівською ЗОШ, Лебединським педагогічним коледжем імені А.С. Макаренка, Сумською ЗОШ 10, Путивльським ліцеєм (виступи членів лабораторії із майстер-класами, на семінарах перед науковими керівниками й учнями; консультування тощо); доц. Кириленко Н.І. та доц. Герман В.В. провели конференцію та були членами журі обласного учнівського конкурсу «Перший крок у науку»; доц. Кириленко Н.І. - голова журі обласного конкурсу «Проба пера»; ст. викл. Ячменик М.М. - голова конкурсу навчально-методичних розробок уроків української мови і літератури з регіональним компонентом вчителів закладів професійно-технічної освіти; доц. Рудь О.М. – голова журі обласного етапу Всеукраїнської предметної олімпіади з української мови; - консультування переможців 1 та 2 етапу Всеукраїнського конкурсу науково-дослідницьких робіт із фольклору, української мови та української літератури слухачів МАН (доц. Герман В.В., доц. Кириленко Н.І.); участь доц. Кириленко Н.І., доц. Владимирової В.М. у складі журі науково-дослідницьких робіт Сумського територіального відділення МАН (лютий, 2022 р.); доц. Кириленко Н.І. керувала учнівськими роботами слухачів МАН, які посіли призові місця в обласному конкурсі наукових робіт із фольклористики: Приходько Ліза, Сергєєва; підготовка призерів II етапу МАН з української мови у 2022 р.: 1 місце – Мітіна Дарія, 2 місце – Бакшей Злата (доц. Герман В.В.); ст. викл. Ячменик М.М. - лектор настановної сесії МАН.

7. Розробка регіональних програм із літературно-краєзнавчої роботи, створення навчально-методичних посібників, написання наукових монографій, статей, видання наукових і літературних збірників (монографії, опубліковані в Україні - 1; за кордоном, у виданнях країн Організації економічного співробітництва та розвитку, - 1; колективна монографія - 1; статті, посібники: 1; методичних рекомендацій - 2

8. Консультативно-просвітницька робота з педагогами. Залучення викладачів-філологів до комплексних лінгвістичних, історико-літературних, етнографічно-культурних наукових досліджень, пов'язаних із рідним краєм. Упровадження в навчально-виховний процес літературно-краєзнавчих матеріалів; проведено майстер-класи для учнів, студентів та учителів області; співпраця з Сумським обласним краєзнавчим музеєм та Сумським обласним художнім музеєм імені Н. Онацького – відвідування виставок, гостьові лекції.

9. Проведення науково-практичних конференцій, круглих столів, майстер-класів, лекцій, бесід, виставок, творчих зустрічей, вечорів, уроків пам'яті, краєзнавчих читань, літературних конкурсів, вернісажів, літературно-краєзнавчих годин.

10. Залучення здобувачів вищої освіти і учнів до проблемно-пошукової дослідницької роботи, літературно-краєзнавчих екскурсій із метою вивчення історії рідного краю. Активізація, формування й розвиток творчого потенціалу та соціальної активності особистості, формування системи її гуманістичних і моральних цінностей, сприяння збереженню культурної спадщини, вихованню національної гордості, формуванню в майбутніх громадян національної самосвідомості через любов до рідного краю, патріотизм, краєзнавчу діяльність особистості. Створення координаційної системи підготовки майбутніх учителів-предметників із метою забезпечення їхньої професійної

компетентності, що активізує впровадження компетентісного підходу до літературно-краєзнавчої освіти.

11. Проведення кар'єрного консультування.

12. Розвиток масового туристсько-краєзнавчого руху серед студентів та учнів - організовано віртуальні екскурсії до Сумського художнього музею імені Н. Онацького, музею-садиби І. Котляревського в Полтаві, музею М. Куліша у Херсоні; учні МАН відвідали Музей горюньської культури в с. Нова Слобода Глухівського району Сумської області).

Підрозділи Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин

Науково-дослідна лабораторія краєзнавчих та етнографічних досліджень

Керівник – к.і.н., доц. Вовк О. В.

Лабораторію засновано у 2020 р. при кафедрі історії України.

Мета діяльності – здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками краєзнавства, історичної регіоналістики, етнографії (етнології) України, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців з етнографії.

Основні завдання: проведення краєзнавчих досліджень; вивчення регіональної історії; проведення етнографічних досліджень з галузі етнографії (етнології) України; організація та проведення етнографічної практики студентів навчально-наукового інституту історії та філософії Університету; розробка рекомендацій, навчально-методичної бази етнографічних (етнологічних) досліджень; ефективне використання наукового і науково-технічного потенціалу університету для вирішення пріоритетних завдань зі збереження національної культурної спадщини українського народу; участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу; підтримка наукових досліджень молодих вчених, спеціалістів і обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності.

Метою є здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками краєзнавства, історичної регіоналістики, етнографії (етнології) України, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців з етнографії.

Пріоритетні завдання:

1. Проведення краєзнавчих досліджень.
2. Вивчення регіональної історії.
3. Проведення етнографічних досліджень з галузі етнографії (етнології) України.
4. Організація та проведення етнографічної практики студентів.
5. Розробка рекомендацій, навчально-методичної бази етнографічних (етнологічних) досліджень.
6. Ефективне використання наукового і науково-технічного потенціалу університету для вирішення пріоритетних завдань зі збереження національної культурної спадщини українського народу.
7. Участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу;
8. Підтримка наукових досліджень молодих вчених, спеціалістів і обдарованих

студентів, залучення їх до науково-дослідницької діяльності.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 році:

1. Проведено III Всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію «Сумські історико-краєзнавчі студії» (1 грудня 2022 р.). У роботі конференції прийняло участь 78 учасників із різних регіонів України (Київ, Сумщина, Харків, Кропивницький, Житомир).

Науково-дослідна лабораторія археології

Керівник – к.і.н., доц. Кедун І. С.

Лабораторію засновано у 2020 р. при кафедрі історії України.

Мета діяльності – широке залучення професорсько-викладацького складу, співробітників та здобувачів освіти до розробки фундаментальних теоретичних і експериментальних досліджень у галузі археології, створення наукової та матеріально-технічної бази для підготовки кадрів вищої кваліфікації.

Основні завдання: сприяння підвищенню якості підготовки фахівців і науково-педагогічних кадрів, зростанню кваліфікації викладачів та співробітників навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин; виконання студентами курсових, бакалаврських, магістерських та аспірантами дисертаційних досліджень; створення бази для візуалізації результатів археологічних досліджень; проведення охоронних та наукових археологічних досліджень; розробка рекомендацій, навчально-методичної бази археологічних досліджень; організація та проведення археологічної практики для студентів навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин; проведення експериментальних археологічних досліджень.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 році:

1. Проведено III Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Археологія Північно-Східної України: здобутки, сучасний стан та перспективи».

2. Науково опрацьовано, описано та ідентифіковано та передано до Шосткинського краєзнавчого музею артефакти знайдені під час археологічних розкопок на території смт. Вороніж Сумської області влітку 2021 року. У рамках проходження археологічної практики під керівництвом к.і.н., доц. І.С. Кедуна у розкопках взяли участь студенти.

3. Підготовлено учасника конкурсу студентських наукових робіт (Півень М. 033 група, науковий керівник к.іст.н., доцент Кедун І.С.).

Історичний музей Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин

Створений на громадських засадах у 2021 році.

Мета діяльності – залучення студентської та учнівської молоді до вивчення і збереження культурної, археологічної, етнографічної, історичної спадщини, проведення науково-освітньої, популяризаторської та культурно-просвітницької роботи історико-археологічного спрямування.

Загальноуніверситетські підрозділи

Музей історії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Керівник – Куш Я. М.

У 1962 році на підставі рішення вченої ради було оснащено та відкрито «Музей історії бойової та трудової слави», реорганізований у «Музей історії університету» у 1992 році.

Основні напрями та результати діяльності за 2022 р.:

Сьогодні музейна колекція налічує 6456 зареєстрованих одиниць зберігання, 797 з яких представлені в експозиції. Також в експозиції музею відображено історію та розвиток університету від початку створення до сьогоднішнього дня. Широко експонуються досягнення наших викладачів і студентів у науці, вихованні, спорті, художній самодіяльності, волонтерстві та інше. Особливу увагу приділено національно-патріотичному вихованню студентської молоді.

З метою збереження та популяризації історичної спадщини університету, музей співпрацює з Державним архівом Сумської області.

Активно підтримуються та налагоджуються партнерські зв'язки, з метою обміну досвідом та інформацією з краєзнавцями, пошуковцями, колекціонерами та іншими музеями міста, області та України. Надаються консультації та матеріали з історії університету студентам, викладачам, співробітникам, представникам преси, телебачення та радіо.

Науковий напрям «Біологічні науки та охорона здоров'я»

Підрозділи Навчально-наукового інституту фізичної культури

Міжвідомча наукова лабораторія гігієни навчальної діяльності та вікової фізіології

Керівник – д.мед.н., професор Калиниченко І. О.

Лабораторію створено в 2008 році. Діє при кафедрі громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури, співзасновник – Інститут гігієни та медичної екології імені О. М. Марзаєва НАМН України.

Мета діяльності: виконання наукових досліджень за напрямками: громадське здоров'я, гігієна дитинства, вікова фізіологія, психофізіологія, спортивна медицина, безпека життя і діяльності людини, охорона праці.

Основні напрями та результати діяльності за 2022 р.:

1. Розробка критеріїв оцінки адаптаційних можливостей організму до навантажень різного характеру та до впливу шкідливих чинників під час навчального та виробничого процесів.

2. Розробка нових технологій збереження здоров'я населення в умовах сучасності; вплив на чинники ризику виникнення порушень стану здоров'я різних груп населення.

Ресурсний центр кафедри медико-біологічних основ фізичної культури «Школа педагогіки здоров'я»

Керівник – д.мед.н., професор Калиниченко І. О.

Центр засновано у 2011 р. та реорганізовано у 2017 р. Діє при кафедрі громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури.

Мета діяльності: освітньо-консультативний та інформаційно-координаційний супровід навчальної і науково-дослідної діяльності в Університеті, закладах-партнерах, а також трансфер результатів науково-дослідної роботи для реалізації однієї з основних ключових компетентностей нової української школи «Екологічна грамотність і здорове життя».

Пріоритетні завдання:

1. Утворення баз інноваційних наукових та науково-методичних ресурсів у закладах освіти міста та області.
2. Забезпечення відкритості й доступності наявних науково-освітніх ресурсів для усіх суб'єктів освітньої діяльності.
3. Проведення спільної з іншими навчальними закладами регіону академічної, наукової та просвітницької політики, спрямованої на впровадження здоров'язбережувальних технологій у закладах освіти.
4. Трансфер інноваційного наукового та науково-методичного продукту, створеного співробітниками Центру в соціально-економічну сферу регіону та країни.
5. Виховання нової інтелектуальної еліти – інноваційних професіоналів для науки, освіти, соціально-економічної сфери регіону та країни.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Вивчення та узагальнення вітчизняного, європейського та світового досвіду інноваційної наукової діяльності у галузях вікової фізіології, громадського здоров'я, психології, фізичного виховання і спорту.
2. Формування інформаційної, навчально-методичної, наукової бази джерел відповідно до профілю діяльності Центру.
3. Активна співпраця з органами управління освіти регіону та закладами-партнерами.
4. Проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Освіта і здоров'я», VII Всеукраїнську електронну науково-практичну конференцію студентів та молодих учених «Здоров'язбережувальна компетентність у структурі безпеки життєдіяльності людини», семінари, майстер-класи: «Оцінка ефективності освітньої здоров'язбережувальних технологій за напрямом навчання збалансованому харчуванню учнів» – на базі Комунальної установи Сумської ЗОШ I-III ступенів № 15 імені Д. Турбіна; Майстер-клас: методики профілактично-оздоровчих заходів на уроках основ здоров'я в рамках роботи Всеукраїнської наукової он-лайн конференції «Тенденції освіти 2022. Нові методики та техніки» 12-13 листопада 2022; Семінар «Безпековий гід: домедична допомога - серцево-легенева реанімація» для педагогів закладів дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти.
5. Організація та здійснення консультативної, інформаційно-роз'яснювальної роботи серед академічної спільноти, освітян, місцевої громади відповідно до профілю діяльності Центру з метою популяризації результатів роботи.
6. Проведено Освітній курс «Молодша медична сестра по догляду за хворими». Надання консультаційних та освітніх послуг з робітничої професії (шифр 5132) «Молодша медична сестра з догляду за хворими», Слухачі отримали знання за трьома напрямками: загальнопрофесійної, професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки. Комерційні угоди на наукові консультації на курсах «Молодша медична сестра по догляду за хворими» на суму 8 000 тис грн.

Навчально-наукова лабораторія інноваційних корекційно-розвивальних, арт-технологій та ерготерапії

Керівник – к.пед.н., доцент Литвиненко В. А.

Лабораторію засновано у 2016 р. Діє при кафедрі здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Освітні послуги за звітний період на базі лабораторії надавалися зароблено 6

тисяч 400 гривень.

2. Проведено міжнародний студентський онлайн-Круглий стіл «Сила в єдності» за участі студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія», які вимушені були залишити Україну через війну (м. Берлін, м. Нюрнберг, Німеччина), (м. Прага, Чехія), (м. Чивіта Костелана, Італія), (м. Грифіце, Польща), (м. Пярну, Естонія), (м. Тврдошин, Словачина).

3. Проведено студентський Круглий стіл «Перспективи, реалії, проблеми застосування арт-технологій під час дистанційного навчання в умовах військового стану в Україні» (в рамках викладання дисципліни «Основи арт-терапії», 946 група спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія»).

4. Взято участь у тренінгу на базі кафедри фізичної терапії та ерготерапії Українського католицького університету та першого медичного об'єднання у м. Львів (проект впроваджувався за підтримки Швейцарії), у III науково-практичній онлайн-конференції з міжнародною участю «Сучасні аспекти фізичної терапії та ерготерапії: досягнення, проблеми, шляхи вирішення» (м. Запоріжжя), у 4th International scientific and practical conference «Discussion and development of modern scientific research» Helsinki, Finland. International Science Group, у VIII Всеукраїнській дистанційній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії».

5. Опубліковано статей у виданнях Scopus – 2; Web of Science – 2, у фахових виданнях – 4, у нефахових виданнях – 10, методичних рекомендацій – 2.

Підрозділи Природничо-географічного факультету

Науково-дослідна лабораторія моніторингу популяцій тварин та рослин Сумської області

Керівник – к.б.н., доц. Говорун О. В.

Лабораторію створено у 2017 р. Діє при кафедрі біології та методики навчання біології.

Науковці кафедри працюють в рамках індивідуальних науково-дослідних тем та тем зареєстрованих в УкрІНТІ: «Моніторинг стану популяцій тварин об'єктів ПЗФ Сумської області. Номер державної реєстрації роботи 0121U109340», «Фіторизноманіття заповідних об'єктів Сумської області». Номер державної реєстрації роботи 0118U100053.

Основними завданнями діяльності є:

1. Збір та аналіз публікацій, присвячених дослідженням фауни та флори Сумщини.
2. Системний аналіз основних змін у біофілоті Сумщини.
3. Польові дослідження популяцій тварин та рослин Сумської області.
4. Аналіз впливу антропогенної діяльності на стан популяцій тварин та рослин Сумської області.
5. Вивчення дії інтродукованих видів на стан популяцій тварин та рослин Сумської області.
6. Обстеження території Сумської області з метою виявлення місць мешкання (зростання) рідкісних видів тварин та рослин.
7. Здійснення прикладних наукових і науково-дослідних розробок, спрямованих на створення нових природно-заповідних об'єктів.
8. Розробка науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців

спеціальності «Біологія».

9. Популяризація природоохоронної та екологічної діяльності.

10. Сприяння та створення умов для набуття студентами навичок науково-дослідної діяльності, зокрема при виконанні досліджень (ІНДЗ, курсових, бакалаврських та магістерських робіт, польової практики) за тематикою лабораторії.

11. Керування науково-дослідною роботою школярів.

12. Розробка освітніх, просвітницько-профілактичних програм, заходів, лекцій, семінарів-практикумів, майстер-класів та ін. з метою популяризації розробок лабораторії.

13. Оприлюднення результатів наукових досліджень (крім випадків, пов'язаних із дотриманням умов конфіденційності) на конференціях, семінарах, у наукових виданнях та на офіційних сайтах.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Продовжено моніторинг сучасного стану популяцій рослин і тварин, занесених до «Червоної книги України» та «Офіційного переліку видів регіонально рідкісних рослин Сумської області», результати представлено в публікаціях та виступах на конференціях.

2. Збір та аналіз публікацій, присвячених дослідженням фауни та флори Сумщини.

3. Системний аналіз основних змін у біофілоті Сумщини.

4. Польові дослідження популяцій тварин та рослин Сумської області.

5. Вивчення дії інтродукованих видів на стан популяцій тварин та рослин Сумської області.

6. Обстеження території Сумської області з метою виявлення місць мешкання (зростання) рідкісних видів тварин та рослин.

7. Проведено дослідження різноманіття безхребетних тварин заповідної території, результати буде включено до третього тому «Літопису природи» заповідника. Проведено дві експедиції до Гетьманського НПП, результати подано для включення до 11 тому «Літопису природи» національного природного парку.

8. Проведено польові дослідження земноводних, плазунів і ссавців у заповіднику «Михайлівська цілина» (Сумська обл., Україна).

9. Проведено наукові дослідження в околиця с. Гранітне Сарненського р-ну Рівненської області. Разом із науковими співробітниками Інституту зоології і Інституту Гідробіології НАН України вивчався вплив видобування граніту в кар'єрі на навколишній рослинний і тваринний світ. Вивчається вплив антропогенної діяльності на стан заплавлених середніх та малих річок області.

10. Досліджено видову різноманітність та поширення дисконітетів Гетьманського національного природного парку (Сумська обл., Україна).

11. Складено анотований список відповідних видів грибів та асоційованих з ними рослин-живителів і живильних субстратів, який передано адміністрації Гетьманського НПП та включено до «Літопису природи».

12. Проведено критичний аналіз видової різноманітності мікроміцетів, виявлених у заповіднику «Михайлівська цілина» (Сумська обл., Україна) за всю історію його досліджень. Створено анотований список грибів.

13. Складено анотований список відповідних видів грибів та асоційованих з ними рослин-живителів і живильних субстратів, який передано адміністрації ПЗ «Михайлівська цілина» та включено до «Літопису природи».

14. Продовжено моніторингові дослідження присвячені вивченню природної флори і рослинності на території заповідних об'єктів Сумського району Сумської області. Дослідження проводилися на території гідрологічних заказників місцевого значення

«Ворожбянський», «Галине болото» і ботанічних заказників місцевого значення «Грушевський», «Довге», «Куликівський», «Катеринівський», «Лозовогрушеве». Серед них 20 видів рослин, занесених до Червоної книги України та 13 видів, занесених до Списку регіонально рідкісних та зникаючих видів рослин у Сумській області.

15. Продовжено дослідження впливу інтродукованих видів рослин на сучасний стан угруповань природної рослинності Сумської області.

16. Розроблено науково-методичне забезпечення підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Біологія».

17. Популяризовано природоохоронну та екологічну діяльність.

18. Створено умови для набуття студентами навичок науково-дослідної діяльності, зокрема при виконанні досліджень (ІНДЗ, курсових, бакалаврських та магістерських робіт, польової практики) за тематикою лабораторії.

19. Оприлюднено результати наукових досліджень: статті, опубліковані у фахових виданнях категорії Б в Україні – 5, статті, опубліковані в інших наукових виданнях України – 20.

20. Проведено роботи з обдарованою молоддю як в лабораторіях університету так і під час роботи біошколи «Вакалівщина».

21. Отримано грант міжнародної фундації «The Mohamed bin Zayed Species Conservation Fund» Проект 212528360: «Russian desman conservation in Ukraine: inventory of critical habitats and increasing local capacity to monitor species occurrence» (Сумісна розробка з науковцями Інституту Зоології НАНУ).

22. Запропоновано проєкт «Охорона руської хохулі на території Сумської області: інвентаризація критичних біотопів та підвищення їх можливостей для існування виду» на конкурс проєктів фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок, виконання яких почнеться у 2023 р.

Навчально-науковий центр «Ботанічний сад Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка»

Керівник – Кравчук Л. В.

Об'єднує навчальні, науково-дослідні і природоохоронні функції. Входить до складу природно заповідного фонду Сумщини як об'єкт місцевого значення.

Відділи: дендрарій, експозиції квітково-декоративних рослин, систематики лікарських рослин, інтродукції плодово-ягідних культур, методики викладання біології.

Колекція ботсаду налічує понад 1000 видів, таксонів і форм, що відносяться до 106 родин, трьох відділів, з них 85 видів занесено до Червоної книги України, 53 види – до переліку регіонально-рідкісних рослин Сумської області, 7 видів – до Європейського червоного списку.

Мета діяльності – створення і підтримка колекції та експозиції світової флори, її вивчення задля збереження біологічного різноманіття рослинного світу, збагачення та відновлення ресурсів флори України та світу шляхом інтродукції та реінтродукції.

Основні напрями та результати роботи:

Ботанічний сад проводить просвітницьку діяльність, яку спрямовано на поширення ботанічних та екологічних знань. З цією метою щорічно проводяться дні відкритих дверей, які відвідують тисячі мешканців та гостей міста. Особливий інтерес серед студентів, викладачів та жителів міста викликає щорічний традиційний мистецький захід «Бузковий блюз», що об'єднує напрацювання біологів і художників,

вокалістів і музикантів, хореографів і спортсменів. Співробітники Ботанічного саду регулярно проводять екскурсії для школярів, студентів та інших груп населення.

У структурі Ботанічного саду – науково-дослідні відділи і лабораторії природничо-географічного факультету: дендрології, культурної флори та озеленення, тропічних і субтропічних рослин, фізіології та біохімії рослин. Їхню діяльність спрямовано на збереження, вивчення, акліматизацію, розмноження (в спеціально створених умовах) та ефективного використання рідкісних і типових видів місцевої й світової флори шляхом створення, поповнення та збереження ботанічних колекцій.

Навчально-освітня робота у Ботанічному саду проводиться під час навчальних, навчально-виробничих практик, практичних занять, підготовки курсових та магістерських робіт студентів і наукових робіт аспірантів. Здобувачі вищої освіти беруть участь у виконанні науково-дослідних тем, в експедиціях та зборі рослинного матеріалу для досліджень і поповнення колекційних фондів. За результатами роботи студенти у співавторстві з викладачами готують статті та тези для виступу на конференціях.

Працівники Ботсаду спільно з науково-педагогічними працівниками природничо-географічного факультету, окрім популяризації знань про рослини та наукової роботи, постійно працюють над покращенням експозиційних ділянок та розвитком колекційного фонду.

Біологічний стаціонар «Вакалівщина»

Заснування біостаціонару нерозривно пов'язано з історією проведення польових практик студентів із зоології. З 1965 р. біостаціонар, розташований в урочищі Вакалівщина Сумського району, стає основним навчальним і дослідницьким «полігоном» студентів і викладачів.

Основні напрями та результати роботи:

Основними напрямками роботи є польові практики студентів, зоологічні та біологічні екскурсії, наукові дослідження вчених зоологічного і ботанічного профілів – гідробіологів, ентомологів, арахнологів, орнітологів, теріологів, геоботаніків, флористів, екологів.

З 2014 р. на базі біостаціонару, зусиллями викладачів та студентів природничо-географічного факультету, проводиться літня біологічна школа. Слухачами школи є учні 7–11 класів шкіл м. Суми та області, деякі з яких є учасниками і переможцями Всеукраїнських учнівських біологічних олімпіад і турнірів. Біологічна школа «Вакалівщина» сприяє професійній орієнтації школярів, пошуку талановитих юних біологів, а відтак – формуванню нового покоління науковців.

Значна перевага стаціонару – можливість збирати багаторічний матеріал. Підсумки досліджень у Вакалівщині відображено у збірниках наукових праць, десятках статей у різних наукових журналах, декількох кандидатських дисертаціях, численних студентських курсових і дипломних роботах.

Зоологічний музей Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Створено на громадських засадах у 1930 р.

Кількість музейних предметів основного фонду – понад 21750.

Музей включає такі відділи: «Безхребетні тварини», «Нижчі хребетні тварини», «Птахи», «Ссавці», «Гнізда та яйцекладки птахів» «Історія розвитку тваринного світу. Палеонтологія».

Експозиція представлена змістовним зібранням коралів, колекцією мушель моллюсків, колекціями комах (у тому числі тропічних), вологими препаратами безхребетних тварин, колекцією викопних тварин, колекцією опудал птахів, їх яєць та гнізд, опудал інших тварин.

Має в розпорядженні велику фільмотеку (понад 500 фільмів) біологічного спрямування.

Науковий напрям «Математичні та природничі науки»

Підрозділи Природничо-географічного факультету

Науково-дослідна лабораторія регіональних природничо- та суспільно-географічних досліджень

Керівник – к.геогр.н., доцент Корнус О. Г.

Лабораторію створено у 2017 р. при кафедрі загальної та регіональної географії.

Тема: «Географія Сумської області: особливості природи, соціально-економічного розвитку і раціонального природокористування» (номер державної реєстрації 0117U004980). Дослідження виконувалися у рамках індивідуальних науково-дослідних тем: «Нозогеографічний моніторинг стану здоров'я населення» (№0121U100538) (2021 – 2025 рр.); «Річки Сумської області: гідроекологічний моніторинг» (№ 0121U107526) (2021 – 2025 рр.); «Використання географічних інформаційних систем (ГІС) в освітньому процесі підготовки студентів географічних спеціальностей (№ державної реєстрації 0120U104914) (2020 – 2022 рр.).

Мета діяльності: здійснення регіональних досліджень природничого та суспільно-географічного характеру, результати яких можуть бути впроваджені в освітній процес при викладанні географічних, медичних, екологічних, туристичних дисциплін, використані при регіональному соціально-економічному та демографічному прогнозуванні, при плануванні та складанні різних програм і концепцій соціально-економічного розвитку регіону, територіальної оптимізації системи охорони здоров'я, освіти у Сумській області, розробки заходів щодо охорони навколишнього середовища в регіоні.

Пріоритетні завдання: здійснення медико-екологічних, демографо-розселенських, туристсько-краєзнавчих, геоекологічних, гідрологічних, картографічних досліджень, розробка і підготовка видання навчальних посібників і методичних вказівок для студентів, підготовка до видання наукових публікацій за результатами досліджень, організація роботи проблемних груп та наукових гуртків, підготовка студентів до участі у Всеукраїнських конкурсах наукових праць з географії, проведення роботи з обдарованою молоддю з підготовки до щорічних Всеукраїнських студентських наукових олімпіад, виконання наукових досліджень у межах студентських кваліфікаційних проектів (курсівих, бакалаврських, магістерських робіт), використання географічних інформаційних систем (ГІС) в освітньому процесі підготовки студентів географічних спеціальностей.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Медико-екологічні дослідження; демографія та розселення населення; географія виробничої та соціальної сфери; туристські та краєзнавчі дослідження; розробка і підготовка видання наукових публікацій, навчальних посібників, методичних вказівок; організація наукової роботи зі студентами у складі проблемних груп; підготовка студентів до участі в Всеукраїнських олімпіадах та Всеукраїнських конкурсах наукових

робіт з географії; здійснення географо-гідрологічного і геоекологічного аналізу річок та їх басейнів території Сумської області; обґрунтування системи водоохоронних заходів для оптимізації геоекологічної ситуації в регіоні; тематичне та атласне картографування Сумської області.

2. Видано збірник наукових праць «Наукові записки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Географічні науки, що входить до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus.

3. Результати наукових досліджень впроваджено: в освітній процес при підготовки студентів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, при проведенні практичних занять з курсу «Безпека життєдіяльності» «Нозогеографічні особливості найбільш поширених захворювань серед населення Сумської області» Головань А. О. (науковий керівник Корнус О. Г.); в освітній процес Великописарівської станції юних натуралістів Великописарівської селищної ради Сумської області (Формування інформаційно-комунікаційної компетентності на уроках географії в умовах дистанційного навчання. Логвин Г. О. (науковий керівник Корнус О. Г.); в освітній процес Конотопської ЗОШ I-III ступенів №10, (Формування інформаційно-комунікаційної компетентності на уроках географії в умовах дистанційного навчання. Логвин Г. О. (науковий керівник Корнус О. Г.); в роботу гуртка Великописарівської станції юних натуралістів (Використання інтерактивних дошок як засобу візуалізації у роботі вчителя географії в умовах дистанційного навчання. Коваль Ю. В. (науковий керівник Король О. М.); в освітній процес Комунального закладу Сумської обласної ради Сумської обласної гімназії-інтернату для талановитих та творчо обдарованих дітей, (Використання інтерактивних дошок як засобу візуалізації у роботі вчителя географії в умовах дистанційного навчання. Коваль Ю. В. (науковий керівник Король О. М.); в освітній процес при викладанні географії Великописарівської станції юних натуралістів Великописарівської селищної ради Сумської області (Використання інформаційних технологій при вивченні шкільного курсу географії Кисельова А. Є, Мірошніченко А. І. (науковий керівник Корнус А. О.); у роботу Гетьманського національного природного парку (розділи у Літопис природи том 11 2022 р.) «Оцінка екологічного стану річки Ворскли на ділянці «Климентово-Буймеровка» та «Особливості гідрологічного режиму річки Ворскли у 2021 році (у межах Сумської області)».

4. Опубліковано 1 статтю, що індексується у базі Web of Science, 2 навчальних посібника, 4 фахові статті, 6 статей у виданнях, що індексуються базою Copernicus, 2 статті у закордонних виданнях, 12 статті у наукових збірниках та матеріалах наукових конференцій.

Науково-дослідна лабораторія хіміко-екологічного моніторингу довкілля

Керівник – к.х.н., доцент Касьяненко Г.Я.

Лабораторію створено у 2017 р. Діє при кафедрі біології людини, хімії та методики навчання хімії.

Мета діяльності – здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками фізико-неорганічної хімії, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців з хімії.

Основними напрямками наукових досліджень науково-дослідної лабораторії є: проведення експериментальних досліджень з визначення вмісту компонентів-забрудників в об'єктах навколишнього природного середовища; оцінка екологічного стану природних об'єктів довкілля та прогнозування несприятливих його змін (математичне моделювання); розробка рекомендацій щодо стабілізації чи покращення

хіміко-екологічного стану довкілля; ефективне використання наукового і науково-технічного потенціалу університету для вирішення пріоритетних національних та регіональних природоохоронних завдань; участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу; підтримка існуючих та формування нових наукових шкіл; підтримка наукових досліджень молодих вчених, спеціалістів і обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Продовжено дослідження природних об'єктів довкілля, зокрема ґрунтів, поверхневих природних вод та джерел тощо. Здійснюються моніторинг оцінки стану ґрунтів сільськогосподарських територій вздовж р. Гуска Сумського району.

2. Розпочато планове дослідження ґрунту щодо вмісту техногенного Флуору на ділянках вздовж р. Гуска (досліджено ділянку довжиною 10 км). Було відібрано 20 зразків ґрунту для проведення аналізу за відповідною методикою із дотриманням відповідних вимог та правил щодо відбору проб.

3. Проведено моніторинг оцінки стану ґрунту на наявність техногенного Флуору.

4. Проведено дослідження ґрунтів вздовж р. Гуска на вміст рухомих форм Фосфору. Проведене дослідження було досить затяжне, враховуючи проблеми з відключенням електроенергії, перебої з напругою та низькою температурою в приміщенні тощо.

5. Вивчено кількісного вмісту дубильних речовин та окиснюваних фенолів у вегетативних органах рослин *Geum urbanum* L. і *G. montanum* L. Об'єктом дослідження були зразки трави і кореневища з коренями (висушена сировина) *G. urbanum* L. та *G. montanum* L., які заготовляли на території Сумської та Івано-Франківської областей у квітні–вересні 2020–2021 рр. відповідно.

Науково-дослідна лабораторія фізико-хімічних досліджень

Керівник – к.х.н., доцент Касьяненко Г.Я.

Лабораторію створено у 2012 р. Діє при кафедрі біології людини, хімії та методики навчання хімії.

Метою діяльності є здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками фізико-неорганічної хімії, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців з хімії.

Основними напрямками діяльності є: проведення фундаментальних досліджень згідно з пріоритетними напрямками хімії йонних розплавів та розчинів, а також синтез та дослідження електрофізичних характеристик твердих флуорид-провідних електролітів та виконання прикладних розробок у цій галузі; ефективне використання наукового і науково-технічного потенціалу університету для вирішення пріоритетних завдань, визначених МОН України; участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу; підтримка існуючих та формування нових наукових шкіл; підтримка наукових досліджень молодих вчених, спеціалістів і обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності.

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Проведено дослідження процесів регенерації промислових технологічних ванн пасивації електрохімічних кадмієвих ліній. Результати проведених досліджень були опубліковані у фаховому науковому виданні категорії Б.

2. Визначено показники якості продуктів харчування. Зокрема, проведена серія визначень деяких фізико-хімічних показників якості вершкового масла. Як об'єкти

дослідження використовували зразки вершкового масла 5 різних торговельних марок, що були придбані у закладах торгівлі м. Суми. Проведено якісне та кількісне визначення вмісту біофлавоноїдів та вітаміну С як основних антиоксидантів у різних видах чаю різних торгових марок. Як матеріал дослідження було обрано 10 видів чорного та 10 зеленого чаю різних виробників, представлених у торговельних закладах м. Суми.

Науково-дослідна лабораторія мікології та мікробіології

Керівник – к.б.н., доцент Литвиненко Ю. І.

Лабораторію створено у 2021 р. Діє при кафедрі біології та методики навчання біології.

Тема: «Сумчасті гриби природоохоронних територій Сумської області» та теми, зареєстрованої в УкрІНТІ – «Фіторізноманіття заповідних об'єктів Сумської області» (№0118U100053).

Метою діяльності є здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками з: вивчення біорізноманіття, систематики та екології грибів і мікроорганізмів, їх ролі у функціонуванні природних та антропогенно трансформованих екосистем; з фітопатології, медичної мікології та мікробіології, культивування грибів і бактерій, а також біотехнології мікроорганізмів; наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців з біології.

Основними завданнями діяльності є:

1. Збір та аналіз публікацій, присвячених мікологічним, мікробіологічним та гідробіологічним дослідженням України.
2. Польові та лабораторні дослідження біорізноманітності грибів та мікроорганізмів Сумської області та України.
3. Дослідження поширеності фітопатогенних грибів та мікроміцетів-деструкторів, захист рослин та матеріалів.
4. Обстеження території Сумської області з метою виявлення місць зростання рідкісних видів грибів, популяризація серед населення області природоохоронної та екологічної діяльності.
5. Вивчення видового складу та чисельності мікроорганізмів очистних споруд та природних водойм, аналіз впливу антропогенної діяльності на стан водойм.
6. Критичні дослідження систематики, морфології та екології мікроорганізмів з широким застосуванням сучасних методів (світлова та електронна мікроскопія, культуральні методи вивчення, молекулярнофілогенетичні методи тощо).
7. Вивчення біології патогенних і нормальних для людини мікроорганізмів.
8. Утримання та збагачення гербарію та колекції чистих культур мікроорганізмів.
9. Розробка науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Біологія».

Основні напрями та результати діяльності в 2022 р.:

1. Вивчено біорізноманіття, систематики та екології грибів і мікроорганізмів, їх ролі у функціонуванні природних та антропогенно трансформованих екосистем. За результатами досліджень опубліковано наукову статтю у виданні, що входить до міжнародної репозитарійної бази даних Scopus.
2. Підготовлено повне зведення видового складу дискоміцетів і піреноміцетів Гетьманського НПП. Складено анований список відповідних видів грибів та асоційованих з ними рослин-живителів і живильних субстратів, який передано адміністрації Гетьманського НПП та включено до «Літопису природи». За результатами досліджень опубліковано 2 наукові статті у фахових виданнях категорії Б в Україні.

3. Проведено критичний аналіз видової різноманітності мікроміцетів, виявлених у заповіднику «Михайлівська цілина» (Сумська обл., Україна) за всю історію його досліджень. Створено анотований список грибів, який містить 170 видів. Складено анотований список відповідних видів грибів та асоційованих з ними рослин-живителів і живильних субстратів, який передано адміністрації ПЗ «Михайлівська цілина» та включено до «Літопису природи». За результатами досліджень опубліковано наукову статтю у фаховому виданні категорії Б в Україні.

4. Досліджено просторовий розподіл угруповань інфузорій у мілководному заплавному озері з різким поділом простору за кисневими умовами. На основі проведеного аналізу за допомогою пакету «R indicpecies package» ідентифіковано види вільчастих найпростіших як індикатори умов з різними кисневими режимами, які визначаються рівнем органічного забруднення та розподілом фотосинтезуючих організмів.

5. Здійснено наукові досліджень з фітопатології, медичної мікології та мікробіології, культивування грибів і бактерій, а також біотехнології мікроорганізмів.

6. Розроблено методичне підґрунтя щодо використання копрофільних сумчастих грибів як одного із доступних біологічних об'єктів для роботи з обдарованою учнівською та студентською молоддю.

7. Здійснено керівництво науково-дослідною роботою здобувачів вищої освіти природничо-географічного факультету, які активно залучаються до наукових досліджень за напрямами діяльності Лабораторії. За результатами проведених досліджень підготовлено публікації.

8. Здійснено керівництво підготовкою наукових робіт і проєктів здобувачів вищої освіти до участі у всеукраїнських та міських конкурсах, стипендіальних програмах.

Геологічний музей

Музей створено у 2021 р. Діє при кафедрі загальної та регіональної географії.

Метою діяльності музею є залучення учнівської та студентської молоді до вивчення і збереження геологічних пам'яток природи, аналізу їх сучасного стану, дослідження мінералогічних, петрографічних та палеонтологічних зразків, створення, збагачення та збереження фондів колекцій та експозицій, проведення науково-освітньої, популяризаторської та культурно-просвітницької роботи з природничої тематики.

Музей об'єднує 7 тематичних експозицій: Фізичні властивості мінералів (47 зразків); Морфологія мінералів (55 зразків); Класифікація мінералів (101 зразок); Гірські породи (173 зразки); Палеонтологічні зразки (110 зразків); Цікаві та унікальні мінерали та гірські породи (82 зразки); Гірські породи Сумської області (72 зразки).

У музеї експонуються 730 зразків мінералів, гірських порід, скам'янілих решток фауни і флори, серед яких чимало унікальних. Всього ж у фондах музею понад 3500 зразків.

Експозиції музею ілюструють багатства надр Землі, зокрема України та Сумської області та сприяють популяризації природничих наук. Але унікальність і цінність колекції мінералів, гірських порід, палеонтологічних зразків полягає не тільки у тому, що в ній зібрані якісь рідкісні зразки, а й у тому, що це робоча колекція (вітринні зразки для споглядання, робочий матеріал для визначення, матеріал для поповнення колекцій), що використовується при проведенні лабораторних занять з таких навчальних дисциплін як «Геологія», «Геологія з основами геохімії». Також, слід зазначити, що колекція мінералів, гірських порід, палеонтологічних зразків використовується під час

підготовки учнів та студентів до олімпіад з географії, науково-дослідної роботи учасників МАН.

VII. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями

У 2022 році міжнародну діяльність університету було спрямовано на урізноманітнення форм співробітництва, поглиблення його змісту та підвищення результативності міжнародної наукової співпраці університету із зарубіжними закладами освіти, міжнародними організаціями.

Співробітництво СумДПУ із закордонними організаціями реалізувалося шляхом:

1. Розробки та підписання угод про співробітництво:

- укладено угоди про співробітництво в освітній та науковій сфері з
  - ✓ Інститутом педагогіки і психології Вроцлавського університету (Польща);
  - ✓ Bridgewater State University (США);
  - ✓ Державним університетом Бріджуотера (США);
  - ✓ Університетом Мальтепе (Туреччина);
  - ✓ Caucasus University Association Istanbul (Туреччина);
  - ✓ Університетом педагогічної освіти (Швейцарія);
  - ✓ Медичним центром «Sport Medic» (Польща);
  - ✓ Клінікою мануальної терапії імені Вадима Горшкова (Польща).
- у рамках співробітництва з Північним національним університетом (КРН) діє спільна програма «студентської мобільності 3+1», а також проводиться реалізація освітніх програм «академічної мобільності 3+1 та 2+1», «скорочений термін навчання 3+2», «обмін студентами та викладачами», «програма підготовки магістрів 4+1,5»;
- у рамках програми Еразмус+ діє програма академічної мобільності для студентів та викладачів спільно з Академією імені Яна Длугоша (м. Ченстохова, Польща), Тренчинським університетом Олександра Дубчека (Словаччина);
- створено програми подвійних дипломів з Варненським вільним університетом ім. Чорноризця Храбра (Болгарія), Університетом суспільних наук (м. Лодзь, Польща), Вищою школою навчання та терапії (м. Познань, Польща).
- на постійній основі ведеться співпраця з такими міжнародними організаціями, як: Фонд імені Роберта Боша (Німеччина); Громадська організація «Коло підтримки «Суми-Допомога» (Німеччина); Німецька служба академічних обмінів (DAAD), Французький центр мовного та культурного співробітництва «Альянс Франсез» (Франція), ГО «Європейським фондом слов'янської писемності та культури» (Словаччина), та ін.

2. Запрошення іноземних фахівців до проведення науково-педагогічної діяльності:

Протягом 2022 року для проведення науково-педагогічної діяльності залучались іноземні фахівці:

- протягом I семестру 2022 р. реалізується грантовий проєкт «Virtual English Language Educator» («Віртуальний викладач англійської мови»), який проводився Посольством США в Україні.

- Гульнара Абдулаєва, дослідниця в галузі історії кримськотатарського народу, авторка та ведуча історичного проєкту Altin devir (Золота епоха) на телеканалі ATR провела гостьову лекцію для студентів 3-4 курсів спеціальностей 014 Середня освіта

(Історія) та 032 Історія та археологія: Геноцид кримськотатарського народу: історія депортації та сучасний аспект.

- Микола Ключко, перший секретар з економічних питань посольства України в Чилі, провів гостьову лекцію для студентів освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, регіональні студії та суспільні комунікації».

- Даніїл Кононенко, другий секретар з консульських питань Посольства України у Фінляндії, докторант факультету Політичних наук Опольського Університету, Польща, провів гостьову лекцію на тему «Особливості консульської/дипломатичної роботи в кризових ситуаціях» для студентів-міжнародників.

- Гостьова лекція, професора факультету міжнародних відносин Молдавського державного університету Наталії Путіної, на тему «Придністровський конфлікт: історичні передумови та перспективи його еволюції в сьогоdnішньому контексті безпеки в регіоні» для студентів освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, регіональні студії та суспільні комунікації».

- У рамках вивчення дисципліни «Середньовічна та ранньомодерна історія України» була прочитана лекція кандидатом історичних наук, доцентом Вищої школи практичних досліджень (Париж, Франція) Вірою Ченцовою на тему « Дивовижні пригоди Київського "Хреста Феофана" (або як випадок допомагає історикам)».

- Біличенко Ольга Леонідівна, доктор наук із соціальних комунікацій, запрошена професорка кафедри філології, літератури та лінгвістики Пізанського університету (Італія), провела лекцію на тему «Соціолінгвістична ситуація: українсько-європейський контекст».

- Ромащенко Людмила Іванівна, доктор філологічних наук, професор, стипендіат Лодзького університету провела лекцію «Українська література у світовому контексті».

3. Організації та участі у міжнародних наукових заходах:

університет став організатором 16 міжнародних наукових заходів, з яких 4 – для молодих учених та здобувачів вищої освіти

4. Стажування на базі закордонних закладів.

За звітний період пройшли стажування за кордоном:

– Коваленко Н. В., д. пед. н., доцент, взяла участь у Міжнародній Erasmus+ програмі: «DigUpSkill» тренінговий курс (9-16 серпня Бухарест, Румунія), пройшла наукове стажування за Програмою Австрійської академії наук: JESH-Ukraine на кафедрі педагогічної психології Факультету психології Віденського університету (20.06. 2022 р.– 20.08.2022 р.);

– Кузікова С. Б., д. психол. н., професор, Вертель А. В., к. філос. н., доцент, Щербак Т. І., к. психол. н., доцент, пройшли міжнародне підвищення кваліфікації (вебінар) на тему: «Неформальна освіта у підготовці фахівців гуманітарних спеціальностей: досвід країн Європейського Союзу та України» (14.11.2022 р.- 21.11.2022 р., м. Люблін, Республіка Польща);

– Вертель А. В., к.філос.н., доцент, пройшов міжнародне підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних працівників та працівників освітніх закладів на тему: «Академічна доброчесність при підготовці магістрів та здобувачів доктора філософії (PhD) в країнах Європейського Союзу та України» (5.12.2022 р. – 12.12. 2022 р., м. Люблін, Республіка Польща);

– Пономаренко Л. І., к.пед.н., доцент, взяла участь у Міжнародному тренінговому курсі «Що таке гендерна чутливість?» за фінансової підтримки

Національної Агенції Німеччини в рамках програми Європейського Союзу Erasmus+ (м. Берлін, Німеччина, 03.02.2022 р. – 10.02.2022 р.);

– Скоробагатська О. І., к. пед. н., доцент, пройшла стажування, у рамках якого проводилося дослідження «Соціально-психологічна адаптація українських учнів-переселенців у польській школі» (травень – листопад 2022 р., Інститут психології Польської академії наук, м. Варшава, Польща);

– Зелінська-Любченко К. О., к. пед. н., доцент, взяла участь у VI Міжнародній програмі підвищення кваліфікації керівників закладів освіти і науки, а також педагогічних і науково-педагогічних працівників (онлайн-формат) «Разом із визначними лідерами сучасності: цінності, досвід, знання, компетентності і технології для формування успішної особистості та трансформації оточуючого світу». На Exro – 2022 у Дубаї, а також у Римі, Бургасі, Нью-Йорку, Єрусалимі, Пекіні (23.06.2022 р. – 20.08. 2022 р.);

– Павленко І. О., к. пед. н., доцент, пройшла стажування «Неформальна освіта для здобувачів вищої освіти: досвід країн європейського союзу та України» на платформі громадської організації «Міжнародна фундація науковців та освітян» (3.10.2022 р. – 10.10. 2022 р., м. Люблін, Польща);

– Фоломеєва Н.А. доцент, Корякін О.О. доцент пройшли міжнародне підвищення кваліфікації «Managing Teams For Contemporary» (27.06.2022 р.-26.08. 2022 р., Брюссель, Бельгія);

– Скрипка І. М., к. фіз. вих., доцент, взяла участь у Міжнародній конференції «Norwegian Children and Youth Sport Conference» (1 жовтня 2022 р., Норвезька школа спортивних наук);

– Дубинська О. Я., к. фіз. вих., доцент, пройшла програму академічної мобільності в Міжнародному тренувальному таборі для фахівців сфери фізичної культури і спорту (28.02.2022 р. – 07.03.2022 р., м. Екс-ле-Бен, Франція), в Спортивному центрі «Viesulo» (2.12. 2022 р. – 9.12.2022 р., м. Клайпеда, Литва);

– Іваній О. М., к. пед.н., доцент, Шестопалов Р. М., ст. викладач, взяли участь у програмі міжнародного стажування «Новий правопорядок постковідного світу: соціально-економічні впливи, туризм та освіта (SEITE 2022)» (17.09.2022 р. – 23.09.2022 р., факультет туризму та менеджменту гостинності Університету Рієка (Хорватія);

– Гуменюк І. Л., к. філол. н., доцент, проходить стажування у Гамбурзькому університеті за програмою «Науковий міст для України» (науковий проєкт «Ритм мовлення українців, які володіють англійською як іноземною») (15.07.2022 р. – 14.07.2023 р.);

– Коробова Ю. В., к. пед. н., ст. викладач, бере участь у міжнародному освітньому проєкті «Методики для професійної майстерності майбутніх вчителів англійської мови» («Pre-Service English Teacher Methodology Program for Pedagogical Universities»), що здійснюється Міжнародною благодійною організацією «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні» за підтримки Посольства США в Україні;

– у Батумському державному університеті імені Шота Руставелі, Батумському археологічному музеї та Грузинському підрозділі управління державними архівами Аджарської автономної республіки;

– Подрез Ю. В., к. іст. н., доцент, Оліцький В. О., к. іст. н., старший викладач, Михтуненко В. В., к. іст. н., ст. викладач, Литвиновська Ю. А., взяли участь у програмі академічної мобільності (очно), Лянний Ю. О., д. пед. н., професор, Кудріна О. Ю., д.е.н., професор, Штика Ю. М., к. пед. н., Сокирська В. В., д. іст. н., професор,

Іваній О. М., к. пед. н., доцент, Моцак С. І., к. пед. н., доцент, Ціватий В. Г., к. іст. н., доцент, Жукова О. В. (дистанційно) за такими напрямками: «Вища історична освіта в умовах глобальних викликів сучасності: міжнародний досвід та можливість його впровадження в Україні», «Інтернаціоналізація вищої освіти. Організація навчального процесу та інноваційні методи навчання у ВНЗ Грузії», «Архіви та архівознавство в системі міжнародних досліджень у сфері історії, археології, міжнародних відносин та міжнародного права (досвід Аджарії)», «Тренди музеєзнавства і роль музеїв у сучасних дослідженнях з міжнародних відносин, історії, археології та міжкультурної комунікації (досвід Грузії)»;

– Михтуненко В. В., к. іст. н., старший викладач, пройшла міжнародне освітнє стажування «Підвищення інституційної спроможності ВНЗ та розвиток кар'єри дослідників» (грудень 2021 р. – січень 2022 р., м. Лодзь, Польща);

– Кудріна О. Ю., д. е. н., професор, Семеніхіна О. В., д. пед. н., професор, Божкова В. В., д. е. н., професор, Скиба О. О., к. біол. н., доцент, пройшли стажування в Університеті Мальтепе, Туреччина, м. Стамбул (січень 2022 р.);

– Скиба О. О., к. біол. н., доцент, Корнус О. Г., к. геогр. н., доцент, пройшли стажування в Університеті Яна Кохановського в Кельцах в рамках програми ERASMUS+;

– Корнус О. Г., к. геогр. н., доцент, бере участь у дослідницькому проєкті «Розвиток українських прифронтових громад і туристичного бізнесу в умовах війни та стратегій на майбутнє» у Талліннському університеті;

– Міронець Л. П., к. пед. н., доцент, пройшла стажування в Університеті Святих Кирила та Мефодія в Трнаві (Словаччина) (02.05.2022 р. -30.06.2022 р.);

– Герман В. В., к. філол. н., доцент, Кириленко Н. І., к. філол. н., доцент, Громова Н. В. к. пед. н., доцент, взяли участь у IV Міжнародній програмі підвищення кваліфікації керівників закладів освіти і науки, а також педагогічних та науково-педагогічних працівників «Міжнародне лідерство в XXI столітті: освіта, наука, культура, спорт, технології, управління та міжнародний розвиток» (18.02.2022 р. – 23.04.2022 р.). International Historical Biographical Institute (Dubai – New York – Rome – Jerusalem – Beijing);

– Школяренко В. І., д. філол. н., професор, Оробінська Р. В., к. філол. н., ст. викладач, Шевцова Н. О., старший викладач, пройшли стажування за програмою Гете-Інституту «Вчимося навчати німецької».

– Школяренко В. І., д. філол. н., професор, з 01.02.2022 р. проходить міжнародне наукове стажування на кафедрі германського мовознавства Ерфуртського університету (Німеччина);

– Христенко О. С., к. філол. н., доцент, з 01.09.2022 р. проходить наукове стажування в Гейдельберзькому університеті (Німеччина) за стипендіальною програмою «Філіппа Швартца»;

– Зленко Н.М., к.філос.н., доцент, наукове стажування за програмою підвищення кваліфікації «ЗМІ та культура в європейському та глобальному контексті» для педагогічних та науково-педагогічних працівників (15.03.2022 р. - 30.06.2022 р.), Польща, м. Гливиці, наукове стажування за програмою академічної мобільності «Comparing Cultural-Political Legitimation Strategies in Germany and Ukraine» (01.09.2022 р. – 30.06.2023 р.), Німеччина, м. Ганновер.

5. Навчання іноземних громадян:

Станом на 01 березня 2023 року у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка навчається 256 іноземців та осіб без громадянства. В основному це представники Китайської Народної Республіки та Туркменістану. Третій рік поспіль маємо у складі 5 здобувачів вищої освіти з країн ОЕСР, це представники США, Греції, Ізраїлю, Туреччини.

Дані показники дозволяють навчальному закладу посідати 34 місце з 394 серед ЗВО України (3 місце серед педагогічних) за кількістю іноземців та осіб без громадянства.

9. Реалізації грантово-пошукової діяльності:

№ з/п	Тема науково-дослідної роботи, що подавалась на науковий конкурс	Керівник теми (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	Назва наукового конкурсу	Результати участі в науковому конкурсі (подана заявка / отримано фінансування на тис. грн.)
Міжнародна грантова діяльність				
1.	1.EU strategies extrapolation for boosting students' media literacy in Ukrainian HE. EUSELENA 101094334. 2.Linguistic dimension of the notion “security” as the key component of the concept of a safe educational space: the European experience. EUSPACED 101094386.	Докторантка Ключкова Т.І. (керівник Сбруєва А. А., д.пед.н., професор.)	Еразмус+ Жан Моне модуль.	Здобула гранти на виконання проєктів Еразмус+ Жан Моне модуль.
2.	Інклюзивний розвиток – інклюзивне суспільство.	Керівник – Бойко С.В. Виконавці: доцент Копитіна Я., студент 4 курсу спеціальності 227 Фізична терапія Кириченко Е.	Конкурс «Європейська програма».	Заявку подано 25 жовтня 2022 р. підтримано, профінансовано у обсязі 300 000 грн, термін реалізації – 2 місяці.
3.	«Russian desman conservation in Ukraine: inventory of critical habitats and increasing local capacity to monitor species occurrence».	Мерзлікін І. Р., к.б.н., доцент	The Mohamed bin Zayed Species Conservation Fund.	Проєкт отримав фінансування від Фонду на 2022 рік, яке згодом було пролонговане на 2023 рік.
4.	Програма академічної мобільності Erasmus+ (The financial support Erasmus+ Programme) науково-педагогічних працівників (Teaching Mobility) Erasmus+, на базі Університету Яна Кохановського, Польща, м. Кельце.	Корнус О. Г., к.г.н., доцент	Конкурс на отримання гранту для участі в програмі академічної мобільності	Обсяг фінансування - 57,5 тис.
5.	Virtual English Language Educator» («Віртуальний викладач англійської мови»).	Козлова В. В., к.філол.н., доцент	Virtual English Language Educator» («Віртуальний	Реалізувався протягом I семестру 2022 р.

			викладач англійської мови»)	
6.	«МЕДІА&КАПСУЛИ» (2021-2022 рр.).	Семенов О. М., д.пен.н., професор, Співвиконавець - Громова Н.В., к.пед.н., доцент	International Research and Exchanges Board (IREX) /Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX). Номер гранту FY22-L2D-ED-FAA-SU (з 12 листопада 2021 року по 28 лютого 2022 року).	Виконано в лютому-березні 2022 року фінансування: 2989 USD. Учасники: здобувач вищої освіти: В. Лисянська.
7.	«Інноваційний університет та лідерство. Фаза IV: комунікаційні стратегії і відносини університет школа (2018-2022 рр.).	Семенов О.М., д.пед.н., професор	МБФ «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики» Факультет Artes Liberales Варшавського університет.	Продовжується виконання міжнародного проекту. <u>Без фінансування.</u> Функціонує ресурсний центр професійного розвитку вчителя української мови і літератури.
8.	Усеукраїнський медіатурнір шкільних команд прикордонних регіонів (2021-2022 рр.).	Ячменик М.М., к.пед.н., ст. викладач; співвиконавці: Семенов О.М., д.пед.н., професор, Кириленко Н.І., к.філол.н., доцент	Рада міжнародних досліджень та обмінів (IREX) грант.	Виконано з 12 листопада 2021 року по 28 лютого 2022 року фінансування: у розмірі 80 000 тис. грн Здобувачі: Росада О.О., Горбатенко І.С., Сиріна А.В., Лисянська В.В.
9.	Кейс-клуб у закладі вищої освіти» від	Ячменик М.М., к.пед.н.,	Програма	Отримано можливість

	Проекту USAID «Економічна підтримка Східної України» та програми «Мріємо і діємо»	ст. викладач	«Мріємо та діємо»	безкоштовного навчання для науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти у межах проекту
10.	Проект Фейкотроці Усеукраїнська олімпіада з медіаграмотності серед закладів вищої освіти	Ячменик М.М., к.пед.н., ст. викладач.	За підтримки European Endowment for Democracy	Отримано можливість безкоштовного проведення олімпіади.

Тематика співробітництва з зарубіжними партнерами

Країна Партнер	Установа партнер	Тема співробітництва	Документальне підтвердження	Практичні результати
Болгарія	Варненський вільний університет ім. Чорноризця Храбра	Співпраця в галузі історії, права, прав людини, міжнародного розвитку.	Угода про співпрацю	<ul style="list-style-type: none"> – програма подвійних дипломів на юридичному факультеті вказаного університету для студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка спеціальності «Право»; – міжнародна академічна мобільність викладачів і студентів (участь представників навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин у програмі мобільності за підсумками року); – організація та проведення спільних наукових та освітніх заходів.
	Великотирнівський університет імені Св. Кирила та Мефодія	Здоров'язбережувальне виховання молодших школярів у початковій школі.	Угода від 20.03.2011 р.	<ul style="list-style-type: none"> – вдосконалення навчально-методичної та науково-дослідної роботи в галузі педагогіки, психології та методики початкового навчання, обмін науковою інформацією, науковими, навчальними виданнями у галузі початкової освіти; – обмін досвідом з організації навчального процесу і використанню сучасних освітніх технологій у початковій та вищій школах; – участь у наукових і науково-методичних конференціях; – сприяння публікації наукових статей в журналах, збірках та інших виданнях обох ЗВО.
	Пловдивський університет імені Паїсія Хилендарського	Науково-дослідна співпраця з проблем математичної освіти.	Угода від 22.05.2013 р.	<ul style="list-style-type: none"> – участь у редакційній раді збірника «Актуальні питання природничо-математичної освіти», статті у збірнику (В. Б. Мілушев доктор педагогічних наук, професор (м. Пловдив, Болгарія) – член редакційної ради; Д. Мілушева-Бойкіна доктор, доцент (Пловдив, Болгарія) – член редакційної колегії).
Грузія	Батумський університет імені Шота Руставелі	Удосконалення та розширення науково-педагогічних досліджень, реалізація творчих зв'язків, встановлення	Угода від 07.06.2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> – удосконалення та розширення науково-педагогічних досліджень; – реалізація творчих зв'язків, встановлення ділових контактів та обмін науково-педагогічною інформацією;

		ділових контактів та обмін науково-педагогічною інформацією, організація і проведення спільних історико-культурних заходів.		<ul style="list-style-type: none"> – організація і проведення спільних історико-культурних заходів; – академічна мобільність викладачів і студентів.
Данія	ПРООН в Україні у межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки ЄС та за підтримки EUACI	Антикорупційний муткорт.	Запрошення	<ul style="list-style-type: none"> – івент для молодих правників, який дає можливість прокачати антикорупційні скіли та позмагатися у виконанні практичних завдань на етапі досудового розслідування і судових дебатів.
Естонія	Естонський університет прикладних наук Компанія Teadmus OÜ	Участь у наукових і науково-методичних конференціях.	Угода 2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> – участь у наукових і науково-методичних конференціях; – сприяння публікації наукових статей в журналах, збірках та інших виданнях обох ЗВО.
Казахстан	Казахський національний педагогічний університет імені Абая (м. Алмати)	Мобільність здобувачів вищої освіти, наукові статті.	Угода від 2015 р. з автоматичним продовженням	<ul style="list-style-type: none"> – публікація статей представників професорсько-викладацького складу у збірнику наукової установи-партнера.
Китай	Ланьчжоуський університет	Науково-дослідна співпраця з формування мережевої взаємодії для розв'язання наукових, науково-методичних і прикладних завдань у галузі гуманітарної освіти.	Договір від 31.08.2018 р.	<ul style="list-style-type: none"> – участь китайських колег у наукових і науково-методичних конференціях; – публікація статей представників професорсько-викладацького складу у збірнику наукової установи-партнера.

	Північний національний університет (м. Інчуань)	Співпраця у сфері освіти і науки, зокрема музичної та хореографічної освіти.	Угода від 2016 р. Дійсна до 2026 р.	<ul style="list-style-type: none"> – удосконалення підготовки фахівців у сфері музичної та хореографічної освіти, стажування студентів та аспірантів на базі академічних установ; – виконання спільної програми академічної мобільності.
	Хубейський університет наук і технологій	Співпраця у сфері освіти і науки.	Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво від 2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> – удосконалення підготовки фахівців, стажування студентів та аспірантів на базі академічних установ; – виконання наукових проєктів; – створення стипендіальної програми «Стипендія дружби між Китаєм та Україною «Один пояс – один шлях».
	Цюнтайський педагогічний інститут	Співпраця у сфері освіти і науки.	Угода від 2017 р. Дійсна до 2022 р.	<ul style="list-style-type: none"> – удосконалення підготовки фахівців, стажування студентів та аспірантів на базі академічних установ; – виконання спільної програми академічної мобільності; навчання студентів з КНР на ОП Середня освіта (Фізична культура); – виконання наукових проєктів, направлених на удосконалення процесу фізичного виховання
	Педагогічний університет Цзянці	Мобільність здобувачів вищої освіти.	Договір про співпрацю	– сприяння публікації наукових статей в журналах, збірках та інших виданнях обох ЗВО.
	Суньшаньський коледж Ушу	Мобільність здобувачів вищої освіти.	Договір про співпрацю	– сприяння публікації наукових статей в журналах, збірках та інших виданнях обох ЗВО.
Литва	Каунаський університет технологій (м. Каунас)	Співпраця з проблем розвитку інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу.	Угода №SV7-0568 від 31.01.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> - співорганізатор III Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс-2022». Форум молодих дослідників»». Участь у редакційній раді збірника наукових праць «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (Б. Наркявичене доктор, асоційований професор – член редакційної ради).
Молдова	Державний університет	Співробітництво у галузі фізичної культури та	Угода від 2017 р.	– спільна організація та проведення наукових семінарів, науково-практичних конференцій,

	фізичного виховання та спорту	спорту.		<p>симпозіумів;</p> <ul style="list-style-type: none"> – обмін результатами наукових досліджень і розробок, публікаціями навчальних матеріалів; – обмін досвідом у реалізації передових технологій та методів навчання, надання взаємної допомоги у підготовці наукових кадрів. – обмін досвідом у розробці та впровадженню системи менеджменту якості.
Німеччина	Громадська організація «Коло підтримки «Суми-Допомога» Forderkreis «Sumy – Hilfe» (м. Люкау)	Виконання міжнародного проєкту «Життя людей з розумовими обмеженнями».	Угода від 04.10.2010 р. з автоматичним продовженням	<ul style="list-style-type: none"> – участь НПП університету у міжнародному проєкті «Життя людей з розумовими обмеженнями в м. Суми: стан, перспективи, результати»; – обмін науковою інформацією та науковими досягненнями; – організація сумісних семінарів, конференцій тощо; – обмін практичним досвідом роботи.
	Німецька служба академічних обмінів (DAAD)	Академічна мобільність.		– наукове стажування в Ерфуртського університету 01.02.2022 р. – 31.10.2022 р.; 01.11.22 р. – 31.07.23 р.).
	Німецький культурний центр Гьоте-інститут при Посольстві ФРН в Україні	Проєкт «Вчимося навчати німецької».	Угода про співробітництво 20.11.2020 р. - 20.11.2023 р.	<ul style="list-style-type: none"> – участь у проєкті програми мобільності тих, хто працює з молоддю “What is gender sensibility?” 03.02.2022 - 10.02.2022, Берлін, Німеччина, Youthpass Erasmus+, 9.02.2022; – навчання з курсу Sommerintensivkurs C1 für Deutschlehrende, 27.06.-31.07.2022, Goethe-Institut Ukraine, Свідоцтво Nr.2022/SI-35 від 01.08.2022, Гете-Інститут Київ.
	Гамбурзький університет	Науковий проєкт «Ритм мовлення українців, які володіють англійською як іноземною».	Запрошення	– написання статті, тез наукових доповідей за результатами експериментально-фонетичного дослідження, участь у наукових конференціях всеукраїнського та міжнародного рівнів.
Польща	Вармінсько-Мазурський університет	Актуальні дослідження з проблеми порівняльної педагогіки, історії	Лист-згода доктора гуманітарних	– рецензування статей у журналі категорії «Б» «Педагогічні науки: теорія, історія та інноваційні технології».

	(м. Ольштин)	педагогіки, педагогіки вищої школи.	наук, Цезаря Курковського на рецензування статей	
	Інститут педагогіки і психології Вроцлавського університету	Гостьові лекції, участь у науково-практичних заходах, публікаційна діяльність.	Угода квітень 2022 р.	<p>– обговорення шляхів співпраці з інститутом педагогіки Вроцлавського університету (проф. Ю.А. Бондаренко (Україна), dr hab. Alicja Szerlą - Dyrektor Instytut Pedagogiki, Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych, Profesor Uniwersytetu) – директор інституту педагогіки; dr hab. Beata Cytowska prof. UWr – specjalista w zakresie pedagogiki specjalnej (beata.cytowska@uwr.edu.pl) – завідувач відділення освіти осіб з інвалідністю; dr Marta Kondracka-Szala - specjalista w zakresie edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej; dr hab. Martyna Pryszmont - zastępca dyrektora ds. współpracy międzynarodowej oraz ja jako dyrektor Instytutu Pedagogiki.</p> <p>– розробка перспективного плану взаємодії на 2022-2023 н.р.</p> <p>– запрошення і участь у VIII Agnieszka Jędrzejowska - doktor nauk społecznych, adiunkt w Zakładzie Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Przedszkolnej, Instytut Pedagogiki, Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych, Uniwersytet Wrocławski "Metoda Snoezelen w pracy z dziećmi z zaburzeniami w rozwoju".</p>
	Вища лінгвістична школа у Ченстохові	Проект «Дослідження адаптації дітей українських біженців війни в навчальних закладах Польщі».	Сертифікат додається, період: травень – листопад 2022 р.	– результати дослідження готуються до видання.
	Інститут Психології Польської академії наук	Проект «Дослідження адаптації дітей українських біженців війни в навчальних закладах Польщі».	Сертифікат додається, період: травень – листопад 2022 р.	– результати дослідження готуються до видання.

	Вища технічна школа в Катовіцах	Науково-дослідна співпраця в галузі фахової підготовки студентів, підвищення педагогічної кваліфікації.	Договір від 01.10.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> – проведення двосторонніх наукових стажувань викладачів, аспірантів і студентів; – участь у підготовці і виконанні спільних наукових проєктів; – обмін науково-технічною літературою, що видається викладачами і співробітниками університетів. – створення і публікація науково-дослідних викладачами кафедри ДПО матеріалів: опубліковано розділи у колективній монографії видавництва Вищої технічної школи «Science and Education for sustainable development».
	Jan Kochanowski University of Kielce	Академічна мобільність.	Запрошення	<ul style="list-style-type: none"> – доповідь на II Всеуніверситетському методичному семінарі із взаємообміну практичним досвідом «Забезпечення освітнього процесу ЗВО в умовах воєнних реалій»; – виступ на науково-методичній комісії природничо-географічного факультету.
	Вища школа навчання та терапії (м. Познань)	Спільна участь у дидактичній, науково-дослідній, адміністративній сфері, обмін досвідом.	Угода від 2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> – спільне проведення наукових досліджень, обмін досвідом; – програма подвійних дипломів; – спільна участь у міжнародних наукових проєктах.
	Медичний центр «Sport Medic»	Навчальна-виховна, методичної, наукової роботи у галузі знань 22 «Охорона здоров'я».	Договір від 29 вересня 2022 року	<ul style="list-style-type: none"> – проведення спільної навчальної-виховної, методичної, наукової роботи у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія»; – надання допомоги у підвищенні наукової кваліфікації кадрів обох сторін; – обмін науковою інформацією; – організація науково-дослідної роботи на базі медичного центру «Sport Medic»; – організація наукових конференцій, семінарів, спільна публікація результатів наукових дослідження.
	Клініка мануальної терапії імені	Навчальна-виховна, методичної, наукової	Договір від	<ul style="list-style-type: none"> – проведення спільної навчальної-виховної, методичної, наукової роботи у галузі знань 22

	Вадима Горшкова	роботи у галузі знань 22 «Охорона здоров'я».	12 вересня 2022 року	«Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія»; – надання допомоги у підвищенні наукової кваліфікації кадрів обох сторін; – обмін науковою інформацією; – організація науково-дослідної роботи на базі медичного центру «Sport Medic»; – організація наукових конференцій, семінарів, спільна публікація результатів наукових дослідження.
	Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова)	Навчання студентів.	Угода про співпрацю у рамках програми ERASMUS+	– програма подвійних дипломів для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» ОР Бакалавр.
	Лодзький університет	Співробітництво у сфері освіти і науки.	Угода від 11.05.2021 р.	– удосконалення та розширення науково-педагогічних досліджень; – реалізація творчих зв'язків, встановлення ділових контактів та обмін науково-педагогічною інформацією; – організація і проведення спільних історико-культурних заходів; – участь у редакційній колегії наукового журналу університета-партнера «Przegląd Nauk Historycznych». Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego (RP).
	Лодзький університет	Удосконалення та розширення науково-педагогічних досліджень, реалізація творчих зв'язків, встановлення ділових контактів та обмін науково-педагогічною інформацією, , організація і проведення спільних історико-культурних заходів.		– членство в редколегії наукового журналу «Przegląd Nauk Historycznych». Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego (RP). (Scopus); – міжнародні освітні стажування «Підвищення інституційної спроможності ВНЗ та розвиток кар'єри дослідників»; – участь у Міжнародному проєкті «Розбудова інституційної спроможності закладів вищої освіти та розвиток кар'єри науковців та дослідників», який реалізується Central European Academy Studies and Certification (CEASC) у співпраці з Університетом Суспільних Наук (Лодзь, Польща) та Католицьким

				Університетом в Ружомберку (Спішска Капітула, Словаччина), Академією Ignatianum (Краків, Польща). (Період дії проєкту листопада 2021 року - січень 2022 року).
	Сілезький університет в Катовіцах	Актуальні дослідження з проблеми порівняльної педагогіки, історії педагогіки, педагогіки вищої школи.	Лист-згода доктора хабілітований Мирослава Кісель на рецензування статей .	– рецензування статей у журналі категорії «Б» «Педагогічні науки: теорія, історія та інноваційні технології».
	Університет імені Адама Міцкевича	Спільна робота в напрямку проведення наукових заходів.	Договір від 2020 р. Дійсний до 2025 р.	– програма подвійних дипломів; – обмін викладачами з метою викладацької діяльності.
	Католицький університет у Ружомбероці	Міжнародна програма обміну.		– участь у міжнародній програмі обміну.
	Університет суспільних наук у м. Лодзь Фундація CEASC	Міжнародний проєкт.		– участь у міжнародному науковому проєкті.
	Університет імені Яна Кохановського в Кельцях	Інноваційні технології в підготовці вчителів музики. Модернізація підготовки вчителів музики в контексті інтеграційних процесів. Актуальні дослідження з проблеми порівняльної педагогіки, історії педагогіки.	Угода від 21.02.2012 р.	– обмін науковою інформацією і науковими досягненнями; – організація спільних семінарів, конференцій, симпозіумів; – обмін працівниками, досвідом і результатами навчальної діяльності і виховної роботи; – обмін художніми колективами. – редагування статей у журналі категорії «Б» «Педагогічні науки: теорія, історія та інноваційні технології».
	Університет Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін)	Підготовка вчителів музики у постсоціалістичних країнах Східної Європи: компаративний аналіз.	Угода від 05.06.2012 р.	– обмін науковою інформацією і науковими досягненнями; – організація спільних семінарів, конференцій, симпозіумів;

		Методика викладання шовкографії.		<ul style="list-style-type: none"> – обмін працівниками, досвідом і результатами навчальної діяльності і виховної роботи; – обмін художніми колективами і працівниками навчальних закладів.
	Університет суспільних наук (м. Лодзь)	Співробітництво у галузі суспільних наук.	Угода від 2018 р.	<ul style="list-style-type: none"> – програма подвійних дипломів; – спільна розробка освітніх та наукових проєктів на замовлення зацікавлених відомств України, Польщі. – спільна участь у міжнародних освітніх та наукових проєктах.
	Фонд «Агі Агі»	Робота над спільними проєктами соціальної спрямованості.	Угода від 04.10.2021 р.	– вирішення проблем соціально мало захищених верств населення.
Сербія	Університет міста Ніш	Удосконалення підготовки фахівців у сфері музичної та хореографічної освіти.	Угода про співпрацю	<ul style="list-style-type: none"> – стажування студентів та аспірантів на базі академічних установ; – виконання спільної програми академічної мобільності.
Словаччина	ГО «Європейський фонд слов'янської писемності та культури»	Філологія.	Угода про співпрацю	– організація спільних семінарів, конференцій, наукових заходів.
	Тренчинський університет Олександра Дубчека	Науково-дослідна співпраця з проблеми підготовки фахівців у галузі природничих наук.	Угода від 2020 р.	– виконання спільної програми академічної мобільності студентів та викладачів.
	Університет Святих Кирила та Мефодія в Трнаві	Проведення наукових досліджень за спільною науковою тематикою.	Угода від 2020 р.	<ul style="list-style-type: none"> – підготовка до виконання спільної програми академічної мобільності студентів та викладачів; – проведення круглих столів, конференцій, семінарів.
Словенія	Мариборський університет	Актуальні дослідження з проблеми порівняльної педагогіки, історії педагогіки, педагогіки вищої школи.	Лист-згода	– редактування статей у журналі категорії «Б» «Педагогічні науки: теорія, історія та інноваційні технології».
США	Bridgewater State University	Академічна мобільність.	Меморандум про співпрацю 11.11.22-	– академічна мобільність здобувачів кафедри інформатики.

			09.05.2023 р.	
	Державний університет Бріджвотера (Массачусетс)	Академічна мобільність, академічне співробітництво.	Угода від 22.08.2022 р.	– а межах угоди за програмою направлена у Державний університет Бріджвотера (Массачусетс, США) на навчання студентка 421 гр. Нелін Д. О.
	Університет Бейкера	Освітня співпраця.	-	– проведено три спільних освітніх заходи для здобувачів вищої освіти.
	Міжнародна благодійна організація «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні за підтримки посольства США в Україні	Освітня співпраця.	Угода	– участь у онлайн-тренінгах з методичної підготовки до виконання обов'язків укладача та автора (Activities Developer for «English Language Teaching Methods Handbook» within Pre-Service English Teacher Methodology Program, supported by the U.S. Embassy in Ukraine) та написання підручника з методики навчання англійської мови, які організовані Регіональним центром англійської мови при Посольстві США в Україні та проводилися спеціалістом з викладання англійської мови Посольства США в Україні.
	Посольство Сполучених Штатів в Україні Відділ по зв'язкам з громадськістю	Онлайн-викладання дипломованим у сфері освіти носієм англійської мови Деборою Райнхарт студентам 2 та 3 курсів ФІСФ.	Договір від 4.10 -24.12. 2022 р. з можливістю пролонгації у другому семестрі 2022-2023 н.р. (заявка на пролонгацію подана)	– віртуальний викладач Дебі Райнхарт залучена до проведення занять з практики усного та писемного англійського мовлення студентам другого курсу та практики професійно-орієнтованого англійського мовлення студентам третього курсу; – організація роботи англійського розмовного клубу- English Speaking Club, Також проводить щомісячні воркшопи з методики викладання англійської мови для викладачів факультету іноземної та слов'янської філології.
	Посольство Сполучених Штатів в Україні Відділ по зв'язкам з громадськістю	Удосконалення методики навчання викладання англійської мови майбутніх учителів англійської мови для середньої школи. Проєкт покликаний підтримати	Меморандум від 10 грудня 2021 р.	– участь в 8 онлайн-тренінгах з методичної підготовки до виконання обов'язків укладача та автора (Activities Developer for «English Language Teaching Methods Handbook» within Pre-Service English Teacher Methodology Program, supported by the U.S. Embassy in Ukraine) за підтримки Посольства Сполучених Штатів. – розроблення комплексів навчальних вправ, які

		освітні реформи через поширення сучасних методів викладання англійської мови в Україні і допомогти партнерським Університетам у підготовці кваліфікованих та компетентних педагогів для шкільної програми з англійської мови.		підтримують освітній процес підготовки майбутніх вчителів англійської мови за темою: Розвиток комунікативних навичок студентів на основі інтерактивного підходу до навчання англійської мови (англійська за фільмам) / Enhancing Students' Communicative Skills With Learning English Based On Interactive Approach (movie-based activities), які були включені до колективної монографії учасників проєкту "English Language Teaching Methods", результати якої планується впроваджувати в навчальний процес університетів учасників проєкту. На даний момент проєкт призупинено через воєнний стан та неможливість очного впровадження результатів в університетах.
Таджикистан	Таджицький державний інститут фізичної культури	Співпраця у сфері освіти і науки.	Угода від 2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення підготовки фахівців; - обмін досвідом, розширення професійних та особистісних зв'язків.
	Таджицький державний педагогічний університет імені С. Айні	Співпраця у сфері освіти і науки.	Угода від 2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення підготовки фахівців; - обмін досвідом, розширення професійних та особистісних зв'язків.
Туреччина	Університет Мальтепе	Мобільність НПП на базі академічних установ.	Договір 2022 р.	- стажування.
	Caucasus University Association Istanbul	Мобільність НПП на базі академічних установ.	Договір 2022 р.	- обмін досвідом у науковій сфері.
Узбекистан	Національний університет Узбекистану імені Мірзо Улугбека (Ташкент)	Менеджмент освіти та педагогіка вищої школи.	Угода від 2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> - спільна робота зі створення і публікацій матеріалів навчально-методичного і науково-дослідного характеру; - участь колег із Узбекистану у наукових і науково-практичних конференціях СумДПУ імені А. С. Макаренка; - спільна участь у міжнародних освітніх та наукових проєктах.

Франція	Французький центр мовного та культурного співробітництва «Альянс Франсез»	Використання сучасних методик для підвищення рівнів мовленнєвої компетенції.	Угода від 17.01.2002 р. з автоматичним продовженням терміну дії	<ul style="list-style-type: none"> – обмін науково-організаційною інформацією; – спільне проведення науково-практичних заходів; – виконання спільних робіт, програм і проєктів, спрямованих на вдосконалення гуманітарної освіти.
	Інститут святого Юди	Науково-дослідна та освітня співпраця.	-	<ul style="list-style-type: none"> – проведено два спільних освітніх заходи для здобувачів вищої освіти; – студенти Інституту сприяють здобуттю емпіричного матеріалу, отриманого від носіїв мови, для написання наукових робіт.
	Національний інститут східних мов і культур (при Сорбонні)	Науково-дослідна та освітня співпраця.	-	<ul style="list-style-type: none"> – проведено два спільних освітніх заходи для здобувачів вищої освіти; – студенти Інституту сприяють здобуттю емпіричного матеріалу, отриманого від носіїв мови, для написання наукових робіт.
	Мерія міста Cavaier sur mer (регіон Вар)	Академічна мобільність.	Персональна угода	<ul style="list-style-type: none"> – стажування, дослідження муніципального менеджменту та освіти дорослих у Франції. – підготовка спільної публікації.
Хорватія	Пульський університет імені Юрая Добріле	Академічна мобільність.	Договір від 19.10.2020 р. Дійсний до 19.10.2025 р.	– мобільність викладачів та студентів (участь представників інституту історії, права та міжнародних відносин у програмі мобільності).
Чорногорія	Університет Чорногорії	Актуальні дослідження з проблеми порівняльної педагогіки, історії педагогіки, педагогіки вищої школи.	Лист-згода доктора педагогічних наук, професора Вучина Зоріч на участь у редакційній колегії журналу.	– редагування статей у журналі категорії «Б» «Педагогічні науки: теорія, історія та інноваційні технології»
Швейцарія	Університет педагогічної освіти (Люцерн)	Співпраця щодо мобільності здобувачів вищої освіти у рамках Швейцарсько-Європейської мобільності	Договір 2022-2023 н.р. від 14-17.11.2022 р.	– підготовка щодо стажування чотирьох студентів спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) в Університеті педагогічної освіти (Швейцарія) в II семестрі 2022-2023 н.р.

		Programme SEMP		
Швеція	ГО Privacy HUB, Міжнародний Фонд «Відродження», Програма розвитку ООН в Україні	Освітній табір «Академія приватності».	Запрошення	– формування в Україні стандартів і системи викладання у ЗВО курсу із захисту персональних даних під час підготовки молодих спеціалістів у сфері права, кібербезпеки, охорони здоров'я, медіа та реклами.

VIII. Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу, про патентно-ліцензійну діяльність

Науково-інформаційна діяльність наукової бібліотеки

Діяльність Наукової бібліотеки СумДПУ імені А. С. Макаренка спрямовувалась на забезпечення наукового, навчального і виховного процесів університету, впровадження нового спектра послуг, підтримку фахової комунікації та інтеграцію результатів досліджень наукової спільноти університету до світового наукового простору.

Загальний фонд Наукової бібліотеки університету нараховує 883 928 одиниць обліку. В його складі 483 тис. книжкових та 65 тис. періодичних видань, більше 31 тис. електронних документів. Універсальний за своїм змістом, він включає наукові, навчальні, енциклопедичні видання, дисертації захищені в університеті, видання іноземними мовами, нотні та картографічні документи, художню літературу, кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти. В складі фонду 306 тис. наукових, або 34 % від загального фонду; 461 тис. навчальних або 52 %; та майже 53 тис. художніх видань. Фонд рідкісних та цінних видань нараховує близько 5 тисяч документів.

За 2022 рік на потреби комплектування фонду бібліотеки виділено: на передплату бази даних «ЦУЛ» – 15 000 грн., на передплату періодичних видань – 82 249 грн., що дало можливість отримувати 90 назв фахових періодичних видань. На жаль, в умовах військової агресії, велика частина назв передплачених документів не надійшла до бібліотеки. Поповнення книжкового фонду бібліотеки відбулось лише за рахунок подарованої літератури та книг, отриманих замість загублених читачами. Показник загального надходження склав 3 614 одиниць, серед яких книжкових видань 233 примірника, 155 періодичних видань, 10 примірників дисертацій, 3 216 мережних локальних документів.

Серед стратегічних пріоритетів діяльності бібліотеки – покращення віртуальних бібліотечних просторів. Протягом останніх років роботи в цьому напрямку сформовано масив інтернет-ресурсів різноманітної направленості, об'єднаних єдиним вікном доступу до них через web-сайт. В умовах дистанційного навчання сайт бібліотеки функціонує як електронний ресурс, канал доступу до ресурсів, послуг та сервісів, платформа для комунікації в режимі 24/7. Більшість послуг сайту було активовано в онлайн режимі, електронний архів та світові наукові бази стали найважливішими ресурсами для науки та навчальної роботи.

З метою посилення інформативності сайту у 2022 році систематично проводилось інформаційне оновлення та редакція його сторінок, адаптивна верстка створювала можливість коректного відображення розділів на екранах різних мобільних пристроїв. В умовах дистанційного навчання річна кількість звернень до ресурсів сайту зросла до 172 тис.

Основними функціональними блоками сайту є:

- Інформаційний електронний каталог;
- Інституційний репозитарій (електронний повнотекстовий архів наукового доробку університету);

- Придбані та власні електронні ресурси.

Задля якісної інформаційної підтримки освіти та досліджень в університеті під час дистанційного навчання на web-сайті представлений перелік онлайн сервісів та послуг:

- електронне замовлення;
- електронний формуляр;
- аналіз інформаційного забезпечення освітніх програм для акредитації відповідно критеріям оцінювання НАЗЯВО (модуль «Книгозабезпеченість»);
- віртуальна бібліографічна довідка;
- визначення індексів УДК;
- замовлення на комплектування;
- перевірка академічних текстів на плагіат з використанням інтернет-системи StrikePlagiarism;

- електронна доставка документів;
- розміщення публікацій в репозитарії;
- замовлення занять з інформаційної культури користувачів.

Основним електронним інформаційним продуктом та найбільш затребуваним бібліографічним ресурсом бібліотеки залишався Електронний каталог (ЕК) (<https://library.sspu.edu.ua>), створений на базі АІБС «УФД/Бібліотека». Ресурс доступний в режимі 24/7, надає інформацію про склад та зміст активного фонду, служить основою для формування додаткових програмних модулів та БД, орієнтованих на тематику освітніх програм, навчальних дисциплін, тем наукових досліджень університету. На базі електронного каталогу функціонують сервіси, направлені на забезпечення інформаційних потреб користувачів, а саме: електронне замовлення; перегляд електронного формуляру; електронна доставка документів; модуль «Книгозабезпеченість» навчальних дисциплін. Станом на 1 січня 2023 року загальний обсяг ЕК складає 244 624 тис. записів, які відображають майже 85% фонду, в його складі більше 31 тис. електронних документів. Всього за рік до каталогу додано 5 745 бібліографічних записів. Кількість звернень до електронного каталогу та його сервісів склала 13 240.

Важливою частиною електронної колекції бібліотеки є інституційний репозитарій, який надає відкритий доступ до навчально-методичних і наукових матеріалів, створених університетською спільнотою. Репозитарій – один із ефективних інструментів інтеграції інтелектуальних результатів університетської спільноти до світового дослідницького простору. Доступ до eSSPUIR (<https://repository.sspu.edu.ua/>) організовано через веб-сайти університету та Наукової бібліотеки. Міжнародний класифікаційний індекс ISSN 2522-1531 надає eSSPUIR статусу повноцінного електронного видання (ресурсу, що постійно оновлюється) з правом публікації результатів досліджень як першоджерел, нарівні з друкованими періодичними виданнями. Репозитарій представлено у міжнародних реєстрах: OpenDOAR (Directory of Open Access Repositories), ROAR (Registry of Open Access Repositories), ROARMAP (Registry of Open Access Repository Mandates and Policies), BASE (Bielefeld Academic Search Engine) та відкритому реєстрі репозитаріїв України SSM (Simple Search Metadata in Open Ukraine Archives).

Обсяг електронного архіву понад 12 тис. записів. За звітний період до репозитарію додано більше 1 тис. нових документів, в тому числі 178 архівованих авторами. Кількість звернень до ресурсу за рік становить 787 479, в тому числі 326 тис. переглядів прикріплених файлів.

Виконувались роботи з наповнення та підтримки інституційного репозитарію eSSPUIR як ресурсу відкритого доступу, поліпшення стану індексації матеріалів на важливих веб-порталах наукової комунікації, удосконалення пошукового інструменту, популяризації ресурсу в академічному середовищі та консультування депозиторів з питань розміщення матеріалів.

Протягом року бібліотека університету здійснювала пошук, адміністрування та організацію доступу до авторитетних наукометричних, повнотекстових інформаційних ресурсів.

За рахунок державного фінансування та ініціативи міжнародної спільноти щодо підтримки науковців України у 2022 році науковці університету мали доступ до:

- світових наукометричних платформ Web of Science Core Collection (WoS) та Scopus;
- монографій та академічних книг ScienceDirect – однієї з найбільших онлайн колекцій опублікованих наукових досліджень видавництва Elsevier;
- повнотекстових електронних ресурсів академічної та професійної рецензованої наукової літератури, які доступні в межах проекту Research4Life. Це більше ніж 154 тисячі наукових журналів, 75 тисяч книг та ресурсів потужних видавництв: Elsevier, Springer Nature, Oxford University Press, Cambridge University Press та ін.;
- повнотекстових публікацій провідного міжнародного видавництва Springer Nature, має високі індикатори авторитетності та впливовості, відповідає провідним напрямкам наукової та освітньої діяльності СумДПУ. Колекція електронних книг бази нараховує 9 478 назв;
- онлайн колекції сучасних українських підручників для нової української школи в кількості 1 335 документів.

Для якісного інформаційного супроводу процесів навчання, викладання та наукової діяльності бібліотека передплатувала ресурси вітчизняного сегменту:

- повнотекстовий ресурс сучасних україномовних підручників та посібників видавництва «Центр учбової літератури». Колекція включає близько 1 300 найменувань навчальних видань за різноманітною тематикою;

Упродовж року Бібліотекою були організовані тестові доступи до повнотекстових, реферативних, бібліографічних баз даних та сервісів:

- електронних ресурсів Bentham Science – видавця рецензованої наукової літератури в галузях фармакології та медицини, технічних та суспільних наук. На рахунку видавництва 130 назв наукових рецензованих журналів, переважна більшість яких індексуються провідними наукометричними базами даних та понад 800 монографій.

- бази даних EBSCO – бази рецензованих статей у галузі психології, психічного здоров'я та психологічного консультування, яка складається з шести повнотекстових та реферативних колекцій від Американської психологічної асоціації (APA). База даних також містить інформацію про психологічні аспекти, пов'язані з такими галузями, як медицина, психіатрія, соціологія, освіта, фармакологія, технології, лінгвістика, антропологія, бізнес, право та інші;

- бази даних Inspec від EBSCO host – провідної бібліографічної бази даних, що створена інститутом IET (Institution of Engineering and Technology), яка надає доступ до рефератів та індексує світові науково-технічні роботи в галузях фізики, біофізики, електроніки, електротехніки, комунікацій, механіки, автоматизації управління, обчислювальної техніки, інформаційних технологій, виробництва та машинобудування. Ресурс містить понад 20 млн. записів, 5 тис. журналів, 2,5 тис. матеріалів конференцій;

- доступ до добірки «Research Highlights 2021» видавничої компанії Springer Nature – найбільшого у світі видавця академічних книг, найвпливовіших світових журналів у сфері відкритих досліджень за 60 дослідницькими напрямками.

Актуальною залишалась діяльність бібліотеки, спрямована на розвиток інституціональних політик, підтримку фахової комунікації, моніторинг, аналіз та інтеграцію результатів досліджень науковців університету до світового наукового простору. Бібліотека здійснювала наукометричний моніторинг впливовості й дослідницького потенціалу Університету та окремих науковців на основі наукометричних систем Scopus, Web of Science, Google Scholar та моніторинг профілів вчених Університету в сервісі ідентифікації вчених та їх наукового доробку ORCID, уклала щоквартальні переліки нових публікацій дослідників Університету.

Постійна увага приділялась підтримці актуалізації колекцій, модернізації програмно-технічних засобів доступу, каталогізації електронних повнотекстових ресурсів власної генерації. В минулому році бібліотека провела їх повний аудит. Серед критеріїв оцінки – актуальність, структуризація вмісту, організація доступу, затребуваність. За результатами роботи на кінець року бібліотека підтримує 5 власних баз, в тому числі 4 повнотекстових: «Наукові періодичні видання Університету», «Дисертації, захищені в СумДПУ», «Красназавча база статей», «Бібліографічні покажчики», «Праці науковців». Продовжувалась робота з підтримки в актуальному стані бібліографічного ресурсу «Праці науковців СумДПУ» (13 000 записів) та повнотекстової бази «Дисертації, захищені в СумДПУ» (157 дисертацій).

На кінець 2022 року загальний обсяг власних БД бібліотеки нараховує 267 641 бібліографічний запис.

Минулого року бібліотекою започатковано два нових інформаційних проекти зі створення онлайн ресурсів: «Педагогічна енциклопедія Сумщини» та Googl ресурс «Наукометрія. Бібліоетрія».

Незважаючи на значний період простою, бібліотека активно працювала в напрямку інформаційно-бібліографічного забезпечення потреб науки та навчального процесу університету, інформаційної підтримки колективних наукових тем кафедр:

- інформаційне забезпечення користувачів в системі ВРІ (116 абонентам надіслано 584 інформаційні карти з інформацією про 1 200 джерел), в системі ДОК (16 абонентам надіслано повідомлення про 184 документи);
- інформаційне забезпечення колективних наукових тем кафедр (складено 20 списків з інформацією в кількості 1 400 джерел);
- укладання тематичних інформаційних списків з актуальних питань освіти, правознавства та краєзнавства («Здійснюємо реформи – змінюємо Україну»; «Компетентність та компетенція як орієнтація педагога на професіоналізм»; «Нова українська школа»; «Навчально-виховний процес у вищій школі»; «Сумщина на сторінках періодичної преси»).

В напрямку довідково-бібліографічного обслуговування потреб наукового та навчального процесів університету протягом 2022 року бібліотекою було виконано:

- бібліографічних довідок – 2 061, з них в автоматизованому режимі – 1 946;
- віртуальних бібліографічних довідок – 31;
- визначення шифру УДК – 102 документи.

В рамках науково-дослідної роботи бібліотека продовжувала роботу над темою дослідження «Наукове бібліографування праць вчених СумДПУ імені А. С. Макаренка». У звітному році була розпочата та продовжується робота над виданнями: біобібліографічним покажчиком «Іваній Володимир Степанович» з серії «Науковці університету» та науково-допоміжного покажчика «Праці науковців університету. 2020 рік».

В рамках наукової діяльності також проводились роботи з відбору, вивчення та збереження рідкісного фонду, обсяг якого складає 4 921 документ. Задля наукометричного просвітництва науковців і формування цифрової грамотності аспірантів та студентів працівники бібліотеки надавали індивідуальні консультації з питань реєстрації та використання вмісту наукометричних баз, інструментарію цих ресурсів, оформлення публікацій відповідно до вимог вітчизняних і міжнародних видань.

Бібліотека університету проводила активну роботу з пропаганди освітніх вебінарів компанії Elsevier, присвячених можливостям та методиці використання ресурсів Web of Science, Scopus, ScienceDirect, Bentham Science, Springer Nature.

Протягом року книгозбірня була активно задіяна в університетському процесі формування та розвитку культури академічної доброчесності. З метою популяризації академічної доброчесності та дотримання наукової етики серед здобувачів вищої освіти, проводились практично-зорієнтовані заходи. В межах декади академічної доброчесності для здобувачів освіти другого рівня проведено семінар «Нульова толерантність до плагіату: що потрібно враховувати при написанні наукової роботи». В рамках проведення курсу «Основи наукових досліджень» бібліотека знайомила з принципами академічної доброчесності, практичними навичками академічного письма, використанням систем управління бібліографічною інформацією. На web-сайті бібліотеки підтримувався постійний розділ «Досліднику», серед рубрик якого сторінки «Академічна доброчесність», «Академічне письмо», «Публікаційна діяльність», «Бібліометрія», «Інформаційний супровід наукового дослідження».

Наукова бібліотека продовжувала дистанційно здійснювати роботи з перевірки академічних текстів на ознаки плагіату за допомогою онлайн-сервісу Антиплагіатної інтернет-системи StrikePlagiarism. Загальна кількість виконаних перевірок за рік склала 591. Співробітниками бібліотеки було надано 348 консультацій із різних питань використання антиплагіатної системи та інтерпретації звіту подібності.

Традиційно, в останній тиждень жовтня, бібліотека приєдналася до участі у Міжнародному Тижні Відкритого Доступу. В рамках заходу був запропонований доступ до вебінарів компанії Clarivate за темою «Відкритий доступ та відкрита наука».

Враховуючи важливість інформаційного забезпечення освітніх програм, бібліотека продовжувала проводити на систематичній основі їх аналіз на відповідність критеріям оцінювання Національним агентством забезпечення якості вищої освіти та здійснювала активний пошук і розміщення відкритих навчальних видань до електронного каталогу/ модуль

«Дисципліни». Були підготовлені матеріали, що розкривали стан книгозабезпечення навчальних дисциплін, забезпечення навчального процесу фаховими періодичними виданнями, надавалась інформація про наявні інформаційні ресурси бібліотеки, перевірку кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти на плагіат.

Редакційно-видавнича діяльність

У 2022 р. тривала публікація періодичних наукових видань:

фахових категорії «Б», що індексуються

міжнародною наукометричною базою даних INDEX Copernicus

- «Фізико-математична освіта». Головний редактор: д.пед.н., проф. Семеніхіна О.В.
- «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології». Головний редактор: д.пед.н., проф. Сбруєва А.А.
- «Актуальні питання природничо-математичної освіти». Головний редактор: д.пед.н., проф. Таресенкова Н.А.
- Освіта. Інноватика. Практика». Голова редакційної ради: д.пед.н., проф. Семеніхіна О.В.

наукових, що індексуються

міжнародною наукометричною базою даних INDEX Copernicus

- «Наукові записки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Географічні науки». Головний редактор: к.географ.н., доц. Корнус А.О.
- наукових*
- «Консенсус». Голова редакційної колегії: д.іст.н., проф., Сокирська В.В.
- «Мистецькі пошуки». Голова редакційної колегії: д.пед.н., проф. Устименко-Косоріч О.А.

наукових для студентів та молодих учених

- «Магістр». Головний редактор: к.пед.н., проф. Козлова О.Г.

Подано заявку на отримання категорії Б для 7 наукових журналів за напрямками:

- ✓ Слобожанський науковий вісник. Серія Філологія.
- ✓ Слобожанський науковий вісник. Серія Психологія.
- ✓ Слобожанський науковий вісник. Серія Природничі науки.
- ✓ Слобожанські мистецькі студії.
- ✓ Олімпійський та параолімпійський спорт.
- ✓ Inclusion & Diversity.
- ✓ Економічний науковий вісник.

Науковці університету входять до редакційних колегій провідних закордонних та вітчизняних наукових журналів та збірників:

Учасники (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	Вид участі
Бойченко М. А., д.пед. н., професор	Заступник головного редактора наукового журналу «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» (категорія Б).
Проценко І. І., к. пед. н., доцент	Член редакційної колегії міжнародного наукового журналу «Journal of Innovations and Sustainability» (Болгарія).
Сбруєва А. А., д. пед. н., професор	Головний редактор наукового журналу «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» (категорія Б).
	Член редакційної колегії фахового наукового видання «Порівняльно-педагогічні студії» Уманського державного педагогічного

	університету імені П. Тичини (категорія Б). Член редакційної колегії фахового наукового видання: Збірник наукових праць «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (категорія Б).
Чистякова І. А., к. пед. н., доцент	Член редколегії наукового журналу «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» (категорія Б).
Кудріна О. Ю., д.е.н., професор	Член редакційної колегії журналів: «Фізико-математична освіта» (категорія Б); «Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки» (категорія Б); «Three Seas Economic Journal» (Латвія); «Green,Blue and Digital Economic Journal» (Латвія).
Омельяненко В. А., д.е.н., доцент	Член редакційної колегії журналу «Future science: youth innovations digesT» (Jan Długosz University). Член редакційної колегії журналу SCIREA Journal of Economics. Член редакційної колегії журналу Економічний вісник Донбасу. Член редакційної колегії журналу SCIREA Journal of Management. Член редакційної колегії журналу «International Marketing and Management of Innovations». Член редакційної колегії журналу «Економічні горизонти».
Кузікова С. Б., д. психол. н., професор	Член редакційної колегії наукового журналу Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія (категорія Б). Член редакційної колегії наукового журналу Науковий вісник Херсонського державного університету (серія Психологічні науки) (категорія Б). Член редакційної колегії наукового журналу «Психологія і особистість», Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України (категорія Б).
Щербак Т. І. к. психол. н., доцент	Член редакційної колегії наукового журналу Інсайт: психологічні виміри суспільства : наук. журн. ВД «Гельветика». Член редакційної колегії наукового журналу Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки. Член редакційної колегії наукового журналу Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля «Теоретичні і прикладні проблеми психології» /«Theoretical and applied problems of psychology».
Бондаренко Ю. А., д. пед. н., професор	Член редакційної колегії наукового журналу «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» (категорія Б). Член редакційної колегії наукового журналу «Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова». Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Член редакційної колегії наукового журналу «Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.
Боряк О. В., д. пед. н., професор	Член редакційної колегії наукового журналу «Освіта. Інноватика. Практика» (категорія Б).
Луценко О. А., к.ф.н., доцент	Член редакційної колегії наукового видання Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ Гендерна парадигма освітнього простору.

Статівка В. І., д.пед. н., професор	Член редколегії збірника «Збірник наукових праць, ХНУ Каразіна (категорія Б).
Кондратюк С. М., к.пед.н., професор	Член редакційної колегії наукового журналу Актуальні питання природничо-математичної освіти: збірник наукових праць (категорія Б).
Васько О. О., к.пед.н., доцент	Член редакційної колегії журналу «Освіта. Інноватика. Практика» (категорія Б).
Рибалко П. Ф. д. пед. н. професор	Член редакційної колегії журналу «Освіта. Інноватика. Практика» (категорія Б). Член редакційної колегії журналу Наукові праці МАУП (категорія Б).
Томенко О. А., д.фіз.вих., професор	Член редакційної колегії журналу «Слобожанський науково-спортивний вісник» (категорія Б).
	Член редакційної колегії журналу «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві» (категорія Б).
	Член редакційної колегії журналу Вісник Національного педагогічного університету імені Драгоманова (категорія Б).
	Член редакційної колегії зарубіжного видання - «Вестник физической культуры» (Казахстан).
Божкова В. В., д.е.н., професор	Член редакційної колегії фахового збірника наукових праць «Вісник соціально-економічних досліджень» Одеського національного економічного університету.
Одінцова О. О., к.фіз.-мат. н., доцент	Заступник голови редакційної колегії збірника наукових праць «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (категорія Б).
Чашечникова О.С., д.пед. н., професор	Член редакційної колегії збірника наукових праць «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (категорія Б).
	Член редакційної колегії журналу «Մաթեմատիկայի դպրոցում» («Математика в школі»), Міністерство ОНКС Республіка Вірменія, Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна
	Член редакційної колегії наукового журналу «Фізико-математична освіта» (категорія Б).
Лукашова Т. Д. д.фіз.-мат. н., доцент	Член редакційної колегії наукового журналу «Освіта. Інноватика. Практика» (категорія Б).
	Член редакційної колегії наукового журналу «Фізико-математична освіта» (категорія Б).
Шищенко І. В., к пед. н., доцент	Член редакційної колегії збірника наукових праць «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (категорія Б).
	Член редакційної колегії збірника наукових праць «Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота» (категорія Б).
	Член редакційної колегії наукового журналу «Освіта. Інноватика. Практика» (категорія Б).
Друшляк М. Г., д.пед. н., професор	Член редакційної колегії збірника наукових праць «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (категорія Б).
	Член редакційних колегій наукових журналів «Фізико-математична освіта» (категорія Б).
	Редакційна колегія наукового журналу «Освіта. Інноватика. Практика» (категорія Б).
Дегтярьова Н. В.,	Член редакційної колегії наукового фахового журналу «Освіта.

к.п.н, доцент	Інноватика. Практика» (категорія Б).
Семеніхіна О. В., д.пед.н., професор	Голова редакційної ради наукового журналу «Фізико-математична» (категорія Б, Copernicus)
	Член редакційної ради «Future Science: Youth Innovations Digest» (Польща)
	Голова редакційної ради наукового журналу «ОІП» (категорія Б, Copernicus)
Удовиченко О. М., к.п.н., доцент	Член редакційної колегії наукового фахового журналу «Освіта. Інноватика. Практика» (категорія Б).
Юрченко А. О., к.пед.н., доцент	Член редакційної колегії наукового фахового журналу «Освіта. Інноватика. Практика» (категорія Б).
Міронєць Л. П., к. пед. н., доцент;	Відповідальний секретар наукового журналу «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (категорія Б).
Корнус А. О., к. геогр. н, доцент	Член редколегії міжнародного мультидисциплінарного наукового онлайн-журналу «ΛΟΓΟΣ» (e-ISSN 2663-4139).
	Член редколегії міжнародного наукового журналу «International e-journal of knowledge transfer management studies».
Бабенко О. М., к.пед.н., доцент	Член редакційної колегії збірника наукових праць «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (категорія Б).
Семенов О.М. д.пед.н., професор	Член редколегії наукового журналу «Фізико-математична освіта» (категорія Б).
	Член редколегії наукового журналу «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» (категорія Б).
	Член редколегії наукового журналу «Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти» (ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет) (категорія Б).
	Член редколегії наукового журналу Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки (категорія Б).
	Член редколегії наукового журналу «Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського» (категорія Б).
	Член редколегії наукового журналу «Академічні студії». Серія «Педагогіка» (категорія Б).
Горболіс Л. М., д.філол.н., професор	Член редколегії зб. «Філологічні трактати» СумДУ (категорія Б).
Кудінов Д. В., д.іст. н., професор	Головний редактор міжнародного журналу «Журнал Міністерства народного просвещения» (Словаччина).
	Член редколегії журналу «Наукові праці КіПНУ. Серія: історія»
Потехін О. В., д.іст.н., доцент	Член редколегії фахового наукового журналу з історичних наук «Проблеми всесвітньої історії» ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України».
	Член редколегії фахового наукового журналу з історичних наук «Американська історія і політика» Київського національного університету імені Тараса Шевченка).
Сокирська В. В., д.іст.н., професор	Член редколегії «Przegląd Nauk Historycznych (Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego)» (Scopus).
	Член редколегії фахового видання Наукові записки Вінницького

	державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія.
	Член редколегії фахового видання «Modern Studies in German History» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.
	Член редколегії фахового видання «Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI» Чорноморського національного університету імені Петра Могили.
Апаров А. М., д.юр.н., професор	Член редакційної колегії журналу «DICTUM FACTUM» Державного університету інфраструктури та технологій.
	Журнал «Lex Sportiva», Засновники видання ГО «Асоціація спортивного права» та Видавничий дім «Гельветика»
Зав'ялова О.К., д.мистецтв., професор	Член редколегії наукового журналу «Fine Art and Culture Studies» Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Діяльність Центру інформаційно-телекомунікаційних технологій

1. Матеріально-технічна база.

Комп'ютерний парк університету налічує близько 400 персональних комп'ютерів, близько 200 принтерів та багатофункціональних пристроїв. Крім комп'ютерів, що використовуються безпосередньо в навчальному процесі, комп'ютерна техніка та периферійне обладнання використовуються в підрозділах університету. Протягом року близько 50 застарілих комп'ютерів було замінено новими.

З метою якісного забезпечення освітнього процесу в університеті використовується 19 комп'ютерних класів, близько 50 навчальних аудиторій університету обладнано мультимедійними системами.

Роботу університету забезпечують 4 сервери: сервер «Інтернет», сервер «Бухгалтерія», сервер «Деканат», та сервер «УДФ-Бібліотека».

2. Локальна комп'ютерна мережа.

Майже всі комп'ютери університету об'єднані в локальну комп'ютерну мережу, що дає змогу використовувати мережеве програмне забезпечення, спільні принтери і мережеві ресурси та доступ до глобальної мережі Інтернет.

Корпуси університету, а саме: центральний учбовий корпус, факультет іноземної та слов'янської філології, корпус фізико-математичного факультету, «майстерні», спортивний і 4-й учбовий корпуси, гуртожитки з'єднані за допомогою високошвидкісних оптоволоконних ліній зв'язку.

Протягом року частина мережевого обладнання локальної мережі була замінена на нове, більш потужне зі швидкістю портів до 1Гбіт/с, що дало змогу розвантажити основні її напрямки і збільшити швидкість роботи локальних сервісів.

3. Інтернет.

Доступ до мережі Інтернет університету забезпечують два інтернет-сервіс провайдери по двом незалежним оптоволоконним лініям передачі даних. Загальна швидкість доступу до глобальної мережі становить 500 Мбіт/с. Наявність двох незалежних каналів збільшує надійність підключення Університету до мережі Інтернет та, у разі потреби, дасть змогу оперативно змінювати його швидкість. Всі комп'ютери, які входять до локальної мережі мають доступ до мережі Інтернет та електронної пошти.

Протягом останніх років ведеться робота по покриттю території університету бездротовим доступом до Інтернету за допомогою Wi-Fi, завдяки чому студенти і співробітники

університету мають змогу вільно підключитись до мережі Інтернет у всіх корпусах університету.

Всі підрозділи університету мають електронні поштові скриньки в корпоративному домені *sspu.edu.ua*, який був перенесений на сервіси Google, завдяки чому у поштових відправленнях, що надходять, значно зменшилась кількість небажаних повідомлень «Спаму», збільшилась надійність захисту електронних скриньок, з'явилась можливість користуватися корпоративною поштою з будь-якого місця та будь-якого мобільного пристрою.

4. Автоматизація управління діяльністю університету.

Для автоматизації планування та обліку навчального процесу в Університеті використовується пакет програм «Деканат» розробки ПП "Політек-СОФТ". Він дозволяє:

- створити структуру навчального процесу вищого навчального закладу (факультети, кафедри, спеціальності, спеціалізації, навчальні плани, академічні та збірні групи, підгрупи, лекційні потоки);
- обробляти дані щодо навантаження кафедр;
- вести базу всіх викладачів вищого навчального закладу, їх планового навантаження, розклад їх роботи;
- вести базу всіх студентів вищого навчального закладу та подій, що відбуваються з ними під час навчання (оцінки, відвідування занять, рух студентів);
- розподіляти аудиторний фонд вищого навчального закладу, його використання, розклад занять.

Для автоматизації бухгалтерського та фінансового обліку в Університеті використовується програмний комплекс UA-Бюджет. Він дає змогу оперативного ведення господарської діяльності за такими напрямками: фінансовий облік; облік договорів; облік грошових коштів, зобов'язань; облік матеріальних цінностей; облік послуг; бухгалтерський облік взаєморозрахунків; заробітна плата та кадри; звітність; стипендія.

Для комплексної автоматизації діяльності бібліотеки в Університеті використовується Автоматизована інформаційно-бібліотечна система "УФД/Бібліотека". Вона забезпечує автоматизацію основних виробничих циклів бібліотеки:

- каталогізація видань, створення аналітичних описів, підготовку бібліографічних довідок та показчиків.
- відбір документів за різними ознаками, перегляд бібліографічних описів, відомостей про наявність та електронних копій;
- комплектування бібліотеки, облік та аналіз стану бібліотечного фонду.
- обслуговування читачів: замовлення, видача та повернення літератури.

5. Технології дистанційного навчання.

Протягом останніх років в освітньому процесі університету при підготовці фахівців всіх рівнів активно використовуються технології дистанційного навчання та впроваджується модель змішаного навчання. З цією метою на сервері університету розгорнуто безкоштовне спеціалізоване програмне забезпечення Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване навчальне середовище), що забезпечує постійний (24/7) доступ до навчальних матеріалів. Воно надає можливість проектувати, створювати та керувати інформаційно-навчальними ресурсами навчального закладу. У 2022 році було оновлене програмне забезпечення платформи до версії 4.2, що значно поліпшило його функціонал та зручність користування.

Адміністрування та супровід користувачів здійснює Лабораторія дистанційного навчання СумДПУ імені А. С. Макаренка. Професорсько-викладацький склад та інші

співробітники університету регулярно проходять навчання щодо розробки дистанційних курсів навчальних дисциплін та особливостей навчального процесу при змішаному навчанні.

Всі дисципліни відповідно до навчальних планів спеціальностей та освітніх програм за всіма освітніми рівнями забезпечені дистанційними курсами. Наразі на платформі Moodle успішно функціонує більше 2000 активних дисциплін курсів, доступ до яких відповідно до своїх навчальних груп мають всі здобувачі освіти нашого закладу денної та заочної форм навчання (більше 3000 користувачів). Для проведення онлайн-занять викладачами активно використовуються засоби відео- та аудіо комунікацій, переважно Zoom, Meet, а також Skype, Viber, Telegram.

Патентно-ліцензійна діяльність науковців СумДПУ

У 2022 році політику адміністрації СумДПУ імені А. С. Макаренка в науково-дослідницькій галузі було спрямовано на підтримку створення об'єктів інтелектуальної власності, набутті прав на них, використанні та захисті цих прав, удосконаленні системи патентно-інформаційного забезпечення.

За звітний період науковці університету подали заявки та стали власниками і співвласниками свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір:

✓ Посібник «Об'єктивно-орієнтоване програмування на мові C#. Поглиблений рівень. Лабораторний практикум». Автори: Базурін В. М., Чашечникова О.С.(№ 115006 від 28.09.2022 р.);

✓ Збірка авторських фортепіанних творів для занять з класичного танцю «Музична складова класичного Allegro». Автор Коган І.П. (№ 114920 від 22.09.2022 р.);

✓ «Історія України» підручник для осіб з особливими освітніми потребами (F 70) 9 клас. Автор Косенко Ю.М. (№ 113348 від 17.06.2022 р.);

✓ «Вступ до історії України та громадянської освіти» підручник для осіб з особливими освітніми потребами (F 70) 5 клас. Автор Косенко Ю.М. (№ 113374 від 20.06.2022 р.);

✓ Монографія «Освітні ефекти фізичної культури». Автори Приходько В.В., Томенко О.А., Чернігівська С.А. (№ 113807 від 15.07.2022 р.).

IX. Інформація про науково-дослідні роботи, що виконуються на кафедрах у межах робочого часу викладачів

Науковий напрям «Суспільні науки»

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Тема: «Теоретичні та методичні засади інноваційного розвитку освіти у національному, європейському та глобальному контекстах». Реєстраційний номер 0121U107883 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: д.пед.н., проф. Сбруєва А. А.; кафедра педагогіки.

Науковий результат та його значимість:

- досліджено якість надання освітньо-наукових послуг здобувачам вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки в умовах воєнного стану, вплив воєнного стану на мотивацію до наукової діяльності здобувачів вищої освіти;
- розкрито основні підходи до розвитку професійної творчості педагога. Здійснено теоретичне обґрунтування моделі формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього вчителя в контексті реалізації концепції «Нова українська школа»;
- здійснено порівняльний аналіз структурно-змістових характеристик професійної підготовки майбутніх учителів в країнах Європейського Союзу. Висвітлено генезу, нормативну базу та змістово-процесуальні основи міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти в країнах ЄС;
- висвітлено генезу, нормативну базу та змістово-процесуальні основи міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти в країнах ЄС;
- розроблено теоретико-методологічне забезпечення навчальних курсів порівняльно-педагогічної спрямованості на рівні бакалаврату, магістратури, аспірантури, що використовується у процесі розробки методологічного інструментарію дисертаційних досліджень у контексті докторської підготовки за спеціальністю «Освітні, педагогічні науки»;
- окреслено стан розвитку дуальної освіти в Україні в системі професійно-технічної та вищої освіти.;
- окреслено принципи та змістові пріоритети нової стратегії ЄС у сфері досліджень та інновацій, що визначають перспективи подальшого міжнародного співробітництва України у відповідній сфері;
- окреслено основні шляхи розвитку професійної толерантності майбутніх учителів у закладі вищої освіти.

Отримані наукові результати відповідають сучасному рівню досліджень у галузі теорії і методики вищої освіти та порівняльної педагогіки за такими ознаками: проблематика досліджень відповідає завданням, сформульованим у Законі України «Про освіту».

Результати, досягнуті в роботі, містять у собі теоретичне обґрунтування досліджуваних підходів до розвитку освіти, що базується на актуальних працях вітчизняних та зарубіжних науковців, власних теоретичних узагальненнях авторів дослідження.

Практична цінність. Результати експериментального дослідження якості надання освітньо-наукових послуг здобувачам вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та впливу воєнного стану на мотивацію до наукової діяльності здобувачів вищої освіти використано у процесі викладання дисциплін «Теорія та методика викладання у вищій школі», «Технології апробації результатів дисертаційного дослідження».

Модель формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього вчителя в контексті реалізації концепції «Нова українська школа» у процесі підготовки здобувачів

освіти використовується як складова професійної підготовки на рівні магістратури, бакалаврату, зокрема, під час вивчення дисциплін «Педагогіка», «Порівняльна педагогіка».

Результати порівняльного аналізу структурно-змістових характеристик професійної підготовки майбутніх учителів в країнах Європейського Союзу використовується як складова теоретико-методологічного забезпечення навчальних курсів порівняльно-педагогічної спрямованості на рівні бакалаврату, магістратури, аспірантури, у процесі розробки методологічного інструментарію дисертаційних досліджень у контексті докторської підготовки за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Обґрунтовані методологічні, організаційні, змістові й методичні підходи до формування порівняльно-педагогічної компетентності майбутніх докторів філософії за спеціальністю «Освітні, педагогічні науки» використано у процесі модернізації освітнього процесу на засадах принципів міждисциплінарності та інклюзивності у процесів викладання курсів: «Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти», «Актуальні питання порівняльної педагогіки».

Тема: «Корекційно-реабілітаційна діяльність в сучасному освітньому просторі».
Реєстраційний номер 0121U109190 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: д.пед.н., проф. Боряк О. В.; кафедра спеціальної та інклюзивної освіти.

Науковий результат та його значимість. Розроблено експериментальні методики урочних занять, комплексні методики позаурочних занять із дітьми з обмеженими можливостями різних вікових груп засобами адаптивної фізичної культури, спрямованих на корекцію рухових порушень і вдосконалення роботи рухового аналізатора дітей різних нозологічних груп за допомогою засобів адаптивного фізичного виховання, адаптивного спорту, адаптивної фізичної реабілітації, які містять відповідно розроблені комплекси фізичних вправ корекційно-оздоровчої спрямованості з урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня, рівня розвитку його основних фізичних якостей; педагогічні прийоми проведення спільних занять із однолітками, які навчаються в масових освітніх закладах; методику розвитку мовлення на підставі засвоєння фізкультурно-спортивної термінології у процесі корекційних фізкультурно-оздоровчих занять; досягнуто раціонального поєднання засобів, що сприяють адаптації до фізичних навантажень та розвитку основних фізичних якостей дітей з обмеженими можливостями різних вікових груп.

Зміст досліджень було спрямовано на розробку сучасних продуктивних технологій розвитку та корекції рухової сфери і забезпечення професійної адаптації та соціальної інтеграції дітей з обмеженими можливостями різних вікових груп у процесі застосування засобів адаптивної фізичної культури, які були впроваджені в практику роботи спеціальних шкіл та шкіл-інтернатів для дітей різних нозологічних груп, навчально-реабілітаційних закладів з метою покращення процесу розвитку рухової сфери дітей з особливостями психофізичного розвитку; використовувались в процесі підготовки студентів напряму підготовки Спеціальна освіта.

Практична цінність. Оновлено курси лекцій з навчальних дисциплін за ОПП 16 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка): «Ігрові технології в корекційно-розвивальній роботі», «Професійне мовлення логопеда», перелік вибіркового дисциплін для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія).

Матеріали науково-дослідної роботи можуть бути використані в практиці фізичного виховання спеціальних шкіл та шкіл-інтернатів для дітей різних нозологічних груп, центрах паралімпійського спорту, в процесі підготовки майбутніх вчителів-дефектологів, вихователів, вчителів фізичної культури під час вивчення навчальних дисциплін «Адаптивна фізична культура», «Теорія і спеціальна методика виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку», «Корекційно-реабілітаційні служби», «Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку», «Фізична реабілітація», «Паралімпійський спорт», «Спортивно-масова та оздоровча робота з різним контингентом населення».

Тема: «Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти та педагогів вищої школи». Реєстраційний номер 0121U109189 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: к.пед.н., проф. Козлова О. Г.; кафедра менеджменту освіти та педагогіки вищої школи.

Науковий результат та його значимість. Дослідження наукової теми спрямовано на удосконалення управління інноваційними процесами в системі освіти.

За 2022 рік проаналізовано та систематизовано теоретичне обґрунтування моделі процесу формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти та педагогів вищої школи: поглиблено та доповнено понятійно-категоріальний апарат досліджуваної теми; доповнено джерельну базу за рахунок створених фахівцями кафедри посібників та наукових статей.

Розроблено окремі аспекти досліджуваної теми: формування готовності майбутнього викладача до інноваційної діяльності; управління ризиками в закладі загальної середньої освіти; управління формуванням позитивного іміджу майбутнього керівника закладу освіти; формування підприємницького стилю управління сучасним закладом освіти; взаємодія закладу загальної середньої освіти та закладу вищої освіти як чинник підвищення ефективності навчально-виховної діяльності; методичні засади підготовки викладачів вищої школи до діалогічного спілкування зі студентами та учнями; національно-патріотичне виховання у культурно-освітньому просторі закладу вищої освіти та ін.

Виявлено, що серед теоретико-методичних засад формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти та педагогів вищої школи має бути підсилено роль концептуальних ідей національної педагогіки в аспекті національно-патріотичного виховання майбутніх фахівців; констатовано детермінованість інформаційного суспільства та технологій освітнього процесу; потребують активного залучення до моделювання освітнього процесу інноваційні винаходи в галузі інформаційних технологій.

Досліджено історію української педагогічної думки щодо національно-патріотичного виховання; висвітлено розроблені інноваційні технології вироблення рішень з управління персоналом; поглиблено теорію лідерства в освіті; досліджено готовність майбутнього викладача до інноваційної діяльності; поглиблено теорію управління ризиками в закладі загальної середньої освіти; висвітлено нові аспекти основ управління формуванням позитивного іміджу майбутнього керівника закладу освіти; систематизовано ідеї формування підприємницького стилю управління сучасним закладом освіти; проаналізована взаємодія закладу загальної середньої освіти та закладу вищої освіти як чинник підвищення ефективності навчально-виховної діяльності. Розроблено і втілено у навчальний процес комплекси прийомів управління психофізіологічними процесами суб'єкта навчання з метою підвищення якості онлайн-навчання.

Практична цінність. Основні наукові результати розробки колективної науково-дослідної теми були використані у циклі лекцій за такими освітніми компонентами: «Андрагогіка в системі педагогічних досліджень», «Моделювання професійної діяльності менеджера освіти», «Організація праці менеджера», «Тайм-менеджмент», «Цифрові технології в освіті» та інші.

Тема: «Теоретико-методичні основи застосування технологій соціальної роботи і соціокультурної діяльності в умовах трансформаційного періоду». Реєстраційний номер 0120U100459 (2020–2023 рр.). Керівник роботи: к.пед.н., доц. Полянничко А. О.; кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності.

Науковий результат та його значимість:

- досліджено специфіку соціальної і соціокультурної роботи в умовах децентралізації; гендерну складову соціальної і соціокультурної діяльності;

- актуалізовано гендерні аспекти соціальної роботи та соціальної допомоги, соціокультурної діяльності, що уможливорює аналіз питань, пов'язаних з кількісною та якісною характеристикою чоловічих і жіночих соціальних та культурних практик;
- висвітлено особливості розвитку творчої особистості засобами проектної діяльності; специфіку здійснення соціально-педагогічного супроводу дітей в умовах закладу дошкільної освіти; взаємозв'язок категорій «соціальна робота», «соціальна допомога», «соціокультурна діяльність»; комплекс технологій анімаційної діяльності, застосовуваних у процесі соціальної і соціокультурної роботи з дітьми, які перебувають у СЖО; специфіку здійснення соціально-педагогічного супроводу дітей в умовах закладу дошкільної освіти, що являє собою систему професійної діяльності суб'єктів, спрямовану на створення соціально-педагогічних умов для ефективного навчання, виховання та розвитку дітей у середовищі ЗДО; особливості формування гендерної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери – соціальних працівників і інспекторів з питань надання соціальної допомоги;
- схарактеризовано соціокультурну анімацію як соціальну і соціокультурну технологію та етапи її впровадження в Україні;
- розкрито специфіку процесу формування здорового способу життя підлітків засобом соціально-педагогічного тренінгу; динаміку змісту поняття «шкільний булінг», «сім'ї, які перебувають в СЖО», «важковиховувані діти» та схарактеризовано сутність їх інтегративності;
- застосовано індивідуальний підхід у роботі з різними категоріями населення в ОТГ та різні технології роботи з важковиховуваними дітьми; гендерний підхід в теорії і практиці соціальної роботи, що дозволяє піддати аналізу причини домашнього насильства, бідності, нерівності і дискримінації за статевою та расовою ознакою, гендерні особливості сфери зайнятості, зв'язок соціально-економічного розвитку, соціальних реформ і гендерних відносин, становища жінок і чоловіків у різних країнах, способи просування ідеалів гендерної рівності та реалізації на практиці принципів соціальної справедливості;
- розроблено й упроваджено в освітні заклади тренінги та ігрові технології профілактики насильницької поведінки; комплекси тренінгів соціально-педагогічної спрямованості для членів громад щодо шляхів впровадження інституту наставництва в об'єднаних територіальних громадах, а також для громадських організацій щодо підвищення їх інституційної спроможності; технології соціально-педагогічного супроводу дітей в умовах закладу дошкільної освіти;
- проаналізовано та поглиблено гендерні та психолого-педагогічні аспекти виховання ціннісного ставлення дітей молодшого шкільного віку до представників протилежної статі; гендерні аспекти соціальної та соціокультурної (дозвіллевої) сфери; наукові розвідки у дослідженні соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки підлітків «групи ризику»;
- визначено і теоретично обґрунтовано шляхи підвищення соціально-педагогічної допомоги важковиховуваним дітям і підліткам, сім'ям, які перебувають в СЖО, а також залучення різноманітних суб'єктів соціальної роботи і соціальної допомоги в громадах (в тому числі і об'єднаних територіальних громад) для розвитку соціальних послуг; інноваційні підходи до організації соціальної роботи з важковиховуваними дітьми та підлітками, які перебувають у конфлікті із законом; шляхи підвищення компетентності громад (в тому числі і об'єднаних територіальних громад) для розвитку соціальних послуг; інноваційні технології профілактики насильницької поведінки в закладах освіти; удосконалено методичне забезпечення розвитку компетентності шкільних соціальних педагогів та соціальних працівників, які працюють в об'єднаних територіальних громадах;
- удосконалено технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи в освітніх закладах; методичне забезпечення розвитку професійної компетентності соціальних працівників, які працюють в об'єднаних територіальних громадах.

Практична цінність. Розроблено нові та оновлено курси лекцій, їх розділи, практичні та лабораторні роботи, які створено на основі результатів НДР, зокрема: *впроваджено* соціокультурних та гендерний підходи в освітній процес, а саме розроблено навчальний курс «Анімаційні технології в соціальній роботі», «Гендерні практики в соціальній роботі», «Гендерна культура дітей та молоді».

Висвітлено гендерні аспекти дозвілля у навчальних курсах «Соціальна робота у сфері дозвілля», «Педагогіка дозвілля»; технології ненасильницької поведінки та особливості гендерної соціалізації особистості у навчальному курсі «Соціалізація особистості», висвітлено гендерні аспекти різних напрямів медико-соціальної роботи – в онкології, фтизіатрії, кардіології, наркології, геріатричних закладах.

Оптимізовано викладання дисциплін «Вступ до спеціальності (Соціальна робота і Соціальне забезпечення) та деонтологія».

Запроваджено інноваційні підходи у викладання дисциплін «Соціокультурна діяльність», «Інституційне забезпечення соціальної роботи і соціальної допомоги», «Інноваційні моделі надання соціальних послуг»); *оновлено* курси лекцій з навчальних дисциплін: «Соціокультурне проектування», «Менеджмент у соціальній роботі та в системі соціального захисту», «Інституційне забезпечення соціальної роботи і соціальної допомоги», «Теорія і практика соціокультурного менеджменту», «Соціокультурне проектування», «Соціальна робота з різними типами сімей», «Соціальна робота у територіальній громаді» та «Реклама та зв'язки з громадськістю у соціальній сфері»; «Актуальні проблеми соціальної роботи в Україні» (ОКР «Магістр» за спеціальністю «Соціальна робота»).

Тема: «Психологічні чинники і технології самоздійснення особистості в різних умовах життєдіяльності». Реєстраційний номер 0121U109161 (2021–2025 рр.) Керівник роботи: к.психол.н., доц. Щербак Т. І.; кафедра психології.

Науковий результат та його значимість. Продовжено обґрунтування чинників формування особистості як суб'єкта власного життя, а також розробку умов і технологій підтримки та відновлення її психоемоційного стану в ускладнених ситуаціях життєдіяльності. Встановлено інтеграцію психологічних підходів у роботі з травмами війни. З'ясовано вікові особливості переживання травмивного досвіду війни. Вивчено психологічні особливості організації освітнього процесу в умовах війни. Здійснено теоретико-емпіричний аналіз проблеми резильєнтності та стресостійкості в педагогічній діяльності. Визначено копінг-стратегії збереження продуктивності у стресових ситуаціях. Емпірично досліджено психологічні особливості вітальності та щастя у практиків йоги. Встановлено роль самоідентичності у проблематиці життєвої кризи особистості. Саморозвиток представлено як параметр моделі фахівця-професіонала. Розглянуто методи психологічної допомоги під час гострого та посттравматичного стресового стану.

З'ясовано вплив східних практик роботи зі свідомістю та несвідомим в відновлюваній психотерапії під час пандемії COVID-19. Доведена ефективність впливу східних психологічних практик для психотерапії та реабілітації під час пандемії COVID-19. Досліджено особливості розвитку ПТСР у хворих на цукровий діабет 2 типу.

Проаналізовано вимоги до професійної діяльності психолога-консультанта під час війни, зазначено основні вимоги щодо збереження психологічного здоров'я психолога консультанта та можливості надавати професійну підтримку тривалий час в умовах війни. Визначено аксіологічні константи освітньої мобільності.

Здійснено психологічний аналіз особливостей прояву механізмів психологічного захисту у вчителів. Встановлено зв'язок між захисними механізмами вчителів та акцентуаціями характеру.

Проаналізовано особливості діагностики в арт-терапії, розглянуто обмеження методу арт-терапевтичної діагностики. Визначено особливості застосування студійної, динамічної, тематичної арт-терапії як групової роботи. За допомогою Мандала-терапії пропонується

здійснення корекції емоційного стану, нормалізації поведінки; діагностики актуального настрою; вивчення групових взаємин.

Вивчено особливості психокорекційного супроводу в системі психологічної допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку. Досліджено програмні вимоги до мовленнєвого розвитку старших дошкільників, закономірності розвитку мовленнєвої функції та науково-методичні засади корекції мовленнєвого розвитку дітей з порушеннями мовлення. Розроблено методику формування мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку з аутичними розладами.

Окреслені результати НДР кафедри відповідають вимогам до сучасних розробок та соціальним і державним запитам у період воєнного стану. Розроблений інтегративний підхід до психосоціальної допомоги постраждалим від війни, орієнтований на корекцію наслідків психотравм війни та на профілактику їх негативних впливів. Пропоновані технології є інноваційними, оскільки стосуються безпосередньо осіб, що продовжують жити в місцях активних бойових дій чи там, де загроза війни лишається дуже реальною.

Практична цінність. Оновлено курс «Сучасні технології психологічного консультування», оновлений розділ в курсі «Основи психологічного консультування» та розробляється курс «Психологія ділового спілкування». Нові курси лекцій та практичні з курсів: «Психологія особистості»; «Основи самопізнання». Оновлено розділи курсів лекцій та практичні з курсів: «Соціальна психологія з практикумом»; «Психологія роботи з сім'єю»; «Психологія роботи з різними соціальними групами». Оновлено курс «Естетотерапія» для студентів денної та заочної форми навчання, доповнено отриманими результатами НДР лекційні заняття, вдосконалено практичні заняття, на яких використовуються авторські техніки з арт-терапевтичного напрямку роботи психолога, що пройшли апробацію. Оновлено курс «Діагностика і корекція аномального розвитку», «Психопатології розвитку» вдосконалено лекційні і практичні заняття для студентів денної та заочної форми навчання. Вдосконалено методичне забезпечення для дистанційного навчання.

Тема: «Теорія та методика формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів в інноваційному просторі освіти». Реєстраційний номер 0121U108279 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: к.пед.н., доц. Кондратюк С. М.; кафедра дошкільної та початкової освіти.

Науковий результат та його значимість. Уперше виокремлено та науково обґрунтовано як самостійну дидактичну проблему теоретико-методичні та організаційно-процесуальні засади формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів в інноваційному просторі фахової освіти; розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено базові моделі, які реалізують положення безперервності освіти як пріоритетного напрямку підвищення професійної компетентності фахівців.

Виділено і обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, які забезпечують комплексний вплив на: формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів.

Визначено форми, методи, технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів з урахуванням сучасних запитів практики; ефективні способи активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вчителів початкових класів в умовах дистанційного навчання; форми і методи формування екологічної компетентності майбутніх вчителів початкових класів; методи та прийоми роботи з творами художньої літератури для розвитку художньо-мовленнєвої діяльності майбутніх вихователів ЗДО; структуру, функції та дидактичні можливості навчально-пошукової діяльності у процесі формування пізнавальної мотивації здобувачів вищої освіти.

Виявлено суперечності готовності та можливостей включення майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів до інноваційної освітньої діяльності; основні напрями інноваційної діяльності здобувачів педагогічної освіти; передумови застосування дистанційного і змішаного навчання в підготовці майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів.

З'ясовано компоненти, критерії, показники та рівні сформованості професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів в інноваційному просторі освіти; принципи інноваційної діяльності майбутнього педагога.

Охарактеризовано інноваційні педагогічні технології та сучасні методики формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів; вимоги до майбутніх фахівців інноваційного спрямування.

Установлено антиінноваційні бар'єри та стереотипи у формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів та шляхи їх подолання.

Скореговано зміст освітніх компонент освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка відповідно до нових тенденцій модернізація загальної середньої освіти.

Подальшого розвитку набули ідеї щодо: формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів в інноваційному просторі освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що здобуті результати можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти при розробці навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін для спеціальностей 012 «Дошкільна освіта» і 013 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти, а також для розробки підручників, навчально-методичних посібників, методичних комплексів, дидактичних матеріалів тощо для майбутніх фахівців дошкільної і початкової освіти.

Практична цінність. Здобуті результати можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти при розробці навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін для спеціальностей 012 «Дошкільна освіта» і 013 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти, а також для розробки підручників, навчально-методичних посібників, методичних комплексів, дидактичних матеріалів тощо для майбутніх фахівців дошкільної і початкової освіти.

Оновлено зміст лекційних і практичних занять навчальних дисциплін «Методика навчання математичної освітньої галузі», «Технології вивчення математичної освітньої галузі», «Вступ до спеціальності 013 Початкова освіта», «Технології вивчення англійської мови в початковій школі», «Методика навчання дитини англійської мови», «Практичний курс англійської мови з МВ у початкових класах», «Анатомія, патологія дітей з основами валеології», «Технологія формування дослідної діяльності дітей». Оновлено окремі розділи навчальних дисциплін «Сучасні інформаційні технології навчання в початковій школі», «Методика навчання іноземної мови», «Спецкурс з методики викладання англійської мови» відповідно до нових тенденцій в сучасному інформаційному просторі. Розроблено силабуси навчальних дисциплін таких як: «Математика», «Методика навчання математичної освітньої галузі», «Сучасні інформаційні технології навчання в початковій школі», «Використання хмарних технологій в освітньому процесі початкової школи», «Технології вивчення математичної освітньої галузі», «Сучасні інформаційні технології», «Використання хмарних технологій в ЗДО», «Створення сучасних засобів розвитку дітей дошкільного віку за допомогою інформаційних технологій», «Вступ до спеціальності 013 Початкова освіта», «Технології вивчення англійської мови в початковій школі», «Методика навчання дитини англійської мови», «Практичний курс англійської мови з методикою викладання у початкових класах», «Методика навчання іноземної мови», «Спецкурс з методики викладання англійської мови» для студентів денної і заочної форм навчання.

Додані теми до лекційного курсу «Методика навчання природничої освітньої галузі», а саме: «Формування загальних та предметних компетентностей учнів початкової школи», «Умови формування природознавчої компетентності учнів початкових класів»; до курсу «Технології природничої освітньої галузі», а саме: «Технології формування екологічної компетентності учнів початкових класів».

Розроблено і оновлено лекційні і практичні заняття з дисциплін «Теорія та методика проведення свят і розваг», «Музично-терапевтичні технології» з використанням комплексу методів, прийомів, форм і засобів залучення майбутніх вихователів та вчителів до елементарного музикування, релятивного співу, опанування основами музично-ритмічної діяльності, активного слухання музики, інсценізації музичних творів з опорою на ігрові підходи.

Розроблено нові курси для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта»: «Інноваційні методики дошкільної освіти» (обов'язкова навчальна дисципліна), «STREAM-освіта для дошкільників» (вибіркова навчальна дисципліна), «Лепбук у роботі з дошкільниками».

Розроблено і впроваджено лекційні і практичні заняття з наступних предметів «Моніторинг якості дошкільної освіти», «Менеджмент у системі дошкільної освіти», «Комп'ютерні технології у роботі з дітьми» «Художня праця та основи дизайну», «Основи сімейної педагогіки», «Дошкільна освіта в зарубіжних країнах», «Управління у системі ДНЗ».

Результати наукової роботи використано при підготовці матеріалів до таких навчальних дисциплін: «Теорія та методика музичного виховання»; «Теорія та методика керівництва образотворчою діяльністю»; «Музичне мистецтво з методикою навчання»; «Технології вивчення мистецької і технологічної ОГ»; «Технології роботи за підручниками «Мистецтво» в Новій українській школі»; «Теорія і практика загальної мистецької освіти».

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Тема: **«Теоретико-методологічні і організаційно-методичні проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації, ерготерапії та спеціальної освіти»**. Реєстраційний номер 0120U100803 (2020–2025 рр.). Керівник роботи: к.фіз.вих, доц. Звіряка О. М.; кафедра здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії.

Науковий результат та його значимість. Як результат, у звітному періоді удосконалено систему самостійної підготовки студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» до вивчення підходів фізичної терапії у неврології. Було створено засади педагогічних умов формування професійної готовності до подальшої практичної діяльності та обґрунтовано доцільність застосування кейс-стаді для розвитку практико-орієнтованого навчання студентів; розкрито особливості інформальної освіти майбутніх фахівців фізичної терапії.

Вперше розроблено систематизацію застосуванні засобів ерготерапії та розкрито методіку їх застосування з метою попередження побутового травматизму для слабозорих та незрячих осіб.

Подальшого розвитку та удосконалення набули засоби та методи фізичної терапії та ерготерапії в нейрохірургії; застосування гідрокінезотерапії у системі фізичної терапії пацієнтів із порушеннями діяльності опорно-рухового апарату; засобів і методів фізичної терапії та ерготерапії при лікуванні розсіяного склерозу, для пацієнтів із набутими деформаціями нижніх кінцівок, після травм передньої хрестоподібної зв'язки колінного суглоба, після опікового ураження верхніх кінцівок, при холецисектомії у післяопераційному періоді.

Детальна увага приділена питанню розвитку послуг у фітнес-індустрії; особливостей використання природних засобів у системі оздоровлення; застосування фізичних вправ з метою оздоровлення дітей та підлітків.

Подано заявку «Інклюзивний розвиток – інклюзивне суспільство» на Конкурс «Європейська програма». Даний проєкт профінансовано Міжнародним Фондом Відродження обсягом 300 тис. грн. на листопад-грудень 2022 рік. Учасниками проєкту стали доценти кафедри та студент 4 курсу даної спеціальності.

Викладачі кафедри взяли участь у тренінгу «Міждисциплінарний підхід у наданні реабілітаційних послуг» в рамках україно-швейцарського проєкту «Реабілітація травм війни в Україні»: I етап – 02-04 вересня 2022 року; II етап – 28-29 жовтня 2022 року в м. Львів.

Практична цінність одержаних результатів полягає в розробці навчально-методичного забезпечення формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Розробка методів, форма та засобів організації виробничої практики, діагностичного апарату для визначення рівнів готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку; навчально-методичного забезпечення виробничої практики.

Результати може бути використано для організації і проходження майбутніми бакалаврами фізичної терапії, ерготерапії виробничої практики. Зміст, форми і методи проведення виробничої практики можуть бути використані у системі підвищення кваліфікації і перепідготовки фахівців фізичної терапії, ерготерапії.

Тема: «Теоретико-методичні засади підготовки спортсменів в олімпійських і неолімпійських видах спорту». Реєстраційний номер 0121U108246 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: к.пед.н., доц. Бермудес Д. В.; кафедра теорії та методики спорту.

Науковий результат та його значимість. Кафедрою ТМС у звітному періоді зосереджено увагу на інтеграції України в європейський освітній простір, що ставить перед вищими закладами країни завдання формування особистості, здатної творчо, швидко мислити здобувати нові знання та вміти застосовувати їх для розв'язування нових нестандартних ситуацій, а саме досліджено:

- проблему зобов'язання дитини-спортсмена дотримуватись положень антидопінгового законодавства України;
- особливості реалізації дистанційної освіти в Україні і закордоном у закладах вищої освіти. Виявлено, що у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту активно використовується система Moodle;
- використання методів саморегуляції психічних станів у підготовці футболістів збірної України з футзалу серед спортсменів із порушеннями зору;
- удосконалення фізичної підготовки юних спортсменів у кінному спорті.
- науково-методичні засади впровадження інноваційних технологій навчання рухових дій у професійну підготовку майбутніх фахівців фізичної культури і спорту;
- використання танцювальних елементів у процесі фізкультурно-оздоровчих занять у закладах дошкільної освіти;
- удосконалення тренувального процесу студентів групи підвищення спортивної майстерності з футзалу;
- проаналізовано показники результатів стрільби біатлоністів різних вікових груп на Чемпіонаті світу з біатлону 2021 року та складанні еталонні шкали точності і часу стрільби.

Вперше: здійснено аналіз Інтернет-джерел з для виявлення особливостей використання ІКТ у навчальному процесі; досліджено проблему зобов'язання дитини-спортсмена дотримуватись положень антидопінгового законодавства України; розроблено структуру та зміст навчального курсу «Теорія та методика спорту вищих досягнень» і надано оцінку реалізації даного курсу в системі дистанційної освіти СумДПУ імені А. С. Макаренка; доведено, що тренування збільшують стійкість нервової системи до подразників, які діють на організм у період очікування початку змагань, та саме повторні виступи на змаганнях дають змогу спортсмену правильно оцінювати свої можливості і можливості суперника; систематизовано дані наукових розробок сучасних авторів та проаналізовано останні сучасні методики розвитку фізичної підготовки спортсменів 11-13 років у кінному спорті; визначено педагогічні умови підвищення ефективності процесу впровадження інноваційних технологій навчання рухових дій у професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту; розроблено та експериментально перевірено програму фізкультурно-оздоровчих занять з використанням танцювальних елементів у процесі фізичного виховання старших дошкільників для покращення фізичного стану; розроблено експериментально перевірено комплекси

спеціальних вправ для удосконалення фізичної підготовки студентів груп ПСМ з футболу; проаналізовано показники результатів стрільби біатлоністів різних вікових груп на Чемпіонаті світу 2021 року та складанні еталонні шкали точності і часу стрільби.

Значимість та практичне застосування полягає у: впровадженні комплексів спеціальних вправ в навчально-тренувальний процес студентської збірної команди групи підвищення спортивної майстерності з футболу навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка про впровадження результатів наукової роботи №72 від 01.02.2022 року); впровадженні орієнтовну модель стрілецької підготовки біатлоністів та окремі аналітичні результати і розробки (еталонні шкали) для практичного використання в діяльності тренерського складу Обласного комунального закладу «Сумська обласна школа вищої спортивної майстерності» м. Суми (довідка про впровадження результатів наукової роботи №222 від 25.11.2021 року); впровадженні використання танцювальних елементів у процесі фізкультурно-оздоровчих занять у закладах дошкільної освіти у Сумській дошкільний заклад (ясла-садочок) №17 м. Суми, Сумської області (довідка про впровадження результатів наукової роботи №01-59/21 від 27.01.2022 року).

Упровадження результатів досліджень дозволило удосконалити зміст обов'язкових дисциплін, дисциплін вільного вибору студентами та практичної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 017 Фізична культура і спорт ОП Фізична культура і спорт ОР бакалавр, ОР магістр.

Тема: «Психолого-педагогічні засади корекції розвитку осіб з особливими освітніми потребами» Номер державної реєстрації роботи 0118U100353. Керівник роботи: к.пед.н., проф. Кравченко А. І.; кафедра логопедії.

Науковий результат та його значимість:

- проаналізовано вітчизняну та зарубіжну літературу з питань етіології, патогенезу та корекції мовленнєвих порушень; логопедично-реабілітаційного супроводу дітей із порушеннями психофізичного розвитку; логопедичної роботи з немовленнєвими дітьми; розвитку дрібної моторики дошкільників із загальним недорозвитком мовлення; формування комунікативної функції мовлення дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення; корекції порушень фонетико-фонематичної та лексико-граматичної складових мовлення в дітей дошкільного віку із загальним та фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення; логопедичної роботи з дітьми раннього віку;
- висвітлено питання корекційної роботи в умовах науково-практичного центру кафедри логопедії та організації «спеціальної освіти» (аналіз результатів досліджень опубліковано у наукових виданнях, представлено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях);
- питання підготовки спеціальних педагогів в Україні, (зокрема логопедів); особливості викладання вибіркового освітнього компоненту «Логопедичний практикум» у СумДПУ імені А. С. Макаренка для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти; науково-теоретичні засади формування комунікативної функції мовлення в дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення засобом сюжетно-рольової гри, використання рухливих ігор в процесі корекційно-розвиткової роботи з дітьми старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення, навчання елементів грамоти дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення із використанням ігрових інноваційних технологій, формування мовленнєвих умінь дітей раннього віку, формування праксису та розвитку дрібної моторики;
- виокремлено та схарактеризовано: основні уміння, які набувають студенти у результаті вивчення навчальної дисципліни вибіркового освітнього компоненту «Логопедичний практикум» у СумДПУ імені А. С. Макаренка (проводити аналіз мовленнєвих порушень; визначати зміст, вибір методів та прийомів логопедичного впливу при різних мовленнєвих порушеннях у дітей та дорослих; обирати доречну послідовність дій та

продуктивно їх виконувати; проводити корекційну роботу з особами із мовленнєвими порушеннями різного віку); види мовленнєвих умінь, які необхідно сформувавши в дітей раннього віку;

- визначено: особливості подолання заїкання з позиції комплексного підходу, де одним із засобів виступає дихальна гімнастика, формування мовленнєвих умінь дітей раннього віку, використання рухливих ігор та інноваційних засобів у корекційно-розвитковій роботі.

Практична цінність. Визначено особливості викладання вибіркового освітнього компоненту «Логопедичний практикум» у СумДПУ імені А. С. Макаренка для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти; освітній компонент відзначається своєю практичною спрямованістю; освітній компонент відзначається своєю практичною спрямованістю; зазначено, що складність і специфіка логопедичної роботи, а також постійне зростання поширеності та ускладнення мовленнєвих порушень у дитячого контингенту населення нашої країни зумовлюють постійне зростання попиту на кваліфікованих фахівців цієї галузі; в рамках курсу студенти мають змогу працювати із особами з мовленнєвими порушеннями на базі Науково-практичного центру кафедри логопедії а саме: спостерігати за проведенням консультацій, діагностики та занять фахівцями центру, а також повноцінно включатися в роботу; зазначено, що освітній компонент «Логопедичний практикум» є важливим у процесі оволодіння фахом логопеда. Особливо значущим він є для студентів-магістрантів, що вступили в магістратуру за системою «перехресного вступу».

Визначено особливості подолання заїкання з позиції комплексного підходу; акцентовано увагу фізичним вправам, що сприяють розвитку м'язової системи та вихованню узгоджених рухів, покращенню роботи легень, серця, обміну речовин, створенню гарного настрою у дітей та стимуляції їх до певної діяльності; з'ясовано, що дихальні вправи, як важлива складова комплексної системи подолання заїкання, спрямовані на збереження та покращення здоров'я дітей, підвищення рівня фізичної підготовки та працездатності, що сприяє формуванню та нормалізації мовлення, виробленню позитивних особистісних якостей у дітей означеної категорії; відзначено, що оволодіння комплексом дихальної гімнастики необхідно здійснювати поступово; досліджено, що дихальні гімнастичні вправи потрібно застосовувати в усі періоди корекційного впливу.

Визначено, для формування мовленнєвих умінь дітей раннього віку необхідним є використання прийомів помилок, перетворення, називання, додавання, додаткового опису, сумісного розповідання, багаторазового повторення, опису, запам'ятовування, визначення місцезнаходження об'єктів, запитань, утворення нових слів, порівняння, наслідування, реконструкції, прийом співів.

Описано методику використання інноваційних засобів у процесі навчання грамоти дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення як основи успішного навчання в школі; методика дозволяє поліпшити процес підготовки дітей до школи в умовах закладу дошкільної освіти, підвищити ефективність даного процесу; визначені особливості роботи з навчання елементів грамоти дітей із загальним недорозвитком мовлення: навчання проводиться на матеріалі звуків, які дитина правильно вимовляє; виділення подовженого періоду підготовки до навчання грамоти; роздробленість матеріалу, який засвоюють діти, та його докладне відпрацювання на кожному з нових етапів навчання.

Розкрито особливості використання сюжетно-рольової гри у процесі формування комунікативної функції мовлення в дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення засобом; у кожній грі має бути визначено мовленнєве комунікативне завдання, попередня робота, створення дислокації, ролі, ігрові дії; в іграх діти мають добирати необхідну форму висловлювання в залежності від ігрової дії, від обраної ролі; під час організації та проведення сюжетно-рольової гри доцільно використовувати такі прийоми як показ дії, керівництво грою, питання, створення проблемної ситуації; сюжетно-рольові ігри сприяють збагаченню та активізації словника дітей, розвитку діалогічного та монологічного мовлення, впливає на формування комунікативної функції мовлення.

Представлено методика використання рухливих ігор в логопедичній роботі; у корекційній роботі з дошкільнятами із порушеннями мовлення рухливі ігри сприяють розвитку і нормалізації моторних функцій, формують наслідування, виробляють ігрові навички, вдосконалюють просодичні компоненти мовлення, дозволяють підвищити активність, творчі здібності; використовувати рухливу гру можна на кожному етапі логопедичного заняття, можна використовувати як елемент заняття для закріплення пройденого матеріалу або як фізкультурну хвилинку; будь-яку рухливу гру можна адаптувати до лексичної або граматичної теми, до теми заняття з формування фонетико-фонематичних процесів і використовувати її в спільній діяльності з дитиною.

Тема: «Теоретичні і методичні засади загальної та професійної фізкультурної освіти різних груп населення». Реєстраційний номер 0121U107786 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: д.фіз.вих., проф. Томенко О. А.; кафедра теорії та методики фізичної культури.

Науковий результат та його значимість. Вперше: розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено систему професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з ФКіС на акме-культурологічних засадах, яка включає цільовий, теоретикометодологічний, змістовий, організаційно-процесуальний та критеріальнооцінювальний блоки, де увиразнені провідні підходи (акме-культурологічний, системний, синергетичний, аксіологічний, екзистенційний, діяльнісний), загальнодидактичні й специфічні принципи фізичного виховання і спорту (всебічного гармонійного розвитку особистості; зв'язку з життєдіяльністю; оздоровчої, лікувальної та адаптивної спрямованості; доступності та індивідуалізації; систематичності; вікової адекватності фізичного навантаження; поступового збільшення фізичного навантаження; чергування навантаження й відпочинку) та акме-культурологічні принципи (спадкоємності трьох рівнів освіти; цілісності формування фахівця; формування особистості у різноманітній діяльності; професійно-педагогічної спрямованості; єдності теорії і практики; педагогічної рефлексії; соціальної обумовленості), модернізація змісту професійно-педагогічної підготовки (з акцентами на ціннісних професійних орієнтаціях молоді), педагогічні умови, форми, методи й засоби; виявлено синергетичний зв'язок акмеологічного та культурологічного підходів як ефективної основи професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з ФКіС та введено у науковий обіг категорію «акме-культурологічний підхід», представлено її авторське трактування; обґрунтовано педагогічні умови професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, побудовану на акме-культурологічних засадах (посилення уваги до гуманістичних цінностей фізичної культури у змісті освітніх компонентів для розвитку ціннісних орієнтацій та мотивації до професійно-педагогічної діяльності; збільшення ваги активних методів навчання для розвитку педагогічної 9 майстерності; нарощення віртуальної присутності студентів у освітньому, спортивному та соціальному просторах для сприяння розвитку в них здатності до самоосвіти та професійного самовдосконалення; насичення педагогічним змістом науково-дослідної діяльності студентів для культивування схильності до професійно-педагогічної діяльності); теоретично й експериментально обґрунтовано експериментальну програму професійно-прикладної фізичної підготовки студентів будівельних спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти; систематизовано форми, засоби та методи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів будівельних спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти; розроблено систему вправ для розвитку фізичних якостей студентів будівельних спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробленні на акме-культурологічних засадах системи професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту та відповідного навчально-методичного супроводу, який включає: монографію «Професійнопедагогічна підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту: акмекультурологічні засади»; оглядові статті у колективних монографіях «Професійна культура: сутність, фахові особливості, розвиток»; «Theoretical and practical mechanisms of development of legal science at the beginning of the third millennium», «Information and Innovation

Technologies in the Life of Society»; навчальні посібники «Фізична культура особистості фахівця фізичної культури і спорту», «Основи професійно-педагогічної культури фахівця фізичної культури і спорту», «Моніторинг та самооцінка якості професійно-педагогічної підготовки студентів фізкультурних спеціальностей»; методичні рекомендації «Здоров'язбережувальна компетентність фахівця фізичної культури і спорту», «Комунікативна компетентність фахівця фізичної культури і спорту», «Соціокультурна компетентність фахівця фізичної культури і спорту», «Розвиток професійної самосвідомості майбутнього фахівця фізичного виховання»; навчально-методичні комплекси на друкованих та електронних носіях з дисциплін «Фізична культура особистості фахівця фізичної культури і спорту», «Основи професійно-педагогічної культури фахівця фізичної культури і спорту»; комп'ютерну програму «Моніторинг стану сформованості професійнопедагогічної культури майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №179257 від 10.09.2017, видане Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України).

Тема: «Стратегія формування туристських кластероутворень в регіональній інфраструктурі». Реєстраційний номер 0121U108259 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: к.пед.н., доц. Зігунов В. М.; кафедра туризму та готельно-ресторанного сервісу.

Науковий результат та його значимість. У звітному році викладачами кафедри туризму і готельно-ресторанного сервісу проведено аналіз туристського потенціалу територіальних громад Сумської області, а також стану розвитку регіонального туризму в умовах військового стану.

Досліджено сучасні проблеми, які гальмують розвиток туризму в туристських дестинаціях територіальних громад, враховуючи прикордонне положення області та умови існування військового стану в державі.

Визначено стратегічні «магніти» та «драйвери» розвитку туризму в безпечних громадах Сумщини.

Також охарактеризовано стратегічні умови та напрями створення кластерів у туристській галузі Сумського регіону. Основними проблемами, які гальмують розвиток регіонального туризму з використанням кластерного підходу виступають:

1. Відсутність на рівні Сумської області та у більшості територіальних громад регіону стратегічних нормативно-правових документів з розвитку місцевого туризму на основі використання кластерного підходу. У 2022 році збігає термін Програми розвитку туризму Сумської області (2018 – 2022).

2. Недостатнє приділення уваги керівниками територіальних громад значенню розвитку місцевого туризму в структурі економіки громади.

3. Відсутність у громадах дієвих організаційних структур, які б могли займатися стратегічним розвитком туризму.

4. Відсутність комплексної системи брендування та позицінування регіонального та місцевого туризму.

Кафедрою туризму і готельно-ресторанного сервісу протягом року налагоджено співробітництво з представниками територіальних громад щодо розвитку туризму на територіях ОТГ. Підготовлено проекти угод про співпрацю кафедри та Сумської, Роменської, Путивльської, Липоводолинської та Кролевецькою ОТГ.

У пошуках джерел надходження фінансування до бюджетів територіальних громад у Сумському регіоні з'ясовано, що розвиток місцевого туризму на основі кластерних об'єднань залишається поза увагою органів державної влади та органів місцевого самоврядування, в той же час є доцільність використання унікальних туристських пам'яток природи та об'єктів історико-культурної спадщини, які знаходяться на території громад. Під час дослідження було визначено, що дані об'єкти можуть виступити «магнітами розвитку» місцевого туризму і джерелом поповнення бюджету громад, а також умовою для створення робочих місць і покращення соціально-економічних показників місцевої економіки.

Упродовж року студентами спеціальності 242 Туризм, разом з науковими керівниками, проводилися дослідження над пошуком шляхів вдосконалення розвитку туризму в територіальних громадах Сумщини.

Практична цінність. За підсумками НДР до навчальних планів підготовки майбутніх фахівців з туризму за освітньою програмою «Туризм» ОР Бакалавр до вибіркового компонентів включено навчальні дисципліни «Туристські кластери», «Стратегічне управління в туризмі».

За освітньою програмою «Туризмознавство» ОР Магістр – навчальні дисципліни «Туристські дестинації», «Стратегія сталого розвитку туризму», «Управління розвитком національного і регіонального туризму», «Туристська політика», «Туристські дестинації».

Вивчення зазначених навчальних дисциплін розширило компетентості майбутніх фахівців у сфері стану та перспектив розвитку регіонального туризму, сприяючи практичному виконанню науково-дослідної теми кафедри.

Тема: «Застосування інноваційних та оздоровчих технологій у фізичному вихованні різних груп населення та підготовці спортсменів». Реєстраційний номер 0121U108203 (2021–2023 рр.). Керівник роботи: д.пед.н, доц. Лазоренко С. А.; кафедра спортивних дисциплін і фізичного виховання.

Науковий результат та його значимість. Здійснено наукове обґрунтування інноваційних перетворень фізкультурної освіти на основі інформатизації процесу навчання рухових дій як системно організованої діяльності, яка детермінована вимогами державних освітніх стандартів і спрямована на задоволення запитів суспільства на освітні послуги.

Визначено структуру навчальної діяльності із використанням електронних засобів навчання із набуття знань і формування умінь у галузі навчання рухових дій, яка складається з ієрархічно вибудованих, системно пов'язаних операцій, які виконуються в певних напрямках, а саме: вивчення закономірностей інформаційних процесів, які супроводжують навчання рухових дій у системі фізкультурної освіти; пошук у структурі діяльності з навчання рухових дій компонентів, сприйнятливих до інформаційно-технологічних перетворень, виділення і структурування об'єктів інформатизації за ознакою їх значимості у досягненні визначених завдань навчання; розробка педагогічних алгоритмів, орієнтованих на застосування у процесі навчання рухових дій інформаційних технологій і комп'ютерних засобів; проектування педагогічних навчальних комп'ютерних програм, призначених для застосування у процесі навчання рухових дій; розробка навчально-методичного забезпечення процесу навчання рухових дій, який функціонує за допомогою інформаційних технологій; підготовка учасників освітнього процесу до інформаційно-технологічних перетворень; створення педагогічних умов реалізації інноваційних технологій навчання рухових дій; впровадження та оцінка ефективності інноваційних технологій навчання рухових дій у діяльність закладів вищої педагогічної освіти.

Наукова новизна полягає у визначенні педагогічних умов підвищення ефективності процесу впровадження інноваційних технологій навчання рухових дій у професійну підготовку майбутніх фахівців із фізичної культури: підтримка основних операцій дидактичного циклу при навчанні рухових дій: планування освітньої діяльності, застосування засобів і методів навчання, контроль і діагностика; поєднання технології комп'ютерної візуалізації інформації навчального призначення із застосуванням фізичних вправ. Передбачається, що застосування в умовах практичного заняття мультимедійних навчальних об'єктів із технікою рухових дій прискорює формування рухових умінь і навичок на основі оптимізації процесу виникнення кінестетичних відчуттів вірного виконання техніки фізичних вправ.

Практична цінність полягає у реалізації змісту навчальної роботи у частині формування вміння підбирати засоби навантаження для вирішення конкретних завдань заняття. Користувачеві електронної програми пропонується сформувати з набору слів і словосполучень цілісну конструкцію – комплекс диференційованих завдань, потім підібрати відповідні засоби для вирішення кожного окремого завдання. Навчальна програма контролює правильність підбору і послідовність вправ. Допущені помилки коментуються, на екран виводиться підказка, однак для продовження роботи користувач зобов'язаний виконати завдання вірно. Дана

послідовність дій забезпечує закріплення знань про методiku навчання і формує вміння підбирати засоби навантаження, призначені для вирішення конкретних завдань.

Навчально-науковий інститут історії та філософії

Тема: «Стратегія розвитку України як соціальної системи під впливом наукомістких технологій (сталість нелінійності)». Реєстраційний номер 0120U100571 (2020–2022 рр.). Керівник роботи: к.філос.н., доц. Снегірьов І. О.; кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін.

Науковий результат та його значимість:

- проаналізовано гносеологічно-аксіологічний потенціал постнекласичної науки у формуванні нелінійного розуміння процесів різних аспектів та сфер функціонування держави;
- розкрито сутність основних принципів, які підсилюють виникнення та перебіг нелінійних процесів у суспільстві під впливом технологій, починаючи з появи людини: принцип відстроченої дисфункції, достатньої різноманітності та ієрархічних компенсацій;
- на основі теоретико-методологічного інструментарію постнекласичної методології визначена сутність NBICS цивілізації, її принципи, перспективи розвитку України;
- визначені соціокультурні ефекти розвитку та впровадження Ні-tech технологій, у сфері етики та релігії, превентивної освіти України;
- встановлено, що розвиток індустрії супертехнологій здатний якісно змінити умови існування людини, тілесність та генотип людини, породжуючи складний комплекс екзистенціональних, етичних, світоглядних проблем;
- доведено, що в основі тенденцій розвитку меганауки лежить взаємодія нанонаук, молекулярної біології, штучного інтелекту, які можуть досягти технологічної сингулярності, наслідком якого може бути еволюційний стрибок «людина – постлюдина»;
- виявлена специфіка біфуркаційних періодів розвитку України, а саме кореляція між фактором та атрактором, в ролі якого виступають наукомісткі технології.

Практична цінність. Розкрито сутність категоріального апарату нелінійного підходу, за допомогою якого осмислення біфуркаційних періодів розвитку України набуває якісно нового змісту. Проаналізовані основні методи та форми наукового пізнання на етапі постнекласичної науки. Особливу увагу приділено новітнім технологіям: NBICS-конвергенції, нанотехнологіям, Ні-tech і Ні-hume технологіям та синергетичній парадигмі.

Результати впроваджено в процес викладання спецкурсів зі світоглядних та методологічних проблем освіти для студентів, магістрантів, аспірантів Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка. Висновки дослідження можуть бути застосовані в удосконаленні навчального процесу через внесення змін до змісту навчальних планів, програм, підручників, навчальних посібників, в напрацюванні нових інноваційних педагогічних технологій в освіті, а також в управлінні освітньою галуззю на всіх рівнях, зокрема в розробці стратегічного та інноваційного освітнього менеджменту. Результати проекту впроваджуються в СумДПУ імені А. С. Макаренка, в інноваційній освітній моделі (Суми, Сумська область, Полтава, Полтавська обл., Вінницька обл., м. Чернівці, Чернівецька область). Результати впроваджуються в процес підготовки й написання дипломних робіт студентів, магістерських, кандидатських та докторських дисертацій в напрямку осмислення впливу Ні-tech на розвиток інноваційних процесів в превентивній освіті.

Тема: «Актуальні питання всесвітньої історії та методики викладання суспільних дисциплін». Реєстраційний номер 0120U100570 (2020–2022 рр.). Керівник роботи: д.пед.н., проф. Михайличенко О. В.; кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін.

Науковий результат та його значимість. Проведено дослідження конкретних питань всесвітньої історії: Стратегічне партнерство між КНР, ЄС і США у сфері енергетики й

міжнародної охорони довкілля (2000 – 2016 рр.), Вирішення прикордонних проблем США і Канади у сфері спільного використання водних ресурсів, Використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності вчителя початкової школи, Особливості використання методів та прийомів технології критичного мислення при підготовці майбутніх вчителів історії в умовах дистанційного та змішаного навчання, Політика провідних світових держав у Китаї у зв'язку з повстанням іхетуанів (1899 – 1901 рр.), Формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів історії в умовах дистанційної освіти: інноваційні технології та методи, Верифікація особи Й. Сталіна руською православною церквою у 1943-1953 рр., Соціально-побутові умови життя студентської молоді Сумщини під час введення карткової системи (1928-1935 рр.), Формування відносин між РСФРР і УСРР на початку 1920-х рр.: шлях до унітаризму, Голод на Сумщині 1946-1947 рр. та його наслідки для соціально-економічного і культурного життя області, Балканські інтеграційні проекти: історія і сучасність. Викладачі, аспіранти, магістранти підготували і опублікували розвідки з проблем: Підготовка вчителя історії в умовах сучасних викликів, Мангетенський проект: участь військово-морських сил у створенні ядерної зброї, Міжетнічний конфлікт на Кіпрі: причини, історія, сучасний стан, Стратегічне партнерство США-Україна (2014-2020 рр.), Перебіг італійської кампанії Наполеона Бонапарта у липні – листопаді 1796 року, «Перший етап» культурної революції в Китаї 1966-1968: зовнішньополітичні чинники, Розвиток «Фолклендського питання» з 1976 р. по квітень 1982 р., висвітлили малознані або незнані аспекти цих проблем. Результати робіт представлені у доповідях на наукових конференціях, у наукових публікаціях, застосовані у навчальному процесі.

Досліджено актуальні питання всесвітньої історії та методики викладання суспільних дисциплін.

Виявлено особливості новітніх технологій навчання всесвітньої історії та суспільних дисциплін.

Розроблено рекомендації щодо поглиблення та розширення теоретичних та практичних знань про сучасні онлайн-сервіси, форми організації навчання та специфіку впровадження новітніх освітніх технологій в загальноосвітній школі та використання сучасних онлайн ресурсів в освітньому процесі, що забезпечать формування інформаційно-цифрової компетентності майбутнього вчителя історії – здатності до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації із курсів всесвітньої історії. Матеріал буде використаний під час викладання курсів «Теорія та методика навчання історії», «Шкільний курс історії».

Досліджено провідні тенденції, перебіг соціально-економічного, суспільно-політичного та культурного розвитку країн Азії, Африки та Латинської Америки, охарактеризовано їх політичні системи та особливості реалізації зовнішньої політики, з'ясовано періодизацію, особливості, хід і результати суспільно-політичних та соціально-економічних перетворень. Матеріал буде використано під час викладання курсів Азії, Африки та Латинської Америки для студентів історичного факультету.

Практична цінність. Розроблено та оновлено навчальні курси: «Теорія та методика навчання історії», «Шкільний курс всесвітньої історії та методика навчання», «Історія стародавнього світу», «Історія середньовічного Сходу», «Нова історія країн Азії та Африки», «Новітня історія країн Азії та Африки», «Новітня історія країн Європи та Америки», «Історія середніх віків», «Історія слов'янських народів».

Впроваджено здобуті результати до широкого історіографічного вжитку, застосовано у навчальному процесі в ході викладання нормативних та спеціальних курсів, підготовці студентами кваліфікаційних робіт.

Тема: «Соціально-економічні та культурно-освітні процеси в Україні у ХХ – на початку ХХІ століття». Реєстраційний номер 0121U108200 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: к.іст.н., доц. Вовк О. В.; кафедра історії України.

Науковий результат та його значимість. Проведені наукові дослідження з колективної науково-дослідної теми стосувалися різних аспектів життя українського суспільства у ХХ – на початку ХХ ст.

Вперше досліджено верифікацію особи Й. Сталіна Руською православною церквою в період пізнього сталінізму, зокрема проаналізовано звернення, промови, проповіді, листування представників РПЦ у яких присутні елементи поширення культу особи Й. Сталіна. Метою дослідження є аналіз участі РПЦ у формуванні та поширенні культу особи Й. Сталіна. Визначено типові для представників церкви вислови, які характеризували особу радянського очільника. Визначено, що хвалебна риторика посилилася протягом 1941–1943 рр. в ході зближення світської та церковної влади. В цей час до РПЦ проникають елементи культу особи та починається пряме вихваляння Й. Сталіна. Культ особи значно поширився у церковному середовищі від осені 1943 р. З цього часу постійно звучали слова вдячності за «благодіяння» здійснювані на користь церкви, а заслуги армії поступово ототожнювалися особисто з очільником держави. В середові церкви виникають свого роду месіанські сподівання відносно керівника СРСР, формується культ переможця і великого церковного благодійника.

Вперше проаналізовано «Журнал Московської патріархії» як засіб висвітлення постаті архієрея РПЦ, розкритті його характерних рис та дослідженні методів формування особистості владики в очах вірян та кліриків. Встановлено, що зіткнувшись у 1943 р. із проблемою відновлення церковної структури, забезпечення ієрархів, подолання впливів антицерковної та антирелігійної пропаганди і відновлення авторитету в очах суспільства, Руська православна церква одним із методів досягнення поставлених цілей обрала публікаторську діяльність на сторінках офіційного видання. Серед маси інформації привертає увагу висвітлення постаті православного архієрея. Крім розкриття хроніки діяльності та біографій, ці публікації були покликані сформувати в очах духовенства та вірян свого роду ідеал єпископа, яким його бачила Церква в радянських умовах. У матеріалах журналу переплітаються ідеї церковного служіння та державної відданості, співпереживання вірянам та співпраці із тоталітарним режимом. Особливістю цих матеріалів є повне ігнорування періоду 1920–1930-х рр. та подій, пов'язаних із радянським переслідуванням. Разом із тим значна увага приділяється боротьбі з іншими православними конфесіями. Вагоме місце займає опис подій радянсько-німецької війни.

Проаналізовано реакція РПЦ на військову агресію росії проти України у 2022 р. Встановлено, що РПЦ є стороною конфлікту, яка виправдовує та благословляє війну Росії проти України. Перетворення віровчення на політичну релігію та активна підтримка ідеології «русского мира», фактично перетворили РПЦ на ідеологічне підґрунтя політичного режиму Росії та її військової агресії. На сучасному етапі офіційну позицію Церкви висловлює переважно Патріарх Кирило (Гундяєв). Його звернення та заяви адресовані різній аудиторії, проте переслідують єдину мету – виправдати російську військову агресію, донести офіційну позицію російської влади до якомога ширшого кола. Для цього використовується як внутрішній потенціал, так і можливість спілкування на зовнішньополітичній арені. Особливістю реакції очільника РПЦ є те, що він намагається висвітлити російсько-українську війну, як метафізичну боротьбу із силами зла, формуючи образ священної війни.

Продовжено вивчення історії освіти України, історії українського суспільства, економічного та культурного розвитку ХХ–ХХІ ст. Поглиблено дослідження репресій радянського тоталітарного режиму в Україні.

Практичне значення. Удосконалено програми навчальних курсів: «Історія України», «Етнографія України», «Етногенез та етнічна історія України», «Охорона археологічних пам'яток», «Становлення та розвиток української державності», «Історія української культури», «Історіографія історії України», «Повсякденне життя українців у період великих воєн», «Україна в міжнародних відносинах у ХХ ст.», «Історія української еміграції».

Тема: **«Проблеми формування правової держави в Україні в умовах глобалізації»**.
Реєстраційний номер 0120U100544 (2020–2023 рр.). Керівник роботи: к.пед.н., доц. Іваній О. М.; кафедра права та методики викладання правознавства.

Науковий результат та його значимість:

- конкретизовано методологію пізнання правових явищ у сучасних умовах становлення України як правової держави. Визначено, що складовою частиною методології сучасного правознавства є тип розуміння права (правова ідеологія). Кожне національне право має особливості, що виокремлюють його серед інших систем права конкретних держав. Наявність цих особливостей обумовлюється, у першу чергу, тісним зв'язком права з мораллю, звичаями, ментальністю відповідних соціальних груп. Саме це спричиняє необхідність пізнання права як культурного явища, урахувавши тип розуміння, що склався у межах відповідного суспільства;
- з'ясовано, що участь України у Раді Європи, взяття на себе зобов'язань з дотримання вимог Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та виконання рішень Європейського суду з прав людини є факторами змін національного права у контексті імплементації загальноєвропейських норм і концептів. Практика Європейського суду з прав людини відіграє важливу роль у зміні національної системи права як у частині розуміння самого права, так і через зміни ролі людських прав, які стають межами діяльності органів публічної влади, надаючи особі можливість діяти вільно;
- визначено додаткову характеристику правової держави – ефективний захист прав дитини та встановлено, що відношення органів державної влади до прав дитини є додатковою ознакою, яка характеризує державно-правовий режим. В демократичних державах права дитини інтерпретуються як такі можливості, що належать дитині поряд з правами людини; їх наявність обумовлюється необхідністю додаткового захисту дитини через психосоматичні особливості розвитку. При цьому дитина розглядається як суб'єкт соціальних відносин з властивими йому інтересами та потребами. В країнах з антидемократичним державно-правовим режимом дитина розглядається суто як «об'єкт виховного впливу» (у першу чергу ідеологічного), який самостійно не розуміє власних інтересів та не може їх висловити. Права дитини носять декларативний характер та закріплюються переважно з пропагандистською метою (створення гуманістичного образу публічної влади тощо);
- обґрунтовано, що в умовах необхідності постійного удосконалення діяльності органів публічного адміністрування задля найкращого забезпечення людських прав, проблематика різних аспектів діяльності адміністративних органів (у тому числі й застосування адміністративного розсуду) набуває перманентного характеру. Резюмується, що одним із напрямів подальшого удосконалення діяльності вітчизняних адміністративних органів є зміна підходів до розуміння адміністративного розсуду, що дозволить посилити ефективність роботи органів публічної влади. При цьому за основу інтерпретації дискреції доцільно взяти сформований в межах держав Європейського союзу концепт цього інституту права.

Практична цінність. Результати, отримані у межах провадження колективної науково-дослідної роботи, використовуються науково-педагогічними працівниками на лекційних та семінарських заняттях з правничих навчальних дисциплін, зокрема: «Загальна теорія права», «Забезпечення прав людини та практика Європейського суду з прав людини», «Конституційне право», «Міжнародне право», «Історія вчень про державу і право».

Факультет іноземної та слов'янської філології

Тема: «Змістові та процесуальні особливості підготовки вчителя англійської мови».
 Реєстраційний номер 0121U109341 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: к.філол.н., доц. Клочко Л. І., кафедра практики англійської мови.

Науковий результат та його значимість. Розроблено теоретико-методологічні засади організаційно-методичної системи підготовки майбутніх учителів іноземної мови в цілісному культурно-виховному просторі вищого педагогічного навчального закладу, що відповідають сучасним світовим тенденціям професійної підготовки та виховання майбутнього вчителя

іноземної мови в контексті діалогу культур й охоплюють такі рівні: методологічний (концепцію, наукові підходи, закономірності, принципи); теоретичний (зміст і структурні компоненти, функції, методи, педагогічні умови, етапи); методичний (діагностичний інструментарій і моніторинг), якими забезпечується результативність освітньо-виховного процесу у вищих педагогічних навчальних закладах; конкретизовано поняття «культура майбутнього вчителя іноземної мови» як інтегрованої властивості, що містить компоненти когнітивної, афективної, комунікативної, саморегуляційної та поведінкової сфер, що взаємозумовлюють, взаємодоповнюють і надають особистості можливості взаємодіяти з представниками інших культур на всіх рівнях міжкультурної комунікації; визначено критерії й показники, за якими забезпечується високий рівень білінгвального розвитку майбутніх учителів англійської мови: пізнавально-світоглядний (сформованість лінгвокультурологічних знань; обізнаність у галузі мови і культури, історії мовознавства; усвідомлення оригінальності іншомовної культури, готовність до міжкультурної взаємодії, рівень володіння іноземною мовою та лінгвістичні здібності студентів-філологів); емоційно-ціннісний (система загальнолюдських цінностей; толерантність як прийняття цінностей іншої людини, іншої культури; емпатія як готовність сприйняття людини іншої культури як рівноправної, налаштованість на діалог і співпрацю; налагодження і підтримка емоційного контакту зі співрозмовником; мотиваційно-комунікативний (пізнавальна мотивація, прагнення постійного вдосконалення рівня володіння рідною та іноземною мовами; ступінь потреб у професійному мовленнєвому та культурному розвитку, прагнення послуговуватися іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування; уміння вибрати адекватний стиль мовної поведінки за міжособистісного і міжкультурного спілкування; професійно-рефлексивний (сформованість знань про способи діагностики особистісного розвитку; здатність до професійно-педагогічної рефлексії, умотивованість на постійну самоосвіту, культурний, професійний та особистий розвиток педагога); художньо-естетичний (сформованість естетичних почуттів, художньо-естетичного смаку; стійкий інтерес до мистецтва, художніх традицій свого народу й досягнень світової культури; уміння аналізувати художньо-естетичні цінності, художньо-естетично оцінювати літературні іншомовні тексти); на підставі системно-синергетичного крос-культурного, діяльнісно-рефлексивного та суб'єктно-середовищного підходів обґрунтовано, розроблено й поетапно реалізовано модель організаційно-методичної системи виховання білінгвальної культури майбутніх учителів англійської мови, що складається з цільового (соціальне замовлення, мета, завдання, нормативно-правове забезпечення та теоретико-методологічні засади) змістового (організаційно-педагогічні умови, зміст виховної роботи: аудиторна, позааудиторна, педагогічна практика, самовиховання), технологічного (методи, форми, засоби) та результативного блоків (критерії, показники та їх змістові рівні); визначено комплекс педагогічних умов (дидактичних, виховних, акмеологічних) ефективного функціонування організаційно-методичної системи виховання білінгвальної культури майбутніх педагогів.

Уточнено в контексті досліджуваної проблеми зміст понять «білінгвізм» та «білінгвальна особистість».

Удосконалено діагностичний інструментарій, науково-методичний супровід і технологічне забезпечення функціонування організаційно-методичної системи виховання білінгвальної культури майбутніх учителів в практиці вищих освітніх закладів.

Подальшого розвитку набули дослідження актуальних проблем професійного виховання за умов діалогу культур; узагальнення досвіду виховання студентів педагогічних закладів освіти.

Практична цінність. Результати наукової роботи використовувались при оновленні робочих програм з лексикології, теоретичної граматики, теоретичної фонетики, історії мови, практичної фонетики, практичної граматики, загальнотеоретичного курсу з англійської мови.

Тема: «Інтернаціоналізація університетської освіти в німецькомовних та франкомовних країнах світу». Номер державної реєстрації 0119U100002 (2019–2023 рр.).

Керівник роботи: к.пед.н., доц. Солощенко В. М., кафедра теорії та практики романо-германських мов.

Науковий результат та його значимість. Охарактеризовано, що проблема формування соціокультурної іншомовної компетентності майбутніх учителів іноземної мови є міждисциплінарною і займає одне з головних місць серед завдань вищої освіти в Україні, що потребує першочергового розв'язання; з'ясовано, що соціокультурна іншомовна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови є складним, цілісним, індивідуально-психологічним, інтегративним утворенням, яке об'єднує соціокультурні знання, особистісне ставлення до іншомовних культур, дає змогу успішно спілкування з їхніми представниками, почуватися впевнено та комфортно в іншомовному соціокультурному середовищі завдяки володінню способами застосування іноземної мови; характеризує теоретичну і практичну готовність до соціокультурної діяльності й розвитку відповідних якостей в учнів під час вивчення іноземної мови. Так, у структурі соціокультурної іншомовної компетентності майбутніх учителів іноземної мови доцільно виокремити інформаційно-когнітивний, мотиваційноціннісний та практико-діяльнісний компоненти.

Доведено, що нині предметно-мовне інтегроване навчання (англ. Content and language integrated learning (CLIL)) під тлумаченням якого вбачається існування дидактичної методики, що дозволяє сформувати лінгвістичні і комунікативні компетенції студентів іноземною мовою у тому ж навчальному контексті, у якому у них відбувається формування загальних знань та умінь є актуальним та передбачає вивчення немовних предметів іноземними мовами. Продемонстровано, що у процесі використання CLIL відбувається взаємодія когнітивних процесів, що застосовуються при вивченні іноземної мови та дисципліни немовного циклу. Визначено, що предметно-мовне інтегроване навчання іноземною мовою стає інноваційним сегментом до ефективного викладання навчальних дисциплін шляхом їх вдалого поєднання. Кооперативні форми співпраці, використання іноземної мови на практиці, візуалізація, методичне та медіальне розмаїття істотно підвищують у молодого покоління мотивацію до навчання в цілому та опанування іноземної мови зокрема.

Уточнено зміст інтерпретації положення про інтернаціоналізацію університетської освіти як об'єктивний, складний та багатовимірний процес; систематизовано за хронологічним принципом погляди науковців різних країн щодо сутності інтернаціоналізації вищої освіти, академічної мобільності, інтернаціоналізації навчальних програм, мовних стратегій; окреслено витоки інтернаціоналізації університетської освіти, якими стали однорідність академічного простору Середньовічної Європи, глобальне розповсюдження гумбольдтіанської моделі університетської освіти та реформування вищої освіти в німецькомовних країнах у другій половині ХХ ст.; визначено провідні детермінанти розвитку інтернаціоналізації університетської освіти (конкуренція університетів на міжнародному ринку вищої освіти).

Практична цінність. Результати виконання НДР впроваджено в навчально-виховний процес підготовки вчителів іноземних мов, зокрема розроблено:

- програму завдання фахового вступного випробування з другої іноземної мови (німецької) для вступу на навчання за освітньо-професійною програмою підготовки спеціалістів зі спеціальності 014 Середня освіта (англійська мова);
- програму комплексної співбесіди з німецької мови для іноземців та осіб без громадянства, які вступають на основі повної загальної середньої освіти до СумДПУ імені А.С.Макаренка;
- програму комплексної співбесіди з німецької мови з пільговими категоріями населення, які вступають на основі повної загальної середньої освіти до СумДПУ імені А.С.Макаренка;
- програму співбесіди з німецької мови (ступінь бакалавр);
- програму вступного випробування з німецької мови (ступінь бакалавр) на основі ОКР молодший спеціаліст (перехресний вступ);
- програму вступного випробування з німецької мови (ступінь бакалавр) на основі ОКР молодший спеціаліст;
- робочі навчальні програми за ОПІ Середня освіта (німецька та англійська мови)

спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)) «Практика усного та писемного німецького мовлення», «Практична граматики німецької мови», «Практична фонетика німецької мови»; «Аналітичне читання німецькою мовою»;

- оновлено зміст робочих навчальних програм за ОПП Середня освіта (німецька та англійська мови) спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)) «Друга іноземна мова (німецька)» для студентів першого та другого курсу факультету іноземної та слов'янської філології, «Країнознавство Німеччини»;
- оновлено тексти лекцій з навчальної дисципліни «Країнознавство» для студентів 3 курсу факультету іноземної та слов'янської мов;
- було складено екзаменаційні білети з навчальної дисципліни «Друга іноземна мова» для студентів першого та другого курсу.

Так, фактичний матеріал і теоретичні висновки колективної науково-дослідної роботи – щодо історії розвитку європейських університетів, витоків інтернаціоналізації вищої освіти та її специфіки в Німеччині, Австрії, Швейцарії, Ліхтенштейні, Люксембурзі та Іспанії – можуть застосовуватися у порівняльних дослідженнях для оновлення існуючих навчальних курсів та у підготовці спецкурсів із країнознавства німецькомовних та франкомовних країн «Розвиток університетської освіти в Європі», «Інтернаціоналізація вищої освіти в німецькомовних та франкомовних країнах».

Фізико-математичний факультет

Тема: «Науково-методичне забезпечення якості навчання фізики в закладах освіти».
Реєстраційний номер 0121U107495 (2021–2023 рр.). Керівник роботи: к.пед.н., доц. Каленик М. В.; кафедра математики, фізики та методики їх навчання.

Науковий результат та його значимість. Узагальнено підхід до проведення лабораторних робіт з фізики в школі. З'ясовано основні причини, що зумовлюють недостатню ефективність традиційного підходу до їх організації, проведення й виконання учнями. Фронтальні лабораторні роботи пропонується поділити на п'ять основних груп. Наводяться приклади оформлення робіт кожної групи. Показано, що запропонований комплексний підхід сприяє формуванню в учнів експериментальних умінь та дослідницьких навичок, дає змогу використовувати набуті теоретичні знання та вміння на практиці, формує та розвиває предметну компетенцію учнів.

Запропоновано методику використання сучасних інформаційних технологій для організації онлайн-занять з фізики в школі. В його основі лежить інтегративна модель навчально-виховного процесу. Мультимедійні технології розглядаються при роботі з навчальними текстами, проведенні фізичного експерименту, розв'язуванні задач, управлінні навчальною діяльністю учнів, повторенні вивченого матеріалу, перевірці, фіксації знань, організації самостійної діяльності учнів. Запропоновано способи організації дистанційного навчання в синхронному режимі з використанням відеоконференцій, інтерактивної анімації процесів і явищ, навчальних вправ, технології web 2.0, хмарних сервісів.

Проведено теоретико-методичний аналіз технологічного підходу до освітнього процесу та узагальнено власний досвід використання інноваційних технологій у процесі навчання студентів. Показано, що використання технологічного підходу до освітнього процесу стимулює інтерес студентів до навчання та дає можливість набуті необхідні майбутньому фахівцю компетентності. Подальші дослідження вбачаємо у розширеному аналізі арсеналу технологій та виокремленні тих, які забезпечать підвищення якості освітнього процесу.

Показано, що формування дослідницької компетентності студентів відбувається безпосередньо в процесі здійснення дослідницької діяльності, яка у більшості пов'язана з виконанням проєктів, курсових та кваліфікаційних робіт. Висвітлено вирішення цієї проблеми на лабораторному практикумі з фізики з ІКТ підтримкою. Показано, що в процесі виконання лабораторного практикуму майбутні фахівці вже на молодших курсах вчать планувати й організовувати дослідження за певною тематикою, інтерпретувати отримані результати,

оформлювати і презентувати власні наукові здобутки за допомогою ІКТ. Як приклад розглядається лабораторна робота з визначення швидкості польоту кулі, на якій поєднується традиційний з ІКТ підтримкою та модельний експеримент. Під час її виконання прослідковуються етапи формування дослідницької компетентності. Для реалізації комп'ютерного моделювання була розроблена спеціальна програма на мові програмування Python версії 3.8, яка дозволяє проводити розрахунки і будувати графіки за результатами цих розрахунків. Отже, дослідницьку компетентність студентів доцільно і можливо формувати при виконанні навчального експерименту з фізики, що модернізований впровадженням досягнень ІКТ.

Розглянуто питання методики організації дистанційного навчання учнів з фізики в школі. Запропоновано шляхи ліквідації розмежування між сучасним рівнем викладання фізики й дидактичними можливостями сучасних технологій інформаційного суспільства через використання можливостей дистанційного навчання не окремо (розподілено), а інтегровано.

Практична цінність. Робота направлена на створення науково-методичного забезпечення якості навчання фізики у закладах вищої та загальної середньої освіти засобами і технологіями сучасного освітнього середовища. Компетентнісний підхід визначає результативно-цільову спрямованість освіти, що, на нашу думку, є його безперечною перевагою над іншими традиційними та інноваційними підходами. Такий підхід дає змогу підвищити якість освіти та забезпечує перехід на більш високий її рівень.

Опублікована серія статей, що індексуються у БД Scopus, щодо виявлення загальних закономірностей впливу температури і розмірних та концентраційних ефектів на електро- та магніторезистивні властивості багат шарових плівкових структур на основі феромагнітних металів, матеріали яких можуть бути використані при навчання студентів ОР «Магістр» курсів «Вибрані питання сучасної фізики і нанотехнологій» та «Спеціального фізичного практикуму з методів дослідження структури речовини».

Тема: «Професійне становлення фахівця в умовах цифрового освітнього середовища». Реєстраційний номер 0120U100572 (2020–2024 рр.). Керівник роботи: д.пед.н., проф. Семеніхіна О. В.; кафедра інформатики.

Науковий результат та його значимість:

- схарактеризовано типологію електронних ресурсів у галузі медіаосвіти, визначено типи електронних ресурсів, які можуть бути успішними для розвитку інфомедійної грамотності учнівської та студентської молоді, проведено експертну оцінку ефективності типів електронних ресурсів для формування інфомедійної грамотності. Медіаосвіту схарактеризовано як процес навчання і самонавчання за посередництва медіа, як науково-освітню сферу діяльності, що спрямована на формування психологічного захисту від маніпуляцій та формування медіаграмотності особистості.
- розроблено авторську методику формування вмінь моделювати на основі STEM-проектів, яка базується на моделюванні цікавих кривих курсу аналітичної геометрії.
- обґрунтовано важливість опанування засобів digital health як одного з суспільно важливих результатів підготовки майбутніх фахівців ФКіС. Схарактеризовано «digital health» як сукупність цифрових параметрів особистого здоров'я людини (фізичні, фізіологічні), які дозволяють схарактеризувати загальний стан здоров'я людини, визначити\ спрогнозувати його проблемні місця та надати певні рекомендації щодо покращення його стану. Показано, що до засобів digital health відносяться спеціалізоване програмне забезпечення (наприклад, MyFitnessPal, Waterbalance), пристрі, які дозволяють слідкувати за станом фізичного здоров'я (наприклад, пульсоксиметр, фітнес-браслет трекер Smart Band), а також контент соціальних мереж і сервісів, які сприяють покращенню комунікації між зацікавленими сторонами. Доведено, що важливого значення набуває розробка ефективних моделей підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання засобів digital health у професійній діяльності;

- розкрито проблему доцільності підготовки учителів до використання прийомів мнемотехніки в професійній діяльності. Установлено, що в процесі навчання математики варто застосовувати мнемотехніку як спосіб сприйняття нової інформації через утворення асоціативних зв'язків за допомогою спеціальних методів і прийомів. Обґрунтовано доцільність тренінгів для учителів щодо використання різних методів мнемотехніки («Зв'язування», «Перетворення», «Посилення»). Представлено класифікацію комп'ютерних програмних засобів, що використовують для створення візуальних мнемотехнічних моделей.
- на основі тлумачення категорії «риторична культура» схарактеризовано типологію електронних ресурсів у формуванні риторичної культури вчителя: відеоконтент (промови видатних ораторів минулого і сучасності, фрагменти кінофільмів, театральних вистав, телевізійних програм, виступи майстрів художнього слова, лекції вітчизняних і зарубіжних викладачів, доповіді відомих вчених, фрагменти уроків та виховних заходів), аудіоконтент (подкасти, аудіокниги), курси з риторики на освітніх платформах (UDEMY, EDUGET, TED), спеціалізовані ресурси з риторики, спеціалізоване програмне забезпечення в галузі риторики (Тренер Оратора, Ummo, Public Speaking, Черная риторика, Говорилло), соціальні спільноти для on-line комунікації (Facebook, Instagram, Telegram). Коротко надано описові характеристики кожного типу та наведено відповідні приклади з інтернет-посиланнями на типовий інтернет-контент.
- Схарактеризовано цифрові технології, які потенційно будуть корисними вчителю в умовах інклюзивного освітнього простору.

Практична цінність. При формуванні інфомедійної грамотності рекомендовано набір маркерів: медіаграмотність, критичне мислення, соціальна толерантність, стійкість до впливів, фактчекінг, інформаційна грамотність, цифрова безпека, уміння запобігати ризикам у комунікації, візуальна грамотність; уміння втілювати ідеї завдяки онлайн-інструментам, уміння використовувати медіа для соціального блага. Розвитку інфомедійної грамотності значною мірою сприяють Інтернет-ресурси.

Авторська методика реалізована під час вивчення дисципліни «Комп'ютерне моделювання», у якій передбачено модуль «STEM-освіта і моделювання». Ідея реалізації модуля спирається на формування вмінь моделювати цікаві криві (еліпс, гіпербола, парабола як криві другого порядку та конхкоїда Нікомеда, равлик Паскаля, строфоїда, циссоїда Діоклеса, лемніската Бернуллі, лінія Кассіні, циклоїда, лист Декарта, локон Аньєзі, логарифмічна спіраль). Методика передбачає 4 кроки (1 крок – викладачем пропонується приклад STEM-проєкту, який обговорюється на занятті і розв'язання якого пропонується викладачем з використанням GeoGebra; 2 крок – студенти розбиваються на групи з 3-4 осіб; 3 крок – викладач пропонує короткий STEM-проєкт (7-10 днів), за яким студенти самостійно моделюють криву; 4 крок – студенти пропонують власний STEM-проєкт (15-20 днів), розв'язання якого базується на моделюванні цікавої кривої).

Розроблено і впроваджено авторську модель підготовки фахівця ФКіС, яка передбачає модернізацію змісту з урахуванням низки методологічних підходів (технологічний, BYOD-підхід, візуально-цифровий). Змістовим наповненням моделі, крім дисципліни «Інформаційно-комунікаційні технології в галузі ФКіС», виступає спецкурс «Технології digital health».

Розроблено та впроваджено тренінг з опанування мнемотехнічних прийомів подання навчального матеріалу. Окреслено перспективи наукових досліджень через розроблення методичного супроводу підготовки майбутніх учителів до використання прийомів мнемотехніки в професійній діяльності.

Запропоновано поєднану класифікацію цифрових технологій інклюзивного спрямування – програмні і апаратні засоби за трьома основними напрямками: для цілей тренування і повторення; для допомоги в навчанні; для розширення можливостей навчання.

Тема: **«Інноваційні стратегії управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва»**. Реєстраційний номер 0121U109191 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: д.екон.н, проф. Божкова В. В.; кафедра бізнес-економіки та адміністрування.

Науковий результат та його значимість. Проведений аналіз світового ринку інновацій засвідчив, що Україна значно відстає від країн-лідерів за переважною більшістю показників (кількість інноваційно-активних підприємств, кількість впроваджених інноваційних проектів, частка високо- і середньо- технологічних секторів у структурі доданої вартості тощо). В Україні частка витрат на НДР у ВВП складає значно нижчий показник, ніж у країнах ЄС у середньому. Відтак, Україні необхідно активізувати інноваційну діяльність як на державному, так і регіональних рівнях.

Набуло подальшого розвитку визначення структурно-логічної сутності поняття механізму забезпечення інноваційного потенціалу суб'єктів підприємництва, як основи трансформаційних змін. Уточнено складові елементи механізму забезпечення інноваційного потенціалу суб'єктів підприємництва.

Визначено, що для реалізації інноваційної стратегії необхідні різні види ресурсів: фінансові, матеріально-технічні, трудові, інформаційні, інвестиційні, інтелектуальні, консалтингові, кадрові та інші. Проаналізовано наявність/можливість залучення кожного з видів ресурсів на рівні Сумського регіону.

Відзначено, що від рівня фінансового забезпечення залежать можливості, які можна реалізувати. Досліджено основні джерела фінансування інноваційної стратегії, до яких віднесено:

- кошти з державного бюджету,
- кошти місцевих територіальних громад,
- кошти приватних підприємців,
- кошти місцевих бюджетів,
- грантові кошти,
- кошти, зібрані за допомогою новітніх фінансово-цифрових інструментів (краудфандинг, краудсорсинг),
- кошти різних фондів (венчурних, інноваційних, інвестиційних),
- кредитні кошти,
- кошти інвесторів (у т.ч. іноземних),
- кошти від зарубіжних партнерів.

Проведений аналіз «Стратегії відновлення та розвитку економіки Сумської області на 2022-2024 роки» показав, що в ній необхідно більше уваги приділити інноваціям. Каталог проектних ідей регіону містить 47 пропозицій, які можна розширити (на «Економічні інновації» у Сумській області виділено 13 мільярдів гривень) за рахунок включення ідей від провідних підприємств регіону.

Це дозволить зменшити рівень падіння економіки Сумського регіону, створити нові робочі місця, відновити обсяги валового регіонального продукту на рівень довоєнного періоду; збільшити надходження до бюджетів усіх рівнів з кожного новоствореного робочого місця.

Практична цінність. Результати дослідження можуть бути використані в бізнес-структурах при визначенні напрямків інноваційного розвитку, а також, при розробленні та втіленні заходів з підвищення ефективності управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва.

В навчальному процесі оновлено навчально-методичні комплекси з дисциплін «Стратегії підприємства», «Стратегічний аналіз», «Інноваційно-інвестиційна політика», які викладаються для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка та спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

Тема: **«Стратегічні аспекти трансформації публічного управління та адміністрування в Україні»**. Реєстраційний номер 0121U113610 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: д.екон.н, проф. Божкова В. В.; кафедра бізнес-економіки та адміністрування.

Науковий результат та його значимість. Публічне управління та адміністрування є частиною соціально-економічних і політичних процесів, які відбуваються в регіонах України, яка потребує додаткового врегулювання. Вектори трансформаційних змін, що відбуваються в українському суспільстві, є маркерами для стратегічних перетворень у сфері публічного управління та адміністрування. Розширення інноваційної діяльності, залучення різних типів інвесторів, скорочення адміністративного апарату, подальше впровадження цифровізації в урядуванні – є одними з визначальних напрямків вдосконалення публічного управління та адміністрування на рівні країни, її регіонів.

Трендотчинг процесів, які відбуваються в світі та в українському суспільстві, дозволив визначити головні вектори трансформаційних змін. Конкретизація таких маркерів є основою для визначення напрямків стратегічних перетворень у сфері публічного управління та адміністрування, а саме:

- децентралізація влади,
- розширення повноважень територіальних громад,
- активізація інноваційної діяльності,
- підтримка розвитку науки, освіти, техніки і технологій,
- залучення різних типів інвесторів та нових форм інвестування проєктів,
- скорочення адміністративного апарату в органах публічної влади,
- впровадження цифрових технологій у діяльність публічної служби,
- розширення електронного управління та адміністрування,
- розширення євроінтеграційних процесів,
- підвищення кваліфікації, навчання, перенавчання державних службовців за новими програмами, які відповідають вимогам сьогодення.

Досліджено передовий досвід провідних країн світу щодо:

- особливостей надання адміністративних послуг,
- підвищення ефективності публічного управління,
- впровадження цифровізації у публічне управління та адміністрування.

Визначено напрямки підвищення ефективності публічного управління, зокрема в частині підвищення рівня якості надання публічних послуг, цифровізації діяльності.

Проведено аналіз та систематизацію основних елементів механізму забезпечення інноваційних трансформацій публічного управління та адміністрування.

Приділено увагу комунікаційній діяльності органів публічної влади, яку необхідно активізувати з огляду на нові виклики, пов'язані з війною росії проти України. Відзначено, що особливого значення набувають всі заходи Public relations (зв'язки з громадськістю), комплексна реалізація яких забезпечує отримання інтегрального ефекту.

Відзначено можливість отримання синергетичного ефекту від реалізації запропонованих пропозицій.

Практична цінність. Результати дослідження може бути впроваджено в діяльність органів публічної влади та місцевого самоврядування з метою забезпечення успішної реалізації реформаційних змін.

Природничо-географічний факультет

Тема: **«Методологічні засади формування професійних компетентностей майбутніх вчителів біології, географії та хімії»**. Реєстраційний номер 0121U109984 (2021–2025 рр.)
Керівник роботи: к.пед.н., доц. Генкал С. Є.; кафедра біології та методики навчання біології.

Науковий результат та його значимість:

1. Удосконалено підходи до формування професійних компетентностей майбутніх вчителів біології, географії та хімії у процесі бакалаврської та магістерської підготовки, зокрема, впроваджено компоненти готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності: аксіологічний, мотиваційно-цільовий, когнітивний, праксеологічний.

2. Обґрунтовано інноваційні технології, методику застосування проблемно-пошукових, загальнологічних, інтерактивних, інформаційно-комунікативних методів навчання, які опановують студенти, набувають професійно важливих умінь моделювання та прогнозування освітнього процесу.
3. Визначено сутність професійної компетентності майбутніх вчителів біології, її складові та підходи до становлення педагога в професійній сфері.
4. Розроблено акмеологічні доміанти формування професіоналізму майбутніх фахівців у розвивальному освітньо-професійному середовищі.
5. Досліджено стратегію операційного впливу в рамках особистісно-орієнтованої педагогічної технології, яка полягає в перетворенні учня в суб'єкт, який засвоює соціокультурні цінності сучасного суспільства. Обґрунтовано рівні володіння педагогічною технологією – елементарний та професійний.
6. Розроблено структурно-функціональну модель розвитку професійної рефлексії вчителя в системі методичної роботи.
7. Запропоновано організаційні засади колективної виховної діяльності в різновікових класах шкіл України. Виділено психолого-педагогічні позиції моделювання роботи в різновіковому класі, враховуючи українські освітні традиції та перехідний етап сучасної освіти.
8. Уточнено програмні результати навчання за дисциплінами «Методика навчання біології та природознавства», «Теорія та методика навчання біології в профільних класах», «Інноваційні технології навчання біології та основ здоров'я», «Цитологія», «Гістологія», «Природознавство: вибрані питання з природознавства», «Основи імунології», «Паразитологія». До освітніх компонентів включено теми з академічної доброчесності, предметної компетентності, співпраці університету і школи.
9. Обґрунтовано методичний інструментарій підготовки фахівців у контексті самореалізації учнів на уроках біології під час проєктної діяльності.
10. Розроблено методику впровадження мобільних застосунків та інтернет сервісів у процес навчання біології у закладах загальної середньої освіти. Розроблено шляхи використання мобільної платформи mentimeter для інтерактивної взаємодії на лекціях.
11. Досліджено можливості використання таких веб-сайтів, як AirPano, YouTube, Satellite maps, Thetruesize, Whiteboard Fox, Pidru4nik.com, Learningapps при вивченні географії. Розглянуто теоретичні засади та історичні аспекти використання інтерактивних дошок на уроках географії, досліджено особливості їх використання як засобу візуалізації географічного матеріалу в умовах дистанційного навчання також розроблено онлайн-уроки географії з використанням інтерактивних дошок в умовах дистанційного навчання.
12. Аргументовано використання інформаційних технологій при вивченні шкільного курсу географії. Визначено класифікації інформаційних технологій, які базуються на інтернет-ресурсах, мультимедійному та спеціалізованому програмному забезпеченні, електронних посібниках, підручниках та системі дистанційного навчання. Розкрито особливості підготовки уроку з інформаційними технологіями та виявлені проблеми використання ІТ у школі, обґрунтовано можливості їх застосування на уроках географії.
13. Досліджено проблему реалізації наскрізних змістових ліній при вивченні хімії в рамках застосування компетентнісного підходу до освітнього процесу, зокрема, застосуванню кейс методу. Для кожного із кейсів визначено зміст, здійснено опис проблемної ситуації, завдання для учнів у рамках групової роботи, основні та додаткові джерела інформації, очікуваний освітній продукт. На прикладі запропонованих кейсів доведено, що застосування цього методу розвиває здатність і готовність здобувачів освіти виявляти, відбирати та вирішувати актуальні проблеми, працювати з інформацією, аналізувати та синтезувати її, застосовувати навички критичного мислення, осмислення деталей, які описані в кейсі, приймати рішення, оцінювати альтернативи, брати персональну відповідальність, спілкуватися з однодумцями тощо. Важливою перевагою застосування

кейс-вправ під час вивчення хімії стає поєднання глибоких фундаментальних знань і практичних навичок.

13. Проведено семінари та курси підвищення кваліфікації для вчителів біології, географії, хімії в рамках роботи Ресурсного центру розвитку природничої освіти на природничо-географічному факультеті Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Практична цінність. За результатами дослідження оновлено курси лекцій, практичні та лабораторні роботи «Методика навчання біології та природознавства», «Теорія та методика навчання біології в профільних класах», «Інноваційні технології навчання біології та основ здоров'я», «Цитологія», «Гістологія».

Розроблено курси лекцій, практичні та лабораторні роботи «Природознавство: вибрані питання з природознавства», «Основи імунології», «Паразитологія», відповідно до визначених компонентів, показників, підходів та технологій професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців. Теоретичні розробки включені у вище зазначені дисципліни та застосовуються під час дистанційного навчання на платформі Moodle.

У навчальний курс «Теорія та методика навчання біології в профільних класах» впроваджено акмеологічну технологію навчання майбутніх фахівців, яка ґрунтується на створенні необхідних умов, що забезпечують набуття професійної компетентності, опанування на продуктивному рівні навчальним змістом дисциплін та методичним інструментарієм.

Розроблено методику формування предметної компетентності учнів засобами кейс-технології та впроваджено в освітній процес Комунальної установи Сумської спеціалізованої школи I – III ступенів №1 ім. В. Стрельченка (акт про впровадження № 01-14/265 від 28.11.2022 р.).

Розроблено методику формування пізнавальних інтересів учнів засобами проблемного навчання та впроваджено в освітній процес Недригайлівської спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів Недригайлівської селищної ради Сумської області (опорний заклад) (акт про впровадження № 442 від 29.11.2022 р.).

За результатами НДР оновлено робочу програму з навчальної дисципліни: «Методика навчання біології та природознавства» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Результати дослідження та методичний доробок впроваджено в освітній процес Комунальної установи Сумської спеціалізованої школи I – III ступенів №9 (акт про впровадження № 38 від 4.02.2022 р.).

Результати роботи увійшли до лекційного курсу «Методика навчання географії» та «Сучасні технології навчання географії». Матеріали НДР можуть бути використані вчителями під час підготовки до уроків географії, а також в освітньому процесі у закладах вищої освіти в навчальних курсах «Методика навчання географії», «Сучасні технології навчання географії», «Інформаційні технології в освіті» тощо.

Результати дослідження та методичний доробок впроваджено в освітній процес Конотопської загальноосвітньої школи I-III ступенів №10 (довідка про впровадження № 13 від 24.01.2022 р.) та Великописарівської станції юних натуралістів Великописарівської селищної ради (довідки про впровадження № 01-06/65, 01-06/66 та № 01-06/67 від 07.02.2022 р.), в освітній процес Комунального закладу Сумської обласної ради «Сумська обласна гімназія-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей» (довідка про впровадження № 63 від 04.02.2022 р.).

Тема: «Використання географічних інформаційних систем (ГІС) в освітньому процесі підготовки студентів географічних спеціальностей». Номер державної реєстрації 0120U104914 (2020–2022 рр.). Керівник роботи: к.пед.н. Король О. М.; кафедра загальної та регіональної географії.

Науковий результат та його значимість. У дослідженні висвітлено чіткі позиції шкільної географії не стояти осторонь ГІС-технологій, серед яких обрані Google Earth, QGIS, ArcGIS. Розглянуто нові можливості для більш якісної підготовки школярів з географії завдяки

впровадженню геоінформаційного програмного забезпечення в освітній процес старшої школи при вивченні географії.

Розглянуто ініціативи дистанційного моніторингу об'єктів культурної спадщини, що відбуваються в Україні після військового вторгнення. В межах роботи проблемної групи продемонстровано активну участь студентів географічних спеціальностей СумДПУ імені А. С. Макаренка у проєкті з фіксації об'єктів культурної спадщини регіонального і національного значення м. Тростянця і околиць. Це не тільки своєрідна можливість н попрактикуватися в роботі з ГІС-технологіями, а й відкрити світу ці місцини, пам'ятки культурної спадщини своїх регіонів, що зазнали руйнувань і пошкоджень.

Під час дослідження отриманий досвід і знання було включено до певних тем деяких дисциплін, а саме в дисципліну «Геоєкологія» були внесені теми щодо проблем світлового забруднення і виявлення наслідків пожеж завдяки опануванню студентами роботи відповідних георесурсів.

Розглянуто цілий пакет інтернет-ресурсів, щодо дистанційного моніторингу навколишнього середовища засобами геоінформаційних web-сервісів, що включає роботу з 7 інтернет-ресурсами, серед яких передбачена їх робота щодо оцінки антропогенних джерел. Серед них: EO Browser, Worldview та ін.

Сучасні сервіси дають змогу працювати в мережі Інтернет з інтерактивними картографічними зображеннями, робити певні вибірки та зберігати карти і дані в різних форматах.

У дослідженні запропоновано використання геопорталів, що дає студентам доступ до відкритих даних та можливість використовувати їх при рішення завдань професійного спрямування.

Геопортали є сполученням ГІС і Web-технологій та являють собою просторові електронні ресурси (території) з картографічною основою й розміщенням у локальній або глобальній мережі. Також до їх складу входить набір сервісів, що відповідають за обробку, завантаження даних, візуалізацію, пошук та трансформацію даних (перетворення).

Висвітлено досвід розвинених країн зі створення і використання геопорталів національного значення. Наведено приклади найкращого досвіду провідних країн світу, щодо їх використання у підготовці студентів географічних спеціальностей.

Наразі Україна будує власну національної інфраструктури геопросторових даних. Вже вступив в дію Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», відповідно до якого набирає обертів процес щодо створення, функціонування та розвитку національної інфраструктури геопросторових даних. Завдяки цьому органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування повинні оприлюднювати на своїх офіційних сторінках (геопорталах) геопросторові дані та метадані і відображати їх за допомогою сервісів доступу на національному геопорталі.

Проаналізовано роботу сучасних геопорталів, які дають змогу працювати в мережі Інтернет з інтерактивним картографічним зображенням, робити певні вибірки та зберігати карти і дані в різних форматах.

Встановлено, що в умовах розвитку власної національної інфраструктури геопросторових даних перспективним буде створення освітньої складової геопорталу з географії, яка забезпечить студентів і викладачів інформаційним матеріалом, а також відкриє доступ до бази даних навчально-методичних матеріалів з географічних дисциплін на загальнодержавному і регіональному рівнях.

Практична цінність. Результати роботи включено у практичний курс «Геоінформаційне картографування», як база використання програмного засобу QGIS; у курс «Геоєкологія» в якості практичних завдань. Результати роботи, що торкаються діяльності з геопорталами та онлайн середовищами включені у практичний курс «Геопортали та інтернет-технології для ГІС». Також методичні вказівки «Дистанційний моніторинг навколишнього середовища засобами геоінформаційних web-сервісів» є результатом здійснення науково-дослідної роботи, що проводилася в межах виконання науково-дослідної теми. Це навчальне видання покликане

надати навчально-методичну допомогу студентам при обранні напрямку майбутнього наукового дослідження та слугуватиме орієнтиром у здійсненні моніторингу навколишнього середовища. Наведені у методичних вказівках докладні інструкції щодо використання різних інтернет ресурсів, дозволяє студентам більш чітко уявити даний процес, та зафіксувати усі кроки наведеного алгоритму дій та уникнути можливих помилок. Вони можуть бути використані при вивченні дисциплін «Геоєкологія», «Геоєкологічні проблеми природокористування» та інших дисциплін, пов'язаних із антропогенним впливом, а також в дисципліні «Географічний аналіз і візуалізація в ГС» для здійснення візуалізації деяких процесів, а також буде корисною під час написання курсових і кваліфікаційних робіт.

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Тема: «Теорія та методика підготовки фахівців у контексті інноваційного розвитку мистецької освіти». Номер реєстрації 0122U000265 (2012–2024 рр.). Керівник роботи: д.пед.н., проф. Єременко О. В.; кафедра хореографії та музично-інструментального виконавства.

Науковий результат та його значимість. Схарактеризовано специфіку підготовки та становлення фахівців з музичного мистецтва, розкрито зміст та сутність інноваційних досягнень у музичній освіті, зокрема під час підготовки вчителя музичного мистецтва. Висвітлено теоретико-методологічне забезпечення підготовки хореографів у ЗВО; застосування методико-практичних надбань у сфері мистецької освіти. Констатовано провідну роль консолідаційних процесів та інтеграційних принципів задля забезпечення ефективності освітнього процесу в контексті діалогу культур у світовому мистецькому просторі.

Видано розділ *Interiorization of Knowledge as a Means of Activating Professional Competence of Future Teacher-Musicians*. У колективній монографії «CONTINUOUS EDUCATION: CURRENT DISCOURSES». Проаналізовано інтеріоризацію знань як засіб активізації професійної компетентності». Подається тлумачення інтеріоризації знань як процесу перенесення зовнішніх впливів у внутрішню свідомість та мислення людини. Обґрунтовано особливості розвитку мотивації у студентів (майбутніх педагогів-музикантів) та можливості активізації знань у освітній діяльності на матеріалі українського музичного фольклору. Запропонована методика, яка передбачає використання певних методологічних підходів, компонентів, принципів, педагогічних умов.

Видано збірку авторських фортепіанних творів для занять з класичного танцю, в якій втілено музичну складову класичного Allegro. Презентовано авторські музичні твори, складені спеціально для хореографічних занять з класичного танцю, а саме охоплюють вагому його частину – класичне Allegro. Для музичного та естетичного розвитку, зручності виконання складних танцювальних па, досягнення синхронності хореографічних вправ запропоновано музичні мініатюри різного розміру, темпоритму, з чіткими метроритмічними формулами у залежності від характеру та амплітуди рухів. Збірник авторських музичних творів призначений для концертмейстерів та акомпаніаторів хореографічних відділень вищих навчальних закладів, хореографічних колективів різних напрямків танцювального мистецтва, небайдужих до класичної хореографії, яка є фундаментом для всіх сценічних видів танцю.

Практичне значення. Обґрунтовано та виокремлено пріоритетні тенденції становлення українського та зарубіжного музичного і хореографічного мистецтва; уточнено художньо-образні, жанрові та стильові принципи музичного та хореографічного мистецтва; схарактеризовано теоретичні основи, методологічні засади та методичне забезпечення формування професійно-виконавських компетентностей фахівців з метою їх самореалізації в галузі інноваційного розвитку мистецької освіти.

Тема: «Проблеми мистецько-педагогічної освіти: здобутки, реалії та перспективи». Реєстраційний номер 0121U109188 (2021–2023 рр.). Керівник роботи: канд. пед. наук, доц. Петренко М. Б.; кафедра хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання.

Науковий результат та його значимість. Розкрито особливості мистецько-педагогічної освіти в контексті вивчення теоретико-методологічних та практичних аспектів музично-виконавської (диригентсько-хорової, вокальної), мистецтвознавчої, звукорежисерської та методичної підготовки майбутніх музикантів-виконавців та учителів музичного мистецтва.

У контексті методичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та музикантів-виконавців з'ясовано програмні результати навчання за навчальними дисциплінами професійної та практичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у відповідності до загальних та професійних компетентностей, визначених у оновленій освітньо-професійній програмі за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) (2022 р.) першого бакалаврського рівня вищої підготовки; обґрунтовано напрями модернізації змісту української музично-педагогічної освіти з урахуванням відповідного європейського досвіду, зокрема: орієнтування педагогічних вишів на ефективну взаємодію з різними інституціями, зокрема стейкхолдерами, представниками різних громадських організацій та влади; забезпечення предметно-інтегративної системи викладання шкільного циклу художньо-естетичних дисциплін; оптимізація теоретико-методологічної освіти як основи становлення дослідницької компетентності педагогів мистецтва.

У площині вокально-естрадної підготовки майбутніх виконавців і педагогів обґрунтовано основи підготовки естрадних співаків у системі цілісної художньої діяльності, здійснено аналіз сучасного стану професійної підготовки естрадних співаків, а також значення суб'єкт – суб'єктних стосунків та емоційно-естетичного переживання; з'ясовано основні види художньої діяльності, до яких інтегровані естрадні співаки, їх взаємозв'язки з особистістю естрадного співака; принципи та компоненти моделі підготовки естрадних співаків у системі цілісної художньої діяльності.

Розроблено і апробовано методика естрадно-джазового аранжування хорових і сольних вокальних творів для різноманітних видів і типів естрадних ансамблів (опанування різних видів перекладень вокальних та вокально-інструментальних творів, набуття навичок гармонізацій мелодій, вивчення способів запису гармонії за допомогою літер, ознайомлення з прийомами перекладень одноголосних творів для виконання вокальним ансамблем, опанування способів аранжування одноголосних пісень чи наспівів для однорідного або мішаного складу багатоголосного ансамблю, усвідомлення вимог до обробки народної пісні, ознайомлення з комп'ютерними нотними програмами та прийомами інструментовки акомпанементу).

У ракурсі диригентсько-хорової підготовки майбутніх майстрів хороуправління і вчителів музичного мистецтва удосконалено методика практичної вокально-хорової роботи з хором колективом у напрямку вивчення комунікативних процесів у хорovому колективі, роботи над елементами хорової звучності (загальнохоровим динамічним, ритмічним ансамблем, дикційною єдністю), гармонізації мелодій, здійснення вільного перекладення, застосування комп'ютерних програм у хорovому аранжуванні.

Розроблено модель розвитку концертмейстерських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва. З'ясовано, що концертмейстерські уміння майбутніх учителів – це його готовність успішно і мобільно здійснювати концертмейстерську діяльність, метою якої є забезпечення узгодженості і високої якості виконавського продукування музично-ансамблевих творів з шкільною аудиторією в умовах педагогічної, репетиційної та концертної роботи. Доведено, що даний конструкт реалізується шляхом створення оригінальних виконавських версій музично-ансамблевого репертуару, набуттям умінь емпатійної комунікації з партнерами-ансамблістами, мобільної концертмейстерської роботи з ансамблево-музичним матеріалом (фортепіанне аранжування, читання з аркушу, синтезоване виконавство, функціонально-рольова гнучкість).

У площині звукорежисерської освіти майбутніх спеціалістів обґрунтовано напрямки здійснення звукорежисерської діяльності, зокрема: концертної, сценічної (театральної), звукорежисури телебачення, звукорежисури радіомовлення, мультимедійної (архівної) звукорежисури та саунд-дизайну).

Удосконалено методика здійснення звукорежисерського аналізу музичних творів у єдності таких його складових: аналіз фонокомпозиції музичного твору, об'єктивні та суб'єктивні

компоненти звукорежисерського аналізу, етапи звукорежисерського аналізу музичних творів та методичні засади їх реалізації, основні засоби здійснення звукорежисерського аналізу музичних творів.

У контексті мистецтвознавчої підготовки фахівців музичного мистецтва досліджено вокальну творчість українського композитора ХХ століття Дмитра Клебанова. Вивчено етапи творчого становлення композитора, розглянуто принципи взаємозв'язку поезії та музики у доробку зазначеного композитора (наявність у тексті сенсово-емоційної домінанти; алогічні засоби розкриття сенсу та сприйняття його інтерпретатором (звук, ритм, повторність); доведено, що емоції виникають під впливом формальної організації тексту.

Практична цінність Матеріали дослідження використано у навчальному процесі навчально-наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка під час викладання оновлених курсів: «Методика викладання музичного мистецтва у ЗВО» (теми лекційних занять: «Сучасні підходи та технології до викладання у вищій школі», Фактори активізації навчального процесу, професійна майстерність фахівця музичного мистецтва), «Професійна культура, наукові підходи навчальної діяльності», «Методи та педагогічні умови, Іноваційні технології навчального процесу», теми практичних занять: «Розуміння значущості музичного мислення у створенні художнього образу», «Вивчення особливостей сценічно-виконавської діяльності»); «Методика музичного виховання» (теми лекційних занять: «Нова українська школа (НУШ) у сучасному вимірі освіти», «НУШ як ключова реформа середньої освіти в Україні. Концепція та мета НУШ. Державний стандарт базової середньої освіти», «Основні компетентності за реформою НУШ, формування компетентностей у школярів. Наскрізні вміння за інтегрованими курсами, їх формування в учнів середньої школи», «Інтегрований курс «Мистецтв»" як ефективний інструментарій викладання навчального матеріалу у школі. Модельні програми інтегрованих курсів з мистецтва»); «Основи музичної акустики» (теми практичних занять: «Акустика приміщень як розділ музичної акустики; значення шумів для звукового поля»; «Основні теорії акустичних процесів (статистична, хвильова, геометрична)»; «Фах (Хорове диригування)» (теми практичних занять: «Практичне вивчення змісту та принципів організації репетиційної роботи виконавця в умовах сучасного культурно-мистецького середовища», «Опанування вимог до якісного концертного звучання музичних творів та музично-виконавської майстерності», «Оволодіння системою еталонів концертно-виконавського стилю та практична реалізація власної виконавської діяльності в їх дискурсі».

Науковий напрям «Гуманітарні науки та мистецтво»

Факультет іноземної та слов'янської філології

Тема: «Текст у сучасних дослідницьких парадигмах». Державний реєстраційний номер 0121U108213. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Семенов О. М.; кафедра української мови і літератури.

Науковий результат та його значимість. Схарактеризовано сутність антропоцентричної освітньої парадигми і місця в ній тексту, досліджено текстові категорії в дослідницьких парадигмах філології та освітній парадигмі на основі міждисциплінарного підходу. Окреслено особливості деяких текстових категорій на прикладі творчості П. Куліша, І. Франка, Л. Костенко та здійснено огляд художнього, наукового тексту в об'єктиві мовознавчих досліджень. Висвітлено наукові засади роботи над текстом у курсі методики навчання української мови.

З'ясовано основні ознаки тексту, специфіку зв'язності тексту як передумову для цілісності тексту і результат інтелектуальної і творчої роботи автора і читача. Виокремлено та схарактеризовано основні принципи зв'язності. Доведено, що зв'язність забезпечує розуміння тексту читачем.

Здійснено розгляд тексту в об'єктиві мовознавчих досліджень. Дослідження ідіолекту Пантелеймона Куліша включає як текстологічний складник, так і цілеспрямоване спостереження над східнополіським оточенням письменника.

Дослідження допустових конструкцій, які функціонують у наукових і науково-популярних текстах І. Франка з різних галузей (історичні, культурологічні, літературознавчі, фольклористичні, етнографічні, театрознавчі, мистецтвознавчі праці тощо, написані українською мовою), засвідчує їх високу синтаксичну організацію й дає підстави стверджувати, що вони репрезентують сформований і викристалізований у кінці XIX ст. науковий стиль української літературної мови.

Здійснено структурно-морфологічний, семантичний та функціональний аналізи складних слів, виявлених у поетичних текстах Ліни Костенко; аналіз сутності феномену фольклоризму літератури з позиції структурно-семіотичної концепції культури.

Розкрито особливості вербалізації концепту *освіта* в українському і польському освітньому дискурсах.

Окреслено наукові засади роботи над текстом у курсі методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Запропоновано модель роботи над текстом на поняттєвій основі, яка передбачає єдність змістово-композиційного, типологічного та мовно-стильового аналізу тексту.

Представлено проєкт «Віртуальні лабораторії у професійній комунікації лінгвістів». Зроблено висновок, що у мережецентричному світі природна людська мова визначається і технологічним чинником. Означено потребу створення сучасної системи національних лінгвістичних ресурсів та національної лінгвістичної інфраструктури як складову інформаційної безпеки держави.

Практична цінність полягає у реалізації міждисциплінарного підходу до аналізу тексту у процесі викладання освітніх компонентів, у розробленні науково-методичного забезпечення формування у студентів філологічних та нефілологічних спеціальностей культури роботи з публіцистичним, медійним, науковим, художнім текстом на заняттях із культуромовних, медіа-і лінгводидактичних дисциплін.

Удосконалено навчальні програми дисциплін «Академічна культура дослідника», «Методика навчання української мови в ЗЗСО», «Синтаксис сучасної української мови», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Культура української мови і стилістика» в освітньому процесі СумДПУ імені А. С. Макаренка. До освітніх компонентів включено теми з культури роботи з текстом.

Тема: «Літературознавчий аналіз тексту: концепції, коди, методи інтерпретації». Реєстраційний номер 0120U100003 (2020–2023 рр.). Керівник роботи: д.пед.н., проф. Горболіс Л. М.; кафедра української мови і літератури.

Науковий результат та його значимість. Наукова тема спрямована на узагальнення теоретичних знань про системне залучення різноманітних методів і методологій, ефективних для інтерпретації літературних текстів різних рівнів складності. Розширення міждисциплінарних кордонів літературознавства є важливою 1) підсоною для глибокого, різноаспектного і багаторівневого прочитання творів українських і зарубіжних письменників; 2) підставою формування корпусу методологій і методів і підходів, прийнятних для аналізу різножанрової літературної продукції (дослідження архітектоніки, специфіки художніх засобів, нарративних стратегій образів).

Значимість отриманих результатів:

1. Синтез методологій сприяє розширенню міждисциплінарних кордонів у гуманітаристиці, підкреслює актуальність і запитаність досліджень подібного спрямування.
2. Створено алгоритм інтерпретації літературного тексту (з методологією-домінантою, з корпусом першорядних для аналізу певного тексту методологій).
3. Поєднання різних підходів і методів забезпечує ефективність аналізу літературного тексту.

4. Співпраця різноспрямованих дослідницьких стратегій є актуальним і перспективним напрямом сучасного літературознавства, що означає нові шляхи комплексного студювання тексту. Методологічна нечіткість, інтердисциплінарних студій підкреслює актуальність і запитаність подібних досліджень.
5. Глибинне осмислення синтетичних процесів у художньому творі є актуальним і перспективним напрямом сучасної компаративістики, що відкриває нові шляхи комплексного студювання тексту з залученням корпусу різноманітних методологій та методів.

Опрацьовано теоретичну базу новітніх літературознавчих методологій (екокритика, літературознавча геронтологія, літературна антропологія, інтермедіальність, феноменологія, структуралізм, деконструкція) і підходів (компаративістський, культурно-історичний, культурологічний, постколоніальний, феміністичний), з'ясовано їх ефективність для застосування в інтерпретаційних практиках літературного тексту. Герменевтичне проникнення в літературні тексти українських і зарубіжних письменників, залучення корпусу методологій, широка теоретико-методологічна база засвідчили доцільність застосування інтердисциплінарного підходу до аналізу літературних текстів. Запропоновано інструменти для поглибленого пізнання літературного процесу, творів, явищ, доробку письменників, стильових доміант літературної епохи тощо. Запропоновано описи новітніх методологій та інтерпретаційних підходів до аналізу тексту й алгоритм їх практичного освоєння із застосуванням творів українських і зарубіжних письменників.

Практична цінність результатів дослідження полягає у формуванні системи літературознавчих підходів до аналізу літературного тексту різного рівня художньої складності, трансляванні теоретико-літературознавчих здобутків у широку гуманітарну площину, потрактуванні літературного тексту як складової не лише художнього чи наукового дискурсу теоретико-літературознавчого спрямування, а й навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти та загальноосвітніх навчальних закладах. Запропоновані авторські інтерпретаційні моделі, важливі для формування цілісного уявлення про творчість письменників, українського і світового літературного процесу (з характерними ознаками стилю, генологією, наративною специфікою, системою образів тощо), а також для формування теоретико-методологічних основ інтердисциплінарних досліджень. Інтердисциплінарні студії мають активізувати процес інтеграції літературознавства в міждисциплінарний контекст.

Проведені дослідження з теми важливі для формування цілісної методологічної бази літературознавчих досліджень із акцентом на інтердисциплінарну складову, що сприятиме комплексному вивченню своєрідності літературного процесу, літературних явищ, їх поетикальної парадигми, важливості літературознавчих досліджень для формування базових позицій у сучасному гуманітарному просторі, для розуміння характеру, наукової та естетичної значущості художнього твору як органічної ланки культури.

Тема: «Перспективні напрями лінгвістичних досліджень». Номер державної реєстрації 0122U001098 (2022–2026 рр.). Керівник роботи: к.філол.н., доц. Козлова В. В., кафедра англійської філології та лінгводидактики.

Науковий результат та його значимість:

- досліджено особливості вербальної та невербальної репрезентації стратегії партнерства в англомовному парентальному дискурсі;
- уточнено трактування та кореляцію понять мовленнєва стратегія й тактика в аспекті дискурсивних досліджень;
- систематизовано основні методологічні аспекти дослідження концептуальної метафори та визначено роль концептуальної метафори у профілюванні концепту;
- досліджено потенціал ономастичної та сенсорної лексики створювати художній портрет персонажа;
- вивчено лексико-семантичні та стилістичні засоби створення сатиричного ефекту в сучасному англомовному публіцистичному дискурсі;

- описано механізм формування сатири такими лінгвостилістичними засобами, як антитеза, перифраз, гіпербола, каламбур, іронія, гротеск та чорна сатира;
- проаналізовано гендерні маркери політичного мовлення сучасних британських політиків;
- окреслено сучасний підхід до розуміння та переосмислення гендерних властивостей політичного дискурсу англійської мови з огляду на ті політичні, соціальні, дипломатичні тенденції, яких прагнуть дотримуватися сучасні цивілізовані країни;
- проаналізовано особливості перекладацького відтворення в українських ділових листах стратегій негативної ввічливості, що визначається як ввічливість пошани й зменшення тиску на адресата;
- ідентифіковано маркери стратегій негативної ввічливості в англійськомовних ділових листах;
- досліджено алюзивні сюжети в інтертекстуальному просторі художнього дискурсу;
- розкрито сутність трьох основних термінів сучасної лінгвістики – антиконцепт – опозиція – антонім;
- досліджено соціальні медіа проєкти як засіб підвищення ефективності міжкультурної комунікації у процесі вивчення англійської мови;
- досліджено інтенсифікації комунікації серед студентів різних культур шляхом створення груп у соціальних мережах;
- розроблено методичні рекомендації до написання курсових робіт з іноземної філології.

Практична цінність. Результати роботи, їх узагальнення та висновки використовувалися при викладанні дисциплін підготовки здобувачів освітніх ступенів Бакалавр та Магістр спеціальностей 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) та 035 Філологія. 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська на факультеті іноземної та слов'янської філології, насамперед у вибірковому курсі «Перспективні напрями сучасних лінгвістичних досліджень» (лекції, семінарські заняття та самостійна робота). На основі проведених досліджень було оновлено курси лекцій з дисципліни «Організація та методологія лінгвістичних досліджень».

Результати роботи увійшли також до курсу лекцій «Основи наукових досліджень в освіті», та для розробки завдань до семінарських завдань по даному курсу.

У зв'язку з введенням наукового компоненту до оновленого курсу «Практика професійно-орієнтованого англійського мовлення», результати роботи було також використано у розробленні практичних завдань до даного курсу.

Крім того наукові результати застосовано в окремих розділах таких дисциплін: «Теоретичний курс з англійської мови», «Аналітичне читання англійською мовою», «Інтерпретація англійськомовних художніх текстів», «Міжкультурна комунікація».

Матеріали дослідження було використано студентами четвертого курсу для написання курсових робіт з філології, а також магістрантами для написання кваліфікаційних (магістерських) робіт.

Практичне значення результатів полягає також у можливості їх використання у розробленні підручників, навчально-методичних посібників, програм, методичних рекомендацій, лекцій, завдань для практичних, семінарських, самостійних робіт для лінгвістичних дисциплін не тільки нашого навчального закладу, а й інших закладів вищої освіти, при написанні наукових праць, у тому числі магістерських та курсових проєктів та безпосередньо практичній діяльності.

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Тема: «Тенденції розвитку українського культури і мистецтва минулого та сьогодення у контексті світової інтеграції». Реєстраційний номер 0121U107489 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: докт. мист., проф. Зав'ялова О. К.; кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології.

Науковий результат та його значимість. Результати науково-дослідної роботи кафедри репрезентують науковий пошук фахівців різних галузей знань, зокрема – музикознавства,

образотворчого мистецтва, культурології, та вектор їх реалізації в педагогічній галузі. Так, в межах формування теоретичних засад підготовки фахівців спеціальності 023 Музичне мистецтво і педагогів вищої школи спеціальності 014 СО (Музичне мистецтво) суттєва увага приділена вивченню національного підґрунтя та особливостей розвитку вітчизняної музичної культури. Проблеми музичного виховання сьогодення безпосередньо пов'язані з вивченням принципів та механізмів формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з музичного мистецтва в системі музичної освіти. Увагу представників спеціальності Образотворче мистецтво приділено особливостям сприйняття кольору в дизайні одягу, перспективам використання художньої і науково-творчої спадщини Никанора Онацького у підготовці фахівців образотворчого мистецтва. Розвідки викладачів спеціальності 022 Дизайн торкаються тенденцій сучасного ландшафтного дизайну в контексті мистецтвознавчої думки з ленд-арту, впровадженню інтерактивних технологій у предметно-просторове середовище громадського призначення, зокрема інтерактивного інтер'єру та концепції інфотейнменту в просторі сучасного музею. Педагогічне спрямування має тематика розвідок, присвячених використанню елементів декоративно-прикладного мистецтва північно-східної України другої половини XIX – початку XX століття, у форматі формування художньої етнокультури студентів (спеціальність 014 СО (Образотворче мистецтво)).

В ході наукових досліджень колективом кафедри здійснено теоретичне обґрунтування розвитку української культури і мистецтва від минулого до сьогодення в контексті світових тенденцій. Це стосується визначення специфіки та характеру універсальних і власне національних художніх моделей українського мистецтва, особливостей його функціонування у світовому культурному та освітньому просторі, розкриття історичних проєкцій розвитку української культури і мистецтва та динаміки становлення культурно-регіональних утворень у контексті світової інтеграції.

Представлене дослідження розкриває необхідність впровадження результатів новітніх розробок у освітній процес, окреслює пріоритети змісту та методів фахової мистецької підготовки. Такими пріоритетами має бути реформування мистецької освіти стосовно зміни цільових орієнтирів, змісту, методів навчання, визначення позиції студента в навчальному процесі, тобто його перетворення на активного суб'єкта власного навчання, що, по суті, означає перехід від «знанневої» парадигми та підготовки «традиційного» спеціаліста (вчителя) до виховання компетентного фахівця.

Практична цінність. Матеріали дослідження використано в навчальному процесі навчально-наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка під час викладання оновлених курсів: Українське музикознавство на сучасному етапі; методологія сучасного музикознавства; науково-методологічні засади сучасної етномузикології; історико-теоретичні аспекти музичної освіти; всесвітня історія музики та ін.

Науковий напрям «Біологія та охорона здоров'я»

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Тема: «Комплексне дослідження функціонального стану, адаптаційних можливостей організму та ризику розвитку захворювань у різних групах населення». Реєстраційний номер 0120U100799 (2020–2025 рр.). Керівник роботи: д.мед.н., проф. Калиниченко І. О.; громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури.

Науковий результат та його значимість. За звітний період розроблено «Методичні матеріали щодо оцінювання процесу формування функціонального стану організму людини», авторський колектив: І. О. Калиниченко, М. Ю. Антомонов, С. В. Гозак, Г. О. Латіна, А. Ю. Щапова.

У науково-методичному виданні представлено методичні матеріали щодо оцінки процесу формування функціонального стану організму людини з урахуванням функціонування

кардіореспіраторної системи, показників фізичного розвитку, властивостей основних нейродинамічних процесів, особливостей особистості та умов способу життя.

Методичні матеріали містять обґрунтування способу оцінювання процесу формування функціонального стану організму людини, характеристику функціонального стану організму людини за умови систематичного специфічного фізичного навантаження.

Методика оцінювання процесу формування функціонального стану організму людини розроблена на основі експертного оцінювання, що базувалася на аргументованих судженнях фахівців, обізнаних зі станом справ у даній проблемі і перспективами її використання у різних галузях практичної діяльності. Зважаючи на міжгалузеву суть дослідження для проведення експертизи було створено групу з п'яти експертів галузей охорони здоров'я і освіти. Експертні судження про значимість компонентів оцінки процесу формування адаптаційних можливостей організму людини формалізувалися у вигляді вагових коефіцієнтів кожного фактора, до яких використано ранжування за значимістю після проведення процедури попарних порівнянь методом Т. Сааті

Практичне значення. Методичні рекомендації призначено для лікарів з метою скринінг – діагностики стану здоров'я з урахуванням функціонального стану організму дітей та підлітків. Розробка буде корисною для науковців у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» та 09 «Біологія».

Природничо-географічний факультет

Тема: **«Нозогеографічний моніторинг стану здоров'я населення»**. Реєстраційний номер 0121U100538 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: к.геогр.н., доц. Корнус О. Г.; кафедра загальної та регіональної географії.

Науковий результат та його значимість. Встановлено географічні особливості основних нозологій серед населення Сумської області. Станом на 01.01.2021 р. в області найбільш поширеними хворобами серед жителів є хвороби системи кровообігу (ХСК), хвороби органів дихання (ХОД) і хвороби органів травлення (ХОТ). До трійки лідерів патологій, які вперше виявлені у 2021 р. відносяться – ХОД, ХСК та деякі інфекційні та паразитарні хвороби. Серед факторів, що впливають на появу захворювань ХСК, ХОД та ХОТ можна виділити: екологічний, соціально-економічні, фактор способу життя, забезпеченість населення медичною інфраструктурою і кадрами тощо. За рівнем захворюваності населення на ХСК було проранжовано райони та за сумою рангів виділено 3 групи районів. Високий рівень захворюваності (I група) населення мають жителі новоутвореного Роменського району. Середній рівень захворюваності населення на ХСК (II група) мають новоутворені Конотопський, Шосткинський та Охтирський райони і м. Суми. Низький рівень (III група) – Сумський район. За рівнем захворюваності населення на ХОД встановлено, що найвищий рівень захворюваності (I група) мають Конотопський район та м. Суми. Середній рівень (II група) – Сумський район. До групи з найнижчим рівнем (III група) віднесено Шосткинський, Охтирський та Роменський райони. Щодо ХОТ було виявлено, що до I групи – з високим рівнем поширеності ХОТ відносяться – м. Суми та Конотопський район. До II групи – з середнім рівнем поширеності цих хвороб входить – Сумський район. III групу склали райони з низькою поширеністю ХОТ: Шосткинський, Роменський та Охтирський райони. Виділено 3 групи районів за рівнем захворюваності. До групи з високим рівнем захворюваності (I група) відносяться Роменський район та м. Суми. Середній рівень захворюваності (II група) мають Конотопський та Охтирський райони. До III групи з найнижчими показниками захворюваності на дані патології відноситься Шосткинський та Сумський райони. За рівнем накопичення (ІНХ) ХСК, ХОД і ХОТ серед населення Сумської області до I групи (високий ІНХ) ввійшли Сумський та Шосткинський райони; II група (середній ІНХ) – Конотопський, Охтирський та Роменський райони. III група (низький ІНХ) – м. Суми. Найбільші показники ІНХ характерні для хронічних типів захворювань, а найменші навпаки для гострих. Основними пріоритетними напрямками зниження рівня захворюваності та поширеності ХСК, ХОТ та ХОД є модернізація закладів охорони здоров'я, пропагування здорового способу життя, дотримання правил гігієни,

відмова від шкідливих звичок. Особливо важливим є забезпечення населення лікарняними закладами з якісними послугами медичного персоналу, це зменшить загальний рівень захворюваності та поширеності хвороб.

Виконано нозогеографічну оцінку захворюваності дорослого населення Сумської області на ХСК, ХОД та онкопатології протягом 2009–2019 років. Встановлено тенденцію до зниження показників поширеності хвороб розглянутих хвороб і первинної захворюваності на них дорослого населення у 2019 р.. Рівень поширеності хвороб у 2019 р. знизився на 9,72% та 9,40%. Виділені 5 кластерів за рівнем захворюваності населення Сумщини на ХСК, захворювання ХОТ і новоутворення. Перший кластер: Сумський та Середино-Будський райони. Другий кластер: Ямпільський, Глухівський, Тростянецький, Краснопільський, Шосткинський та Великописарівський райони. Третій кластер: Роменський і Буринський. Четвертий кластер: Липоводолинський, Недригайлівський, Лебединський, Кролевецький, Конотопський, Путивльський, Охтирський та Білопільський райони. П'ятий кластер – м. Суми.

В результаті аналізу рядів добової температури повітря за 1980-2021 рр., в Україні зафіксовано 83 хвили тепла (ХТ), які відповідали критеріям визначення цієї події, що використовувалися в даному дослідженні (в середньому 2 події на рік). При цьому чітко простежується нерівномірність прояву цього атмосферного явища в часі з виділенням двох напівперіодів, тривалість яких становить 21 рік. За перший напівперіод (1980-2000 рр.) зафіксовано 29 ХТ, а за другий напівперіод (2001-2021 рр.) – уже 54 ХТ. Слід зазначити, що якщо до 2001 р. в Україні зазвичай реєстрували 1-2 ХТ на рік, то в другому напівперіоді їх частота зросла до 2-3, а в окремі роки досягала 4-5 ХТ на рік. Згідно з методологією Європейської обсерваторії посух (EDO), мінімальна тривалість, протягом якої реєструється ХТ, становить 3 дні. Максимальна тривалість ХТ над Україною за досліджуваний період 1980-2021 рр. становила від 4 (1984) до 20 (2010 та 2013) днів. Так, середня тривалість становить 4,2 дні, а середня максимальна тривалість ХТ – 9,45 дні. Результати дослідження показують, що за період дослідження зросли всі показники, що характеризують тривалість ХТ. Якщо за 1980-2000 роки середня тривалість спеки становила 3,8 дні, то за 2001-2021 роки середня тривалість зросла до 4,3 дні. Середня максимальна тривалість ХТ зросла більш суттєво – з 7,4 до 11,5 діб у другому напівперіоді. Інтенсивність ХТ визначена згідно EDO як максимальний екстремум температури повітря. Над Україною найспекотніші ХТ за досліджуваний період були з максимальною добовою температурою 41,4 °С (2010 р.), а середній (1980-2021 рр.) екстремум температури протягом ХТ над Україною становить 32,2 °С. Найхолоднішими ХТ були в 1980, 1982, 1984 і 1990 роках, а найспекотнішими – в 2022, 2007, 2010 і 2017 роках, коли екстремальна температура перевищила 40 °С. Очікувано, що найспекотніші хвили спостерігаються на півдні України, де екстремум температури сягнув 45,8 °С (1999 рік) та 46,8 °С (2021 рік).

Практична цінність. Результати роботи увійшли до лекційного курсу «Медична географія» у темі «Географія хвороб в Сумській області» і курсу «Географія Сумської області» при вивченні теми «Медичне обслуговування населення». Також результати роботи увійшли до лекційного курсу «Метеорологія та кліматологія» у темі «Термічний режим», курсу «Географія Сумської області» при вивченні теми «Клімат Сумської області», курсу «Фізична географія України», при вивченні теми «Клімат України».

Тема: «Моніторинг стану популяцій тварин об'єктів ПЗФ Сумської області». Реєстраційний номер 0121U109340 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: к.б.н., доц. Говорун О. В.; кафедра біології та методики навчання біології.

Науковий результат та його значимість. Доцентами кафедри продовжено моніторинг сучасного стану популяцій рослин і тварин, занесених до «Червоної книги України» та «Офіційного переліку видів регіонально рідкісних рослин Сумської області», результати представлено в публікаціях та виступах на конференціях.

Спільно з науковцями Інституту зоології НАН України проведено 4 експедиційні виїзди до території «Михайлівської цілини», де проводили дослідження різноманіття безхребетних тварин заповідної території, результати буде включено до третього тому «Літопису природи»

заповідника. Проведено дві експедиції до Гетьманського НПП, результати подано для включення до 11 тому «Літопису природи» національного природного парку.

Здійснено експедиційні дослідження хребетних тварин у природному заповіднику «Михайлівська цілина» (літо-осінь). Проводилися дослідження загибелі безхребетних і хребетних тварин на дорогах Сумського району. Проводив наукові дослідження в ок. с. Гранітне Сарненського р-ну Рівненської області разом із науковими співробітниками Інституту зоології і Інституту Гідробіології НАН України (21-26 липня). Вивчався вплив видобування граніту в кар'єрі на навколишній рослинний і тваринний світ. Ознайомився з видовим складом рослинності Велико-Бобрикського лісництва та відвідав ландшафтний заказник місцевого значення «Образ», розташований у лісових угіддях ДП «Краснопільське лісове господарство» Великобобрицького лісництва. Результати досліджень опубліковані у «Літопису природи» та низці публікацій.

Досліджено видову різноманітність та поширення дискоміцетів Гетьманського національного природного парку (Сумська обл., Україна). У результаті узагальнення власних даних та аналізу опублікованих літературних джерел для території парку наведено 63 види дискоміцетів, що належать до 36 родів, 19 родин, 4 порядків і двох класів: Leotiomycetes – 25 видів з 17 родів, Pezizomycetes – 38 видів з 19 родів. Серед порядків найчисельнішими є Pezizales – 37 видів і Helotiales – 13. У родинному спектрі кількісно домінують Ascobolaceae – 11 видів, Pezizaceae – 6 видів, Helotiaceae – 5 видів, Ascodesmidaceae, Mollisiaceae, Pyronemataceae та Rhytismataceae – по 4 види, представники яких об'єднують 62,3% загальної кількості зареєстрованих на дослідженій території видів дискоміцетів. На території Гетьманського НПП уперше в Україні був виявлений копрофільний представник *Iodophanus verrucisporus* (P.W. Graff) Kimbr., Luck-Allen & Cain. Серед зареєстрованих видів переважна більшість належить до субстратних груп копрофілів (26 видів), ксилофілів (14), едафофілів (10) і філофілів (6). Показана перспективність подальших мікологічних досліджень території Гетьманського НПП, під час яких особливу увагу доцільно зосередити на вивченні певних екологічних (бріофільних, мікофільних, пірофільних, гумусових) та таксономічних (Pezizaceae та Pyronemataceae) груп дискоміцетів.

У результаті досліджень складено анотований список відповідних видів грибів та асоційованих з ними рослин-живителів і живильних субстратів, який передано адміністрації Гетьманського НПП та включено до «Літопису природи».

Проведено критичний аналіз видової різноманітності мікроміцетів, виявлених у заповіднику «Михайлівська цілина» (Сумська обл., Україна) за всю історію його досліджень. Створено анотований список грибів, який містить 170 видів, що належать до 73 родів із 41 родин, 18 порядків та 9 класів грибів і грибоподібних організмів з відділів Oomycota (Straminipila), Chytridiomycota, Ascomycota та Basidiomycota (Fungi). Переважають представники сумчастих грибів (117 видів), серед яких домінують борошністороссяні (30 видів), плеоспоруальні та капнодіальні (по 25 видів). Помітно менше представників базидієвих грибів (49 видів), переважна більшість яких – іржасті (46 видів).

Більшість з наведених нижче в списку мікроміцетів є фітотрофами. Серед них три представники ритизматальних грибів наводяться вперше для території заповідника, 10 видів знайдені на рідкісних видах рослин-живителів. Так, на рослинах, включених до останнього видання „Червоної книги України” (2009), були зареєстровані: *Erysiphe astragali* та *Omphalospora melaena* – на *Astragalus dasyanthus*, *Puccinia stipina* – на *Stipa capillata* та *S. lessingiana*. На рослинах з „Офіційного переліку регіонально рідкісних рослин Сумської області” відмічені: *Erysiphe astragali* та *Uromyces pisi-sativi* – на *Astragalus pubiflorus*, *Septoria anemones* і *Tranzschelia pulsatillae* – на *Anemone sylvestris*, *P. dioicae* – на *Centaurea sumensis*, *P. gentianae* – на *Gentiana cruciata* та *G. pneumonanthe*, *P. fuckelii* – на *Jurinea arachnoidea*, *Ramularia crassiuscula* – на *Delphinium cuneatum*.

У 2022 році продовжено моніторингові дослідження присвячені вивченню природної флори і рослинності на території заповідних об'єктів Сумського району Сумської області.

Дослідження проводилися на території гідрологічних заказників місцевого значення «Ворожбянський», «Галине болото» і ботанічних заказників місцевого значення «Грушевський», «Довге», «Куликвський», «Катеринівський», «Лозовограшеве» у зв'язку з тим, що на їх території збереглися типові для даного регіону рослинні угруповання лісової, степової, лучної та болотної рослинності, які зазнають значного антропогенного тиску, у зв'язку із освоєнням територій, які оточують дані об'єкти природно-заповідного фонду.

Результатами досліджень підтвердили, що на території даних об'єктів природно-заповідного фонду, збереглися популяції рослин, які потребують особливої охорони. Серед них 20 видів рослин, занесених до Червоної книги України та 13 видів, занесених до Списку регіонально рідкісних та зникаючих видів рослин у Сумській області.

У результаті проведення польових досліджень, у межах території Лебединської міської громади виявлено п'ять типів природних середовищ, що перебувають під загрозою зникнення, а саме – прирічкові, заплавні ліси і чагарники помірно-кліматичного поясу (прибережні формації верб; чорновільхові заболочені ліси); мезоксерофільні субконтинентальні лучні степи; луки та високотравні угруповання гумідної області (евтрофні луки); мезофітні луки (низинні та схиліві сінокісні); евгідрофітні угруповання (укорінені плаваючі рослини на мілководдях).

Виявлено угруповання рослин, які потребують особливої охорони і занесені до Зеленої книги України:

- угруповання формації ковили волосистої (*Stipeta capillatae*) – на території природного заповідника «Михайлівська цілина»; ботанічних заказників місцевого значення – «Довге», «Катеринівський», «Пристайлівський», «Лозовограшеве» та «Грушевський»;
- угруповання формації ковили пірчастої (*Stipeta pennatae*) – на території природного заповідника «Михайлівська цілина»;
- угруповання формації глечиків жовтих (*Nupharetta luteae*) – по руслу і заплавному водоймах р. Псел;
- угруповання формації латаття білого (*Nymphaeeta albae*) – по руслу і заплавному водоймах р. Псел.

Проведені дослідження показали, що в результаті суцільного вирубування лісів знищені місцезростання видів рослин занесених до Червоної книги України – підсніжник білосніжний (*Galanthus nivalis* L.), тюльпан дівочий (*Tulipa quercetorum* Klokov et Zoz.) (біля с. Боровеньки), лілія лісова (*Lilium martagon* L.) (біля с. Бішкінь.), що привело до зникнення їх популяцій.

Вперше на території м. Лебедин, на болотистих луках, поряд із сфагновим болотом, виявлена популяція пальчатокорінника мясочервоного (*Dactylorchiza incarnata* (L.) Soo) (занесений до Червоної книги України) до складу якою входить близько 50-ти екземплярів рослин.

На південь від с. Стінка, на схилах правого корінного берега р. Бобрік, виявлена і обстежена ділянка степу, на якій виявлені титові угруповання степової рослинності, яка в минулому була характерною для даної території. Видовий склад рослин даних угруповань репрезентує лучні степи. Виявлені види рослин занесені до Червоної книги України – ковила волосиста (*Stipa capillata* L.) та горлиця весняна (*Adonis vernalis* L.).

Продовжено дослідження впливу інтродукованих видів рослин на сучасний стан угруповань природної рослинності Сумської області.

Практична цінність. За результатами польових досліджень складено анотований список відповідних видів грибів та асоційованих з ними рослин-живителів і живильних субстратів, який передано адміністрації ПЗ «Михайлівська цілина» та включено до «Літопису природи».

На основі отриманих даних розроблено рекомендації спрямовані на збереження рослинності даних природоохоронних територій.

Отримані результати буде використано під час моніторингових досліджень рослинного покриву природоохоронних об'єктів та розробці заходів спрямованих на збереження виявлених у районі дослідження червонокнижних, регіонально рідкісних і зникаючих видів.

Результати досліджень формують інформаційну базу для організації природоохоронної роботи на територіях природно-заповідного фонду України, ведення кадастрів біоти, інвентаризації та моніторингу популяцій тварин.

Тема: «Фіторізноманіття заповідних об'єктів Сумської області». Реєстраційний номер 0121U107487 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: к.б.н., доц. Вакал А. П.; кафедра біології та методики навчання біології.

Науковий результат та його значимість. У 2022 році продовжено моніторингові дослідження присвячені вивченню природної флори і рослинності на території заповідних об'єктів Сумського району Сумської області.

Дослідження проводилися на території гідрологічних заказників місцевого значення «Ворожбянський», «Галине болото» і ботанічних заказників місцевого значення «Грушевський», «Довге», «Куликвський», «Катеринівський», «Лозовогрушеве» у зв'язку з тим, що на їх території збереглися типові для даного регіону рослинні угруповання лісової, степової, лучної та болотної рослинності, які зазнають значного антропогенного тиску, у зв'язку із освоєнням територій, які оточують дані об'єкти природно-заповідного фонду.

Результатами досліджень підтвердили, що на території даних об'єктів природно-заповідного фонду, збереглися популяції рослин, які потребують особливої охорони. Серед них 20 видів рослин, занесених до Червоної книги України та 13 видів, занесених до Списку регіонально рідкісних та зникаючих видів рослин у Сумській області.

У результаті проведення польових досліджень, у межах території Лебединської міської громади були виявлені п'ять типів природних середовищ, що перебувають під загрозою зникнення, а саме – прирічкові, заплавні ліси і чагарники помірно-кліматичного поясу (прибережні формації верб; чорновільхові заболочені ліси); мезоксерофільні субконтинентальні лучні степи; луки та високотравні угруповання гумідної області (евтрофні луки); мезофітні луки (низинні та схиліві сінокісні); евгідрофітні угруповання (укорінені плаваючі рослини на мілководдях).

Виявлено угруповання рослин, які потребують особливої охорони і занесені до Зеленої книги України:

- угруповання формації ковили волосистої (*Stipeta capillatae*) – на території природного заповідника «Михайлівська цілина»; ботанічних заказників місцевого значення – «Довге», «Катеринівський», «Пристайлівський», «Лозовогрушеве» та «Грушевський»;
- угруповання формації ковили пірчастої (*Stipeta pennatae*) – на території природного заповідника «Михайлівська цілина»;
- угруповання формації глечиків жовтих (*Nuphareta luteae*) – по руслу і заплавних водоймах р. Псел;
- угруповання формації латаття білого (*Nymphaeeta albae*) – по руслу і заплавних водоймах р. Псел.

Проведені дослідження показали, що в результаті суцільного вирубування лісів були знищені місцезростання видів рослин занесених до Червоної книги України – підсніжник білосніжний (*Galanthus nivalis* L.), тюльпан дібровний (*Tulipa quercetorum* Klokov et Zoz.) (біля с. Боровеньки), лілія лісова (*Lilium martagon* L.) (біля с. Бішкінь.), що привело до зникнення їх популяцій.

Вперше на території м. Лебедин, на болотистих луках, поряд із сфагновим болотом, виявлена популяція пальчатокорінника мясочервоного (*Dactylorchiza incarnata* (L.) Soo) (занесений до Червоної книги України) до складу якою входить близько 50-ти екземплярів рослин.

На південь від с. Стінка, на схилах правого корінного берега р. Бобрик, була виявлена і обстежена ділянка степу, на якій виявлені титові угруповання степової рослинності, яка в минулому була характерною для даної території. Видовий склад рослин даних угруповань репрезентує лучні степи. Виявлені види рослин занесені до Червоної книги України – ковила волосиста (*Stipa capillata* L.) та горицвіт весняний (*Adonis vernalis* L.).

Продовжені дослідження впливу інтродукованих видів рослин на сучасний стан угруповань природної рослинності Сумської області.

Практична цінність. Результати даного наукового дослідження використано під час проведення лекцій і лабораторних занять з дисциплін «Ботаніка», «Основи екології», «Загальна екологія», «Охорона природи», «Екологія рослин і тварин», «Геоботаніка», «Сучасні проблеми охорони природи».

На основі отриманих даних розроблено рекомендації спрямовані на збереження рослинності даних природоохоронних територій.

Науковий напрям «Математичні та природничі науки»

Фізико-математичний факультет

Тема: «Дослідження математичних моделей з відношеннями алгебраїчного та топологічного типів». Реєстраційний номер 0121U108117 (2021–2023 рр.). Керівник роботи: д.ф.-м.н., доц. Лукашова Т. Д.; кафедра математики, фізики та методики їх навчання.

Науковий результат та його значимість. За звітний період авторами отримано вичерпний структурний опис нескінченних періодичних локально нільпотентних груп, що мають недедекіндову норму розкладних підгруп, а саме:

- охарактеризовано скінченні нільпотентні групи, в яких норми розкладних підгруп недедекіндові;
- доведено, що клас періодичних локально нільпотентних груп з недедекіндовою нормою розкладних підгруп збігається з класом періодичних локально нільпотентних груп з недедекіндовою нормою абелевих підгруп і ці норми співпадають;
- побудовано приклади множин неповних сум абсолютно збіжних числових рядів, представлених систематичними дробами. Доведено, що множина неповних сум абсолютно збіжного числового ряду за виконання певних умов може бути або досконалою множиною, тобто замкненою множиною, яка не має ізольованих точок; або скінченним об'єднанням відрізків, або ніде не щільною множиною.

В ході дослідження розроблено нові теоретико-групові та теоретико-функціональні підходи і методи до дослідження алгебраїчних та тополого-метричних структур. Отримані результати мають теоретичний характер, отримані уперше в галузі математичних досліджень, є достовірними, строго обґрунтованими та відповідають світовому рівню. Вони можуть використовуватись у дослідженнях груп з різними типами обмежень, яким задовольняють системи підгруп, їх нормалізатори та відповідні норми, при встановленні зв'язків між різними Σ -нормами; дослідженні випадкових величин і зображень дробової частини дійсного числа рядами спеціальних видів.

Фактичний матеріал проекту розширює та доповнює структурну теорію груп та теорію ймовірностей і може використовуватись у подальших дослідженнях фахівцями, що займаються дослідженнями аналогічних математичних структур у математичних центрах України та за кордоном, зокрема, в Інституті математики НАН України, Київському, Львівському, Одеському, Черкаському та Дніпровському національних університетах, НПУ ім. М. П. Драгоманова.

Практична цінність. Тематика досліджень значною мірою виходить за межі навчальних планів педагогічних університетів і тому може лише частково використовуватись у змісті спецкурсів, а також для написання курсових та дипломних робіт студентами. Проте одержані результати можуть бути використані у магістерських та дисертаційних дослідженнях з теорії груп та теорії ймовірностей магістрантами та аспірантами педагогічних і класичних університетів. Окрім того, результати дослідження можуть використовуватись математиками, що займаються дослідженнями математичних моделей з відношеннями алгебраїчного і топологічного типів будь-якого математичного центру України та за кордоном.

Фактичний матеріал проекту може бути основою для спецкурсів та спецсемінірів з теорії груп, математичного та функціонального аналізу, дискретної математики та диференціальних рівнянь.

Природничо-географічний факультет

Тема: «Річки Сумської області: гідроекологічний моніторинг». Реєстраційний номер 0121U107489 (2021–2025 рр.). Керівник роботи: к.геогр.н., доц. Данильченко О. С.; кафедра загальної та регіональної географії.

Науковий результат та його значимість. Проведено дослідження зміни водності річки Сули та причин цих змін. Аналіз динаміки водності річки Сули за даними гідрологічного посту міста Ромни у період з 1979 по 2019 роки встановив, що для середньорічних витрат води річки Сули характерна стійка тенденція до зниження, маловодні роки переважають над багатоводними, а з 1989 року триває маловодна фаза; значення показника максимальних витрат води різко знижується; динаміка мінімальних витрат води річки Сули показує також тенденцію до зниження, а за останні 10 років показник мінімальних витрат води значно знизився і середнє його значення за період 2010-2019 рр. становить $0,7 \text{ м}^3/\text{с}$; наявні всі ознаки маловоддя: зменшуються усі досліджувані кількісні показники стоку. На зменшення водності річки Сули, в першу чергу, впливають кліматичні зміни. Аналіз кліматичних показників за період 1979-2019 роки виявив зростання середньорічних температур, мінімальних та максимальних, а кількість опадів за цей період знизилася. Кореляційний аналіз встановив, що при зростанні температури повітря показники витрат води зменшуються, а при зростанні кількості опадів показники витрат води – збільшуються. Збільшення температури повітря призводить до збільшення випаровування, а на фоні зменшення кількості опадів відбуваються зміни складових водного балансу річки Сули, які негативно відображаються на кількісних показниках стоку річки.

Встановлено, що екологічний стан річки Сули у більшості точок дослідження оцінено як «задовільний», що говорить про негативні зміни, які відбуваються у ній. Необхідно вжити заходів для призупинення руйнівних процесів для річки та її екосистеми, а також заходів для її відновлення та збереження. Екологічний стан річки Сули у межах міста Ромни оцінено як «незадовільний», що свідчить про негативні зміни спричинені діяльністю людини. Для призупинення деградації екосистеми річки та її заплави необхідно терміново розробити та застосувати широкий комплекс коротко- та довготривалих водоохоронних заходів.

На основі отриманих результатів, створено акти обстеження екологічного стану річок та листи-звернення до органів влади щодо покращення стану річки із зазначеними рекомендаційними водоохоронними заходами.

Наукова новизна полягає у тому, що вперше детально досліджено та оцінено екологічний стан річки Сули у межах Сумської області за тест-методикою оцінки екологічного стану, яка ґрунтується на візуальних спостереженнях.

Результати дослідження відповідають сучасному рівню розвитку географії, зокрема гідроекології. Отримані результати відповідають європейському рівню наукових досліджень, що підтверджується публікаціями, які входять до міжнародних наукометричних баз Index Copernicus та інших.

Практична цінність. Матеріали дослідження, а особливо акти обстеження екологічного стану річок та листи-звернення до органів влади щодо покращення їх стану, можуть бути використані Регіональним офісом водних ресурсів у Сумській області, Департаментом екології та охорони природних ресурсів СОДА при розробці територіальних комплексних водоохоронних заходів. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх впровадження при розробці коротко- і середньострокових регіональних програм екологічного оздоровлення басейнів річок, також вони у різних формах можуть використовуватися у освітньому процесі на природничо-географічному факультеті Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка при створенні завдань лабораторної роботи з навчальної дисциплін «Гідрологія», практичної роботи з навчальної дисципліни

«Гідроекологічний моніторинг», окремі положення увійшли до лекційного курсу «Гідроекологічний моніторинг» при викладанні теми «Оцінка екологічного стану річки».

X. Розвиток матеріально-технічної бази наукових досліджень та розробок

№ з/п	Назва приладу, його марка, фірма-виробник, країна	Обґрунтування потреби закупівлі приладу (обладнання) в розрізі наукової тематики, що виконується кафедрою	Вартість, дол. США/євро	Вартість, тис. грн.
1.	2.	3	4	5
1	Термоциклер TC1000-G (DLAB Scientific, Китай) https://spectrolab.com.ua/p664965448-termotsikler-tc1000.html	Термоциклер призначений для мікробіологічних досліджень та робіт із ДНК. Прилад потрібен для проведення досліджень у рамках діяльності науково-дослідної лабораторії мікології та мікробіології. Зокрема, буде використаний для виділення ДНК мікроорганізмів із природних середовищ та чистих культур, встановлення та/або уточнення їх таксономічної приналежності, опису нових для науки таксонів. Також прилад буде використано в освітньому процесі студентів спеціальностей 091 Біологія та 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) під час вивчення ряду дисциплін та здійснення науково-дослідної роботи.	3760 дол. США	102
2	Ламінарна шафа HR30-II-A2 Haier (Бокс біологічної безпеки) (Haier, Китай) https://chemtest.com.ua/ua/laminarnye_shkafy_boksi	Бокс призначений для мікробіологічних та біотехнологічних досліджень. Буде використаний для проведення досліджень у рамках діяльності науково-дослідної лабораторії мікології та мікробіології. Зокрема, потрібен для виділення та одержання чистих культур мікроорганізмів, створення та підтримання колекції чистих культур грибів та бактерій. Також прилад буде використано в освітньому процесі студентів спеціальностей 091 Біологія та 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) під час вивчення ряду дисциплін та здійснення науково-дослідної роботи.	5824 дол. США	158
3	Інтерактивний дисплей Newline X9 https://hotline.ua/office-interaktivnye-doski/newline-x9/prices/#cond_new	Для продовження участі у міжнародному проєкті, пов'язаному з дослідженням математичної тривожності студентської молоді, потребуємо обладнання, яке здатне зафіксувати одночасні відповіді 20 студентів, що можливе за наявності потужних інтерактивних панелей, яких сьогодні не має СумДПУ імені А.С.Макаренка. Станом на сьогодні проміжні дослідження висвітлені у фаховій публікації міжнародного видання з бази Web of Science другого квартиля. Подальші дослідження можливі лише за наявності інтерактивної панелі такого рівня. Придбання сучасного інтерактивного дисплею сприятиме розробленню науково-дослідної теми кафедри інформатики		385–439

		«Професійне становлення фахівця в умовах цифрового творчого середовища» (номер державної реєстрації 0120U100572; керівник роботи: д.пед.н., проф. Семеніхіна О. В.).		
4	Інтерактивний дисплей Promethean ActivPanel Titanium 86" 4K (AP7-B86-EU-1) https://hotline.ua/office-interaktivnye-doski/promethean-activpanel-titanium-86-4k-ap7-b86-eu-1/prices/?gclid=EAIAIQobChMI3KLjnbqj7wIVCPhRCh3y6wp_EAAYAiAAEgLRM_D_BwE#cond_new	Розвиток ІТ галузі впливає на технології та засоби, які використовуються сьогодні в навчанні молодого покоління. Відтак ефективність професійної підготовки фахівців залежить від наявності обладнання такого рівня. Крім того придбання інтерактивного дисплею сприятиме виконанню науково-дослідної роботи кафедри бізнес-економіки та адміністрування: тема «Інноваційні стратегії управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва» (номер державної реєстрації 0121U109191; керівник роботи: д.е.н., проф. В. В. Божкова).		168–176
5	Байдарки двомісні NERIS Smart Pro, 5 шт. (Україна) https://neriskayaks.com/series/series_4.html?l=ua	Плавзасоби необхідні для здійснення водних та комбінованих маршрутів і турів, які актуальні на сьогодні на вітчизняному ринку відпочинку та рекреації й використовуються як атрактивні заходи для розвитку територіальних громад Сумської області. Також дані плавзасоби використовуватимуться викладачами та студентами для апробації запропонованих інноваційних маршрутів і турів у рамках виконання науково-дослідних робіт.		140

XI. Заключна частина

Висновки про труднощі та недоліки в організації досліджень, впровадженні їх результатів, а також пропозиції щодо їх усунення сформульовано за змістовими аспектами наявних недоліків (організаційно-управлінський, фінансовий) та можливими рівнями їх подолання (особистісний, інституційний, регіональний, державний).

В організаційно-управлінському аспекті функціонування ЗВО визначаємо такі труднощі та недоліки: відсутність у ЗВО, зокрема, в педагогічному університеті, завершеного науково-дослідного циклу з упровадженням результатів як обов'язкової складової діяльності; відсутність сертифікованих адміністраторів наукових досліджень, які мають спеціальну профільну освіту; недостатній рівень розвитку наукової структури та науково-інноваційної культури університету, інформаційного забезпечення процесу управління розвитком наукової роботи; неефективна маркетингова політика наукових підрозділів та ЗВО в цілому.

Шляхами їх подолання можуть бути такі:

- на особистісному рівні – розвиток науково-дослідницьких і управлінських компетентностей науково-педагогічних працівників через самоосвіту та неперервне професійне вдосконалення, встановлення професійних контактів з перспективними замовниками певного інтелектуального продукту;

- на інституційному рівні – запровадження практики колективної професійної рефлексії щодо результатів наукової діяльності та подальших планів розвитку наукових досліджень у ЗВО; опанування основ стратегічного менеджменту наукових досліджень; мотивація дослідників до наукової діяльності та пошуку замовників з метою трансферу результатів досліджень; розвиток університетської системи грантів для фінансування наукових досліджень; системне висвітлення досягнень у сфері наукової діяльності не тільки на сайті університету, але і в регіональній та центральній пресі, в соціальних мережах; розробка методики пошуку потенційних клієнтів і споживачів результатів науково-дослідної діяльності ЗВО, створення на його базі відповідної маркетингової структури;

- на регіональному рівні – розвиток співпраці адміністраторів університетів з обласною державною адміністрацією, обласною, районними, міськими радами, головами та органами управління ОТГ; розробка та впровадження обласною адміністрацією системи заходів щодо сприяння встановленню контактів між науковими підрозділами ЗВО та регіональними замовниками наукових досліджень, розробка та впровадження цільової комплексної програми підтримки наукових досліджень у регіоні; розвиток системи грантів (малих, середніх за кошти обласного та міського бюджетів) для фінансування наукових досліджень, спрямованих на розвиток економіки та соціальної сфери регіону, залучення науковців ЗВО до створення регіональних кластерів тощо; розроблення спеціалізованих веб-сайтів, започаткування ТВ-програм тощо з метою висвітлення напрямів, пріоритетів та результатів наукової діяльності університету в регіоні; забезпечення дієвості ринкових механізмів щодо комерціалізації та комодифікації результатів наукових досліджень;

- на державному рівні – утворення національної професійної асоціації менеджерів наукових досліджень; врахування специфіки ЗВО у державній політиці розвитку науково-дослідної діяльності; забезпечення моніторингу реалізації регіональних цільових програм підтримки наукових досліджень; розмежування функцій управління науковою діяльністю ЗВО на державному, регіональному та інституційному рівнях (прогнозування, мережування, структурування, моніторинг); подальший розвиток національних рейтингів університетів; законодавче забезпечення розвитку ринку наукової продукції, контроль регіональних структур щодо комерціалізації та модифікації результатів наукових досліджень.

У фінансовому аспекті труднощі функціонування ЗВО пов'язані з недостатнім рівнем фінансової підтримки досліджень суспільного та гуманітарного напрямів, впровадження яких відбувається безкоштовно в державних установах.

Пропозиції:

- на регіональному рівні – врахування потреб розвитку наукових досліджень суспільної та гуманітарної спрямованості при формуванні програм регіонального розвитку та виокремлення відповідних пріоритетів при формуванні регіональних бюджетів;
- на державному рівні – подальший розвиток банку інформації щодо перспективних наукових розробок у суспільній та гуманітарній сферах та їх фінансова підтримка на конкурентних засадах.

**Проректор
з науково-педагогічної
(наукової) роботи**

Ольга КУДРІНА